

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

KLASA: 080-01/08-01/16

URBROJ: 437/1-08-1

ODLUKA

Temeljem Zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04.), Centar prati provedbu eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osiguravamo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja. Kako bismo ostvarili navedeno, potrebne su nam i kontrolne skupine učenika. Za te potrebe određene su sljedeće škole:

1. OŠ Bedekovčina, Bedekovčina
2. OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica
3. OŠ Garešnica, Garešnica
4. OŠ Ivana Nepomuka Jemeršića, Grubišno Polje
5. OŠ Josipa Kozarca, Slatina
6. OŠ Jurja Habdelića, Velika Gorica
7. OŠ Ludbreg, Ludbreg
8. OŠ Petra Preradovića, Zadar
9. Gimnazija dr. Mate Ujevića Imotski, Imotski
10. Gimnazija Franje Petrića Zadar, Zadar
11. Gimnazija Karlovac, Karlovac
12. Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka
13. Trgovačka škola Zagreb, Zagreb
14. Industrijsko-obrtnička škola Pula, Pula

U Zagrebu 6. ožujka 2008.

Ravnatelj:

Goran Sirovatka, dipl. ing.

IZJAVA

Kojom ja, _____, roditelj ili skrbnik
učenice/učenika _____, pristajem da moje
dijete sudjeluje u nastavi i vrjednovanju eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja
i obrazovanja.

Vlastoručni potpis _____

Datum _____

Cilj programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja je ponuditi cjeloviti odgojno-obrazovni pristup u smislu zaštite zdravlja i promicanja kvalitete života. Sudjelovanje uključuje 12 nastavnih sati koji će se održavati u školi koju pohađa Vaše dijete.

Odluka o sudjelovanju je dobrovoljna. Sudjelovanje u ovom programu u potpunosti je dobrovoljno, a postoji mogućnost odustajanja u bilo kojem trenutku provedbe programa iz bilo kojeg razloga bez ikakvih štetnih posljedica.

Povjerljivost podataka. Zajamčena je anonimnost tj. povjerljivost informacija (podataka) prilikom primjene svih upitnika od strane svih institucija koje sudjeluju u provođenju vrjednovanja programa. Prikupljeni podatci ispitanika tumačiti će se uvijek kao grupni rezultati, a nikada kao pojedinačni.

Potupak vrjednovanja. Učenici će tijekom provedbe eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja biti uključeni u proces vrjednovanja.

Kontakt. Ukoliko Vi ili Vaše dijete budete imali dodatna pitanja i/ili primjedbe u svezi provedbe ispitivanja možete se u bilo kojem trenutku obratiti *Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja* na broj 01/4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr

IZJAVA

Kojom ja, _____, roditelj ili skrbnik
učenice/učenika _____, pristajem da moje
dijete sudjeluje u nastavi i vrjednovanju eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja
i obrazovanja:

a) udruge Forum za slobodu odgoja – Forum

b) udruge Glas roditelja za djecu – GROZD

Vlastoručni potpis _____

Datum _____

Cilj programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja je ponuditi cjeloviti odgojno-obrazovni pristup u smislu zaštite zdravlja i promicanja kvalitete života. Sudjelovanje uključuje 12 nastavnih sati koji će se održavati u školi koju pohađa Vaše dijete.

Odluka o sudjelovanju je dobrovoljna. Sudjelovanje u ovom programu u potpunosti je dobrovoljno, a postoji mogućnost odustajanja u bilo kojem trenutku provedbe programa iz bilo kojeg razloga bez ikakvih štetnih posljedica.

Povjerljivost podataka. Zajamčena je anonimnost tj. povjerljivost informacija (podataka) prilikom primjene svih upitnika od strane svih institucija koje sudjeluju u provođenju vrjednovanja programa. Prikupljeni podatci ispitanika tumačiti će se uvijek kao grupni rezultati, a nikada kao pojedinačni.

Potupak vrjednovanja. Učenici će tijekom provedbe eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja biti uključeni u proces vrjednovanja.

Kontakt. Ukoliko Vi ili Vaše dijete budete imali dodatna pitanja i/ili primjedbe u svezi provedbe ispitivanja možete se u bilo kojem trenutku obratiti *Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja* na broj 01/4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr

VANJSKO VRJEDNOVANJE EKSPERIMENTALNOG PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U SREDNJIM ŠKOLAMA

UPUTE ZA VODITELJE PROGRAMA

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu *Centar*) poslao je materijal za početnu evaluaciju roditelja u sve osnovne škole na ime ravnatelja.

U dostavljenom paketu nalaze se evaluacijski upitnici za roditelje koji će prisustvovati roditeljskom sastanku na temu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja.

Paket s ispitnim materijalom treba pohraniti u sef ili ormar i zaključati do dana održavanja sastanka. Ključ ima samo ravnatelj koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Voditelj programa prije početka sastanka nosi upitnike u prostoriju u kojoj se sastanak održava.

Nakon rasprave voditelj sastanka podijeliti će roditeljima sporazumni pristanak.

Nakon što roditelji ispune sporazumni pristanak ispunjavaju i upitnik. Upitnik ispunjavaju **svi roditelji** bez obzira da li su dali pristanak ili nisu.

Niti jedan djelatnik škole ne smije otvarati niti jedan paket u kojem se nalaze materijali za evaluaciju eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja. U školi nije dozvoljeno ni na koji način materijale zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/ 4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Zahvaljujemo na suradnji!

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Procedura roditeljskog sastanka vezanog uz Zdravstveni odgoj i obrazovanje

***Preporuka kod pozivanja na roditeljski sastanak:**

Ako je moguće, organizirajte ga u isto vrijeme za sva razredna odjeljenja u jednoj školi te u pozivu nemojte isticati koja je tema sastanka. Na taj način roditelji će doći na sastanak bez negativnih stavova koje mogu eventualno imati zbog ranije prezentacije Zdravstvenog odgoja u medijima.*

1. UVODNI DIO (5 min)

Npr. “Danas smo se našli da porazgovaramo o nekim potrebama Vaše djece koje ona imaju s obzirom na dob u kojoj se nalaze. To je razdoblje intenzivnih promjena u kojem se njihov izgled naglo počinje mijenjati, ali i njihovo ponašanje. Stoga ćete se vi kao roditelji naći pred mnogim izazovima. Škola Vam u ovome želi pomoći tako što uvodi novi predmet pod nazivom Zdravstveni odgoj i obrazovanje. Ovaj predmet trebao bi pomoći Vašem djetetu da stekne neka znanja koja su mu važna za svakodnevni život. Nova znanja biti će korisna u poboljšavanju komunikacije kako s Vama, tako i s drugim odraslim osobama te njihovim vršnjacima.

Do sada se u medijima moglo čuti mnogo netočnih informacija o ovom predmetu koji je često poistovjećivan sa spolnim odgojem (a to nije istina), stoga je najbolje da zajedno prođemo kroz neke činjenice vezane uz ovaj predmet.“

1. **SREDIŠNJI DIO** (25 min, upozoriti voditelje da dobro pripreme ovaj dio kako se ne bi nepotrebno odužio)

A) UPOZNAVANJE S PROGRAMOM ZDRAVSTVENOG ODGOJA

- naglasiti da se radi o programu koji je odobrilo MZOŠ te da je program prošao recenzije brojnih stručnjaka
- ukratko nabrojati teme svih 12 modula
- u srednjim školama ovdje će se predstavljati dva programa – svakom programu dati jednako vremena
 - neka redosljed izlaganja programa bude određen prema nekom slučajnom redu (npr. prema abecednom redu naziva programa) kako predstavnici različitih programa ne bi imali osjećaj da je njihov program zakinut prilikom predavljanja

B) UPOZNAVANJE S ORGANIZACIJSKIM ASPEKTIMA

- nastava će se odvijati kroz 12 tjedana
- koji dan i sat u rasporedu – potreban prethodni dogovor s ravnateljima (pritom voditi računa da su potrebna **dva** dodatna sata; nulti na kojem će se provesti prva početna provjera znanja i 13. sat na kojem će se provesti završna provjera znanja učenika)

C) IZNOŠENJE ČINJENICA O TOME DA SE RADI O EKSPERIMENTALNOM PROGRAMU I DA ĆE ONI (RODITELJI) MORATI DATI PRISTANAK ZA SUDJELOVANJE U PROGRAMU

- program nikad nije provođen (istaknuti pozitivnu stranu, npr. baš Vaša djeca imaju priliku sudjelovati u nečemu što se već tako dugo najavljuje i što djeca u čitavom Zapadnom svijetu imaju prilike učiti)
- djeca će nakon nastave ispunjavati upitnike u kojima će ih se pitati jesu li zadovoljna s nastavom (istaknuti kako je to nešto novo i zanimljivo za djecu jer će ona po prvi puta imati prilike reći što misle o nastavi)
- nakon završetka programa biti će potrebno i sudjelovanje roditelja kako bi oni rekli što o svemu misle (istaknuti važnost roditelja kojima će biti dana prilika da sudjeluju u poboljšavanju nastave koja će se u budućnosti izvoditi kako njihovoj djeci, tako i u cijeloj Hrvatskoj)

- upoznati roditelje sa sporazumnim pristankom te im naglasiti da o uključivanju djeteta u program razgovaraju s djetetom te drugim roditeljem

D) NAPUTAK O ODNOSU S MEDIJIMA

- zamoliti roditelje da ne daju nikakve izjave medijima za vrijeme trajanja programa ukoliko novinari budu dolazili u školu (upozoriti ih na tu mogućnost uz objašnjenje da je ZO novi predmet i da kao takav zaokuplja pažnju medija)
- naglasiti da imena djece koja sudjeluju u eksperimentalnom programu zdravstvenog odgoja nikako ne smiju biti poznata javnosti

E) KORISTI KOJE DJECA I RODITELJI MOGU IMATI OD SUDJELOVANJA U PROGRAMU

- djeca će u otvorenoj atmosferi zajedno s vršnjacima učiti o koje su im potrebne u ovom razdoblju života
- djeca će naučiti brojne činjenice o zdravlju, prehrani, spolnosti, tjelovježbi i komunikaciji koja im mogu pomoći da usvoje neke nove navike, a koje će biti korisne i njima i roditeljima (istaknuti ostala područja ZOO kako se ne bi neopravdano veliki naglasak stavljao na spolnost)

2. RASPRAVA (15 – 20 min)

- otvoriti raspravu
- moderirati raspravu na način da se ne raspravlja o stavovima, već činjenicama vezanim uz nastavu (ukoliko dođe do iznošenja stavova, reći roditeljima da svoje osobne stavove mogu iznijeti u sklopu sporazumnog pristanka te da će ih na taj način pročitati i oni koji rade na programu, a da je na sastanku korisnije utrošiti vrijeme za pitanja vezana uz samu nastavu ili program nastave)

3. ZAKLJUČAK (5 min)

- ukratko ponoviti koristi koje roditelji i djeca imaju od sudjelovanja u programu
- zahvaliti za sudjelovanje
- podijeliti sporazumne pristanke

Nastavne teme eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja udruge GROZD

za peti razred osnovne škole

1. SPOL – SPOLNOST
 - spol, spolnost, cjelovitost, stereotipne/ustaljene ideje, stavovi
(2. *Spol- spolnost*)
2. SAMOPOŠTOVANJE
 - samopoštovanje, samosvijest, samoprihvatanje
(3. *Razvoj samopoštovanja*)
3. PUBERTET
 - pubertet, sazrijevanje, higijena
(4. *Prvi znakovi puberteta*)
4. PRAVILNA PREHRANA I TJELESNA AKTIVNOST
 - hrana, pravilna prehrana, sport za svakoga, prevencija bolesti
(5. *Pravilnom prehranom i redovitom tjelesnom aktivnosti čuvamo zdravlje*)
5. INFORMIRANJE O SPOLNOSTI
 - društvo, mediji, informacije
(6. *Moje prve informacije o spolnosti*)
6. ODNOSI
 - prijateljstvo, simpatija, popularnost, uzori
(7. *Odnos prema sebi i drugima*)
7. RAZLIČITOSTI
 - fizičke karakteristike ljudi, različitosti, emocije
(8. *Prihvatanje fizičkih i emocionalnih razlika među ljudima*)
8. NASILJE
 - prihvatanje razlika, prihvatljivi načini postizanja ciljeva, posljedice nasilja, odgovornost za sebe i za druge; nasilna komunikacija, pravila dobre komunikacije, posljedice nasilja
(9. *Nasilje – neprihvatljivo sredstvo provođenja vlastite volje nad drugima i 10. Prepoznavanje nasilnih oblika komunikacije kod sebe i drugih*)

**Zajedničke i odvojene teme eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja
udruge GROZD i Forum za prvi razred trogodišnjih srednjih škola**

Zajedničke teme:

1. NASILJE

- G: umijeće slušanja, različitost mišljenja, uvažavanje, dijalog, mirotvornost; identitet – osobni i kulturni, izbor grupe vršnjaka, stil odijevanja, različitost, uvažavanje, oplemenjivanje

(2. *Nasilje zbog razlike u stavovima*; 3. *Nasilje zbog razlika u izboru*)

- F: nasilje, sukob, rješavanje sukoba

(12. *Lica nasilja*)

2. OVISNOSTI/ DROGE

- G: rizično ponašanje, sredstva ovisnosti, zakonska regulativa, posljedice; utjecaj vršnjaka (7. *Posljedice identifikacije s vršnjacima koji imaju afirmativni stav prema drogama*; 6. *Odabir vršnjačke skupine*)

- F: najdostupnije droge: duhan i alkohol, čimbenici rizika; anatomija pluća, disanje, fiziološko djelovanje pušenja, psihološko djelovanje pušenja

(8. *Prve droge*; 9. *Anatomija i fiziologija pušenja*)

3. SPOLNOST

- G: spol, spolnost, cjelovitost, zrelost, fiziologija tjelesnih i spolnih promjena u pubertetu i adolescenciji; hormoni, spolni sustav, menstrualni ciklus, spermiji; zaljubljenost, ljubav, hodanje, intimnost, suzdržavanje od stupanja u spolne odnose; medijski utjecaj i stereotipi

(4. *Adolescencija- put k zrelosti*; 5. *Spolni sustav, hormoni i procesi*; 8. *Odnosi između mladića i djevojaka*; 9. *Odnos medija i društva naspram spolnosti*)

- F: spol, rod, tradicionalne uloge, ravnopravnost spolova; spolni odnos, ljubav, seksualna privlačnost, seksualni osjećaji, požuda; jajnici, maternica, sjemenici, muško spolovilo, mošnjice, spermiji, jajašca

(5. *Senzibilizacija za pitanja spola/roda*; 6. *Ljubav i seks: jesu li povezani?*; 7. *Seksualna anatomija žene i muškarca*)

4. PREHRANA

- G: poremećaji prehrane, tjelesna aktivnost i zdravlje, kondicija, samopouzdanje (10. *Poremećaji prehrane*)

- F: prehrana općenito - grupacija hrane, vitamini, minerali, proteini, ugljikohidrati, masnoće

(4. *Jedite raznoliku hranu*)

5. RAZLIČITOSTI

- G: različitost mišljenja, umijeće slušanja, razumijevanje drugog, uvažavanje; identitet – osobni i kulturni, izbor grupe vršnjaka, stil odijevanja, različitost, uvažavanje, oplemenjivanje

(2. *Nasilje zbog razlike u stavovima*; 3. *Nasilje zbog razlika u izboru*)

- F: uočavanje različitosti, uvažavanje različitosti, predrasude i stereotipi

(11. Različitosti)

6. IDENTITET/ TKO SAM JA

- G: izgradnja identiteta
(6. Odabir vršnjačke skupine)
- F: samosvijest, samopoštovanje, osjećaji, vrijednosti, ponos, stavovi
(10. Tko sam ja)

Odvojene teme:

FORUM:

1. OKOLIŠ

- sreća, okoliš, globalizacija zagađivanja okoliša, staništa, ozonski omotač
(2. Mjesto gdje se osjećam sretnim)

2. ZDRAVOST

- moje pozitivne osobine, samopouzdanje, zdravost kao izbor, nivoi zdravosti
(3. Zdravost kao izbor)

GROZD:

1. VRŠNJAČKE SKUPINE

- vršnjačka skupina, identitet, utjecaj vršnjaka; identitet – osobni i kulturni, izbor grupe vršnjaka, stil odijevanja, različitost, uvažavanje, oplemenjivanje
(6. Odabir vršnjačke skupine; 3. Nasilje zbog razlika u izboru)

- **markirani** dio teksta odnosi se na **novi dio** programa kod srednjih trogodišnjih škola tj. koji se razlikuje u odnosu na program srednjih četverogodišnjih škola
- kod forumovog programa za trogodišnje škole umjesto nastavne teme *Gdje je nasilje* nalazi se tema *Seksualna anatomija žene i muškarca*
- kod grozdovog programa za trogodišnje škole umjesto nastavne teme *Nasilje zbog razlike u stavovima II* nalazi se tema *Nasilje zbog razlike u izboru*

**Zajedničke i odvojene teme eksperimentalnog programa
zdravstvenog odgoja udruge GROZD i Forum za prvi razred
četverogodišnjih srednjih škola**

Zajedničke teme:

6. NASILJE

- G: umijeće slušanja, različitost mišljenja, razumijevanje drugog, uvažavanje; dijalog, mirotvornost
(2. / 3. *Nasilje zbog razlike u stavovima I / II*)
- F: nasilje, nasilne aktivnosti, rješavanje sukoba; nasilje, sukob
(11. *Gdje je nasilje*; 12. *Lica nasilja*)

7. OVISNOSTI/ DROGE

- G: rizično ponašanje, sredstva ovisnosti, zakonska regulativa, posljedice; utjecaj vršnjaka (7. *Posljedice identifikacije s vršnjacima koji imaju afirmativni stav prema drogama*; 6. *Odabir vršnjačke skupine*)
- F: najdostupnije droge: duhan i alkohol, čimbenici rizika; anatomija pluća, disanje, fiziološko djelovanje pušenja, psihološko djelovanje pušenja
(7. *Prve droge*; 8. *Anatomija i fiziologija pušenja*)

8. SPOLNOST

- G: spol, spolnost, cjelovitost, zrelost, fiziologija tjelesnih i spolnih promjena u pubertetu i adolescenciji; hormoni, spolni sustav, menstrualni ciklus, spermiji; zaljubljenost, ljubav, hodanje, intimnost, suzdržavanje od stupanja u spolne odnose; medijski utjecaj i stereotipi
(4. *Adolescencija- put k zrelosti*; 5. *Spolni sustav, hormoni i procesi*; 8. *Odnosi između mladića i djevojaka*; 9. *Odnos medija i društva naspram spolnosti*)
- F: spol, rod, tradicionalne uloge, ravnopravnost spolova; spolni odnos, ljubav, seksualna privlačnost, seksualni osjećaji, požuda
(5. *Senzibilizacija za pitanja spola/roda*; 6. *Ljubav i seks: jesu li povezani?*)

9. PREHRANA

- G: poremećaji prehrane, tjelesna aktivnost i zdravlje, kondicija, samopouzdanje
(10. *Poremećaji prehrane*)
- F: prehrana općenito - grupacija hrane, vitamini, minerali, proteini, ugljikohidrati, masnoće
(4. *Jedite raznoliku hranu*)

10. RAZLIČITOSTI

- G: različitost mišljenja, umijeće slušanja, razumijevanje drugog, uvažavanje
(2./ 3. *Nasilje zbog razlike u stavovima I / II*)

- F: uočavanje različitosti, uvažavanje različitosti, predrasude i stereotipi
(10. Različitosti)

6. IDENTITET/ TKO SAM JA

- G: izgradnja identiteta
(6. Odabir vršnjačke skupine)
- F: samosvijest, samopoštovanje, osjećaji, vrijednosti, ponos, stavov
(9. Tko sam ja)

Odvojene teme:

FORUM:

1. OKOLIŠ

- sreća, okoliš, globalizacija zagađivanja okoliša, staništa, ozonski omotač
(2. Mjesto gdje se osjećam sretnim)

2. ZDRAVOST

- moje pozitivne osobine, samopouzdanje, zdravost kao izbor, nivoi zdravosti
(3. Zdravost kao izbor)

GROZD:

2. VRŠNJAČKE SKUPINE

- vršnjačka skupina, identitet, utjecaj vršnjaka
(6. Odabir vršnjačke skupine)

EKSPERIMENTALNA PROVEDBA PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA

- Današnje ispitivanje trajat će ukupno 45 minuta. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anonimn i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispitu pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	

Tijekom nastave zdravstvenog odgoja i obrazovanja više ćeš puta moći izreći svoje mišljenje o nastavi i učiteljima. Kako bi svaki put mogli tvoje odgovore uzeti u obzir, uvijek ćeš pisati svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.

Kako bi se lakše sjetio svoje zaporku, svaki put ćeš imati ista pitanja kao što su dolje napisana.

Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.

	TVOJA ZAPORKA	Primjer
Upiši početno slovo imena majke (npr. ako je Marija upisuješ M)	—	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (npr. ako je Bjelovar upisuješ B)	—	B
Upiši brojem mjesec rođenja (npr. ako je svibanj upisuješ broj 05)	— —	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (npr. ako imaš brata i sestru upisuješ 2)	—	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (npr. ako imaš plave uči upisuješ P)	—	P

I. Pozorno pročitaj navedene tvrdnje. Za svaku tvrdnju trebaš odlučiti je li točna (T) ili netočna (N).

Zaokruži odgovor.

1. Ljudska spolnost odnosi se samo na naše tijelo.	T	N
2. Muškarci i žene jednako su osjećajni.	T	N
3. Muškarci su pametniji od žena.	T	N
4. Iskazivanje osjećaja znak je naše slabosti.	T	N
5. Nasilno se ponašaju samo dječaci.	T	N
6. Zlostavljanje može ojačati žrtvu jer je potiče da se bori za sebe.	T	N
7. Sekundarne spolne osobine ne pojavljuju se prije 18. godine.	T	N

II. Zadatci od 7. do 31. sastoje se od pitanja te četiriju ponuđenih odgovora označenih slovima A, B, C i D. Samo je jedan odgovor točan.

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

7. Što je najbolje učiniti kad te u školi tuče i/ili zadirkuje drugi učenik?
- A. nikome neću pričati o tome
 - B. reći najboljem prijatelju i zamoliti ga da nikome o tome ne govori
 - C. povjeriti se odrasloj osobi u koju imaš povjerenja
 - D. pokušati mu uzvratiti istom mjerom
8. Što je najbolje učiniti kad saznaš da je tvoj prijatelj o tebi širio laži?
- A. neću više s njim razgovarati
 - B. pitat ću ga zašto je to napravio
 - C. neću se više s njim družiti
 - D. osvetit ću se na neki drugi način

9. Što je važno učiniti kada se s nekim svađaš?
- A. prepoznati koje su nam zajedničke potrebe
 - B. izaći iz svađe kao pobjednik
 - C. ne iznositi svoje mišljenje da ne pogoršam stvari
 - D. uvrijediti drugu osobu da izbacim bijes iz sebe
10. Koliko ti se dobar prijatelj treba povjeravati?
- A. treba mi apsolutno sve ispričati
 - B. treba sam odlučiti što trebam znati, a što ne
 - C. treba mi ispričati samo ono što mene zanima
 - D. za prijateljstvo nije važno koliko se netko povjerava
11. Što znači da nekoga aktivno slušaš?
- A. stalno ga prekidam dok govori
 - B. slušam samo ono što me zanima
 - C. gledam ga u oči i razmišljam o onome što govori
 - D. za vrijeme slušanja izvodim različite pokrete
12. Kakva je osoba visokog samopoštovanja?
- A. ima dobro mišljenje o vlastitom karakteru i sposobnostima
 - B. smatra se boljom od drugih
 - C. na sve načine pokušava zadobiti pažnju drugih ljudi
 - D. ljubomorna je na tuđe uspjehe
13. Tko u pubertetu ima **najveći** utjecaj na razvoj samopoštovanja?
- A. roditelji
 - B. učitelji
 - C. vršnjaci
 - D. popularni glumci i pjevači

14. Kako se obično ponaša dijete u pubertetu?
- A. poslušno je roditeljima
 - B. ne zanima ga fizički izgled
 - C. usredotočeno je na učenje
 - D. često mijenja raspoloženja
15. Na koji se način može popraviti vlastito raspoloženje?
- A. ako ne obraćamo pozornost na vlastite osjećaje
 - B. ako se osjećamo krivima zbog vlastitih osjećaja
 - C. ako prepoznamo i prihvatimo vlastite osjećaje
 - D. ako se ponašamo suprotno od onog što osjećamo
16. Koja se od navedenih promjena se događa djevojkama u pubertetu?
- A. povećanje mišićne mase
 - B. širenje bokova i bedara
 - C. mutiranje
 - D. širenje ramena
18. Kada uobičajeno započinje pubertet kod dječaka?
- A. ranije nego kod djevojčica
 - B. istodobno kada i kod djevojčica
 - C. oko dvije godine kasnije nego kod djevojčica
 - D. uvijek do 13. godine života
19. Koliko u prosjeku traje menstruacijski ciklus?
- A. 28 – 30 dana
 - B. 10 – 12 dana
 - C. 3 – 5 dana
 - D. 18 – 20 dana

20. Što je noćna polucija?

- A. mokrenje u krevet
- B. bolovi u trbuhu
- C. spontano izbacivanje sperme u snu
- D. infekcija spolnih organa

21. Što za vrijeme menstruacije treba izbjegavati?

- A. pranje kose
- B. tuširanje
- C. nošenje hlača
- D. kupanje u bazenu

22. Kada se započinje voditi kalendar menstruacije?

- A. prvog dana krvarenja
- B. zadnjeg dana krvarenja
- C. tijekom ovulacije
- D. prvog dana u mjesecu

23. Koji organ izlučuje muške spolne hormone?

- A. jajnik
- B. nadbubrežna žlijezda
- C. sjemenik
- D. prostata

24. Što je jajnik?

- A. pokretljiva mišićna cijev kroz koju putuju spermiji
- B. ženska spolna žlijezda koja proizvodi jajne stanice
- C. vanjski ženski spolni organ
- D. ženski spolni organ u kojem se razvija dijete

25. Što je najbolje piti za utaživanje žeđi?
- A. prirodne voćne sokove
 - B. gazirana pića
 - C. čaj
 - D. vodu
26. Koji sport **ne doprinosi** poboljšanju tjelesne kondicije?
- A. nogomet
 - B. šah
 - C. košarka
 - D. badminton
27. Prema preporukama stručnjaka, koliko bi se dijete u pubertetu dnevno trebalo baviti tjelesnom aktivnošću?
- A. najmanje dva sata
 - B. oko pola sata
 - C. što više to bolje
 - D. najmanje jedan sat
28. Što se zbiva pri tjelesnoj aktivnosti?
- A. ubrzava se rad srca
 - B. usporava se dah
 - C. smanjuje se znojenje
 - D. smanjuje se protok krvi
29. Što može uzrokovati prekomjerna tjelesna težina?
- A. oštećenje sluha, oštećenje vida, upale grla
 - B. infekcije ždrijela i glavobolju
 - C. visoki krvni tlak i šećernu bolest
 - D. ovisnost o alkoholu

30. Čemu pridonosi tjelesna aktivnost?

- A. oblikovanju mišića
- B. lošijoj kondiciji
- C. osjećaju nezadovoljstva
- D. bržem tjelesnom sazrijevanju

31. Što predstavlja piramida pravilne prehrane?

- A. slikoviti prikaz onoga što najčešće jedemo
- B. slikoviti prikaz koji nam pomaže da neke namirnice ne zaboravimo
- C. slikoviti prikaz koji nam govori koje namirnice treba najviše koristiti, a koje najmanje
- D. slikoviti prikaz namirnica prema kalorijskoj vrijednosti

III. U sljedećim zadacima svakomu pojmu u lijevome stupcu možeš pridružiti samo jedan pojam iz desnoga stupca.

Pozorno pročitaj zadatak i na praznu crtu pokraj vrste nasilja upiši slovo ponašanja koje ga najbolje opisuje. Pazi, jedan odgovor na desnoj strani je višak!

1. verbalno nasilje _____	A. pljuvanje
2. tjelesni napad _____	B. ismijavanje
3. psihičko nasilje (emocionalni pritisci) _____	C. uporno ignoriranje
	D. traženje tuđe pomoći

Pozorno pročitaj zadatak i na praznu crtu pokraj osobe upiši slovo tvrdnje koja je najbolje opisuje. Pazi, jedan odgovor na desnoj strani je višak!

1. popularna osoba	_____	A. sviđa se velikom broju ljudi
2. uzor	_____	B. osoba u koju imam povjerenje i koja mi pruža pomoć
3. simpatija	_____	C. osoba koja prenosi znanja, vještine i korisne navike
4. prijatelj	_____	D. osoba kakvom bih želio biti
		E. osoba koja mi je privlačna i sviđa mi se

IV. Molimo te da na sljedeće pitanje iskreno odgovoriš i zaokružiš samo jedan odgovor.

Tko je tvoj glavni izvor informacija o spolnosti?

- A. roditelji
- B. braća i/ili sestre
- C. nastavnici
- D. mediji (televizija, časopisi...)
- E. vršnjaci
- F. neki drugi izvor (koji?) _____

EKSPERIMENTALNA PROVEDBA PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U SREDNJIM ŠKOLAMA

- Današnje ispitivanje trajat će ukupno 65 minuta. Od toga 40 minuta trajat će rješavanje testa znanja, a ostatak vremena ćete rješavati početni upitnik. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anoniman i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispitu pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	

Tijekom nastave Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja više ćeš puta moći izreći svoje mišljenje o nastavi i učiteljima. Kako bi svaki put mogli tvoje odgovore uzeti u obzir, uvijek ćeš pisati svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.

Kako bi se lakše sjetio svoje zaporku, svaki put ćeš imati ista pitanja kao što su dolje napisana.

Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.

	TVOJA ZAPORKA	Primjer
Upiši početno slovo imena majke (npr. ako je Marija upisuješ M).	—	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (npr. ako je Bjelovar upisuješ B).	—	B
Upiši brojem mjesec rođenja (npr. ako je svibanj upisuješ broj 05).	— —	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (npr. ako imaš brata i sestru upisuješ 2).	—	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (npr. ako imaš plave oči upisuješ P).	—	P

I. Pozorno pročitaj navedene tvrdnje. Za svaku tvrdnju trebaš odlučiti je li točna (T) ili netočna (N).

Zaokruži odgovor.

1. Droga može biti korisna jer nas rješava stresa.	T	N
2. Ponekad je droga dobar način da se zaboravi problem koji nas muči.	T	N
3. Normalno je da mladi čovjek prođe fazu eksperimentiranja s drogama.	T	N
4. Ovisnost o drogi povezana je s kriminalnim radnjama (krađe, nasilje...).	T	N
5. Simptom narkomanije može biti nagli i bezrazložni prekid prijateljstva.	T	N
6. Ima situacija u životu kada je dobro biti nasilan.	T	N
7. Češće ćemo podleći pritisku grupe kada je grupa jednoglasna u svom zahtjevu, npr. svi žele pobjeći sa sata osim nas.	T	N
8. S fizičkom zrelošću postajemo i emocionalno zreli za spolne odnose.	T	N
9. Muškarci i žene jednako su osjećajni.	T	N
10. Dobar način da se opustimo kad smo nervozni je da zapalimo cigaretu.	T	N
11. Zdravom prehranom i redovitim vježbanjem poništavamo štetne učinke pušenja.	T	N
12. Postupno su potrebne sve veće količine droge da bi se postigao isti psihofizički učinak.	T	N
13. Ovisnici o drogama su brižni roditelji.	T	N
14. Osoba koja se jednom tjedno opija ovisnik je o alkoholu.	T	N
15. Rizik za razvoj ovisnosti o alkoholu postoji ako osoba povremeno pije.	T	N
16. Psihičko nasilje manje je štetno od fizičkog	T	N
17. Kvalitetni i redoviti obroci poboljšavanju sposobnosti pamćenja.	T	N
18. Spolna uloga uči se procesom socijalizacije.	T	N
19. Osoba koja nije samopouzdana može naučiti biti samopouzdana.	T	N
20. U menstrualnom ciklusu estrogen uzrokuje ljuštenje endometrija.	T	N
21. Uloga pasjemenika je provođenje sluzi koja podmazuje uretru.	T	N

22. Muškarac može mokriti i ejakulirati istovremeno.	T	N
23. Žena koja ima menstruacijske cikluse ujedno može biti i neplodna.	T	N
24. Ako dođe do globalnog zatopljenja, oceani i mora ugroziti će mnoge priobalne gradove.	T	N
25. Ugljik dioksid koji se oslobađa izgaranjem fosilnih goriva jedan je od glavnih stakleničkih plinova.	T	N
26. Toplinska inverzija čini tropska područja hladnijima, a arktička toplijima.	T	N
27. Kisele kiše pogađaju samo ona područja u kojima su tvornice i elektrane.	T	N
28. Ozonski omotač nastaje od kisika u višim slojevima atmosfere.	T	N
29. Ozonski omotač štiti od ultraljubičastoga zračenja.	T	N
30. Prirodni ekosustavi neograničeni su izvori biljaka i životinja.	T	N
31. Sječa šuma zbog poljoprivrednog uzgoja biljaka dovodi do promjene prosječne temperature u tom području.	T	N

II. Sljedeći zadatci sastoje se od pitanja te ponuđenih odgovora označenih slovima A, B, C i D. Samo je jedan odgovor točan.

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

32. Razgovarate telefonski i sestra vas tri put prekida. Zaokruži koji odgovor **nije** agresivan.
- A. Ideš mi na živce, makni se!
 - B. Glupačo, gubi se!
 - C. Ne mogu razgovarati i slušati te, pričekaj malo!
 - D. Da me više nisi prekinula!
33. Što izaziva dugotrajno konzumiranje droge?
- A. samo fizičku ovisnost
 - B. samo psihičku ovisnost
 - C. različit učinak ovisno o osobi
 - D. fizičku i psihičku ovisnost

34. Koje je ponašanje karakteristično za ovisnika o drogama?
- A. duboka i trajna prijateljstva
 - B. dobre radne sposobnosti
 - C. stabilno raspoloženje
 - D. nezainteresiranost za druge
35. Tvoj je prijatelj kolega iz razreda u povjerenju rekao da već neko vrijeme tulumari i dobro se zabavlja uz alkohol i droge. Što bi bilo najbolje učiniti?
- A. pokušati mu sam/sama pomoći
 - B. uključiti druge vršnjake i pokrenuti akciju spašavanja
 - C. obavijestiti neku odraslu osobu
 - D. prestati se družiti s njim
36. Što smanjuje opasnost od konzumiranja droga?
- A. legalizacija droga
 - B. zakonske zabrane i kazne
 - C. roditeljsko konzumiranje droga
 - D. siromaštvo i teški uvjeti života
37. U kojem je razdoblju druženje s vršnjacima naročito važno?
- A. u ranom djetinjstvu
 - B. u adolescenciji
 - C. u zreloj dobi
 - D. u staračkoj dobi
38. U čijem se društvu najbolje osjećaju osobe u ranoj adolescenciji (11 – 13 godina)?
- A. u društvu vlastitoga spola
 - B. u društvu roditelja
 - C. u društvu suprotnoga spola
 - D. u društvu mlađe djece

39. Tko ima najveći utjecaj na cjelokupan razvoj čovjeka?
- A. društvo u cjelini
 - B. vršnjačke skupine
 - C. škola
 - D. obitelj
40. Što najviše narušava povjerenje između roditelja i adolescenata?
- A. dosljedno traženje da se izvršavaju obveze
 - B. redovita briga o školskom uspjehu
 - C. čitanje dnevnika i pregledavanje privatnih stvari
 - D. ograničavanje vremena izlaska
41. Ako nekoga učenika svakodnevno gnjavi skupina učenika iz razreda, što treba napraviti?
- A. ne treba se miješati jer će maltretiranje sigurno prestati u skoro vrijeme
 - B. treba izbjegavati mjesta gdje se nasilje odigrava, da i sami ne postanemo žrtva
 - C. treba obavijestiti odgovorne osobe
 - D. treba se povremeno pridružiti nasilnicima da i nas ne „uzmu na zub”
42. Što predstavlja psihičko zlostavljanje djeteta od strane roditelja?
- A. zahtjev da izvršava svoje obveze
 - B. zahtjev da se pridržava dogovora o vremenu povratka kući
 - C. udaranje i batinanje
 - D. omalovažavanje i nazivanje pogrđnim imenima
43. Što je karakteristično za agresivno ponašanje?
- A. urođeno je
 - B. naučeno je
 - C. prisutno je samo kod odraslih
 - D. prisutno je samo kod muškaraca

44. Što je instrumentalno nasilje?
- A. fizički napad na osobu koja nas izaziva
 - B. vrijeđanje osobe koja nas živcira
 - C. vikanje na prijatelja jer je zaboravio na obećanje
 - D. tučnjava s ciljem pokazivanja svoje nadmoći
45. Što je obilježje intelektualne zrelosti u adolescenciji?
- A. raspravljanje o filozofskim temama
 - B. stabilno raspoloženje
 - C. poštivanje autoriteta
 - D. samostalan život
46. Što je obilježje emocionalne zrelosti?
- A. uspješno potiskivanje emocija
 - B. nepokazivanje emocija pred drugima
 - C. preuzimanje odgovornosti za posljedice svog ponašanja
 - D. nepriznavanje pogrešaka pred drugima i ustrajanje na svom stajalištu
47. Na što se odnosi emocionalno zdravlje?
- A. na razumijevanje funkcioniranja našega tijela
 - B. na razumijevanje naših osjećaja i njihovo izražavanje
 - C. na razumijevanje sebe kao osobe, svojih ciljeva i postignuća
 - D. na razumijevanje sebe u odnosu s drugima (obitelji, vršnjacima...)
48. Kada je pravo vrijeme za prvu vezu?
- A. kada svi drugi već jesu u vezi
 - B. s petnaest, a najkasnije sa šesnaest godina
 - C. kad se neko vrijeme družiš s osobom i upoznaš je
 - D. kada se zaljubiš na „prvi pogled”

49. Na što ukazuje ljubomora u vezi?
- A. na intenzitet ljubavi
 - B. na manjak samopouzdanja osobe koja je ljubomorna
 - C. na normalni odnos između dečka i cure
 - D. na stabilnost veze
50. Koja je emocionalna karakteristika anoreksije?
- A. česte promjene raspoloženja
 - B. visoko samopoštovanje
 - C. druželjubivost
 - D. zadovoljstvo svojim izgledom
51. Koji od simptoma **nije** karakterističan za bulimiju?
- A. za neuspjeh u životu okrivljuju izgled
 - B. prejedanje u javnosti
 - C. depresija
 - D. tjelesna težina je u središtu pažnje
52. U kojem razdoblju se počinje usvajati spolna uloga?
- A. razdoblju novorođenčeta
 - B. ranom zreloom dobu
 - C. adolescenciji
 - D. ranom djetinjstvu
53. Što je rodna uloga?
- A. zbroj svih karakteristika ponašanja i očekivanja koja se pripisuju pojedinom rodu
 - B. znakovi na temelju kojih prilikom upoznavanja s nekom osobom odlučujemo radi li se o muškarcu ili ženi
 - C. odgovor na pitanje jesam li muško ili žensko
 - D. društvene i zakonske klasifikacije bioloških karakteristika koje dijele osobe na muške i ženske

54. Što podrazumijeva redovita tjelesna aktivnost kod djece i mladih?
- A. treniranje dva puta tjedno
 - B. odlazak u prirodu ili na nogomet s prijateljima vikendom
 - C. svaki dan najmanje jedan sat brzog hodanja ili neke druge tjelesne aktivnosti
 - D. svaki dan dvadeset minuta hodanja, trčanja ili neke druge tjelesne aktivnosti
55. Za doručak su sve tvrdnje točne osim:
- A. to je najvažniji obrok u danu
 - B. preskakanje doručka dugoročno dovodi do debljanja
 - C. važan je za pravilan rast i razvoj
 - D. od doručka se deblja
56. Koje se namirnice nalaze u vrhu piramide pravilne prehrane?
- A. maslac, hamburgeri, slatkiši
 - B. meso, riba, sir
 - C. kruh, tjestenina, riža
 - D. voće i povrće
57. Koliko je obroka koji pripadaju bazi piramide pravilne prehrane potrebno dnevno konzumirati?
- A. 1
 - B. 4 – 5
 - C. 6 – 9
 - D. 6 – 11
58. Koji od navedenih pojmova je izvor energije?
- A. ugljikohidrati
 - B. vitamini
 - C. elementi u tragovima
 - D. minerali

59. Što je jajnik?
- A. pokretljiva mišićna cijev kroz koju putuju spermiji
 - B. ženska spolna žlijezda koja proizvodi jajne stanice
 - C. vanjski ženski spolni organ
 - D. ženski spolni organ u kojem se razvija dijete
60. Koliko u prosjeku traje menstruacijski ciklus?
- A. 28 – 30 dana
 - B. 10 – 12 dana
 - C. 3 – 5 dana
 - D. 18 – 20 dana
61. Kada se započinje voditi kalendar menstruacije?
- A. prvoga dana krvarenja
 - B. zadnjega dana krvarenja
 - C. tijekom ovulacije
 - D. prvoga dana u mjesecu
62. Što je erekcija?
- A. spontano izbacivanje sjemene tekućine u snu
 - B. izbacivanje sjemene tekućine iz muškog spolovila
 - C. ukrućenje i povećanje spolnog uda
 - D. tekućina koja sadrži spermije
63. Što je dokazano da vrijedi za masturbaciju?
- A. dovodi do psihičkih tegoba
 - B. nije štetna po zdravlje
 - C. izaziva seksualne probleme u kasnijoj dobi
 - D. često izaziva upalne probleme i otežano mokrenje

64. Što je ovulacija?
- A. ženska spolna žlijezda
 - B. proces u ženskom tijelu dan prije krvarenja
 - C. proces u ženskom tijelu zadnjega dana menstruacije
 - D. izbacivanje zrele jajne stanice
65. Koji organ izlučuje muške spolne hormone?
- A. pasjemenik
 - B. nadbubrežna žlijezda
 - C. sjemenik
 - D. prostata
66. Koji hormoni su najodgovorniji za promjene koje nastaju u adolescenciji?
- A. hormoni koje luči hipofiza
 - B. hormoni koje luče bubrezi
 - C. hormoni koje luči gušterača
 - D. hormoni koje luči jetra
67. Kako se naziva „spremište” za spermije kod muškarca?
- A. prostata
 - B. sjemenovod
 - C. sjemenik
 - D. pasjemenik
68. Kako nazivamo organ koji se proteže od maternice do rodničkoga predvorja?
- A. male stidne usne
 - B. stidnica
 - C. velike stidne usne
 - D. rodnica

69. Ako neka žena ima menstruacijski ciklus u trajanju od 34 dana, a prvi dan njezine posljednje menstruacije bio je 1. srpnja, kada očekujemo ovulaciju?
- A. 14. srpnja
 - B. 17. srpnja
 - C. 18. srpnja
 - D. 21. srpnja
70. Kako nazivamo organ u kojem se odvijaju diobe muških spolnih stanica?
- A. sjemenik
 - B. pasjemenik
 - C. sjemenovod
 - D. prostata
71. Kojem je ženskom spolnom hormonu istovjetan muški spolni hormon testosteron?
- A. prolaktinu
 - B. estrogeneru
 - C. oksitocinu
 - D. progesteronu
72. Gdje se učvršćuje oplodeno jajašce?
- A. u vagini
 - B. u jajovodu
 - C. u jajniku
 - D. u maternici
73. Koliko je dana žena plodna tijekom jednoga menstruacijskoga ciklusa?
- A. 28 – 30 dana
 - B. 7 – 10 dana
 - C. 3 – 5 dana
 - D. 1 – 2 dana

74. U kojim dijelovima ženskog spolnog sustava dolazi do oplodnje?

- A. u maternici
- B. u jajovodu
- C. u dražici
- D. u rodnici

75. Što je zigota?

- A. embrij
- B. gastrula
- C. fetus
- D. oplodena jajna stanica

76. Koji je od navedenih hormona povišen u trudnoći?

- A. estorgen
- B. hormon rasta
- C. progesteron
- D. oksitocin

77. Koliki je životni vijek jajne stanice?

- A. 36 – 72 sata
- B. 12 – 24 sata
- C. 24 – 48 sati
- D. 5 – 7 sati

78. Gdje nastaje cervikalna sluz?

- A. u stjenci vrata maternice
- B. u jajniku
- C. u jajovodu
- D. u sluznici maternice

**III. Pozorno pročitaj zadatak i na praznu crtu pokraj organa upiši broj tvrdnje koja ih najbolje opisuje.
Pazi, jedan odgovor na desnoj strani je višak!**

79. A. testisi i ovariji	___	1. dio genitalnog trakta koji provodi gamete
B. klitoris i penis	___	2. posjeduje ih samo muškarac
C. jajovod i sjemenovod	___	3. žlijezde koje provode gamete
D. sjemenovod i prostata	___	4. organi koji sudjeluju pri seksualnom uzbuđenju
		5. posjeduje ih samo žena

IV. Označi brojevima od 1 do 4 redoslijed izlaska sjemene tekućina iz organizma tako da broj 1 označava ono što je prvo, a broj 4 ono što je zadnje.

80. A. sjemenik	___
B. mokraćna cijev	___
C. pasjemenik	___
D. sjemenovod	___

V. Pažljivo pročitaj zadatak i pokraj vrste nasilja upiši broj svakog ponašanja koje ga najbolje opisuje. Za svaku vrstu nasilja postoje tri odgovarajuća ponašanja. Pazi, dva odgovora na desnoj strani su višak!

81. A. verbalno nasilje ___ , ___ , ___

B. tjelesni napad ___ , ___ , ___

C. psihičko nasilje ___ , ___ , ___

1. uništavanje i oštećivanje
2. ukazivanje na loše postupke
3. ogovaranje
4. uporno ignoriranje
5. pljuvanje nekoga
6. isključivanje iz društva
7. ismijavanje
8. traženje tuđe pažnje
9. udaranje
10. nazivanje nekoga pogrđnim imenima
11. pokazivanje „dugog nosa” i „rogova”

EKSPERIMENTALNA PROVEDBA PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA

- Današnje ispitivanje trajat će ukupno 45 minuta. Od toga 25 minuta trajat će rješavanje testa znanja, a ostatak vremena ćete rješavati početni upitnik. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anoniman i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispitu pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	
Spol:	1) ženski 2) muški

**Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.
Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.**

	TVOJA ZAPORKA	Primjer
Upiši početno slovo imena majke (<i>npr. ako je Marija upisuješ M</i>).	—	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (<i>npr. ako je Bjelovar upisuješ B</i>).	—	B
Upiši brojem mjesec rođenja (<i>npr. ako je svibanj upisuješ broj 05</i>).	— —	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (<i>npr. ako imaš brata i sestru upisuješ 2</i>).	—	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (<i>npr. ako imaš plave oči upisuješ P</i>).	—	P

I. Pozorno pročitaj navedene tvrdnje. Za svaku tvrdnju trebaš odlučiti je li točna (T) ili netočna (N).

Zaokruži odgovor.

1. Ljudska spolnost odnosi se samo na naše tijelo.	T	N
2. Muškarci i žene jednako su osjećajni.	T	N
3. Muškarci koji nose ružičastu (roza) odjeću ne gube na svojoj muževnosti.	T	N
4. Iskazivanje osjećaja znak je naše slabosti.	T	N
5. S tjelesnom zrelošću postajemo i emocionalno zreli.	T	N
6. Sekundarne spolne osobine ne pojavljuju se prije 18. godine.	T	N
7. Spolno sazrijevanje djevojčica nije uvijek vezano uz razvijanje jajnika.	T	N
8. Menstrualna krv odstranjuje se kroz rodnicu.	T	N
9. Sluznica maternice odstranjuje se iz organizma uz pomoć krvi.	T	N
10. Ženska spolna žlijezda je parna.	T	N
11. Muška spolna žlijezda je neparna.	T	N
12. Dezodorans možemo nanositi i na nečistu kožu.	T	N
13. Kvalitetni i redoviti obroci poboljšavaju sposobnost pamćenja.	T	N
14. Obroke ne trebamo uzimati u pravilnim razmacima dokle god pazimo na raznolikost hrane.	T	N
15. Naš organizam većinu vitamina može sam proizvesti.	T	N
16. Osoba koja nije samopouzdana može naučiti biti samopouzdana.	T	N
17. Fotografije na naslovnicama časopisa vjerno prikazuju izgled osoba.	T	N
18. Psihičko nasilje manje je štetno od fizičkog.	T	N
19. Zlostavljanje može ojačati žrtvu jer je potiče da se bori za sebe.	T	N

II. Zadatci od 20. do 49. sastoje se od pitanja te četiriju ponuđenih odgovora označenih slovima A, B, C i D. Samo je jedan odgovor točan.

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

20. Što je važno učiniti kada se s nekim svađaš?
- A. reći sve što mislim kako bih izbacio bijes iz sebe
 - B. izaći iz svađe kao pobjednik
 - C. ne iznositi svoje mišljenje da ne pogoršam stvari
 - D. prepoznati koje su nam zajedničke potrebe
21. Ako nekog učenika svakodnevno gnjavi skupina učenika iz razreda, što treba napraviti?
- A. ne treba se miješati jer će maltretiranje sigurno prestati u skoro vrijeme
 - B. treba izbjegavati mjesta gdje se nasilje odigrava, da i sami ne postanemo žrtva
 - C. treba obavijestiti odgovorne osobe
 - D. treba se povremeno pridružiti nasilnicima da i nas ne „uzmu na zub“
22. Razgovarate telefonski i sestra vas tri puta prekida. Zaokruži odgovor koji nije agresivan.
- A. Ne mogu razgovarati i slušati te, pričekaj malo!
 - B. Dosadnjakovičko, pusti me na miru!
 - C. Ideš mi na živce, makni se!
 - D. Da me više nisi prekinula!
23. Što predstavlja psihičko zlostavljanje djeteta od strane roditelja?
- A. zahtjev da izvršava svoje obveze
 - B. zahtjev da se pridržava dogovora o vremenu povratka kući
 - C. omalovažavanje i nazivanje pogrđnim imenima
 - D. udaranje i batinanje

24. Koliko ti se dobar prijatelj treba povjeravati?
- A. treba mi apsolutno sve ispričati
 - B. treba sam odlučiti što sve trebam znati
 - C. treba mi ispričati samo ono što mene zanima
 - D. nije mi važno koliko mi se netko povjerava
25. U čijem se društvu najbolje osjećaju osobe između 11 i 13 godina?
- A. u društvu vlastitog spola
 - B. u društvu starijih prijatelja
 - C. u društvu suprotnog spola
 - D. u društvu mlađe djece
26. U kojem je razdoblju druženje s vršnjacima naročito važno?
- A. u pubertetu
 - B. u ranom djetinjstvu
 - C. u zreloj dobi
 - D. u staračkoj dobi
27. Kakva je osoba visokog samopoštovanja?
- A. smatra se boljom od drugih
 - B. ima dobro mišljenje o vlastitom karakteru i sposobnostima
 - C. na sve načine pokušava zadobiti pažnju drugih
 - D. ne prihvaća svoje slabosti
28. Tko u pubertetu ima najveći utjecaj na razvoj samopoštovanja?
- A. vršnjaci
 - B. stariji prijatelji
 - C. roditelji
 - D. popularne osobe (sportaši, pjevači, glumci...)

29. Čemu pripisuje svoje uspjehe osoba niskog samopoštovanja?
- A. vlastitom zalaganju
 - B. zahtjevnoj aktivnosti
 - C. sretnim okolnostima
 - D. sposobnostima
30. Dobio/la si jedinicu u školi i dolaziš kući. Što je od navedenih komentara koje ti roditelji reći konstruktivna kritika?
- A. Dok ne ispraviš ocjenu, nema kompjutera i Interneta.
 - B. Jako smo nezadovoljni tvojom ocjenom, mogli bi danas ponoviti gradivo.
 - C. Briga me za tvoje ocjene – ako nećeš učiti, sam ćeš loše proći u životu.
 - D. Sad ćeš svaki dan učiti umjesto da izlaziš van.
31. Koja od navedenih podjela nije točna?
- A. pozitivne i negativne emocije
 - B. jednostavne i složene emocije
 - C. jake i slabe emocije
 - D. ugodne i neugodne emocije
32. Kakve informacije pružaju odgovori na pitanja o spolnosti u časopisima za mlade?
- A. dovoljne za potpunu informiranost
 - B. uglavnom netočne i zbunjujuće
 - C. nedovoljne za potpunu informiranost
 - D. previše stručne i narazumljive
33. Koju osnovnu poruku vezanu uz naš izgled prenose mediji?
- A. u redu je biti različit
 - B. svi smo posebni na svoj način
 - C. lako i jednostavno je biti privlačan
 - D. ljepota nije važna za uspjeh

34. Kada uobičajeno započinje pubertet kod dječaka?
- A. oko dvije godine kasnije nego kod djevojčica
 - B. u isto vrijeme kada i kod djevojčica
 - C. ranije nego kod djevojčica
 - D. uvijek do trinaeste godine života
35. Što je uzrok pojavljivanju prištića u pubertetu?
- A. prehrana bogata mastima
 - B. nedostatak boravka na svježem zraku
 - C. pojačano lučenje spolnih hormona
 - D. jače lučenje žlijezda znojnice i lojnica
36. Zašto je važno održavati svakodnevnu tjelesnu higijenu?
- A. zbog boljeg tjelesnog izgleda
 - B. zato jer to svi drugi rade
 - C. da bismo mirisali
 - D. da bismo maknuli suvišak znoja
37. Koliko jajnih stanica sazrije svaki mjesec u jajniku?
- A. dvije
 - B. niti jedna
 - C. jedna
 - D. nekoliko njih
38. U kojem se organu razvijaju zametak i plod?
- A. u maternici
 - B. u jajniku
 - C. u rodnici
 - D. u jajovodu

39. Koliko u prosjeku traje menstruacijski ciklus?
- A. 3 – 5 dana
 - B. 10 – 12 dana
 - C. 14 – 16 dana
 - D. 28 – 30 dana
40. Što za vrijeme menstruacije treba izbjegavati?
- A. sportske aktivnosti
 - B. tuširanje
 - C. kupanje u bazenu
 - D. nošenje hlača
41. Koji organ izlučuje muške spolne hormone?
- A. jajnik
 - B. nadbubrežna žlijezda
 - C. sjemenik
 - D. prostata
42. Što je noćna polucija?
- A. mokrenje u krevet
 - B. bolovi u truhu
 - C. spontano izbacivanje sperme u snu
 - D. infekcija spolnih organa
43. Što je dokazano da vrijedi za noćnu poluciju?
- A. dovodi do psihičkih tegoba
 - B. nije štetna po zdravlje
 - C. izaziva seksualne probleme u kasnijoj dobi
 - D. često izaziva upalne probleme i otežano mokrenje

44. Prema preporukama stručnjaka, koliko bi se dijete u pubertetu dnevno trebalo baviti tjelesnom aktivnošću?
- A. oko pola sata
 - B. najmanje jedan sat
 - C. najmanje dva sata
 - D. što više to bolje
45. Čemu pridonosi redovita tjelesna aktivnost?
- A. zanemarivanju školskih obaveza
 - B. trajnoj zamorenosti organizma
 - C. oblikovanju mišića
 - D. bržem tjelesnom sazrijevanju
46. Odakle organizam dobiva potrebnu energiju za rad?
- A. iz hrane
 - B. iz vitamina
 - C. od sunca
 - D. od tjelesne vježbe
47. Što predstavlja piramida pravilne prehrane?
- A. slikoviti prikaz onoga što najčešće jedemo
 - B. slikoviti prikaz koji nam govori koje namirnice treba najviše koristiti, a koje najmanje
 - C. slikoviti prikaz koji nam pomaže da neke namirnice ne zaboravimo
 - D. slikoviti prikaz namirnica prema kalorijskoj vrijednosti

48. Koje se namirnice nalaze u vrhu piramide pravilne prehrane?
- A. maslac, hamburgeri, slatkiši
 - B. meso, riba, sir
 - C. kruh, tjestenina, riža
 - D. voće i povrće
49. Koliko je obroka koji pripadaju bazi piramide pravilne prehrane potrebno dnevno konzumirati?
- A. 1
 - B. 2 – 3
 - C. 4 – 5
 - D. 6 – 11

III. U sljedećim zadacima svakomu pojmu u lijevome stupcu možeš pridružiti samo jedan pojam iz desnoga stupca.

50. *Pozorno pročitaj zadatak i na praznu crtu pokraj vrste nasilja upiši slovo ponašanja koje ga najbolje opisuje. Pazi, jedan odgovor na desnoj strani je višak!*

1. verbalno nasilje _____	A. pljuvanje
2. tjelesni napad _____	B. traženje tuđe pomoći
3. psihičko nasilje (emocionalni pritisci) _____	C. uporno ignoriranje
	D. ismijavanje

51. **Pozorno pročitaj zadatak i na praznu crtu pokraj osobe upiši slovo tvrdnje koja je najbolje opisuje. Pazi, tri odgovora na desnoj strani su višak!**

1. popularna osoba	_____	A. osoba kakvom bih želio biti
2. uzor	_____	B. osoba koja mi je privlačna i sviđa mi se
3. simpatija	_____	C. osoba koja se sviđa velikom broju ljudi
4. prijatelj	_____	D. osoba koja je ugodna u odnosima s ljudima, srdačna i prijazna
		E. osoba u koju imam povjerenje i koja mi pruža pomoć
		F. osoba koja prenosi znanja, vještine i korisne navike

Hvala ti na suradnji!

EKSPERIMENTALNA PROVEDBA PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U SREDNJIM ŠKOLAMA

- Današnje ispitivanje trajat će ukupno 45 minuta. Od toga 25 minuta trajat će rješavanje testa znanja, a ostatak vremena ćete rješavati početni upitnik. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anoniman i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispitu pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	
Spol:	1) ženski 2) muški
Program:	1) FORUM 2) GROZD

Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.

Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.

	TVOJA ZAPORKA	Primjer
Upiši početno slovo imena majke (npr. ako je Marija upisuješ M).	—	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (npr. ako je Bjelovar upisuješ B).	—	B
Upiši brojem mjesec rođenja (npr. ako je svibanj upisuješ broj 05).	— —	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (npr. ako imaš brata i sestru upisuješ 2).	—	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (npr. ako imaš plave oči upisuješ P).	—	P

I. Pozorno pročitaj navedene tvrdnje. Za svaku tvrdnju trebaš odlučiti je li točna (T) ili netočna (N).

Zaokruži odgovor.

1. Alkohol izaziva samo psihičku ovisnost.	T	N
2. Osoba koja se jednom tjedno opija ovisnik je o alkoholu.	T	N
3. Rizik za razvoj ovisnosti o alkoholu postoji ako osoba povremeno pije.	T	N
4. Normalno je da mladi čovjek prođe fazu eksperimentiranja s drogama.	T	N
5. Postupno su potrebne sve veće količine droge da bi se postigao isti psihofizički učinak.	T	N
6. Zdravom prehranom i redovitim vježbanjem poništavamo štetne učinke pušenja.	T	N
7. Naš organizam većinu vitamina može sintetizirati.	T	N
8. Celuloza je neprobavljiva za ljude.	T	N
9. Pluća se mogu samostalno širiti i stezati.	T	N
10. Dušnik je obložen trepetiljkama.	T	N
11. Muškarci i žene jednako su osjećajni.	T	N
12. S fizičkom zrelošću postajemo i emocionalno zreli za spolne odnose.	T	N
13. Spolna uloga uči se procesom socijalizacije.	T	N
14. U menstrualnom ciklusu pad razine estrogena i progesterona uzrokuje ljuštenje endometrija.	T	N
15. Žena koja ima menstrualne cikluse ujedno može biti i neplodna.	T	N
16. Sluznica maternice se ljušti samo ako je izostala oplodnja.	T	N
17. Jajnici se razvijaju već prije rođenja.	T	N
18. Jajašce se vlastitim pokretanjem giba kroz jajovod.	T	N
19. Ženska spolna žlijezda je parna.	T	N
20. Muška spolna žlijezda je neparna.	T	N
21. Uloga pasjemenika je provođenje sluzi koja podmazuje uretru.	T	N

22. Muškarac može mokriti i ejakulirati istovremeno.	T	N
23. Pubertet kod djevojčica započinje djelovanjem hormona hipofize na jajnike.	T	N
24. Polucija je znak spolne zrelosti.	T	N
25. Toplinska inverzija čini tropska područja hladnijima, a arktička toplijima.	T	N
26. Kisele kiše pogađaju samo ona područja u kojima su tvornice i elektrane.	T	N
27. Ozonski omotač nastaje od kisika u višim slojevima atmosfere.	T	N
28. Prirodni ekosustavi neograničeni su izvori biljaka i životinja.	T	N
29. Sječa šuma zbog poljoprivrednog uzgoja biljaka dovodi do promjene prosječne temperature u tom području.	T	N

II. Sljedeći zadatci sastoje se od pitanja te ponuđenih odgovora označenih slovima A, B, C i D. Samo je jedan odgovor točan.

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

30. Tvojoj je prijateljici kolega iz razreda u povjerenju rekao da već neko vrijeme tulumari i dobro se zabavlja uz alkohol i droge. Što bi bilo najbolje učiniti?
- A. pokušati mu sam/sama pomoći
 - B. obavijestiti neku odraslu osobu
 - C. uključiti druge vršnjake i pokrenuti akciju spašavanja
 - D. prekinuti kontakte s njim kako ne bi pali pod njegov loš utjecaj
31. Što smanjuje opasnost od konzumiranja droga?
- A. zakonske zabrane i kazne
 - B. legalizacija droga
 - C. bogatstvo i dobri uvjeti života
 - D. siromaštvo i teški uvjeti života

32. U čijem se društvu najbolje osjećaju osobe u ranoj adolescenciji (11 – 13 godina)?
- A. u društvu vlastitoga spola
 - B. u društvu mlađih prijatelja
 - C. u društvu suprotnoga spola
 - D. u društvu starijih prijatelja
33. Tko ima najveći utjecaj na cjelokupan razvoj čovjeka?
- A. društvo u cjelini
 - B. vršnjačke skupine
 - C. škola
 - D. obitelj
34. Što najviše narušava povjerenje između roditelja i adolescenata?
- A. dosljedno traženje da se izvršavaju obveze
 - B. čitanje dnevnika i pregledavanje privatnih stvari
 - C. redovita briga o školskom uspjehu
 - D. ograničavanje vremena izlaska
35. Na što ukazuje ljubomora u vezi?
- A. na intenzitet ljubavi
 - B. na normalni odnos između dečka i cure
 - C. na manjak samopouzdanja osobe koja je ljubomorna
 - D. na stabilnost veze
36. Što je obilježje intelektualne zrelosti u adolescenciji?
- A. samostalan život
 - B. stabilno raspoloženje
 - C. poštivanje autoriteta
 - D. raspravljanje o filozofskim temama

37. Na što se odnosi emocionalno zdravlje?
- A. na razumijevanje osoba u našoj okolini
 - B. na razumijevanje sebe kao osobe, svojih ciljeva i postignuća
 - C. na razumijevanje naših osjećaja i njihovo izražavanje
 - D. na razumijevanje sebe u odnosu s drugima (obitelji, vršnjacima...)
38. U kojem razdoblju se počinje usvajati spolna uloga?
- A. u ranom djetinjstvu
 - B. u ranom zreloom dobu
 - C. u adolescenciji
 - D. u razdoblju novorođenčeta
39. Što je rodna uloga?
- A. društvene i zakonske klasifikacije bioloških karakteristika koje dijele osobe na muške i ženske
 - B. znakovi na temelju kojih prilikom upoznavanja s nekom osobom odlučujemo radi li se o muškarcu ili ženi
 - C. odgovor na pitanje jesam li muško ili žensko
 - D. zbroj svih karakteristika ponašanja i očekivanja koja se pripisuju pojedinom rodu
40. Što je instrumentalno nasilje?
- A. fizički napad na osobu koja nas izaziva
 - B. vrijeđanje osobe koja nas živcira
 - C. vikanje na prijatelja jer je zaboravio na obećanje
 - D. tučnjava s ciljem pokazivanja svoje nadmoći
41. Koji od simptoma **nije** karakterističan za bulimiju?
- A. za neuspjeh u životu okrivljuju izgled
 - B. depresija
 - C. prejedanje u javnosti
 - D. tjelesna težina je u središtu pažnje

42. Što je od navedenog obilježje bulimije?
- A. odbijanje hrane
 - B. prekomjerno uzimanje hrane
 - C. uzimanje uvijek istih vrsta namirnica
 - D. odbijanje uvijek istih vrsta namirnica
43. Koje se namirnice nalaze u vrhu piramide pravilne prehrane?
- A. meso, riba, sir
 - B. maslac, hamburgeri, slatkiši
 - C. kruh, tjestenina, riža
 - D. voće i povrće
44. Koliko je obroka koji pripadaju bazi piramide pravilne prehrane potrebno dnevno konzumirati?
- A. 1
 - B. 4 – 5
 - C. 6 – 9
 - D. 6 – 11
45. Koje od navedenih namirnica **ne** sadrže bjelančevine?
- A. luk
 - B. grah
 - C. kruh
 - D. kolač
46. U što će se u organizmu pretvoriti prekomjerana količina bjelančevina koju smo unijeli hranom?
- A. u mišićno tkivo
 - B. u žljezdano tkivo
 - C. u hrskavično tkivo
 - D. u masno tkivo

47. Neki učenici s prekomjerenom tjelesnom težinom odlučili su smršaviti. Koji od navedenih učenika mršavi pravilno?

		dnevni unos kalorija	dnevna potrošnja kalorija
A.	Mislav	3000	3000
B.	Ana	3000	2000
C.	Petar	2000	2800
D.	Irma	1000	3000

48. Što podrazumijeva redovita tjelesna aktivnost kod djece i mladih?

- A. treniranje dva puta tjedno
- B. odlazak u prirodu ili na nogomet s prijateljima vikendom
- C. svaki dan najmanje jedan sat brzog hodanja ili neke druge tjelesne aktivnosti
- D. svaki dan dvadeset minuta hodanja, trčanja ili neke druge tjelesne aktivnosti

49. Zašto je prisutnost ozona u gornjim slojevima atmosfere važna?

- A. povećava učinak staklenika
- B. smanjuje količinu kiselih kiša i smoga
- C. apsorbira štetne ultraljubičaste zrake
- D. regulira temperaturu zraka

50. Koja od navedenih struktura povećava površinu pluća?

- A. alveole
- B. bronhi
- C. pleuralna membrana
- D. trepetljike

51. Koja je struktura dišnog sustava obložena trepetljikama?

- A. dušnik
- B. epiglotis
- C. trahea
- D. pleuralne membrane

52. Što se taloži u dišnim putevima i plućima prilikom pušenja?
- A. katran
 - B. ugljikov monoksid
 - C. nikotin
 - D. ugljična kiselina
53. Koliko u prosjeku traje menstruacijski ciklus?
- A. 3 – 6 dana
 - B. 10 – 12 dana
 - C. 14 – 16 dana
 - D. 28 – 30 dana
54. Što je ovulacija?
- A. spajanje muške i ženske spolne stanice
 - B. proces u ženskom tijelu dan prije krvarenja
 - C. proces u ženskom tijelu zadnjega dana menstruacije
 - D. izbacivanje zrele jajne stanice
55. Ako neka žena ima menstruacijski ciklus u trajanju od 34 dana, a prvi dan njezine posljednje menstruacije bio je 1. srpnja, kada očekujemo ovulaciju?
- A. 14. srpnja
 - B. 17. srpnja
 - C. 18. srpnja
 - D. 21. srpnja
56. Koliko je dana žena plodna tijekom jednoga menstruacijskoga ciklusa?
- A. 1 – 2 dana
 - B. 3 – 5 dana
 - C. 7 – 10 dana
 - D. 28 – 30 dana

57. Gdje nastaje cervikalna sluz?
- A. u stijenci vrata maternice
 - B. u jajniku
 - C. u jajovodu
 - D. u sluznici maternice
58. Što se od navedenog pojavljuje kao rezultat naglog povećanja koncentracije luteinizacijskog (LH) hormona u krvi?
- A. razvoj folikula
 - B. propodanje žutog tijela
 - C. ovulacija
 - D. početak ljuštenja endometrija
59. Koliko jajnih stanica sazrije svaki mjesec u jajniku?
- A. niti jedna
 - B. jedna
 - C. dvije
 - D. nekoliko njih
60. Kamo prvo ulazi jajašce nakon sazrijevanja?
- A. u rodnicu
 - B. u jajovod
 - C. u maternicu
 - D. u jajnik
61. Koliki je životni vijek jajne stanice?
- A. 8 – 10 sati
 - B. 12 – 24 sata
 - C. 24 – 48 sati
 - D. 36 – 72 sata

62. Gdje se najčešće odvija oplodnja?
- A. u rodnici
 - B. u maternici
 - C. u jajovodu
 - D. u grliću maternice
63. Koji od navedenih putova je uobičajeni put sperme kroz ženski reproduksijski sustav do mjesta oplodnje?
- A. vagina, grlić maternice, jajovod, maternica
 - B. vagina, grlić maternice, maternica, jajovod
 - C. vagina, maternica, jajovod, grlić maternice
 - D. mokraćna cijev, vagina, jajovod, maternica
64. U kojem se organu razvijaju zametak i plod?
- A. u jajovodu
 - B. u jajniku
 - C. u rodnici
 - D. u maternici
65. Uz pomoć čega se odstranjuje sluznica maternice?
- A. papa testom
 - B. krvlju
 - C. lijekovima
 - D. mokraćom
66. Koji je od navedenih hormona povišen u trudnoći?
- A. progesteron
 - B. hormon rasta
 - C. estrogen
 - D. oksitocin

67. Što potiče stvaranje ženskih spolnih obilježja?
- A. hormoni jajnika
 - B. hormoni hipofize
 - C. hormoni nadbubrežne žlijezde
 - D. hormoni gušterače
68. U kojem se organu luče hormoni koji utječu na razvitak spolnih obilježja u muškaraca?
- A. u mošnji
 - B. u pasjemenicima
 - C. u prostati
 - D. u sjemenicima
69. Što je erekcija?
- A. spontano izbacivanje sjemene tekućine u snu
 - B. ukrućenje i povećanje spolnog uda
 - C. izbacivanje sjemene tekućine iz muškog spolovila
 - D. ulazak muškog spolnog organa u ženski
70. Što je dokazano da vrijedi za masturbaciju?
- A. nije štetna po zdravlje
 - B. dovodi do psihičkih tegoba
 - C. izaziva seksualne probleme u kasnijoj dobi
 - D. često izaziva upalne probleme i otežano mokrenje
71. Kako se naziva „spremište” za spermije kod muškarca?
- A. prostata
 - B. sjemenovod
 - C. pasjemenik
 - D. sjemenik

72. Koliko spermija svakodnevno nastaje u sjemenim kanalićima?

- A. manje od tisuću
- B. nekoliko tisuća
- C. manje od jednog milijuna
- D. nekoliko milijuna

**III. Pozorno pročitaj zadatak i na praznu crtu pokraj organa upiši broj tvrdnje koja ih najbolje opisuje.
Pazi, jedan odgovor na desnoj strani je višak!**

73. A. testisi i ovariji	___	1. dio genitalnog trakta koji provodi gamete
B. klitoris i penis	___	2. posjeduje ih samo muškarac
C. jajovod i sjemenovod	___	3. žlijezde koje proizvode spolne stanice
D. sjemenovod i prostata	___	4. organi koji sudjeluju pri seksualnom uzbuđenju
		5. posjeduje ih samo žena

IV. Označi brojevima od 1 do 4 redosljed izlaska sjemene tekućina iz organizma tako da broj 1 označava ono što je prvo, a broj 4 ono što je zadnje.

- 74. A. sjemenik ___
- B. mokraćna cijev ___
- C. pašjemenik ___
- D. sjemenovod ___

V. Pažljivo pročitaj zadatak i pokraj vrste nasilja upiši broj svakog ponašanja koje ga najbolje opisuje. Za svaku vrstu nasilja postoje tri odgovarajuća ponašanja. Pazi, dva odgovora na desnoj strani su višak!

75. A. verbalno nasilje ___ , ___ , ___

B. tjelesni napad ___ , ___ , ___

C. psihičko nasilje ___ , ___ , ___

1. uništavanje i oštećivanje
2. ukazivanje na loše postupke
3. ogovaranje
4. uporno ignoriranje
5. pljuvanje nekoga
6. isključivanje iz društva
7. ismijavanje
8. traženje tuđe pažnje
9. udaranje
10. nazivanje nekoga pogrđnim imenima
11. pokazivanje „dugog nosa” i „rogova”

Hvala ti na suradnji!

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

PROTOKOL ZA OPAŽANJE NASTAVE ZDRAVSTVENOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA

Škola:
Razred:
Učitelj:
Predmet koji učitelj predaje:
Jesu li i drugi učitelji/učiteljice održavali nastavu iz ZOO ovom razrednom odjeljenju? DA NE Ako da, zbog čega su se u nastavu uključivali i drugi učitelji? Koje predmete predaju ti učitelji?
Nastavna cjelina – tema:
Nastavna jedinica:
Nastavni sadržaji predviđeni Eksperimentalnim programom:
Datum: Redni broj sata:
Smjena i sat održavanja nastave:
Opažać:

I. Ima li učitelj/ica pripremu za nastavni sat? DA NE

II. Priprema sadrži sljedeće dijelove:

1. nastavna cjelina - tema	DA	NE
2. nastavna jedinica	DA	NE
3. cilj nastavne jedinice	DA	NE
4. nastavna sredstva i pomagala	DA	NE
5. struktura sata	DA	NE
6. nastavne metode	DA	NE
7. korelacije s drugim predmetima	DA	NE
8. plan ploče	DA	NE
9. domaća zadaća	DA	NE
10. razrada nastavne jedinice	DA	NE
10.1. etape-vrijeme	DA	NE
10.2. aktivnost učitelja/ice (metode)	DA	NE
10.3. aktivnost učenika	DA	NE
10.4. povratne informacije koje se očekuju od učenika	DA	NE

III. Učitelj/ica koristi sljedeće nastavne metode:

1. verbalne (metode usmenog izlaganja)	DA	NE
2. demonstracijske (slike, folije i sl.)	DA	NE
3. grupni rad	DA	NE
4. učenička izlaganja	DA	NE

IV. Učitelj/ica koristi sljedeća nastavna sredstva i pomagala:

1. kreda, ploča	DA	NE
2. grafoskop i folije	DA	NE
3. power point prezentacija	DA	NE
4. slikovni prikazi	DA	NE
5. tiskani materijali za učenički rad na satu	DA	NE
6. tiskani materijali kao sažeci	DA	NE
7. tiskani materijali za domaću zadaću	DA	NE
8. televizor, video (filmski prikazi)	DA	NE
9. predmeti za demonstraciju	DA	NE

9. 1. Koji predmeti za demonstraciju? _____

V. Učitelj/ica za vrijeme nastave radi korelacije s drugim predmetima i ranije obrađenim nastavnim jedinicama:

	1	2	3
	Uopće ne	Povremeno	Često

Učitelj/ica radi korelacije sa sljedećim gradivom:

1. priroda	DA	NE
2. vjeronauk	DA	NE
3. hrvatski jezik	DA	NE
4. TZK	DA	NE
4. ranije obrađeni sadržaji ZOO	DA	NE

VI. Nastavni sat ima sljedeće dijelove:

1. uvod (ponavljanje)	DA	NE
2. obrada novog nastavnog sadržaja	DA	NE
3. vježba	DA	NE
4. ponavljanje	DA	NE

VII. Atmosfera na nastavi:

Tvrdnja	Uopće NE	Uglavnom NE	Uglavnom DA	U potpunosti DA	F
Učitelj/ica ima „ <i>ex-catedra</i> “ izlaganje. (Izmjeriti u minutama)	1	2	3	4	(min)
Učitelj/ica se obraća učenicima s pitanjima	1	2	3	4	
Učitelj/ica ohrabruje učenike u odgovaranju na pitanja.	1	2	3	4	
Učitelj/ica zna dati točan odgovor na postavljeno pitanje.	1	2	3	4	
Učitelj/ica potiče raspravu o sadržaju koji se obrađuje.	1	2	3	4	
Učenici bez sustezanja komentiraju nastavne sadržaje.	1	2	3	4	
Učitelj/ica dobro vlada sadržajima koje predaje.	1	2	3	4	
Učitelj/ica održava disciplinu na satu.	1	2	3	4	
Učenici s velikim interesom prate nastavu.	1	2	3	4	
Učenici pokazuju znakove dosade.	1	2	3	4	
Učenici su nemirni na satu.	1	2	3	4	
Učenici međusobno raspravljaju o sadržaju nastavne jedinice.	1	2	3	4	

VIII. Odnos očekivanog i održanog nastavnog sata

Tvrdnja	Uopće NE	Donekle	U potpunosti DA	Nema pripreme
Učitelj/ica se za vrijeme nastave držao/la nastavne pripreme.	1	2	3	0
Učitelj/ica je uspio/la obraditi sve sadržaje predviđene nastavnom pripremom.	1	2	3	0
Jesu li na satu obrađeni svi nastavni sadržaji predviđeni Eksperimentalnim programom za pojedini modul?	1	2	3	0

Ukoliko se učitelj/ica nije pridržavao/la nastavne pripreme, u kojim segmentima je bilo očito to neslaganje? (Označiti križićem)

Segment nastavne pripreme	Slaganje pripreme i nastave	Komentar
1. nastavna cjelina - tema		
2. nastavna jedinica		
3. cilj nastavne jedinice		
4. nastavna sredstva i pomagala		
5. struktura sata		
6. nastavne metode		
7. korelacije s drugim predmetima		
8. plan ploče		
9. domaća zadaća		
10. razrada nastavne jedinice		
10.1. etape-vrijeme		
10.2. aktivnost učitelja/ice (metode)		
10.3. aktivnost učenika		
10.3. povratne informacije koje se očekuju od učenika		

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

PROTOKOL ZA OPAŽANJE NASTAVE ZDRAVSTVENOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA U SREDNJIM ŠKOLAMA

Škola:		
Razred:		
Program:	GROZD	FSO
Nastavnik:		
Predmet koji nastavnik/ca predaje:		
Jesu li i drugi nastavnici/nastavnice održavali nastavu iz ZOO ovom razrednom odjeljenju? DA NE		
Ako da, zbog čega su se u nastavu uključivali i drugi nastavnici? Koje predmete predaju ti nastavnici?		
Nastavna cjelina – tema:		
Nastavna jedinica:		
Nastavni sadržaji predviđeni Eksperimentalnim programom:		
Datum:	Redni broj sata:	
Smjena i sat održavanja nastave:		
Opažач:		

I. Ima li nastavnik/ca pripremu za nastavni sat? DA NE

II. Priprema sadrži sljedeće dijelove:

1. nastavna cjelina - tema	DA	NE
2. nastavna jedinica	DA	NE
3. cilj nastavne jedinice	DA	NE
4. nastavna sredstva i pomagala	DA	NE
5. struktura sata	DA	NE
6. nastavne metode	DA	NE
7. korelacije s drugim predmetima	DA	NE
8. plan ploče	DA	NE
9. domaća zadaća	DA	NE
10. razrada nastavne jedinice	DA	NE
10.1. etape-vrijeme	DA	NE
10.2. aktivnost nastavnika/ce (metode)	DA	NE
10.3. aktivnost učenika	DA	NE
10.4. povratne informacije koje se očekuju od učenika	DA	NE

III. Nastavnik/ca koristi sljedeće nastavne metode:

1. verbalne (metode usmenog izlaganja)	DA	NE
2. demonstracijske (slike, folije i sl.)	DA	NE
3. grupni rad	DA	NE
4. učenička izlaganja	DA	NE

IV. Nastavnik/ca koristi sljedeća nastavna sredstva i pomagala:

1. kreda, ploča	DA	NE
2. grafoskop i folije	DA	NE
3. power point prezentacija	DA	NE
4. slikovni prikazi	DA	NE
5. tiskani materijali za učenički rad na satu	DA	NE
6. tiskani materijali kao sažeci	DA	NE
7. tiskani materijali za domaću zadaću	DA	NE
8. televizor, video (filmski prikazi)	DA	NE
9. predmeti za demonstraciju	DA	NE

9. 1. Koji predmeti za demonstraciju? _____

V. Nastavnik/ca za vrijeme nastave radi korelacije s drugim predmetima i ranije obrađenim nastavnim jedinicama:

	1	2	3
	Uopće ne	Povremeno	Često

Nastavnik/ca radi korelacije sa sljedećim gradivom:

1. biologija	DA	NE
2. kemija	DA	NE
3. vjeronauk	DA	NE
4. etika	DA	NE
3. hrvatski jezik	DA	NE
4. TZK	DA	NE
4. ranije obrađeni sadržaji ZOO	DA	NE

VI. Nastavni sat ima sljedeće dijelove:

1. uvod (ponavljanje)	DA	NE
2. obrada novog nastavnog sadržaja	DA	NE
3. vježba	DA	NE
4. ponavljanje	DA	NE

VII. Atmosfera na nastavi:

Tvrdnja	Uopće NE	Uglavnom NE	Uglavnom DA	U potpunosti DA	F
Nastavnik/ca ima „ <i>ex-catedra</i> “ izlaganje. (Izmjeriti u minutama)	1	2	3	4	(min)
Nastavnik/ca se obraća učenicima s pitanjima	1	2	3	4	
Nastavnik/ca ohrabruje učenike u odgovaranju na pitanja.	1	2	3	4	
Nastavnik/ca zna dati točan odgovor na postavljeno pitanje.	1	2	3	4	
Nastavnik/ca potiče raspravu o sadržaju koji se obrađuje.	1	2	3	4	
Učenici bez sustezanja komentiraju nastavne sadržaje.	1	2	3	4	
Nastavnik/ca dobro vlada sadržajima koje predaje.	1	2	3	4	
Nastavnik/ca održava disciplinu na satu.	1	2	3	4	
Učenici s velikim interesom prate nastavu.	1	2	3	4	
Učenici pokazuju znakove dosade.	1	2	3	4	
Učenici su nemirni na satu.	1	2	3	4	
Učenici međusobno raspravljaju o sadržaju nastavne jedinice.	1	2	3	4	

VIII. Odnos očekivanog i održanog nastavnog sata

Tvrdnja	Uopće NE	Donekle	U potpunosti DA	Nema pripreme
Nastavnik/ca se za vrijeme nastave držao/la nastavne pripreme.	1	2	3	0
Nastavnik/ca je uspio/la obraditi sve sadržaje predviđene nastavnom pripremom.	1	2	3	0
Jesu li na satu obrađeni svi nastavni sadržaji predviđeni Eksperimentalnim programom za pojedini modul?	1	2	3	0

Ukoliko se nastavnik/ca nije pridržavao/la nastavne pripreme, u kojim segmentima je bilo očito to neslaganje? (Označiti križićem)

Segment nastavne pripreme	Slaganje pripreme i nastave	Komentar
1. nastavna cjelina - tema		
2. nastavna jedinica		
3. cilj nastavne jedinice		
4. nastavna sredstva i pomagala		
5. struktura sata		
6. nastavne metode		
7. korelacije s drugim predmetima		
8. plan ploče		
9. domaća zadaća		
10. razrada nastavne jedinice		
10.1. etape-vrijeme		
10.2. aktivnost nastavnika/ce (metode)		
10.3. aktivnost učenika		
10.4. povratne informacije koje se očekuju od učenika		

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

IZVJEŠTAJ

O provedenoj fokus grupi s nastavnicima koji su u osnovnim školama vodili nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

CILJ

Cilj fokus grupe je dobivanje dubljeg uvida u razmišljanja i iskustva nastavnika eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, kako o njegovom sadržajnom dijelu, tako i o organizaciji i provedbi nastave.

METODOLOGIJA

U provedenoj fokus grupi sudjelovala su četiri nastavnika, tri ženskog i jedan muškog spola, koji provode Zdravstveni odgoj i obrazovanje u srednjoj školi po programu udruge Forum. Dva nastavnika su profesori psihologije, a dva profesori biologije.

Sudionici dolaze iz škola: 1. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar
2. OŠ Novi Marof, Novi Marof
3. OŠ Eugena Kumičića, Slatina
4. OŠ K. S. Gjalski, Zabok
5. OŠ Šime Budinića, Zadar

Fokus grupa provedena je 3. lipnja 2008. u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja u Zagrebu, u trajanju od 1 sata i 15 minuta.

REZULTATI I ANALIZA

Motivacija nastavnika za sudjelovanje u programu

Većina voditelja Programa nije slobodno odabrala da će sudjelovati u Programu već su ravnatelji odabrali tko će sudjelovati (uglavnom stručni suradnici ili mlađi, entuzijastični profesori). Unatoč tome, nastavnici su zadovoljni time što su sudjelovali u

Programu. Također smatraju da je sudjelovanje u Programu prilika za dodatnu naobrazbu i napredovanje, a isto tako dobitkom od sudjelovanja smatraju i odnos koji su uspjeli izgraditi s učenicima te to što su uspjeli puno bolje upoznati učenike.

„I moram reći da se nisam sama odlučila držati nastavu iz ZOO, nego mi je ravnatelj došao jedan petak, pitao me: „Što radiš u ponedjeljak?“, i ja sam mu rekla: „Dolazim raditi u školu.“, a on mi je rekao: „E ne, nego ideš u Zagreb na edukaciju“, i tako sam ja došla i postala voditelj Programa.“

„Ja radim kao stručni suradnik - pedagog tako da inače ne držim nastavu. Ali po struci sam još i sociolog pa mi se činilo da mi je sadržaj ZOO blizak. Meni je vrlo dinamično i volim raditi ovakve stvari tako da sam se sama uključila u ZOO. I to mi se sviđa.“

„To što se možeš puno bolje približiti djeci i ući u dublje odnose. A i proširi se vlastito znanje.“

„Mislim da ćemo i mi i djeca viditi osnovne dobiti od Programa tek za par godina kad oni budu veći. Jer ono što oni ovdje uče, komunikacija, osnovne timskog rada, to će im biti jako potrebno.“

„Mislim da je glavna prednost za školu odgojna komponenta ZOO, naša škola želi naći novi prostor za odgoj.“

„Postala sam prisnija s djecom, učenici su mi se počeli povjeravati.“

Osvrt na teme Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

Nastavnici su općenito zadovoljni odabirom tema koje su sadržane ZOO-om. Međutim, ističu da teme nemaju redosljed kojim bi se tvorila smisljena cjelina tj. jedno gradivo se ne nadovezuje logički na drugo zbog čega su nastavnici samoinicijativno mijenjali raspored tema. Također smatraju da je za neke teme potrebno više sati nastave zbog učeničkog interesa, ali i zbog kompleksnosti sadržaja. Neki sudionici rasprave smatraju da su neki pojmovi koji se obrađuju previše apstraktni za djecu u petom razredu (samopoštovanje, komponente spolnosti).

„Da, teme su prikladne za njih. Zapravo, većinu tema su oni već i prošli na Prirodi ili na SRZ-u ili su čuli od roditelja i od drugih profesora. A i jako im je to zanimljivo jer su to teme koje njih zanimaju, a i nastava je jako opuštena jer nema ocjena i oni mogu sve slobodno reći.“

„Učenici nisu mogli razumjeti sve apstraktne pojmove, npr. duhovna i emocionalna komponenta spolnosti, samopoštovanje.“

“Mi smo promijenili raspored, krenuli smo s Uvodom pa je išlo Samopoštovanje, Spolnost, Zdravlje, Ovisnosti, Nasilje. Opet smo se vratili na Samopoštovanje na kraju kao ključnom pojmu ZOO.”

„Ja nisam mijenjala raspored, ostavila sam ovakav kakav je bio, ali slažem se da bi ga trebalo promijeniti.“

Nastavnici ne bi niti jednu temu izbacili iz Programa, ali bi dodali osnove prve pomoći jer smatraju da se u školama sve češće događaju situacije u kojima ima ozlijeđenih učenika te je važno da nauče kako mogu jedni drugima pomoći.

„Ja mislim da bi bilo dobro da se uključi još i tema o prvoj pomoći. U školi je sve više nasilja, a i oni se često povrijede, krivo stanu, porežu se itd. i ja svakodnevno moram raditi neka sitna previjanja, zamatanja i sl., a gotovo svaki tjedan nam dolazi i Hitna pomoć. Zato ne bi bilo loše da se uvedu osnove prve pomoći.“

„Zato mislim da bilo dobro da oni nauče kad mogu jedan drugome pomoći, a kad treba zvati odraslu osobu. To bi se osobito lijepo dalo izvesti u školama u kojima postoje ambulante i gdje bi oni mogli vježbati.“

U različitim školama i razrednim odjelima bio je različit interes učenika za pojedine teme. Ipak, Spolnost dominira, a prate ju Zdrava prehrana i Nenasilno ponašanje. Međutim, pokazalo se da su učenicima bile zanimljive i ostale teme koje na početku nisu bile visoko rangirane prema interesu (npr. Komunikacija).

„Nisu bili sa svime jednako zadovoljni, ali se za neke druge teme koje nisu označili kao zanimljive, poslije ispostavilo da su im također bile zanimljive.“

„Što se tiče spolnosti, učenici nisu bili zadovoljni jer su zbog medijskih napisa imali velika očekivanja pa kad smo došli do kraja, pitali su: „Zar samo to?“

Zadovoljstvo nastavnika edukacijom i dobivenim materijalima

Nastavnici smatraju da je edukacija trebala biti fokusirana samo na sadržaje koji se obrađuju u petom razredu, a ne na cjelokupno gradivo ZOO za osnovnu školu. Također smatraju da je za neke module bilo dovoljno materijala dok je za neke druge module (npr. Samopoštovanje) nedostajalo materijala pa su nastavnici sami pribavljali materijale, nerijetko iz drugih programa (npr. Unicefov, onaj Crvenog križa itd.) koji su se ranije provodili u školama. Zbog svega toga pripreme nastavnika za neke satove bile su vrlo iscrpljujuće.

„Na edukaciji se dogodila pogreška, a to je da bi bilo bolje da smo razrađivali samo program za 5. razred, a ne i za 6.,7., i 8. jer smo izgubili previše vremena. Trebalo je možda na početku reći što će se raditi u višim razredima, a nakon toga ići u detaljniju razradu nastave u 5.raz.. Jasno su naznačeni ciljevi i zadaci, ali pitanje je kako ostvariti te ciljeve. Meni su materijali koje smo dobili bili dovoljni za 40% nastave, a ostalih 60% sam morala naći sama. Ali je pitanje kako? Moje kolegice i ja smo se služile stvarima koje znamo iz prakse, a koje nisu bile u koliziji s Programom.“

„Jako je falilo materijala, osobito za temu Samopoštovanja. Kod spolnosti je bilo u redu iako nam je i tu profesorica iz biologije dala dodatne materijale. Pravilna prehrana je bila zaista puna materijala, to bi se moglo razvući na 3h. Odnos prema sebi i drugima je isto bilo u redu. Prihvaćanje emocionalnih i fizičkih razlika nije bilo gotovo uopće materijala, a to je jako važno. Zato su nam psihologica i logoped dali dijelove Unicefovog programa. Bila je dobra suradnja među nama. Tražili smo i na Ineternetu tako da smo se dobro snašli.“

„...ali zapravo je bilo tema koje se s obzirom na količinu materijala moglo obraditi i za manje od jednog sata, a neke je bio vrlo teško staviti u jedan sat“.

„Ja sam očekivala da ćemo na CD-u dobiti prezentacije od predavača s edukacije što bi nam puno pomoglo, a ono tamo ništa! Neki predavači su nam zaista super pripremili i radionice i sve, a negdje nam je jako falilo, npr. kod samopoštovanja.“

Predstavnici Udruge nisu kontaktirali voditelje Programa za vrijeme provođenja nastave.

„Oni su na početku poslali dopis u škole i to je bilo sve. Kasnije nas više nisu zvali. Samo su nam ostavili svoje kontakte da im se možemo javiti ako ih mi nešto trebamo, ali mi im se nismo javili“

Organizacijski aspekti nastave

S obzirom da za različite teme postoji različit interes učenika, nastavnici drže da se svaka od njih ne može obraditi unutar jednog školskog sata, kao niti da se unutar dvanaest nastavnih sati mogu stići obraditi svi sadržaji koji su predviđeni programom. Sudionici su složni u mišljenju da je previše sadržaja predviđeno za dvanaest sati te da bi bilo bolje da je, ili manje tema zastupljeno u toj satnici, ili da se poveća broj sati. Na dosadašnji način, svaka tema se obrađuje površno i mnoga pitanja učenicima ostaju neodgovorena.

“Ako bi bilo dvanaest sati godišnje, ja bih radije smanjila broj teme, a onda bih sustavno nadograđivala te teme u višim razredima. Djeca su to i ovako super prihvatila, ali to se samo zagreblo po površini.”

“Ovako je bilo od svega pomalo, a ništa temeljito.”

„Kad bi se Program provodio tijekom školske godine, onda bi se moglo pronaći neko vrijeme i moglo bi se bolje organizirati i roditeljske i nastavu bi se moglo bolje organizirati i rasporediti teme i sadržaje po temama“

Nastavnici se slažu da je potrebno uvesti ZOO, ali nisu jedinstveni oko toga kako uklopiti nastavu ZOO u satnicu. Slažu se također da to ne bi trebalo biti u sklopu SRZ-a jer je on potreban u dosadašnjem obliku. Neki nastavnici smatraju da bi ZOO na neki način trebalo uvesti kao obavezni predmet, ali bez ocjena, drugi pak da bi to trebao biti

izborni predmet itd. Međutim, postignut je konsenzus oko toga da bi za ZOO trebalo pronaći neki prostor u satnici.

„Mi u školi nismo to imali u sklopu SRZ-a, većinom je to bilo u neko drugo vrijeme i djecu su dolazila.”

„Ne bi trebalo biti u sklopu SRZ-a jer to mora ostati SRZ. Jer oni uvijek imaju nekih problema, izostanci, skupljnje novaca, organiziranje izleta... njima treba taj jedan sat tjedno da se čuju.“

Sudionici rasprave smatraju da bi nastavu ZOO u budućnosti trebao držati bilo koji predmetni nastavnik koji bi se bavio samo nastavom ZOO. Pri tome nije bitno što taj nastavnik inače predaje, bitno je da završi edukaciju i da je motiviran. Nastavnici koji imaju pune satnice ili su stručni suradnici, imaju previše posla i ovo im je dodatno opterećenje.

“To bi trebao raditi profesor koji bi se samo time trebao baviti.”

“Bilo tko, tko ima interesa za to. Svi profesori imaju neke pedagoške vještine koje im trebaju za ovakav rad.”

“Može bilo koji profesor jer svi mi nastavnici nastojimo razvijati neke vještine kod učenika i razvijati kod njih osobnost, ali nam na redovnim satovima za to ostaje premalo vremena.”

Prisustvovanje učenika nastavi, rad s roditeljima i zamijećene promjene u ponašanju učenika

Od prijavljenih učenika nitko se nije formalno ispisao iz programa. Učenici su redovito pohađali nastavu i nije bilo problema s izostajanjem, naprotiv, kod učenika je postojao veliki interes za nastavu i s radošću su je očekivali.

„...svi su uvijek dolazili, osim kad su bili bolesni.“

„Oni su nekad imali nastavu šesti sat i mogli su ići kući, ali uvijek su ostajali na ZOO i nije im bilo teško.“

U nekim školama se nije uspjela ostvariti suradnja s roditeljima kakva je predviđena u okviru ZOO i to zbog roditeljskih obaveza. U drugim školama su se pak roditelji intenzivno uključili te voditelji Programa smatraju da bi u budućnosti trebalo još više koristiti roditeljski potencijal.

„Meni je na svakom tematskom roditeljskom bilo više od 70% roditelja, a kolegici je bilo svega 5. Roditelji su se na kvalitetan način uključili, bili su voljni sudjelovati. Mislim da treba više iskoristiti resurs roditelja. Jer ima roditelja koji su zanimanja i struke koje bi se vrlo lijepo uklopile u program ZOO. I roditelji su imali jako pozitivan stav.“

„Roditelji su kod nas reagirali na način:“ ZOO je super i neka djeca to uče, ali šta bi se mi miješali i dolazili u školu, škola je tu da nauči djecu.“ Postoji manje od 50% roditelja koji su spremni na suradnju. Većina njih misli da imaju previše posla i ne da im se gnjaviti još s nekim roditeljskim i radionicama.“

„Ja moram priznati da nisam uspjela organizirati sve roditeljske. Previše je u tako kratkom vremenu organizirati 3-4 roditeljska. Ja sam uspjela organizirati dva i to masovna u večernjim satima. Kod nas se roditelji bave poljoprivredom, oni od toga žive i jednostavno nemaju vremena toliko dolaziti u školu. Moram se prilagoditi roditeljima.“

Nastavnici su uočili pozitivne promjene kod učenika, prvenstveno u smanjnu nasilnog ponašanja zbog čega su vrlo zadovoljni i upravo se na tim iskustvima temelji njihov čvrsti stav o potrebi uvođenja ZOO. Stoga nastavnici naglašavaju da je bitno da se nastavi s Programom jer je to jedini način da se ove pozitivne promjene održe i umnože.

„Npr. u jednom razredu je jedan učenik nakon sata ostao i rekao mi: „Znate, ja sam žrtva.“ Ili u jednom drugom razredu, postoji učenik kojeg svi zezaju i učenici su s vremenom počeli dolaziti i govoriti mi: „Ja ga više ne zezam.“ Takve stvari meni daju smisao svemu.“

„U odgojnom smislu, vide se promjene i jako sam zadovoljna ovim počecima.“

„Jedan učenik je npr. prije jako psovao i svaša radio i baš se vidi da se popravio. Mislim, nije to još savršeno, ali vidi se pomak. I roditelji su mu počeli više dolaziti i interesirati se.“

Spremnost za sudjelovanje u budućoj primjeni programa

Svi nastavnici su spremni i dalje sudjelovati u Programu jer vide brojne koristi za učenike i školu od Programa, ali ističu nužnost bolje organizacije. To se u prvom redu odnosi na plaćanje budući da im dosad još uvijek ništa nije plaćeno za njihov rad. Predmetni nastavnici koji imaju pune satnice ne žele držati još i nastavu ZOO ako im se to dodatno ne plati. Također ističu važnost dorade materijala.

„A što je s plaćanjem? Prestala su vremena komunizma kad se radilo za bolje sutra. Ako netko radi i trudi se, to mu treba i platiti.“

„Ja bih i dalje predavala iako je jako naporno. Razvio se takav odnos s učenicima i među njima koji me ganuo.“

„Definitivno postoji problem plaćanja. Moj ravnatelj je rekao da nam on ne može platiti i zvao je u MZOŠ i tamo mu nitko nije mogao reći tko će nam to platiti.“

„U redu je da učenici imaju jedan sat na kojem će moći slobodno reći što misle... Isto tako, ovdje djeca imaju prilike nešto reći i doći do izražaja, osobito ona djeca koja se ne uspijevaju istaknuti na satovima koji se ocjenjuju.“

„Trebalo bi module malo razraditi, teme su ok, ali module bi trebalo bolje razraditi.“

Specifični primjeri iz škola

„Sutra ćemo napraviti još i završni party za učenike petih razreda na kojem ćemo imati natjecanje o znanjima iz ZOO da se malo to provjeri, svaki razred će imati po 4 predstavnika, dva dečka i dvije cure. I donijet će hranu i sokove, ali tako da primijenimo znanja iz zdrave prehrane što smo učili na ZOO.“

ZAKLJUČAK

Nastavnici su vrlo zadovoljni zbog svog sudjelovanja u Programu, vrlo su entuzijastični i imaju pozitivna iskustva vezana uz Program. Sudjelovanje u nastavi im je pomoglo u izgradnji kvalitetnijeg odnosa s učenicima te kao glavni dobitak od provođenja ZOO vide osnaživanje odgojne komponente škole. Problem s kojim su se nastavnici susretali u nastavi je nedovoljno pripremljen nastavni materijal koji su dobili od Udruge GROZD zbog čega su morali koristiti puno dodatnih materijala koje su sami morali pronaći. Zbog toga je vrlo teško uspoređivati nastavu, ne samo u različitim školama, veći i u razrednim odjelima unutar pojedine škole jer su različiti nastavnici koristili različite materijale (nerijetko i od drugih programa) i različite metode. Isto tako, nastavnici su vrlo nezadovoljni time što im još uvijek nitko nije platio izvođenje nastave ZOO, a ne znaju niti hoće li im biti plaćeno. Unatoč tome, nastavnici imaju pozitivan stav prema ZOO i smatraju da ga uz dodatna poboljšanja u sadržajnom i organizacijkom smislu, treba uvesti u hrvatske škole.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

IZVJEŠTAJ

O provedenoj fokus grupi s nastavnicima koji su u srednjim školama vodili nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (po programu Udruge GROZD)

CILJ

Cilj fokus grupe je dobivanje dubljeg uvida u razmišljanja i iskustva nastavnika eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, kako o njegovom sadržajnom dijelu, tako i o organizaciji i provedbi nastave.

METODOLOGIJA

U provedenoj fokus grupi sudjelovale su tri nastavnice, sve ženskog spola, koji provode Zdravstveni odgoj i obrazovanje u srednjoj školi po programu Udruge GROZD. Jedna od nastavnica je profesorica psihologije, druga je profesorica vjeronauka, a treća sudionica fokus grupe je stručna suradnica u školi - pedagoginja.

Sudionice dolaze iz škola: 1. Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin
2. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik
3. Upravna i birotehnička škola, Zagreb

Fokus grupa provedena je 4. lipnja 2008. u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja u Zagrebu, u trajanju od 1 sata i 05 minuta.

REZULTATI I ANALIZA

Motivacija nastavnika za sudjelovanje u programu

Nastavnice su istaknule da su odluku o svom sudjelovanju u provedbi programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (ZOO) donijele potpuno samostalno, nakon konzultacija sa svojim ravnateljima/cama i kolegama u školi. Osnovni osobni razlozi uključivanja u program ZOO-a bili su: zanimljivost ponuđenih tema, osobna edukacija, stavovi i vrijednosti koje ovaj program zagovara, mogućnost korištenja njegovih sadržaja u nekim drugim nastavnim aktivnostima i odgojna komponenta koju program pruža.

„...ja sam se sama javila - ona (ravnateljica, op.a.) potiče u školi razne programe i odmah je ovaj podržala. Smatram da učenici oko toga žele znati više, razviti neke životne stavove. Informacija ima previše, a tu ima prilike i za neke odgojne stvari. I osim toga taj program zastupa neke stavove u koje ja osobno vjerujem.“

„Pogledala sam oba programa kad sam se odlučila da hoću - i pošto ja predajem vjeronauk - pa, ajmo reći da sam ideološki malo više za Grozd. Sad mi stvarno nije žao, Grozd mi se svidio kao program i u promicanju vrijednosti i onog što može pružiti...“

„I mene osobno to interesira, ja vidim tu nekako svoje, možemo reći, usavršavanje. O nekim temama, osjećam, nisam dovoljno educirana, pa mi je to dobro došlo da se educiram. I zbog rada s učenicima, dosta ovako individualno razgovaramo...“

„Dosta je tu informacija s kojima možeš i sebi osobno pomoći, ako ništa i za vjeronauk mogu iskoristiti ove teme iz ovisnosti, spolnost - to je u 2. razredu srednje u programu. I zbog toga.“

Osvrt na teme Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

Nastavnice su uglavnom (na stručnoj edukaciji od strane Udruge) shvatile da je raspored zadanih modula, odnosno tema, dozvoljeno individualno mijenjati prema početnom učeničkom rangiranju tema ili vlastitoj logici nastave. Tako je u nekim školama u potpunosti promijenjen raspored zadanih modula, u drugima samo u nekim razredima (zbog određenih tehničkih smetnji u izvođenju nastave), a u nekim školama predviđeni raspored uopće nije mijenjan.

„U pravilu sam se držala. Ja sam prije obradila adolescenciju nego spolni sustav, smatrala sam da mi je to nekako primjerenije. Ostalo sam se rasporeda držala. Sad kad sam sve prošla, mislim da ne bi stavila kao prvi modul „Nasilje zbog različitosti u stavovima“ - ja ga ne bi stavila jer kako smo mi bili u projektu kao škola...“

„Ja sam se držala modula po rasporedu u svojoj grupi, a kod prof. K., pošto se nije moglo stići - on je krenuo „Ovisnost“ i to će odraditi do kraja, a ja ću „Nasilje“. E sad, jedan sat su slušali „Ovisnost“, pa mene „Nasilje“, pa opet „Ovisnost“, pa opet „Nasilje“.“

„Mijenjala sam. Meni je ostala „Komunikacija“ i „Ovisnost“ za kraj, krenula sam na „Odnose mladića i djevojaka“ i to mi je uvod u „Komunikaciju“.“

„Pa nije problem ako nastavnik sam procijeni... Zapravo su teme prožete i sve možeš povezati - o iskustvu ovisi kojim redoslijedom. (Svi se slažu.)“

U prvoj školi teme su prema navedenoj učeničkoj anketi provedenoj u svakom razredu rangirane od najzanimljivijih prema manje zanimljivima na sljedeći način: „Adolescencija - put k zrelosti“, „Spolni sustav, hormoni i procesi“ i „Poremećaji prehrane“. U drugoj školi pak: „Spolni sustav, hormoni i procesi“, „Posljedice identifikacije s vršnjacima koji imaju afirmativni stav prema drogama“ i „Poremećaji prehrane“, dok su u trećoj školi sve teme dobile prosječan, izjednačeni rang. Uglavnom

su niže rangirane teme: „Nasilje zbog razlike u stavovima“, „Odnosi između mladića i djevojaka“ i „Kultura društvene komunikacije“ za vrijeme kojih je, kad su bile izvođene na nastavi, ipak je atmosfera u razredu bila zadovoljavajuća unatoč nižem početnom rangu.

„Kad smo radili rangiranje, to „Nasilje zbog razlike u stavovima je bilo najniže“ ili je dobilo neku prosječnu ocjenu. „Ovisnost“ je bila jako nisko, kao i „Identifikacija sa vršnjacima koji imaju afirmativni stav prema drogama“. Međutim, kad smo mi to radili oni su se sasvim lako uključili, sve je to teklo.“

„Mene je kod njih iznenadilo kad smo pričali o „Komunikaciji“, svidjela im se ta tema - radili smo one radionice i tako, dosta su oni to...“

„Dosta im je bila zanimljiva „Adolescencija“, „Spolni život“ i „Poremećaji prehrane“. To je u jednom razredu, a jedan razred je veći interes pokazivao za „Odabir vršnjačke skupine“.“

„Kod mene je mala razlika bila u tom rangu. Jako su se disperzirali, raspršili po svim temama... Malo veći interes je bio za „Odabir vršnjačke skupine“.“

Zadovoljstvo nastavnika edukacijom i dobivenim materijalima

Nastavnice su bile zadovoljne edukacijom od strane Udruge i količinom dobivenih materijala. Ipak neke nastavnice koristila su i materijale iz različitih drugih programa koji su se provodili ili se još uvijek provode u njihovim školama, poput programa za nenasilje, ljudska prava i sl. kako bi dopunile nastavu.

Osim toga, nastavnice su se složile da su uglavnom sve teme prilagođene uzrastu djeca 1. razreda srednje škole osim nekih dijelova modula „Nasilje zbog razlike u stavovima“.

„Materijala ima puno da bi se djeci prezentiralo, ali je dobro za nas za neko područje u kojem nisi toliko stručan - dobro je da smo dobili toliko. Za svaki modul smo dobili predavača kojemu se možemo javiti. Za spolnost, za ovisnost, za nasilje... od svih predavača smo dobili kontakt.“

„Uglavnom sam se bazirala na tome što sam dobila i na interesu učenika. Mislim da to dosta korelira s tim ljudskim pravima i svime, pa smo kolegica i ja slične seminare i edukacije već prije prošle, to dosta korelira. Nije u nikakvom sukobu.“

„U našim materijalima o agresiji i prisutnosti agresije u društvu je jako bilo toga - ja sam to svela na sasvim nešto drugo, više na razgovor. Također, fiziologija spolnosti obiluje ovim informacijama. Trebaju oni znati neke osnovne stvari oko toga, al ne sad opet previše ići u dubinu - imamo premalo sati.“

„'Društvo nasilja' i 'mirotvorstvo' da, ali u višim razredima - ne može to još prvi razred - oni ne mogu ni prepoznati neke suptilnije oblike nasilja u međusobnoj komunikaciji. Malo, mislim, treba prilagoditi.“

Što se tiče kontakata s Udrugom GROZD, sve srednje škole koje provode njezin program komunicirale s predstavnikom Udruge dva puta telefonskim putem; na početku provođenja programa Udruga GROZD kontaktirala je nastavnike kako bi provjerili da li se nastava odvija kako je zamišljeno te drugi put pred sam kraj provođenja programa.

„Koliko se sjećam bio je jedan kontakt nakon stručne edukacije, javio se R. Pitaog je jesmo li dobili materijale, jesmo si uspjeli to organizacijski posložiti i sve. Onda je opet zvao da vidi u kojoj smo fazi, kako je, da vidi ima li nekih primjedbi. Dva kontakta.“

Organizacijski aspekti nastave

Mišljenja o tome kako organizirati nastavu ZOO-a u školama su podijeljena u dvije osnovne struje: ono da bi program trebao ostati dio sata razredne nastave (tamo gdje je tako uveden i gdje nema većeg otpora razrednika) i na ono da program treba uvesti kao slobodnu aktivnost.

„Mislim da je to najbolje organizirati kroz SRZ samo što bi s programom trebalo početi od početka školske godine tako da to ne bude 12 sati u komadu (sad ćemo mi to odraditi, a poslije ništa) - nego tokom cijele školske godine i tamo gdje učenici pokažu veći interes možda i tri do četiri sata imati za obrađivanje neke teme.“

„Možda bi to trebalo kroz slobodnu aktivnost - ja imam djevojke iz dva prva razreda, malu grupu jako. Čini mi se, koliko sam pričala u zbornici s kolegama, oni nisu spremni to raditi kroz sat razrednika. Jedna kolegica je rekla: „Ja ne želim odgajati tuđu djecu, nek' to rade roditelji doma.“ Stav da je to posao doma, obitelji. Mislim da nisu svi razrednici senzibilizirani za takav jedan posao kroz SRZ.“

Idealno bi bilo da ZOO predaju motivirani razrednici, no takav slučaj nije moguć u većini škola. Zaključeno je da nije bitno koji predmet nastavnik/ca ili profesor/ica predaje u školi, već njegova/njezina opća motiviranost da savlada sadržaje predviđene ovim programom.

„Nije mi baš jasno, onako iskreno, tko bi to trebao predavati. Slažem se sa svime što su kolegice rekle - najbolje bi bilo kad bi imali motivirane razrednike, to bi bila jedna idealna situacija - ali iz prakse znamo da to baš nije tako.“

„Netko tko želi raditi, tko ima te vrednote i može to pružiti - sada da se to daje nekome preko volje... Mislim da je bolje da se da nekome tko stvarno želi jer će se više potruditi da to napravi kvalitetno.“

„Mislim da bi to trebali raditi samo motivirani nastavnici, da inače ne bi bilo dobrog efekta tu, da bi trebalo unaprijed znati točne uvjete - da se ljudima objasni, da ih se motivira...“

Koncepcija nastave od deset modula u 12 sati u eksperimentalnoj provedbi nije se sviđjala voditeljicama nastave ZOO-a jer ocjenjuju da je to premalo sati. Ovo je slučaj posebice u modulima za koje postoji veliki interes učenika poput „Spolni sustav, hormoni i procesi“ i „Posljedice identifikacije s vršnjacima koji imaju afirmativni stav prema drogama“. Navedene module koji su učenicima bili vrlo zanimljivi pokazalo se vrlo teško izvesti u samo jednom nastavnom satu (ili u maksimalno dva koliko se moglo izdvojiti za pojedini modul).

„Fali sati - 12 je premalo. Kad razgovaramo, i kako pokazuju interes, definitivno fali. Ako je 12 sati ono što smo dobili, mislim da bi trebalo to rasporediti tijekom školske godine - gdje se može više i gdje se pokaže interes.“

„Mislim da je malo, 10 za svaki modul. Za neke teme, npr. „Nasilje“ sam uspjela, oni tu daju neku teoriju prvi sat, ja sam odmah dala zadatke iz sljedećeg sata - tako da idući put kad dođu imamo sve gotovo. (...) Minimalno bi trebalo 16-17 sati. Ja sam došla do „Ovisnosti“, nisam došla do „Tjelesne aktivnosti“ i „Prehrane“ - ne znam koliko bi mi tu falilo sati.“

„Dakle, da se neka tema može proširiti na par sati, ako bude potrebno - to meni sad nije bilo moguće ako sam htjela obraditi sve teme u tih 10 sati. Malo sam formalnije, strože nastupala u organizaciji da sve prođem, da sve stignem! Stvarno je nezgodno što je to organizirano na kraju školske godine.“

„Očekivali su više, to jesu. Došla sam idući put i rekla: „Sad krećemo na iduću temu!“ a oni su htjeli još... „Nema ništa više, gotovo je - dogodine ćemo nastaviti!“ Po toj reakciji sam vidjela da ih je interesiralo još, pitali su i šta će dogodine raditi?“

Učenici su se u osnovnim školama donekle već susretali s metodama rada koje su predviđene u ZOO-u, poput: grupnog rada, rasprava, plakata, radionica i slično, tako da u provedbi nastave nije bilo većih problema.

„U mnogim predmetima se ne koriste radionice, dok ja dosta u vjeronauku radim radionice i parlaonice. Oni su navikli na taj način rada i nije im se bilo teško priviknuti na ono što se traži.“

„Što su sami učenici rekli, puno je važnije da se njih sasluša, da oni mogu reći svoje mišljenje i da njih nitko ne prekida. Na nastavi se često dogodi kad učenik želi nešto reći, zbog nedostatka vremena, gradiva - njih se prekine, oni rijetko mogu slobodno reći što misle. Mislim da je to jako velika vrijednost tog programa - baš takav način rada.“

„S obzirom da se radio o prvim razredima, moram reći da nisu oni baš naviknuti na taj tip rada. Njima je to poznato, oni su u osnovnoj školi radili te radionice, ali kad su trebali iznositi svoje mišljenje, diskutirati, razgovarati - to baš nije tako glatko išlo. Često sam ja morala poticati... Ali su ga prihvatili (način rada, op.a.) i bilo im je zanimljivo.“

Prisustvovanje učenika nastavi, rad s roditeljima i zamjećene promjene u njihovom ponašanju

Niti jedan učenik nije formalno odustao od sudjelovanja u ZOO-u, no u određenim slučajevima je dolazilo do slabijeg pohađanja nastave. Škola koja je uvela program u sat razredne nastave imala je gotovo 100% pohađanje nastave učenika (osim u slučaju bolesti kada su djeca izostajala duži period). Jedna srednja škola je imala iznimno slab odaziv (osam učenika u jednoj grupi), a u trećoj školi je zbog složene organizacije rasporeda (ZOO kao nulti i sedmi sat u miješanim razredima) došlo do značajnijeg rasapa učenika.

„Nitko nije odustao, niti jedan učenik osim onih koji su nedostajali cijeli dan. (...) Toga nije bilo jer smo mi njih upisivali. To je SRZ, pa ukoliko ih nema, dobiju neopravdani sat. Mi smo to unaprijed riješili.“

„Jedno dvije su malo s izostancima i imam jednu koja je bila bolesna na početku. (...) Zapravo ih se devet javilo.“

„To kod nas nema, ništa ne zapisujemo. Učenici su nas pitali: „A kako ćete na s kaznit?“ Ne možeš dati jedinicu, ne možeš zapisat. Ja dajem papir, vodim evidenciju tko mi je bio koji sat, na koju temu. Mislim da bi bilo dobro kad bi se malo zapisivalo. (...) Imam grupu od 23, njih 19 dolazi stalno.“

Sve tri (ovdje zastupljene) škole održale su samo prvi inicijalni sastanak s roditeljima, iako program Udruge GROZD predviđa i rad s roditeljima, konkretno - tri roditeljska sastanka. Ovu komponentu programa nastavnice navode da nisu mogle ispuniti zbog vremenskih ograničenja.

„Moram priznat da puno nisam stigla i da neću stići organizirati onaj jedan roditeljski koji je predviđen - samo taj prvi smo imali gdje smo ponudili program. Roditelji su onda došli doma i porazgovarali s djecom, tek smo onda djeci ponudili.“

„Imali smo prvi roditeljski, inače su predviđena tri roditeljska, al problem je - ne može se to stići zbog vremena. Još oni imaju roditeljski sastanak kad moraju doći zbog razrednika, tako da je to teško zbog vremena. Nije da ih ne želimo zvati, dati povratnu informaciju. Ne može se to uskladiti da oni dođu.“

„Prvi roditeljski, dalje jednostavno nije bilo više vremena. Na prvom sastanku smo imali stvarno velik odaziv, oko 90% roditelja je došlo, i onda smo još slali poštom za one koji su udaljeni. (...) Nije bilo teorijske šanse da bi mi sad imali još neku komunikaciju s roditeljima.“

Uglavnom je period provedbe programa percipiran kao prekratak za uočiti konkretne promjene u ponašanju učenika. Jedna od voditeljica nastave ZOO-a primjetila je promjene u komunikaciji u posebno 'zatvorenom' razredu u kojem su se tijekom provedbe eksperimentalnog programa učenici postupno sve više uključivali u rasprave i zajednički rad.

„Moram priznati da ja ne vidim neki pomak. Doduše, ne znam kakvi su bili prije, jer ih ne znam. To nije razred koji sam ja od prije pratila, da ih imam svaki tjedan dva sata pa da znam kakvi su. Meni su na satu uvijek isti.“

„Prekratko je vrijeme.“

„Znate, ja sam pedagog - mislili su: „Joj sad će pedagogica, to sve mora biti.“ Međutim, nakon četiri, pet sati oni su se stvarno opustili i međusobno svi postali otvoreniji kad su morali raditi u paru i u manjim grupama.“

U pojedinim razredima je na početku komunikacija predstavljala problem, ali nakon uvodnih sati (najkasnije do četvrtog sata ZOO-a) teškoće zbog komunikacijske zatvorenosti učenika su uspješno prevladane. Upravo je najpozitivnija strana programa način rada s učenicima koji uključuje otvorene razgovore o raznim temama, pri čemu i učenici imaju priliku iznijeti svoje mišljenje, raditi na komunikaciji i međusobnoj socijalizaciji.

„Ali ja sam vidjela pomak, na tim našim satovima, nakon četiri, pet, sati baš u jednom razredu gdje su djeca malo zatvorenija, bili su sputaniji - oni su postali potpuno otvoreni, malo su se opustili.“

„Tu sam vidjela dosta razliku - da su se počeli otvarati, da su slobodnije sjedili, oni koji su u početku šutili, oni su počeli pričati, nisam ih morala prozivati - ja sam u tom dijelu vidjela. A sad, da li su oni usvojili neke vrijednosti, formirali stav - to je prerano za govoriti.“

„Znali su mi učenici reći „Nemojte nikom reći.“ Mislim da sam uspjela to postići. Na početku su svi bili malo suzdržani, recimo kad smo radili komunikaciju i nasilje, a onda su se oko četvrtog sata malo opustili.“

Prijedlozi i spremnost za sudjelovanje u budućoj primjeni programa

Osobni dobitak za voditeljice nastave ZOO-a jest njihovo stručno usavršavanje, korištenje ovih tema i u druge nastavne svrhe, bolji odnos s učenicima i kontakt s novim razredima. Ono što ističu kao dobitak svojih škola je sve veća otvorenost prema raznim programima i vraćanje odgojne komponente u školu (uz dominantnu obrazovnu komponentu).

„Bilo mi je izazov razmišljati o tome, kako djecu školovati za život, ovo - 'starinska škola' - ne pripremi za cijeli život, samo racionalni, kognitivni nivo. Baš mi je bilo zanimljivo ovo što mislim da priprema za jednu zadovoljnu osobu jednog dana.“

„Svakako bi predložila da se uvede ovaj ZOO jer sam stvarno primjetila da nedostaje, gubi se - i izgubila se - odgojna komponenta u školi. Naše škole su postale obrazovne ustanove, a puno manje odgojne.“

„Ja sam bila motivirana i zbog svojih osobnih razloga - da se ja stručno usavršim, to sam dobila. To je nešto što u ovom obliku nisam radila, inače volim nove izazove. Što se tiče dobitaka za školu, škola se inače počela otvarati.“

„Dobro mi se činilo u našoj školi što smo ponudili oba programa. Nek bude ponuđeno, onda se oni odlučuju na temelju nekih vrijednosti, svjetonazora, dapače... Ne bi bilo dobro da je samo jedan. Mislim da je ovako preavednije.“

Ipak, veliki problem u motiviranosti nastavnica ZOO-a za daljnje sudjelovanje u programu jest to što nije formalno riješeno pitanje financiranja škola koje sudjeluju u provedbi ovog programa, pa tako niti model plaćanja voditelja/ica koji su ga izvodili u eksperimentalnoj fazi. Ukoliko bi to bilo unaprijed definirano, sve bi vrlo rado nastavile predavati ovaj predmet.

„Da, al svakako mislim da bi se ovo pitanje financiranja trebalo jasno odmah na početku postaviti. Nekako mislim da se stvarno previše stvari u školi radi na volonterskoj osnovi - to mora biti jasno definirano. Do sad nije, u ovom eksperimentalnom dijelu.“

„Mi nikada ne potežemo to pitanje (financijsko, op.a.), ali ako netko nešto kvalitetno radi, zašto se ne bi navelo koliko taj rad vrijedi? Tako da se ljudima unaprijed kaže kako će bit honorirano i tko želi to.“

„I ovaj organizacijski dio, formalno bi ovo trebalo razriješiti; kada, tko, tko plaća, tko vodi, kada se to održava? Da se to zna, svakako je potrebno.“

Zaključak:

Nakon provedene fokus grupe s voditeljicama nastave ZOO-a koji su u ime svojih srednjih škola govorili o iskustvima vezanim za provođenje ZOO-a u eksperimentalnoj fazi, možemo zaključiti sljedeće:

Nastavnice su vrlo zadovoljne zbog svog sudjelovanja u ovom Programu, entuzijastične su glede nastavka predavanja ZOO-a (uz ispunjenje određenih formalnih uvjeta održavanja nastave) i u većini slučajeva imaju pozitivna iskustva vezana uz provođenje Programa. Sudjelovanje u nastavi pomoglo im je u izgradnji kvalitetnijeg odnosa s učenicima te kao glavni dobitak od provođenja ZOO vide osnaživanje odgojne komponente škole i svoju dodatnu profesionalnu edukaciju.

Osnovni problemi s kojima su se nastavnici susretali u nastavi tiču se organizacijske dimenzije nastave, odnosno rasporeda u pojedinim školama koje su ZOO stavile izvan sata razredne nastave te zbog toga imale veliki rasap broja učenika koji pohađaju nastavu. Isto tako, voditeljice nastave vrlo su nezadovoljne time što njihovo izvođenje nastave ZOO-a tijekom ove školske godine još uvijek nije financijski regulirano. Unatoč tome, imaju pozitivan stav prema ZOO-u i smatraju da ga uz dodatna poboljšanja u sadržajnom i organizacijskom smislu, treba uvesti u hrvatske srednje škole.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

IZVJEŠTAJ

O provedenoj fokus grupi s nastavnicima koji su u srednjim školama vodili nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (po programu udruge FORUM)

CILJ

Cilj fokus grupe je dobivanje dubljeg uvida u razmišljanja i iskustva nastavnika eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, kako o njegovom sadržajnom dijelu, tako i o organizaciji i provedbi nastave.

METODOLOGIJA

U provedenoj fokus grupi sudjelovala su četiri nastavnika, tri ženskog i jedan muškog spola, koji provode Zdravstveni odgoj i obrazovanje u srednjoj školi po programu udruge Forum. Dva nastavnika su profesori psihologije, a dva profesori biologije.

Sudionici dolaze iz škola: 1. Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin
2. Prva sušačka gimnazija u Rijeci, Rijeka
3. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik
4. Gospodarska škola Buje, Buje

Fokus grupa provedena je 4. lipnja 2008. u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja u Zagrebu, u trajanju od 1 sat i 23 minute.

REZULTATI I ANALIZA

Motivacija nastavnika za sudjelovanje u programu

Nastavnici su istaknuli da su odluku o svom sudjelovanju u provedbi programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (ZOO) donijeli samostalno, bez pritiska ravnatelja, s ciljem da prenesu ona znanja koja učenici nemaju priliku usvojiti kroz redovitu nastavu. Smatraju da učenici o temama koje se obrađuju unutar ZOO-a premalo komuniciraju s roditeljima i da im je na ovaj način omogućeno da razgovaraju o

problemima s kojima se suočavaju s obzirom na dob u kojoj se nalaze. Također, ističu da su uključivanjem u ovaj program vidjeli priliku za svoj osobni i profesionalni razvoj.

„Mi smo se dobrovoljno angažirali i priključili ovom programu i stvarno nije bilo pritiska od strane ravnatelja ili nešto slično...“

„Smatram da učenici ne pričaju dovoljno s roditeljima. Možda im je jednostavnije to pitati nas profesore, posebno pošto ja predajem biologiju pa znam malo više o tome tako da su slobodniji mene pitati određene teme.“

„Razlog je bio..zašto smo profesori- da prenosimo neko znanje kojim ćemo oplemeniti mlade generacije.“

„...meni je motivacija bila pomagati njima da odrastu što ionako po struci radim.“

„Moj razlog uključivanja u program bio je, ne samo da njih educiram, nego jednako tako i sebe. Meni je ovo jako dobro došlo kao jedno veliko iskustvo.“

Osvrt na teme Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

Nastavnici su općenito zadovoljni odabirom tema koje su sadržane ZOO-om. Međutim, ističu da teme nemaju redosljed kojim bi se tvorila smislena cjelina tj. jedno gradivo se ne nadovezuje logički na drugo. Također smatraju kako bi trebalo uzeti u obzir da postoji različit interes djece za pojedine teme. Iz navedenih razloga, u praktičnoj nastavi sami su ili u suradnju s učenicima odlučili kojim će redosljedom obrađivati teme.

„Što se tema tiče mislim da su dobro odabrane...“

„Meni su osobno teme bile sasvim nelogično posložene. Ja i kolegica smo ih probale smisleno posložiti. Ono što je loše da se ne prati njihova motivacija za određene teme. Nešto im bude zanimljivo, a nešto im bude „tlaka“.“

„Meni je on nekako zbrčkan. Ja bih voljela da to ima neki logičan slijed pa da se na ono prije obrađivano može nastaviti neka tema.“

„Ja sam isto tako mijenjala redosljed tema. Mislim da nema smisla da ja jedan sat govorim o samopuzdanju, a sljedeći sat prelazim na prehranu. Više mi je logično bilo da nakon toga obradim teme tipa ovisnosti ili seksualnost. Ja sam učenicima u startu dala neki anketni listić i prema zainteresiranosti za određene teme sam ih i poredala.“

„Ne sviđa mi se raspored, ali ga nisam mijenjala.“

Najveći interes učenici su pokazali za teme koje se tiču ovisnosti, spolnosti, komunikacije i samopoštovanja. Najmanje zanimljive teme bile su im iz ekologije i donekle iz zdrave prehrane, što nastavnici objašnjavaju time da se one obrađuju redovitim školskim programom. Povezano s tim, drže da bi programi trebali biti bolje prilagođeni prethodnom znanju učenika.

„Iskreno, neke teme su bile njima previše dosadne. Npr. zdrava prehrana i ekologija jer to uče na geografiji, biologiji, kemiji.“

„Ja bih možda za prvaše puno više išla na ovaj dio koji se tiče samopoštovanja, komunikacije, a onda to koristiti kao podlogu za neke druge sadržaje.“

„Moji su pak bili ljudi za temom ovisnosti. Prema početnoj anketi to im i je bila jedna od najinteresantnijih tema. Najniže rangirane teme bile su ekologija i zdrava prehrana. Jedino što ih je zbunilo je bila tema „Tko sam ja?“, međutim na kraju im je bila jedna od najboljih tema.“

„...po onom početnom anketiranju ekologija i prehrana je nisko rangirana. Ovisnosti i spolnost su bile visoko rangirane teme.“

„Slična je bila situacija i kod mene. Spolnost svakako. Uz to, jako im se sviđjela komunikacija. Kao temu koja ih je najmanje interesirala možda bih izdvojio ekologiju.“

„Programi nisu praktični, više je teoretski dano. Trebali bi biti prilagođeni vrsti škole i prethodnom znanju učenika.“

Zadovoljstvo nastavnika edukacijom i dobivenim materijalima

Nastavnici su izrazito nezadovoljni materijalima dobivenim na edukaciji, te smatraju da im oni nisu bili dovoljni za kvalitetnu provedbu programa. Svi naglašavaju da nisu prilagođeni učenicima s obzirom na dob, te priznaju da su bili prisiljeni koristiti dodatnu literaturu.

„Moram priznati da nismo dobili baš previše znanja koje smo trebali dobiti. Više je to ostalo na nama, da mi sa strane iskoristimo svoje znanje, nekakvu dodatnu literaturu.“

„Imam osjećaj da je to napravljeno kao za ljude koji to već dugo vremena rade u praksi pa se mogu snaći, a ovo ispada preširoko da se snađeš.“

„Procjenjujem da je oko 30% bilo to što su mi pomogli ti materijali.“

„Što se tiče korištenja materijala, koristila sam ne samo one koje smo dobili na edukaciji već sam ja uzela od njih 7, 8 priručnika među kojima sam ja našla puno boljih stvari i puno primjerenijih radionica, tekstova nego što ih je bilo u pripremljenim materijalima.“

„Mislim da su ti materijali koje smo dobili bili krivo koncipirani, kao da nisu bili rađeni specifično za ovaj program. Ako već radimo nešto što je novo, što nitko prije nije radio, daj onda step by step kako to izvesti, a ne po sistemu- evo tebi pa si biraj.“

„Materijali nisu bili prilagođeni za učenike, neki su bili za peti, šesti razred osnovne škole. To je bilo pretjerivanje, ja to nisam mogla koristiti.“

Pored toga, nastavnica je istaknula da ih kroz edukaciju nisu dovoljno dobro pripremili na koji način da reagiraju na različita moguća iskustva učenika s obzirom na ponekad vrlo osjetljive teme koje se obrađuju ovim programom.

„Problem je da kad čovjek uđe u razgovor i počne pričat o nekim stvarima koje su osobne, svašta može isplivat na površinu. To i inače na satu psihologije se zna dogoditi ako ste otvoreni i valjda imate vrijeme i iskustva ili osobnost. Ljudi će ući u razred i isplivat će

nešto i možda ćete napraviti krivi korak, neku grešku pa će se netko loše osjećat. To nismo dobili na onoj edukaciji...”

Udruga Forum nije kontaktirala nastavnike prilikom provođenja programa. Dvoje nastavnika je naknadno od udruge zadražilo da im se dostavi dodatna literatura koja im može pomoći pri nastavi. Pored toga, jedna profesorica im je uputila primjedbu da ih nisu pripremili za prezentaciju na roditeljskom sastanku. Kao odgovor na tražene zahtjeve, udruga Forum dostavila je tim profesorima dopunske udžbenike i pripremila prezentaciju za roditeljski sastanak u obliku powerpoint prezentacije.

„Ja sam tražila udžbenike dok smo mi još bili na edukaciji i dobila ih.“

„Meni su isto poslali udžbenike jer sam ih nazvao da nemam dovoljno literature. U odnosu na ono što je imao Grozd naše nije bilo ni 10%. Osim toga nismo više ništa komunicirali.“

„Ja sam prije roditeljskog sastanka nazvala gospođu Vesnu i požalila joj se da ovi s Grozda imaju prezentaciju, a mi nemamo pripremljeno ništa. Rekla sam da smatram da to nije u redu i da ja neću napraviti tu prezentaciju iako sam mogla. Onda je netko iz udruge napravio to u roku dva dana i gospođa mi je poslala na mail te rekla da će i ostalima poslati.“

„Mi nismo ništa zvale jer osobno mislim da ne bismo ništa više dobile. Ni oni nas nikad nisu zvali, pitali je li ima problema ili nešto slično.“

Organizacijski aspekti nastave

S obzirom da za različite teme postoji različit interes učenika, nastavnici drže da se svaka od njih ne može obraditi unutar jednog školskog sata, kao niti da se unutar 12 nastavnih sati mogu stići obraditi svi sadržaji koji su predviđeni programom. Svi su sukladni u mišljenju da je potrebna veća satnica i da bi se program trebao provoditi u kontinuitetu kroz cijelu nastavnu godinu.

„Smatram da je premalo bio jedan sat. Nemoguće je da se ta sva jedna cjelina obradi u jednom školskom satu već smo morali izvući ono najbitnije.“

„12 sati godišnje, a ne u zadnjih 2 mjeseca nastave bilo bi izvedivo na SRZ-u. Organizirati izvan nastave i bez ikakvih sankcija za izostajanje nema smisla. Premalo je inače 12 sati godišnje.“

„To je stvarno premalo. Recimo za spolnost je 2 sata premalo s obzirom na njihova pitanja i razmišljanja. Za spolnost treba recimo 8 sati.“

„Slažem se. Ja sam imala slučaj da radim s učenicima kojima je sadržaj ipak intelektualno zahtjevniji tako da sam imala premalo vremena da obradim sve sadržaje koje sam trebala obraditi i s obzirom na to što bi ja trebala njima sve dati. Puno veća satnica bi trebala biti.“

„Malo je, prekratko. Jer ako idete formirati stavove onda ne možete prekinuti u trenutku kada se razvije neka diskusija...zagrebete po površini neke teme pa onda skačemo na nešto drugo. Jedan školski sat je premalo da se napravi kvalitetna radionica s njima. Možda bi trebalo imati neki ritam npr. 1 puta u 2 tjedna, onda to ispadne 35 sati godišnje.“

Na pitanje tko bi trebao predavati ZOO i kakva su njihova iskustva s obzirom na predmet koji predaju, odgovaraju da je potrebna suradnja nastavnika različitih struka. S obzirom na sadržaj ZOO-a drže da bi najbolje rješenje bilo da biolog i psiholog provode program.

„Ja sam možda imala idealnu situaciju. Ja sam psiholog, kolegica biolog pa smo se super organizirale tj. podijelile oko tema, tko će šta obrađivati.“

„Biolog, psiholog, pedagog. Najbolja bi bila kombinacija. Ja sam biolog i za neke teme sam stvarno bila dobro pripremljena. Međutim, dobro mi je došlo što imam psihologinju u školi pa sam često puta kod nje otišla da se informiram o nekim temama. Bila sam jedina u školi koja je držala Forumov program i došla mi je jedna liječnica koja je održala dva predavanja. Jedno o spolnim bolestima i kontracepciji, a drugo vezano uz ovisnosti.“

Smatraju da su se kolege druge struke trebale puno više potruditi da utopune svoje znanje o temama ZOO-a, ali jednako tako ističu da koliko je dobar neki profesor ovisi u prvom redu o njegovoj motiviranosti za taj predmet koji predaje.

„Mojoj kolegici koja predaje hrvatski jezik je bilo jako teško, trebala je sama čitati, pronalaziti i učiti. Po meni biologija i psihologija zajedno su najbolje rješenje za ZOO.“

„...to može i prof. povijesti ukoliko je dovoljno motiviran i otvoren za te teme, sve ovisi o tome kakav je čovjek. Ja se divim ljudima koji nisu psiholozi, a „ufurali“ su se u radionički način rada.“

U većini škola program se provodio kao izvannastavna aktivnost što je prema izjavama nastavnika rezultiralo slabim pohađanjem satova ZOO-a, gdje je došlo do značajnog osipanja učenika.

„Predsat je problem jer vam putnici upoće ne mogu dolaziti na te sate, ni ujutro ni popodne. Dakle, njih smo izgubili. Mi nismo imali te blok sate, a predsat vam traje 20 minuta, a 7. sat mi možda traje pola sata. Oni nisu obvezani ničim dolaziti. Sada kada je njih stisla vrućina, kada su ih stisle provjere pa logično je da vam se on neće dići u 7 i onda i kad jesu motivirani.“

„Kod mene je također bilo dosta komplikacija po tom pitanju jer sam ja uglavnom imala zadnje sate, 6. i 7. sat. Tako da sam na kraju ja njih pola izgubila.“

„Mi smo imali blok sate jer smo odlučili to napraviti na vrijeme. Imali smo puno drugih obaveza, nacionalne ispite i natjecanja, a opet razrednici nisu htjeli ni čuti da to bude na satu SRZ-a. Jako loše je to bilo organizirano, naročito iz tog razloga što su se spajali učenici iz više razreda pa ako netko nema 6. sat ja ne mogu organizirati grupu za 2 učenika.“

Iskustvo nastavnice u čijoj je školi nastava bila organizirana u okviru SRZ-a u tom smislu je pozitivno. Međutim, naglašava kako nije bilo korektno oduzeti zadnjih 12 sati u nastavnoj godini razrednicima. Ipak, većina nastavnika drži najboljim rješenjem da se program ZOO-a uklopi u SRZ jer će na taj način učenici imati obvezu dolaziti na nastavu.

„Mi nismo imali blok satove, mi smo uzeli satove razrednika. Mislim da to baš nije u redu, razrednicima se to baš i ne sviđa. Oni nemaju kad izvršiti razredne obveze, opravdane i neopravdane, probleme u razredu. Nitko istovremeno nije bio predavač i razrednik. Jako je pozitivno što svi dolaze i u tom smislu je moje iskustvo pozitivno.“

Prisustvovanje učenika nastavi i zamjećene promjene u njihovom ponašanju

Od prijavljenih učenika nitko se nije formalno ispisao iz programa. Ipak, nastavnici ističu kako nije postojao kontinuitet prisustvovanja učenika nastavi. U prosjeku broj se učenika pri kraju provedbe programa prepolovio.

„Odaziv na nastavu je bio jako slab. Od 25 ljudi koji put bi došlo 10, 12, 8. Oko polovica učenika je obično bila na satu. Nismo imali učenika koji su rekli da odustaju. Međutim, nije postojao neki kontinuitet u radu tj. dolaznja na nastavu.“

„Što se program bližio kraju, sve je više učenika odustajalo. Do kraja programa odaziv učenika na nastavu je bio otprilike u pola manji od broja prijavljenih učenika, s time da mi nisu uvijek isti učenici dolazili na nastavu.“

„Nitko se nije formalno ispisao. Od 30 prijavljenih, 22 prvi put i onda je to padalo. Bila je jezgra njih od 4-5 koji su dolazili stalno, a ovi drugi kako kad.“

Iznimka je jedino bila škola u kojoj se program provodio u sklopu SRZ-a.

„Meni su svi dolazili i nitko nije odustao. Jedino ukoliko ih nema u školi ili su bolesni pa ne dođu na sat.“

Za učenike koji su nastavili redovito pohađati program nastavnici su istaknuli da su vrlo odgovorni i znatizeljni.

„Meni su ustvari nastavili dolaziti oni najbolji, oni koje žele nešto čuti o tome i koje to zanima.“

„Pitala sam jednom ove koji mi dolaze na predsat, zašto još uvijek dolaze? To su ljudi koji su odgovorni. Njihovi odgovori su bili tipa „Ja kad nešto započnem, to i završim“; „Mene to zanima.“

Nastavnici generalno smatraju da su učenici vrlo pozitivno reagirali na ponešto drugačiji pristup poučavanju. U nastavi su pokušali učenike što više potaknuti na razgovor tj. raspravu o temi koju obrađuju i čuti njihovo mišljenje.

„Učenici su reagirali dobro...htjeli su komunicirati svi, sviđalo im se što mogu izreći svoje mišljenje.“

„Učenici najmanje vole da im vi frontalno držite nastavu, a znači sve drugo- debate, rad u parovima. Rado iznose svoja mišljenja.“

„Ja sam više nekako išla za razgovorom, za njihovim stavovima, njihovim pitanjima. Npr. neke teme koje su njima bile neugodne onda su mi za njih postavljali anonimna pitanja. I to im je bilo zanimljivo jer su na neki način oni sami kreirali sat.“

Iznimka je jedino bila strukovna škola čija je profesorica istaknula da je imala problem s održavanjem discipline jer učenici nisu naviknuti na ovaj pristup radu.

„Odjednom se od njih tražilo da oni iznose neke svoje ideje, da moraju potezati nekakve razgovore i debate. Bio je jako veliki problem s njima raditi nekakav grupni rad jer čim ih ti formiraš u grupu ona se raspadne jer oni nisu naviknuti na taj način rada već na klasičan frontalni oblik rada.“

Najveću promjenu kod učenika primjećuju u načinu i porastu razine komunikacije. Također, smatraju da su se učenici kroz različite radionice bolje upoznali te da je to pridonijelo njihovoj međusobnoj socijalizaciji.

„Mislim da su se opustili, da im je komunikacija porasla svima i općenito mi se to sviđa.“

„Mislim da se vidi promjena u komunikaciji i samopouzdanju. Uz to, učenici su bili iz različitih razrednih odijela pa je to pridonijelo njihovoj međusobnoj socijalizaciji i upoznavanju kroz neke radionice. Vidim da su se počeli zajedno družiti i izlaziti i izvan nastave.“

„Mislim da ovo što je bilo jest posljedica grupne dinamike.“

Spremnost za sudjelovanje u budućoj primjeni programa

Sudjelovanje u ovom programu za sve nastavnike predstavlja jedno vrijedno iskustvo iz kojeg su dobili nove ideje za rad s djecom te su se s njima uspjeli i bolje upoznati.

„Ogromno iskustvo, pogotovo zato što sam ja radila s učenicima takvih sposobnosti, takvog odgoja i ponašanja. Mislim da će mi ovo biti jedna jako velika lekcija za dalje“

„...sada sam ih malo bolje upoznala kroz ZOO i bolje razumijem taj njihov svijet, šta njih zanima i šta njih muči. Nekako sad znam kako oni s 14 godina razmišljaju jer ja sam tu fazu davno prošla. Cijeli taj uzrast mi je bliži. I to je nekako upotpunilo i moju biologiju.“

„...ovo je bilo čisto zgodno što se moglo vidjeti gdje bi se još moglo ovo produbiti. Kada vidim da postoji interes za nešto, ja ću im se potruditi to i dati bez obzir hoće li se ovaj program uvesti ili ne.“

Većina nastavnika spremna je nastaviti sudjelovati u provođenju programa, ali uz uvjet da se organizacijski aspekti nastave i uvjeti rada poprave i budu bolji. Također, pritom su istaknuli pitanje hoće li istim učenicima, ponavljanjem istih tema iz godine u godinu sadržaj ZOO-a ostati jednako zanimljiv.

„...nastavila bih, ali se puno treba raditi na uvjetima, na radu s djecom općenito jer su oni totalno izgubljeni i puno im se mora dati.“

„Ja imam super iskustvo, jako sam motivirana. Ja sad ne znam bi li ovo bilo s istim učenicima i sljedeće godine jednako zanimljivo, vjerojatno ne bi. Trenutno sam super zadovoljna.“

„...provodio bi ali uz uvjet da se to provodi na satu razredne zajednice.“

„Iskreno, nisam baš sigurna želim li nastaviti na ovaj način jer je meni to strašno demotivirajuće. Ne sviđa mi se na ovaj način tj. ako je organizirano na ovaj način.“

ZAKLJUČAK

Nastavnici su se dobrovoljno uključili u provedbu programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja s ciljem da učenike educiraju o temama koje nisu sadržane u redovitoj nastavi, a u svom sudjelovanju vidjeli su priliku i za osobni i profesionalni razvoj.

Svi nastavnici koristili su dodatnu literaturu za pripremu nastave jer smatraju da su materijali dobiveni na edukaciji bili nedostatni za kvalitetnu izvedbu. Udruga Forum za slobodu odgoja nije kontaktirala s nastavnicima prilikom provođenja programa, osim u slučaju kada je na zahtjev dva profesora dostavila dopunske udžbenike i pripremila prezentaciju za roditeljski sastanak.

Nastavnici su istaknuli da je potrebno korigirati redosljed obrađivanja tema tj. prilagoditi ga interesu učenika. Najveći interes učenici su pokazali za teme iz područja ovisnosti, spolnosti, komunikacije i samopoštovanja, a najmanji za teme iz ekologije i donekle iz zdrave prehrane. Nastavnici smatraju da broj sati za obradu određene teme treba varirati s obzirom na interes učenika, ali i s obzirom na to da se dio sadržaja ZOO-a obrađuje kroz redovitu nastavu. Također, istaknuli su da se svi sadržaji koji su predviđeni programom ne mogu kvalitetno obraditi unutar 12 nastavnih sati, te naglašavaju kako bi se program trebao provoditi u kontinuitetu kroz cijelu nastavnu godinu.

U tri škole program se provodio kao izvannastavna aktivnost što je rezultiralo slabim prisustvovanjem učenika nastavi ZOO-a. Stoga većina nastavnika drži najboljim rješenjem da se program provodi u sklopu SRZ-a jer će na taj način učenici imati obvezu dolaziti na nastavu, a neće biti opterećeni povećanom satnicom.

Nastavnici generalno smatraju da su učenici vrlo pozitivno reagirali na ponešto drugačiji pristup poučavanju. Najveću promjenu kod učenika primjećuju u načinu i porastu razine komunikacije. Također, smatraju da su se učenici kroz različite radionice bolje upoznali te da je to pridonijelo njihovoj međusobnoj socijalizaciji.

Kako bi se program uspješno realizirao smatraju da je potrebna suradnja nastavnika različitih struka, najbolje psihologa i biloga.

Većina nastavnika spremna je nastaviti sudjelovati u provođenju programa, ali uz uvjet promjene organizacijskih aspekta nastave tj. uvjeta rada.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Fokus grupe nastavnika: ZDRAVSTVENI ODGOJ I OBRAZOVANJE
(osnovne i srednje škole)

Dobar dan! Moje ime je i radim u NCVVO-u. Ovaj razgovor će biti sniman dikrafonom tako da preciznije zabilježimo sve o čemu ćemo razgovarati.

- 1) Vaše ime, škola, predmet koji predajete te osobni razlog uključivanja u Program?
- 2) S čime ste općenito u programu zadovoljni, a s čime nezadovoljni?
- 3) Kako bi u budućnosti trebalo organizirati nastavu ZOO-a (kao SRZ, dodatni predmet)?
- 4) Tko bi trebao predavati ZOO (nastavnik biologije, psihologije, stručni suradnik, itd.)?
- 5) Jeste li zadovoljni koncepcijom da se program provodi kroz 12 nastavnih sati godišnje?
- 6) Jeste li se držali rasporeda modula kakav piše u Programu ili ste mijenjali raspored?
- 7) Jesu li nastavni moduli prilagođeni tako da se mogu kvalitetno obraditi unutar jednog školskog sata?
- 8) Jeste li u nastavi koristili metode koje su učenicima bile nove i na koje u dosadašnjoj nastavi nisu nailazili (grupni rad, diskusije, plakati i slično)? Kako su reagirali?
- 9) Koje teme su, prema učeničkom odabiru (anketi na prvom satu), bile najzanimljivije? Jesu li te teme i na nastavi bile zanimljive učenicima?
- 10) Jesu li učenici formalno odustajali (ispisivali se) i koliko su općenito bili redoviti u svojim dolascima na nastavu?
- 11) Jesu li teme prilagođene uzrastu (znatiželji) učenika?
- 12) Koji sadržaji (moduli, teme) su prema Vašem mišljenju suvišni u programu i postoje li još neki koji bi trebali biti uvršteni u program?
- 13) Što smatrate osobnim i profesionalnim dobitkom vašeg sudjelovanja u Programu, a što smatrate dobitkom škole?

- 14) Jeste li i dalje spremni sudjelovati u provođenju programa ako će se provoditi u Vašoj školi? Ako da, zašto? Ako ne, zašto?
- 15) Vidite li neke promjene u ponašanju Vaših učenika koji su sudjelovali u programu u odnosu na početak programa?
- 16) Jeste li tijekom provedbe programa kontaktirali s predstavnicima Udruge prema čijem ste programu predavali? Jesu li zvali Vašu školu, interesirali se za provedbu Programa, kako vam ide itd.?
- 17) Kakva je bila komunikacija s roditeljima, koliko ste roditeljskih sastanaka održali? Kako su roditelji doživjeli Program?
- 18) Ima li nešto što biste željeli dodati, neki specifični primjer iz Vaše škole, ili nešto što smatrate važnim, a niste imali prilike do sada reći?

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Fokus grupe učenika: ZDRAVSTVENI ODGOJ I OBRAZOVANJE
(osnovne i srednje škole)

Dobar dan! Moje ime je Sada bih ja vas htjela upoznati pa neka mi se svatko predstavi svojim imenom. Vi ste zadnjih mjeseci svi pohađali nastavu ZOO-a pa bi htjela čuti vaše mišljenje o nastavi. Ovaj razgovor ćemo snimiti na dikrafon tako da ne zaboravim što ste mi sve rekli, ali nitko od vaših nastavnika, prijatelja ili roditelja neće čuti to što ćete danas pričati sa mnom, to će ostati među nama.

- 1) Možete li se sjetiti kako ste se uključili u program ZOO – zašto ste se odlučili ići na nastavu, jesu li to roditelji odlučili ili su vas prvo pitali bi htjeli pohađati tu nastavu?
- 2) Što vam se općenito sviđjelo na nastavi ZOO-a, a što baš nije?
- 3) Možete mi izdvojiti jednu temu koja vam je bila najzanimljivija i jednu temu koja je najmanje bila zanimljiva?
- 4) Jeste li o ovim temama već prije slušali na nastavi ili se informirali iz nekog drugog izvora (časopisi, knjige, internet)?
- 5) Postoji li neka tema ili nešto što niste razumijeli?
- 6) Kako je bila organizirana nastava: kada ste imali sat ZOO-a (za vrijeme razrednog sata ili nekako drugačije) i tko vam je predavao - jesu li se nastavnici/ce izmjenjivali/e?
- 7) Kako vam se čine metode na nastavi ZOO-a (grupni rad, plakati, radionice)? Da li se taj način razlikuje od onoga kako inače radite na nastavi, kako ste se snašli?
- 8) Koliko često ste dolazili na nastavu/izostajali sa ZOO-a?
- 9) Jeste li o tome što ste radili na ZOO-u razgovarali sa svojim roditeljima? Što oni misle o nastavi ZOO-a?
- 10) Što mislite da ste dobili pohađanjem nastave ZOO-a: kako je nastava utjecala na vas, jeste li puno toga saznali, naučili?
- 11) Kakva je bila atmosfera na nastavi općenito?
- 12) Biste li voljeli i sljedeće godine pohađati nastavu ZOO-a?

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

IZVJEŠTAJ

O provedenim fokus grupama s učenicima koji su u osnovnim školama pohađali nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (po programu udruge GROZD)

CILJ

Cilj fokus grupe je dobivanje dubljeg uvida u razmišljanja i iskustva učenika eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, kako o njegovom sadržajnom dijelu, tako i o organizaciji i provedbi nastave.

METODOLOGIJA

Fokus grupe s učenicima održane su u četiri osnovne škole 12. i 13. lipnja 2008. godine. U fokus grupama sudjelovalo je ukupno 51 učenika/ica. Ravnatelj/ce i učenici/ce u odabranim školama bili su unaprijed upoznati s činjenicom da će se razgovor snimati diktafonom te da će nakon prijepisa materijal biti proslijeđen na daljnju obradu, odnosno, analizu sadržaja.

ŠKOLA	DATUM	TRAJANJE	BROJ UČENIKA
OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica	12. lipnja 2008.	23 i 15min	2 grupe, 10 učenika/ca
OŠ Šime Budinića, Zadar	12. lipnja 2008.	30 min	13 učenika/ca
OŠ Vladimira Nazora, Daruvar	13. lipnja 2008.	33 min	10 učenika/ca
OŠ Ksaver Šandor Gjalski, Zabok	13. lipnja 2008.	20 min	8 učenika/ca

REZULTATI I ANALIZA

Motivacija učenika za sudjelovanje u programu

Učenici su u najvećem broju slučajeva zajedno s roditeljima odlučivali o svojem uključivanju u nastavu ZOO-a nakon što su roditelji u školi (na roditeljskom sastanku) bili informirani o uvođenju ovog eksperimentalnog programa u nastavu. Manji broj učenika roditelji su upisali bez prethodnog zajedničkog dogovora.

„Ja sam pričala s roditeljima i rekla da želim ići – rekli su mi da sama odlučim, onda su oni to potpisali i ja sam se priključila.“

„Moja je mama išla na sastanke, rekla mi je o tome pa sam se upisala.“

„Meni je isto mama bila na roditeljskom pa smo kad je došla kući pričali o tome što je razrednik rekao pa je pitala da li bi željela ići. Rekla sam da bi i tako sam se upisala.“

Osvrt na teme Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

Određen broj učenika ne želi izdvojiti niti jednu temu kao 'najzanimljiviju' ili 'najmanje zanimljivu', nego izražava svoje zadovoljstvo programom u cjelini. „Razvoj samopoštovanja“ navodi se kao jedna od zanimljivijih tema, dok se tema „Pravilnom prehranom i redovitom tjelesnom aktivnosti čuvamo zdravlje“ nalazi među učenicima najmanje zanimljivim temama. Dvije teme iz područja Prevencije nasilničkog ponašanja neki učenici smatraju jako zanimljivima, dok ih drugi smatraju najnezanimljivijima.

„Meni su sve teme bile zanimljive...“

„Samopoštovanje i neki odnosi.“ (Najzanimljivija tema)

„Meni samopoštovanje, ali i više ovo nasilje.“

„Meni su se sviđele sve teme jedino malo osim o nasilju nije mi baš bilo zanimljivo jer se stalno ponavlja jedno te isto i to već svatko zna stalno se priča i dosadno je priča se o psihičkom o fizičkom nasilju i to je dosadno.“

„Meni malo nezanimljiva tema prehrana jer to sve znamo; puno smo učili u školi.“

Organizacijski aspekti nastave

Nastava zdravstvenog odgoja i obrazovanja u svakoj je školi bila organizirana na drugačiji način ovisno o predavačima i rasporedu sati. Tako su učenici uglavnom imali ZOO u sklopu sata razredne zajednice (iako im nije uvijek razrednik/ca predavala), ali ponekad i izvan nastave (šesti ili nulti sat). U nekim školama na kraju polugodišta, kako bi se nadoknadili sati, nastava ZOO-a odvijala se i za vrijeme nekih drugih predmeta.

„Mi smo imali nulti sat jer nam se dosta mijenjao raspored zadnjih dva tjedna, pa smo imali nekad poslije nastave nekad prije nastave – nekad smo imali samo jedan sat povijesti pošto nam je nastavnik iz povijesti predavao zdravstveni odgoj pa je bilo svačega.“

„U sklopu razredne zajednice.“

„Nekad umjesto sata razrednika, nekad poslije.“

„Kad smo nekad uspjeli odrediti termin, nije mogla profesorica.“

ZOO su predavali profesori/ce različitih usmjerenja: biologije, matematike, povijesti, vjeronauka, hrvatskog jezika te školski stručni suradnici, pedagozi i psiholozi.

„Nama je predavala profesorica iz biologije i pedagoginja.“

(Koji predmet inače predaje? Razrednica, predavač ZOO-a) *„Hrvatski.“*

„Nama je predavao samo profesor iz povijesti. Jedanput je bilo da je za razgovor s curama predavala naša razrednica, a dečkima jedan profesor iz povijesti. Dobro je bilo – kad smo radili neke teme, kao kad smo pričali o spolnosti.“

Učenici smatraju da su uglavnom sve predviđeno gradivo mogli stići obraditi u jednom nastavnom satu, ali da su im za obrađivanje cijelog gradiva potrebni dodatni sati ZOO-a u rasporedu. Više vremena koristilo bi eventualno za proširivanje diskusija i izradu učeničkih radova. U nekim razredima učenici su vrlo rado ispunjavali i evaluacijske listiće na kraju sata jer su to vidjeli kao mogućnost da daju svoje mišljenje o ovoj eksperimentalnoj nastavi.

„Mi smo prvih 15 minuta imali sat razrednika, pa nismo poslije uspjeli sve stići. Ostajali smo i poslije zvona – bolje da ima dva sata, bilo bi više vremena.“

„Manje više da, uspijevali smo...“ (Stići obraditi nastavno gradivo za jedan sat.)

„Ja bi da je dva sata – da više pričamo.“

„Kad smo u grupi popunjavali listiće...“ (Što vam se svidjelo na nastavi?)

Zadovoljstvo nastavnikom i nastavnim metodama

Na pitanje koja je općenito pozitivna karakteristika ZOO-a, učenici su vrlo često navodili upravo metode korištene na nastavi koje se razlikuju od uobičajeno korištenih nastavnih metoda. Raznovrsne vježbe uz pojedine teme, otvoreni razgovori, izrađivanje praktičnih radova (poput plakata) i rad u grupama učenici su jako dobro prihvatili često ističući prednosti ovakvog grupnog rada.

Uglavnom su svi bili zadovoljni svojim nastavnicima/ama.

„Radovi u grupi su mi se sviđali i plakati kad smo radili“

„Kad smo radili zajedno u četvero u grupama.“

„Mi smo sjedili u krug da se svi vidimo i da svi vidimo tko što kaže. Kad neko nešto kaže, da vidimo tko je to rekao i tako da svi vidimo svakoga.“

„Imali smo projektne skupine, svaki sat je jedna skupina radila neku temu.“

„Ipak smo malo čuli tuđa mišljenja.“

„Možda možemo više izraziti svoje mišljenje.“

„Znala je (nastavnica ZOO-a) na šaljiv način razgovarati.“

„Nama je lijepo objašnjavala, svi smo uglavnom pričali...“

Prisustvovanje na nastavi, komunikacija s roditeljima i promjene u razredu

Učenici koji su upisali ZOO redovito su prisustvovali nastavi, izostajući samo s opravdanim razlozima.

„Jedino ako je netko bio bolestan.“

„Uglavnom su svi išli...“

Većina učenika razgovarala je s roditeljima o nastavi ZOO-a, o temama koje su obrađivali i njihovim osobnim dojmovima. Opću atmosferu na nastavi ocjenjuju iznimno dobrom, a kao glavnu prednost programa učenici navode razgovore koje su međusobno vodili, druženje i otvoreno izražavanje mišljenja.

„Ja kažem šta smo radili i oni (roditelji) kažu da je to dobro, svidjelo im se dosta šta smo radili.“

„Ponekad je bilo smijeha, zbog neke riječi koju je netko upotrijebio ili krivo rekao zbog neke teme o kojoj inače ne pričamo pa im je bilo malo neugodno...“

„Složili smo se u grupe, bilo je zanimljivo... svi su sudjelovali.“

„Prvo smo mislili da će biti dosadno pa ipak nije. Nije nam bilo dosadno.“

„Mi smo pričali kad smo ispunili formulare o tome što smo napisali.“

Uočeni su i neki pozitivni pomaci u komunikaciji u razredu prilikom rješavanja problema te kroz povećanu toleranciju prema međusobnim različitostima.

„Riješili smo jedan problem, kad netko nešto radi – ruga se. Bilo je ruganja, pa se prekine, pa opet, oni (dječaci) se nama (djevojčicama) stalno rugaju.“

„Radionice smo radili s prijateljima i to nas je nečemu naučilo. Prije se nismo s nekima družili pa smo preko tih radionica radili zajedno.“

„U našem razredu dosta cura nema samopoštovanje jer ih dečki dosta 'zezaju' u nekim stvarima, posebno oko debljine. (...) Dobili smo više samopoštovanja.“

Spremnost za buduće pohađanje nastave

Sudjelovanje u ovom eksperimentalnom programu učenici ocjenjuju pozitivnim iskustvom koje bi svakako svojom odlukom ponovili i druge godine.

„Ja bi sto posto sudjelovala jer će mi to samo koristiti posebno samopoštovanje, pa zdrava prehrana samo će mi koristiti u životu.“

„Ja bi sudjelovala – jer će mi to koristiti u životu.“

ZAKLJUČAK

Učenici su u najvećem broju slučajeva zajedno s roditeljima odlučivali o svojem uključivanju u nastavu ZOO-a. „Razvoj samopoštovanja“ je u većini razreda bila najzanimljivija tema, dok se tema „Pravilnom prehranom i redovitom tjelesnom aktivnosti čuvamo zdravlje“ nalazi među učenicima najmanje zanimljivim temama. Dvije teme iz područja Prevencije nasilničkog ponašanja („Nasilje – neprihvatljivo sredstvo provođenja vlastite volje nad drugima“ i „Prepoznavanje nasilnih oblika komunikacije kod sebe i drugih“) neki učenici smatraju jako zanimljivima, dok ih drugi smatraju najnezanimljivijima. Učenici su uglavnom imali ZOO u sklopu sata razredne zajednice (iako im nije uvijek razrednik/ca predavala), ali ponekad i izvan nastave (šesti ili nulti sat). U nekim školama na kraju polugodišta, kako bi se nadoknadili sati, nastava ZOO-a odvijala se i za vrijeme nekih drugih predmeta.

Raznovrsne vježbe uz pojedine teme, otvoreni razgovori, izrađivanje praktičnih radova (poput plakata) i rad u grupama učenici su jako dobro prihvatili često ističući prednosti ovakvog grupnog rada. Uglavnom su svi bili zadovoljni svojim nastavnicima/cama, a svi učenici koji su upisali ZOO redovito su prisustvovali nastavi (izostajući samo s opravdanim razlozima). Opću atmosferu na nastavi ocjenjuju iznimno dobrom, a kao glavnu prednost programa učenici navode razgovore koje su međusobno vodili, druženje i otvoreno izražavanje mišljenja.

Uočeni su i neki pozitivni pomaci u komunikaciji u razredu prilikom rješavanja problema, a sudjelovanje u ovom eksperimentalnom programu učenici većinom ocjenjuju pozitivnim iskustvom koje bi svakako svojom odlukom ponovili i druge godine.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

IZVJEŠTAJ

O provedenim fokus grupama s učenicima koji su u srednjim školama pohađali nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (po programu udruge GROZD)

CILJ

Cilj fokus grupe je dobivanje dubljeg uvida u razmišljanja i iskustva učenika eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, kako o njegovom sadržajnom dijelu, tako i o organizaciji i provedbi nastave.

METODOLOGIJA

Fokus grupe s učenicima koji su u srednjim školama pohađali nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (po programu Udruge GROZD) održane su u tri srednje škole 28. svibnja, 16. i 19. lipnja 2008. godine. U fokus grupama sudjelovalo je ukupno 31 učenik/ca. Ravnatelj/ce i učenici/e u odabranim školama bili su unaprijed upoznati s činjenicom da će se razgovor snimati diktafonom te da će nakon prijepisa materijal biti proslijeđen na daljnju obradu, odnosno, analizu sadržaja.

ŠKOLA	DATUM	TRAJANJE	BROJ UČENIKA
Gospodarska škola Buje, Buje	28. svibnja 2008.	35 min	9
Prva sušačka gimnazija u Rijeci, Rijeka	16. lipnja 2008.	27min	12
Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin	19. lipnja 2008.	28 min	10

REZULTATI I ANALIZA

Motivacija učenika za sudjelovanje u programu

Osnovna motivacija učenika za sudjelovanje u nastavi Zdravstvenog odgoja i obrazovanja bila je njihova znatizelja vezana za program i teme ZOO-a o kojima su iz raznih izvora (uglavnom mediji) do tada čuli. O uključenju u program i odabiru grupe (program Udruge Forum ili GROZD) uglavnom su razgovarali s roditeljima, iako je konačna odluka u većini slučajeva bila roditeljska.

„Ja sam htjela nešto saznati što prije nisam znala o nekim stvarima, i tako sam se uključila...“

„Meni su roditelji odabrali grupu, malo smo prije pričali.“

„Meni je tata odabrao temu. Ja sam rekao i dogovorio se s prijateljem u školi tko u koju grupu ide - ja sam mu (ocu) rekao u koju grupu, a on je zaokružio drugu grupu koju ja nisam odabrao.“

Osvrt na teme Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

U sve tri škole učenicima su bile najzanimljivije teme „Spolni sustav, hormoni i procesi“, „Odnosi između mladića i djevojaka“ i „Posljedice identifikacije s vršnjacima koji imaju afirmativni stav prema drogama“. Teme „Nasilje zbog razlike u stavovima“ i „Poremećaji prehrane“ smatraju manje zanimljivima jer u školama postoje drugi predmeti (poput biologije za prehranu) i programi (o nasilju među djecom i mladima) u sklopu kojih su se bavili time. Ovo su također teme o kojima se puno može saznati iz medija.

„Zanimljiva je tema bila o spolnosti manje zanimljiva o prehrani...“

„Odnos mladića i djevojke i spolnost je bila zanimljiva.“

„Droga i spolnost je bila zanimljiva, a nezanimljiva prehrana.“

„Ništa – imamo dobrog profesora.“ (Što je bilo najmanje zanimljivo?)

Organizacijski aspekti nastave

Tri srednje škole koje su obuhvaćene fokus grupama i u kojima su se provodila oba programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja različito su organizirale provođenje nastave za program Udruge Forum (i ZOO-a sveukupno).

U prvoj školi, nastava je bila u sklopu sata razredne zajednice, a predavači/ce su profesori/ce različitih predmeta (uglavnom ne istovremeno i razrednici/e). Ovo je škola u kojoj učenici izražavaju zamjetno zadovoljstvo s organizacijom provedbe nastave i gdje nije bilo rasapa učenika. U drugoj školi, dio učenika je imao nastavu programa Udruge GROZD za vrijeme sata razrednika, a dio učenika izvan redovne satnice i u blok-satovima. Učenici koji su zbog opterećenosti satnice i nemogućnosti usklađivanja

rasporeda dvaju predavača Zdravstvenog odgoja i obrazovanja imali nastavu izvan redovne satnice nisu dolazili redovito i također je došlo do smanjenja broja učenika. U trećoj školi Zdravstveni odgoj i obrazovanje bio je u nastavu ukomponiran za vrijeme drugog predmeta, što su neki učenici doživjeli vrlo stresnim zbog ocjenjivanja tog predmeta. Naime, predmet umjesto kojeg je održavan ZOO nije bio održan, a ipak su učenici morali na kraju školske godine dobiti ocjenu iz tog predmeta. Na kraju školske godine odgovarali su gradivo koje su morali samostalno obraditi i naučiti.

ZOO su predavali profesori/ce različitih usmjerenja.

„Ne bi ni ti došla da ti netko stavi da imaš za učiti sedam predmeta, ko i obično, i onda ti stavi da dođeš u 12 sati. I da ostaneš do pola devet. Pa normalno da ne bi nitko dolazio na zdravstveni odgoj... Kad imam prazan sat normalno je da ću doći. Ovako moram ostati, jer imam prazan sat i jer me zapišu.“

„Mi smo imali dodatno poslije dva, uvijek smo samo nas četvero došli.“

„Imali smo jednom tjedno po dva sata, pa je bilo dosta.“
(Vremena za obraditi gradivo).

„Ja mislim da bi trebalo biti jednom tjedno na satu razrednika.“

Zadovoljstvo nastavnikom i nastavnim metodama

Učenici su u većini slučajeva puno zadovoljniji svojim nastavnicima/ama ZOO-a nego organizacijskim uvjetima provođenja nastave.

„U načinu predavanja, nama naš profesor putem činjenica koje su se dogodile i primjera iz života predaje, drugi više općenito... Ovi drugi mislim da više stručnije rade. On nas organizira u grupice pa mi to zajedno komentiramo. Na drugačiji način on to objašnjava, zanimljivije.“

„On je vjeroučitelj, ali je rekao da on to radi kao stručna osoba – njegova shvaćanja se ne vežu za ovaj program.“

„Nama je bila psihologinja... Slažem se s Ivonom profesorica je dobro predavala.“

Ističu kako su se njihovi nastavnici/e iznimno potrudili i osmislili nastavu na vrlo zanimljiv način koristeći raznovrsne metode poput vježbi, razgovora, diskusija, grupnog rada i slično.

„Sjedili smo u krug i razgovarali – imali smo prezentacije.“

„Mi smo radili u grupama, sjedili u krug – pričali, imali smo i prezentacije.“

„Dobivali smo materijale, mogli smo reći svoje mišljenje. Radili smo u grupama tako smo mogli iskazati svoje mišljenje...“

„Nije da samo jedan priča ostali slušaju, nego smo izmjenjivali iskustva.“

Prisustvovanje na nastavi, komunikacija s roditeljima i promjene u razredu

Zbog prije navedenih organizacijskih uvjeta, ove škole imaju različito iskustvo s prisustvovanjem učenika na nastavi. Kada se ZOO održavao u sklopu sata razredne zajednice ili na drugi način (odmah prije/nakon nastave, umjesto nekog predmeta) uklopljen u redovnu satnicu, odaziv je do kraja programa bio dobar. U slučaju kada je nastava ZOO-a izvan redovne satnice, dolazilo je do značajnog rasapa učenika brzo nakon početka provođenja. Nitko nije formalno ispisan iz programa Udruge GROZD.

„Ne bi ni ti došla da ti netko stavi da imaš za učiti sedam predmeta ko i obično i onda ti stavi da dođeš u 12. I da ostaneš do pola devet.“

„Treba nam i taj sat, jer onda sat razrednika isto nemamo.“

Učenici nisu puno razgovarali s roditeljima o temama Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, posebice vezanim uz adolescenciju i spolnost. U svakom slučaju, roditelji su pokazivali interes za nastavu ZOO-a, čime učenici nisu bili potpuno zadovoljni, ali su prema vlastitoj procjeni dovoljno informirali svoje roditelje o temama.

„Meni je mama doktorica pa smo pričale iako ne želim.“

„Ja imam s mamom otvoren odnos, pričamo o svemu... al što ću ja sad sjest s njom i pričati o seksu?!“

„Pitali su me je li mi zanimljivo to, uglavnom sam rekao da je zanimljivo. I tako, ne pitaju baš previše.“

„Misle (roditelji) da treba nastaviti s tim (ZOO-om).“

Metodama razgovora i otvorene rasprave, na nastavi ZOO-a često se dolazilo do određenih tema o kojima prije nije bilo riječ u razredu (uglavnom osobne prirode) te su učenici bili u prilici pokazati razumijevanje jedni za druge. Ovo je doprinijelo razrednoj (grupnoj) koheziji i solidarnosti koju su učenici zamijetili kao pozitivnu promjenu.

„Podijelili smo neke događaje koje inače ostali ne bi znali o nama. Nešto što nam je možda bilo i neugodno za ispričati, ali eto – ipak smo to ispričali.“

„Dobro je da naučiš prihvatiti druge. (...) Valjda je svatko svjestan što mu fali i što bi htio popraviti, zato treba više tih radionica.“

Spremnost za buduće pohađanje nastave

Sudjelovanje u ovom eksperimentalnom programu učenici ocjenjuju pozitivnim iskustvom koje bi svakako ponovili svojom odlukom, odnosno voljeli bi nastaviti pohađati nastavu i druge godine. U školama gdje je bilo problema s izvođenjem nastave i rasapom učenika, kao uvjet budućeg pohađanja nastave ističe se bolja organiziranost u smislu rasporeda sati.

„Uključili bi se samo da ne bude više toliko tema o kojima sve znamo.“

„Neka malo više informiraju učenike o tim temama i malo dublje – znaju većinom roditelji učenici ne puno – malo bi trebali više ispričati što sadržava program, pogotovo o temama ..“

U jednoj od srednjih škola određeni broj učenika izražava neodlučnost u (eventualnom ponovnom) odabiru grupe, s mogućnošću da bi sljedeće godine odabrali program Udruge Forum.

„Pitali smo profesore u čemu je razlika, oni kažu da je program isti – al u principu nije. Pitao sam prijatelja što su oni radili, oni su radili skroz neke druge teme.“

ZAKLJUČAK

Osnovna motivacija učenika za sudjelovanje u nastavi Zdravstvenog odgoja i obrazovanja bila je njihova znatželja vezana za program i teme ZOO-a o kojima su iz raznih izvora (uglavnom medija) do tada čuli. O uključenju u program i odabiru grupe (program Udruge Forum za slobodu odgoja ili Udruge GROZD) uglavnom su razgovarali s roditeljima, no konačna odluka je u većini slučajeva bila roditeljska.

U sve tri škole obuhvaćene ovom istraživanjem učenicima su bile najzanimljivije teme „Spolni sustav, hormoni i procesi“, „Odnosi između mladića i djevojaka“ i „Posljedice identifikacije s vršnjacima koji imaju afirmativni stav prema drogama“. Teme „Nasilje zbog razlike u stavovima“ i „Poremećaji prehrane“ smatraju se manje zanimljivima jer u školama postoje drugi predmeti (poput biologije za prehranu) i programi (o nasilju među djecom i mladima) u sklopu kojih su se bavili time. Ovo su također teme za koje učenici smatraju da se o njima može puno saznati iz medija. Učenici ističu kako su se njihovi nastavnici/e iznimno potrudili i osmislili nastavu na vrlo zanimljiv način koristeći raznovrsne metode poput vježbi, razgovora, diskusija, grupnog rada i slično. U sve tri škole ZOO su predavali profesori/ce različitih usmjerenja, a učenici su u većini slučajeva puno zadovoljniji svojim nastavnicima/ama ZOO-a nego organizacijskim uvjetima provođenja nastave. Metodama razgovora i otvorene rasprave, na nastavi ZOO-a često se dolazilo do određenih tema o kojima prije nije bilo riječ u razredu (uglavnom osobne prirode) te su učenici bili u prilici pokazati razumijevanje jedni za druge. Ovo je doprinijelo razrednoj (grupnoj) koheziji i solidarnosti koju su učenici zamijetili kao pozitivnu promjenu.

Tri srednje škole koje su obuhvaćene fokus grupama u kojima su se provodila oba programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja različito su organizirale provođenje nastave za program Udruge Forum (i ZOO-a sveukupno). U prvoj školi, nastava je bila u sklopu sata razredne zajednice, a predavači/ce su profesori/ce različitih predmeta (uglavnom ne istovremeno i razrednici/e). Ovo je škola u kojoj učenici izražavaju zamjetno zadovoljstvo s organizacijom provedbe nastave i gdje nije bilo rasapa učenika. U drugoj školi, dio učenika je imao nastavu programa Udruge GROZD za vrijeme sata razrednika, a dio učenika izvan redovne satnice i u blok-satovima. Učenici koji su zbog opterećenosti satnice i nemogućnosti usklađivanja rasporeda dvaju predavača Zdravstvenog odgoja i obrazovanja imali nastavu izvan redovne satnice nisu dolazili redovito i također je došlo do smanjenja broja učenika. U trećoj školi Zdravstveni odgoj i obrazovanje bio je u nastavu ukomponiran za vrijeme drugog

predmeta, što su neki učenici doživjeli vrlo stresnim zbog ocjenjivanja tog predmeta. Naime, predmet umjesto kojeg je održavan ZOO nije bio održan, a ipak su učenici morali na kraju školske godine dobiti ocjenu iz tog predmeta. Na kraju školske godine odgovarali su gradivo koje su morali samostalno obraditi i naučiti. Zbog prije navedenih organizacijskih uvjeta, ove škole imaju različito iskustvo s prisustvovanjem učenika na nastavi. Kada se ZOO održavao u sklopu sata razredne zajednice ili na drugi način (odmah prije/nakon nastave, umjesto nekog predmeta) uklopljen u redovnu satnicu, odaziv je do kraja programa bio dobar. U slučaju kada je nastava ZOO-a izvan redovne satnice, dolazilo je do značajnog rasapa učenika brzo nakon početka provođenja. Nitko nije formalno ispisan iz programa Udruge GROZD.

Učenici nisu puno razgovarali s roditeljima o temama Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, posebice vezanim uz adolescenciju i spolnost. U svakom slučaju, roditelji su pokazivali interes za nastavu ZOO-a, čime učenici nisu bili potpuno zadovoljni, ali su prema vlastitoj procjeni dovoljno informirali svoje roditelje o temama s nastave. Sudjelovanje u ovom eksperimentalnom programu učenici ocjenjuju pozitivnim iskustvom koje bi svakako ponovili svojom odlukom, odnosno voljeli bi nastaviti pohađati nastavu i druge godine. U školama gdje je bilo problema s izvođenjem nastave i rasapom učenika, kao uvjet budućeg pohađanja nastave ističe se bolja organiziranost u smislu rasporeda sati. U jednoj od srednjih škola određeni broj učenika izražava neodlučnost u (eventualnom ponovnom) odabiru grupe, s mogućnošću da bi sljedeće godine odabrali program Udruge Forum za slobodu odgoja.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

IZVJEŠTAJ

O provedenim fokus grupama s učenicima koji su u srednjim školama pohađali nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (po programu udruge Forum)

CILJ

Cilj fokus grupe je dobivanje dubljeg uvida u razmišljanja i iskustva učenika eksperimentalnog programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, kako o njegovom sadržajnom dijelu, tako i o organizaciji i provedbi nastave.

METODOLOGIJA

Fokus grupe s učenicima koji su u srednjim školama pohađali nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (po programu udruge Forum) održane su u tri srednje škole: 28. svibnja, 16. i 19. lipnja 2008. godine. U fokus grupama sudjelovalo je ukupno 32 učenika/ca. Ravnatelji/ce i učenici/e u odabranim školama bili su unaprijed upoznati s činjenicom da će se razgovor snimati diktafonom te da će nakon prijepisa materijal biti proslijeđen na daljnju obradu, odnosno, analizu sadržaja.

ŠKOLA	DATUM	TRAJANJE	BROJ UČENIKA
Gospodarska škola Buje, Buje	28. svibnja 2008.	35 min	10
Prva sušačka gimnazija u Rijeci, Rijeka	16. lipnja 2008.	32 min	12
Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin	19. lipnja 2008.	27 min	10

REZULTATI I ANALIZA

Motivacija učenika za sudjelovanje u programu

Svi učenici su razgovarali s roditeljima o uključivanju u eksperimentalni program Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, no konačnu odluku su u polovici slučajeva donijeli učenici sami, a drugu polovicu su upisali roditelji. Isto tako, pri odlučivanju o programu, dio učenika odlučio je samostalno o programu koji će pohađati, a za dio su roditelji odlučili.

„Meni su roditelji odlučili da ću ići ali zajedno smo odlučili da ću ići na Forum.“

„Pričao sam o svakom programu s roditeljima i odlučio da idem u Forum grupu.“

„Sâm sam odlučio.“

„Mama je bila na sastanku kad su se predstavila ta dva programa, pa je rekla da joj se bolje čini taj program.“

Osvrt na teme Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

U jednoj od škola učenici su izdvojili više tema koje su im bile najzanimljivije: „Jedite raznoliku hranu“, „Prve droge“ i „Tko sam ja?“. Izbor je uglavnom ovisio o učenicima zanimljivim nastavnim metodama korištenima na određenom satu (tako su za prehranu donijeli namirnice na nastavu i ispitivali njihov kemijski sastav). U ostalim školama sve su teme okarakterizirane kao vrlo zanimljive uz napomenu da je najživlju raspravu potaknula tema „Ljubav i seks: jesu li povezani?“. Niti jedna grupa nije mogla izdvojiti najmanje zanimljivu temu s kojom posebno nisu bili zadovoljni.

„Sve su (teme) bile na jednakoj razini, nijedna nije bila dosadna.“

„Meni je bila najzanimljivija tema o samopouzdanju... Ne mogu izdvojiti nešto – prehrana možda, nije bilo ništa dosadno.“

„Spolnost. Ta tema je bila najaktualnija.“

„Plus je što smo mogli slobodno razgovarat, a minus teme koje svi znamo. Već dosta tih tema znamo.“

Organizacijski aspekti nastave

Tri srednje škole koje su obuhvaćene fokus grupama i u kojima su se provodila oba programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja različito su organizirale provođenje nastave za program Udruge Forum (i ZOO-a sveukupno).

U jednoj od njih, nastava je bila u sklopu sata razredne zajednice, a predavači/ce su profesori/ce različitih predmeta (uglavnom ne istovremeno i razrednici/e). Ovo je

škola u kojoj učenici izražavaju zamjetno zadovoljstvo s organizacijom provedbe nastave i gdje nije bilo rasapa učenika. U drugoj školi, nastava programa Forum održavana je izvan redovne satnice i u blok-satovima zbog opterećenosti satnice i nemogućnosti usklađivanja rasporeda dvaju predavača Zdravstvenog odgoja i obrazovanja. Učenici koji su pohađali nastavu prema programu Udruge Forum osjećali su se zakinutima glede rasporeda jer su ZOO imali ili nuli sat ili poslijepodne nakon nekoliko školskih sati pauze. U ovom slučaju došlo je do značajnog rasapa učenika i nezadovoljstva organizacijskim aspektima provođenja ZOO-a. U trećoj školi, zbog malog broja učenika, učenici iz različitih razreda spajani su u jednu grupu što je značajno utjecalo na razrednu atmosferu. Naime, učenici se nisu osjećali dovoljno slobodno razgovarati pred manje poznatim školskim kolegama, što je u konačnici rezultiralo slabijim pohađanjem nastave.

„Mi smo imali sat razrednika sa drugom profesoricom.“

„Nama je predavala profesorica koja predaje biologiju. I to je bilo jako zanimljivo.“

„Mi smo jedva čekali da dođe taj zadnji sat u petak; bilo je zanimljivo, svi smo se raspričali...“

„To nije to kad dođeš na pola (sata ZOO-a). Dosta nas nije bilo, možda nas je desetak dolazio. Da nemamo dva sata odjednom, nego 45 minuta ili dva sata tjedno u sklopu škole i rasporeda.“

„Bilo je previše, ne mogu dolaziti (ostali učenici) kad je bio pred sat – ne paše im to vrijeme. Prenaporno je.“

Učenici uglavnom smatraju da za pojedine teme treba više vremena kako bi se kvalitetno obradile u nastavi.

„Nekim temama bi trebalo dati više prostora. (Kojim?) Samopoštovanje, odnosi .. poštovanje drugih i tako.“

Zadovoljstvo nastavnikom i nastavnim metodama

U svim školama učenici su zadovoljni drugačijim nastavnim metodama koje su ove godine upoznali kroz nastavu ZOO-a i to je jedan od segmenata nastave, uz dobru komunikaciju s nastavnicima/ama, koji svi karakteriziraju kao pozitivno iskustvo.

„Sve smo mogli slobodno pitati, nije bilo nekih kočnica – da nas je bilo sram pitati... Sve je bilo slobodno.“

„Profesorica koja je i inače baš zanimljiva, super je...“

„Radili smo plakate, glumili pijanstvo kod ovisnosti (pijanog, ne pijanog i manje pijanog), pisali kakav je tko...“

„Imali smo praktične radove (za prehranu)... Gledali smo koliko pojedina namirnica sadrži masti – gledali smo mast, šećer, sol i to...“

Prisustvovanje na nastavi, komunikacija s roditeljima i promjene u razredu

Zbog prije navedenih organizacijskih uvjeta, sve tri škole imaju različito iskustvo s prisustvovanjem učenika na nastavi. Kada se ZOO održavao u sklopu sata razredne zajednice ili na drugi način (odmah prije/nakon nastave, umjesto nekog predmeta) uklopljen u redovnu satnicu, odaziv je do kraja programa bio dobar. U slučaju kada je nastava ZOO-a izvan redovne satnice, dolazilo je do značajnog rasapa učenika brzo nakon početka provođenja. Nitko nije formalno ispisan iz programa Udruge Forum.

„Nije nam se dalo dolaziti. Bilo nas je puno više (na početku). Sad kad je kraj škole, normalno da nas je manje.“

„Ne, nije se nitko ispisaao... Smjeli smo se prebaciti (u drugi program).“

Većina učenika razgovarala je na općenitoj razini s roditeljima o nastavi ZOO-a, o temama koje su obrađivali i njihovim osobnim dojmovima te su zajedno komentirali materijale dobivene na nastavi. S obzirom na specifičnu dob, o temama povezanim s adolescencijom i spolnosti učenici su osjećali određenu nelagodu i uglavnom o tome nisu razgovarali/e s roditeljima.

„Dođem kući pa me pitaju (roditelji) što smo radili.“

„Ja svojoj (mami) nisam ništa pričala.“

Metodama razgovora i otvorene rasprave, na nastavi ZOO-a često se dolazilo do određenih tema o kojima prije nije bilo riječ u razredu (uglavnom osobne prirode) te su učenici bili u prilici pokazati razumijevanje jedni za druge. Ovo je doprinijelo razrednoj (grupnoj) koheziji i solidarnosti koju su učenici zamijetili kao pozitivnu promjenu.

„Ako bi netko imao kakav problem, mi bi ga rekli. Bili smo kao grupica, neće nitko nikoga ismijavati, niti je itko ikoga ismijavao.“

„Kad smo radili nasilje, neke cure su imale priče – saznalo se nešto uglavnom pa smo to riješili.“

Spremnost za buduće pohađanje nastave

Svi učenici su spremni i dalje sudjelovati u programu Udruge Forum jer vide brojne pozitivne strane pohađanja ove nastave. U školi gdje je bilo problema s izvođenjem nastave i rasapom učenika, kao uvjet budućeg pohađanja nastave ističe se bolja organiziranost u smislu rasporeda sati. Razgovorom s razrednim kolegama koji pohađaju program Udruge GROZD, neki učenici zaključuju kako bi se i oni sljedeće godine željeli uključiti u program Udruge Forum.

„Neki (učenici) bi se prebacili na Forum.“

„Ja bi ostala da se drugačije organizira.“ (ZOO unutar redovne satnice).

ZAKLJUČAK

Svi učenici su razgovarali s roditeljima o uključivanju u eksperimentalni program Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, no konačnu odluku su u polovici slučajeva donijeli učenici sami, a drugu polovicu su upisali roditelji. Isto tako, pri odlučivanju o programu, dio učenika odlučio je samostalno o programu koji će pohađati, a za dio su roditelji odlučili.

U jednoj od škola učenici su izdvojili više tema koje su im bile najzanimljivije: „Jedite raznoliku hranu“, „Prve droge“ i „Tko sam ja?“. Izbor je uglavnom ovisio o učenicima zanimljivim nastavnim metodama korištenima na određenom satu (tako su za prehranu donijeli namirnice na nastavu i ispitivali njihov kemijski sastav). U ostalim školama sve su teme okarakterizirane kao vrlo zanimljive uz napomenu da je najživlju raspravu potaknula tema „Ljubav i seks: jesu li povezani?“. Niti jedna grupa nije mogla izdvojiti najmanje zanimljivu temu s kojom posebno nisu bili zadovoljni.

Učenici uglavnom smatraju da za pojedine teme treba više vremena kako bi se kvalitetno obradile u nastavi. U svim školama učenici su zadovoljni drugačijim nastavnim metodama koje su ove godine upoznali kroz nastavu ZOO-a i to je jedan od segmenata nastave, uz dobru komunikaciju s nastavnicima/ama, koji svi karakteriziraju kao pozitivno iskustvo. Metodama razgovora i otvorene rasprave, na nastavi ZOO-a često se dolazilo do određenih tema o kojima prije nije bilo riječ u razredu (uglavnom osobne prirode) te su učenici bili u prilici pokazati razumijevanje jedni za druge. Ovo je doprinijelo razrednoj (grupnoj) koheziji i solidarnosti koju su učenici zamijetili kao pozitivnu promjenu.

Tri srednje škole koje su obuhvaćene fokus grupama i u kojima su se provodila oba programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja različito su organizirale provođenje nastave za program Udruge Forum (i ZOO-a sveukupno). U jednoj od njih, nastava je bila u sklopu sata razredne zajednice, a predavači/ce su profesori/ce različitih predmeta (uglavnom ne istovremeno i razrednici/e). Ovo je škola u kojoj učenici izražavaju zamjetno zadovoljstvo s organizacijom provedbe nastave i gdje nije bilo rasapa učenika. U drugoj školi, nastava programa Forum održavana je izvan redovne satnice i u blok-satovima zbog opterećenosti satnice i nemogućnosti usklađivanja rasporeda dvaju predavača Zdravstvenog odgoja i obrazovanja. Učenici koji su pohađali nastavu prema programu Udruge Forum osjećali su se zaknutima glede rasporeda jer su ZOO imali ili nuli sat ili poslijepodne nakon nekoliko školskih sati pauze. U ovom slučaju došlo je do značajnog rasapa učenika i nezadovoljstva organizacijskim aspektima provođenja ZOO-a. U trećoj školi, zbog malog broja učenika,

učenici iz različitih razreda spajani su u jednu grupu što je značajno utjecalo na razrednu atmosferu. Naime, učenici se nisu osjećali dovoljno slobodno razgovarati pred manje poznatim školskim kolegama, što je u konačnici rezultiralo slabijim pohađanjem nastave. Zbog naprijed navedenih organizacijskih uvjeta, sve tri škole imaju različito iskustvo s prisustvovanjem učenika na nastavi. Kada se ZOO održavao u sklopu sata razredne zajednice ili na drugi način (odmah prije/nakon nastave, umjesto nekog predmeta) uklopljen u redovnu satnicu, odaziv je do kraja programa bio dobar. U slučaju kada je nastava ZOO-a izvan redovne satnice, dolazilo je do značajnog rasapa učenika brzo nakon početka provođenja. Nitko nije formalno ispisan iz programa Udruge Forum.

Većina učenika razgovarala je na općenitoj razini s roditeljima o nastavi ZOO-a, o temama koje su obrađivali i njihovim osobnim dojmovima te su zajedno komentirali materijale dobivene na nastavi. S obzirom na specifičnu dob, o temama povezanim s adolescencijom i spolnosti učenici su osjećali određenu nelagodu i uglavnom o tome nisu razgovarali/e s roditeljima. Svi učenici su spremni i dalje sudjelovati u programu Udruge Forum jer vide brojne pozitivne strane pohađanja ove nastave. U školi gdje je bilo problema s izvođenjem nastave i rasapom učenika, kao uvjet budućeg pohađanja nastave ističe se bolja organiziranost u smislu rasporeda sati. Razgovorom s razrednim kolegama koji pohađaju program Udruge GROZD, neki učenici zaključuju kako bi se i oni sljedeće godine željeli uključiti u program Udruge Forum za slobodu odgoja.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

KLASA: 602-02/08-01/13

URBROJ: 437-02/01-08-1

POZIV NA SASTANAK
RAVNATELJIMA OSNOVNIH ŠKOLA

koje su uključene u provedbu eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 10. prosinca 2007. objavilo je Javni natječaj za odabir osnovnih i srednjih škola za provođenje eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u petom razredu osnovne škole i prvom razredu srednjih škola.

Praćenje provedbe eksperimentalnih programa i vanjsko vrednovanje rezultata provodit će Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, sukladno Zakonu o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04), a u suradnji s Institutom društvenih znanosti „Ivo Pilar“, Medicinskim fakultetom - Školom narodnoga zdravlja "Andrija Štampar" i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo.

Temeljem gore navedenog slobodni smo pozvati Vas na sastanak koji će se održati u prostorijama **Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Trg Marka Marulića 18, 10000 Zagreb, u četvrtak, 28. veljače 2008. u 13 sati.**

DNEVNI RED:

1. Vanjsko vrednovanje eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja
2. Sporazumni pristanak roditelja
3. Komunikacija s učenicima, roditeljima, nastavnicima i medijima
4. Razno

U Zagrebu, 14. veljače 2008.

Lijepi pozdrav,

dr. sc. Jasminka Buljan Culej, voditeljica projekta u ime NCVVO
načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

Tel: +385 1 4501 800

Fax: +385 1 4501 801

Mob:+385 91 4895 204

E-mail: jbculej@ncvvo.hr

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

KLASA: 602-03/08-01/06

URBROJ: 437-02/01-08-1

POZIV NA SASTANAK
RAVNATELJIMA SREDNJIH ŠKOLA

koje su uključene u provedbu eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 10. prosinca 2007. objavilo je Javni natječaj za odabir osnovnih i srednjih škola za provođenje eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u petom razredu osnovne škole i prvom razredu srednjih škola.

Praćenje provedbe eksperimentalnih programa i vanjsko vrednovanje rezultata provodit će Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, sukladno Zakonu o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04), a u suradnji s Institutom društvenih znanosti „Ivo Pilar“, Medicinskim fakultetom - Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar" i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo.

Temeljem gore navedenog slobodni smo pozvati Vas na sastanak koji će se održati u prostorijama **Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Trg Marka Marulića 18, 10000 Zagreb, u četvrtak, 28. veljače 2008. u 13 sati.**

DNEVNI RED:

1. Vanjsko vrednovanje eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja
2. Sporazumni pristanak roditelja
3. Komunikacija s učenicima, roditeljima, nastavnicima i medijima
4. Razno

U Zagrebu, 14. veljače 2008.

Lijepi pozdrav,

dr. sc. Jasminka Buljan Culej, voditeljica projekta u ime NCVVO
načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

Tel: +385 1 4501 800

Fax: +385 1 4501 801

Mob:+385 91 4895 204

E-mail: jbculej@ncvvo.hr

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

os-eugena-kumicica@zg.htnet.hr, os-ksaver-sandor-gjalski@kr.t-com.hr, os.novimarof-r@vz.t-com.hr, os-daruvar-001@skole.t-com.hr, os-eugena.kumicica@vt.t-com-hr, os-nova-gradiska-001@skole.t-com.hr, os-zadar-005@skole.t-com.hr, os-zagreb-018@skole.t-com.hr

'OS-VELIKA-GORICA-005@skole.t-com.hr', 'OS-ZABOK-001@skole.t-com.hr', 'OS-NOVI-MAROF-001@skole.t-com.hr', 'OS-DARUVAR-001@skole.t-com.hr', 'OS-SLATINA-001@skole.t-com.hr', 'OS-NOVA-GRADISKA-001@skole.t-com.hr', 'OS-ZADAR-005@skole.t-com.hr', 'os-zagreb-018@skole.t-com.hr'

Poštovani,

poruka koja se nalazi u nastavku je elektronski posalana na gore navedene adrese škola. Kako se u poruci nalaze priloge, te kako neke od gore navedenih adresa nisu u mogućnosti primiti poruku molim Vas da u što kraćem roku omogućite dostupnost dolje poslanoj poruci.

Predlažem da nam **pošaljete elektronsku adresu tajništva** kako bismo Vam učinkovito mogli poslati sve priloge dogovorene na jučerašnjem sastanku. Elektronsku adresu tajništva šaljite nam na: zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr

Poštovani,

u prilogu Vam dostavljam prezentaciju s jučerašnjeg sastanka i sporazumni pristanak za roditelje.

Molim Vas da nam dostavite e-mail adrese (na adresu: zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr) koje čita samo jedna osoba-npr. tajnica škole, da bismo Vam mogli poslati i ostale materijale kako smo se jučer dogovorili.

Kako bismo Vam refundirali troškove vezane uz jučerašnji sastanak molim Vas da ispunite „Zahtjev za naknadu izdataka službenoga puta kojima se vrši refundacija školama od strane *Centra*“ (datum, Zagreb, 12. veljače) kojeg ćete pronaći na dnu internetske naslovne stranice NCVVO. Ispunjeni zahtjev molim pošaljite faksom i poštom na kontakte ispisane u potpisu.

Lijepi pozdrav,

dr. sc. Jasminka Buljan Culej,
načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA
Marulićev trg 18
10 000 Zagreb
HRVATSKA

Tel: +385 1 4501 800
Fax: +385 1 4501 801
Web: <https://www.ncvvo.hr>

VANJSKO VRJEDNOVANJE EKSPERIMENTALNOG PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA

UPUTE ZA VODITELJE PROGRAMA

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu *Centar*) poslao je materijal za početnu evaluaciju roditelja u sve osnovne škole na ime ravnatelja.

U dostavljenom paketu nalaze se evaluacijski upitnici za roditelje koji će prisustvovati roditeljskom sastanku na temu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja.

Paket s evaluacijskim upitnicima treba pohraniti u sef ili ormar i zaključati do dana održavanja sastanka. Ključ ima samo ravnatelj koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Voditelj programa prije početka roditeljskog sastanka nosi upitnike u prostoriju u kojoj se sastanak održava.

Nakon rasprave voditelj sastanka podijeliti će roditeljima sporazumni pristanak.

Nakon što roditelji ispune sporazumni pristanak ispunjavaju i upitnik. Upitnik ispunjavaju **svi roditelji bez obzira da li su dali pristanak ili nisu.**

Nakon što se prikupe svi ispunjeni upitnici za roditelje i učenike te početni testovi znanja (koji će naknadno biti dostavljeni u škole), potrebno ih je sve zajedno zapakirati u kutiju te poslati na adresu:

NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Trg Marka Marulića 18/III

10000 Zagreb

S naznakom: Za Zdravstveni odgoj i obrazovanje

Niti jedan djelatnik škole ne smije otvarati niti jedan paket u kojem se nalaze materijali za evaluaciju eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja. U školi nije dozvoljeno ni na koji način materijale zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/ 4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Zahvaljujemo na suradnji!

VANJSKO VRJEDNOVANJE EKSPERIMENTALNOG PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U SREDNJIM ŠKOLAMA

UPUTE ZA VODITELJE PROGRAMA

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu *Centar*) poslao je materijal za početnu evaluaciju roditelja u sve osnovne škole na ime ravnatelja.

U dostavljenom paketu nalaze se evaluacijski upitnici za roditelje koji će prisustvovati roditeljskom sastanku na temu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja.

Paket s ispitnim materijalom treba pohraniti u sef ili ormar i zaključati do dana održavanja sastanka. Ključ ima samo ravnatelj koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Voditelj programa prije početka sastanka nosi upitnike u prostoriju u kojoj se sastanak održava.

Nakon rasprave voditelj sastanka podijeliti će roditeljima sporazumni pristanak.

Nakon što roditelji ispune sporazumni pristanak ispunjavaju i upitnik. Upitnik ispunjavaju **svi roditelji** bez obzira da li su dali pristanak ili nisu.

Niti jedan djelatnik škole ne smije otvarati niti jedan paket u kojem se nalaze materijali za evaluaciju eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja. U školi nije dozvoljeno ni na koji način materijale zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/ 4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Zahvaljujemo na suradnji!

UPUTE ZA UČITELJE/UČITELJICE,

tijekom provedbe vanjskog vrjednovanja Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja.

Poštovani!

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu: *Centar*) u suradnji s Institutom društvenih znanosti „Ivo Pilar“, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i Medicinskim fakultetom - Školom narodnoga zdravlja „Andrija Štampar“ provodi vrjednovanje Eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja. S ciljem da provedba vrjednovanja bude što uspješnija i kvalitetnija, molimo Vas za suradnju u provođenju procedure ispitivanja.

Podatci o kojima nas samo Vi možete izvijestiti potrebni su nam za cjelovito praćenje provedbe i vrjednovanja postignutih rezultata provedbom Eksperimentalnog programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

U ovim uputama cjelovito su opisane aktivnosti vezane uz praćenje odvijanja predviđenih tema (modula) sadržanih u Eksperimentalnom programu zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/ 4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Kada su ispitni materijali spremjeni u kutiju, ravnatelj naziva **HPexpress** na broj telefona **062 202 202** te paket isporučuje djelatniku Hrvatske pošte. Djelatnik Hrvatske pošte dolazi na poziv taj isti dan. Za vrijeme čekanja djelatnika pošte, paket treba biti u sefu ili ormaru i zaključan. **Poštanske troškove povratka snosi Centar.**

U svaku školu u kojoj se provodi Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja Centar je u ovom paketu dostavio sljedeće:

- 1) Upute za nastavnike
- 2) Test znanja za učenike
- 3) Početni upitnik za učenike
- 4) Početni upitnik za učitelje/ice
- 5) Početni upitnik za ravnatelje/ice
- 6) Evaluacijske listiće za učenike
- 7) Evaluacijske listiće za učitelje/ice
- 8) Omotnice za učeničke Evaluacijske listiće s kontrolnim listićima

UPUTE ZA TEST ZNANJA:

Pristigao paket s ispitnim materijalom treba biti pohranjen u sefu ili ormaru i zaključan do dana ispitivanja. Ključ ima samo ravnatelj koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Voditelj programa prije početka ispitivanja nosi ispitne materijale u učionice. Na glas svim učenicima čita upute koje se nalaze na početnoj stranici svakog testa (svaki voditelj dobiva svoj primjerak uputa za učenike).

U ispitnoj prostoriji svaki će učenik dobiti **test znanja** u omotnici. Po završetku učenici vraćaju ispite u omotnicu i lijepe ju.

Odmah po završetku pisanja testa znanja, voditelj programa pred učenicima sprema ispitne materijale u kutiju u kojoj su dopremljeni u školu.

Kada svi učenici završe pisanje testa znanja voditelj programa podijelit će im **početni upitnik za učenike**. Po završetku upitnik pohranjuje u istu kutiju u kojoj se već nalaze testovi koju lijepi ljepljivom trakom.

Molimo Vas da postupak pohranjivanja ispita i upitnika u kutiju obavljate pred učenicima kako bi stekli povjerenje da su njihovi odgovori u potpunosti anonimni.

Po završetku ispitivanja, prvoga dana, potrebno je sve prikupljene riješene i neriješene ispite zajedno s početnim upitnikom za učenike pohraniti u sef ili ormar i zaključati. Slijedećeg dana kutiju s materijalima potrebno je vratiti u *Centar*.

Niti jedan djelatnik škole ne smije otvarati niti jednu omotnicu u kojoj se nalaze ispiti učenika. U školi nije dozvoljeno ni na koji način ispite zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

U slučaju bilo kakvih poteškoća ili nedostataka vezanih uz ispitni materijal, ravnatelj škole ili voditelj programa može kontaktirati *Centar* (broj telefona 01 4501 844) kako bi se u najkraćem mogućem roku otklonili problemi.

Za provedbu ispitivanja potrebno je sljedeće:

1. Ladice klupa u kojima sjede učenici, trebaju biti prazne i površine klupa čiste
2. Na zidovima učionice ne smije biti izvješten nikakav materijal koji ima veze sa sadržajem predmeta (ZOO) koji se ispituje
3. Samoljepljiva traka

Kratki sažetak:

1. Ravnatelj prima paket s ispitnim materijalom pristiglim iz *Centra*.
2. U paketu se nalaze testovi i evaluacijski upitnici.
3. Paket se pohranjuje u sef ili zaključava u ormar.
4. **NITKO ne smije sadržaj paketa čitati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!**
5. Na dan ispitivanja voditelji programa učenicima dijele **testove**.
6. Voditelj programa prije početka pisanja testa svim učenicima na glas čita uputu.
7. Kada svi učenici završe s pisanjem testa vraćaju ga u omotnicu koju lijepe (trajanje rješavanja testa znanja je 20 minuta).
8. Voditelj programa odlaže omotnice u kutiju.
9. Voditelj programa dijeli učenicima **početni evaluacijski upitnik**.
10. Kada svi učenici završe s ispunjavanjem početnog upitnika voditelj programa ih odlaže u kutiju (sve u razredu pred učenicima) u kojoj se već nalaze omotnice s testovima (početni evaluacijski upitnik se ne stavlja u omotnice).
11. Kutiju lijepi pred učenicima i odnosi ju sef ili ormar kojeg zaključava.
12. Slijedeći dan voditelj programa organizira slanje kutije (u kojoj se nalaze testovi i početni upitnik za učenike u *Centar*).
13. Završetkom programa Zdravstvenog odgoja voditelj programa vraća kutije s ostalim materijalima u *Centar* (po potrebi i prije).

Adresa:

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
Trg Marka Marulića 18
10000 Zagreb

UPUTA UČENICIMA ZA TEST ZNANJA - UČITELJ/ICA ČITAJU NA GLAS

EKSPERIMENTALNA PROVEDBA PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA

- Današnje će ispitivanje ukupno trajati 45 minuta. Od toga, 20 minuta trajat će rješavanje testa znanja, a ostatak vremena ćete rješavati početni upitnik. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anonimna i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispit pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	

Tijekom nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja više ćeš puta moći izreći svoje mišljenje o nastavi i učiteljima. Kako bi svaki put mogli tvoje odgovore uzeti u obzir, uvijek ćeš pisati svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.

Kako bi se lakše sjetio svoje zaporku, svaki put ćeš imati ista pitanja kao što su dolje napisana.

Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.

	TVOJA ZAPORKA	Primjer
Upiši početno slovo imena majke (npr. ako je Marija upisuješ „M“)	—	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (npr. ako je Bjelovar upisuješ „B“)	—	B
Upiši brojem mjesec rođenja (npr. ako je svibanj upisuješ broj „05“)	— —	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (npr. ako imaš brata i sestru upisuješ „2“)	—	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (npr. ako imaš plave uči upisuješ „P“)	—	P

UPUTE ZA EVALUACIJSKE LISTIĆE:

Postupak ispunjavanja evaluacijskih listića za učenike:

Pred kraj svakog održanoga nastavnoga sata iz Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja, učenicima treba podijeliti evaluacijske listiće za učenike. Zamolite učenike da pažljivo i iskreno odgovore na sva pitanja. Kada učenici budu gotovi, trebaju presaviti listiće po sredini i ubaciti ih u omotnicu. Molimo Vas da s omotnicom prođete kroz razred i da svaki učenik ubaci svoj evaluacijski listić u omotnicu. Nakon što su prikupljeni svi listići (uključujući i Vaš, te ispunjeni kontrolni listić), molimo Vas da pred učenicima zatvorite (zalijepite) omotnicu. Obavezno nakon svakog sata na omotnici ispišite tražene podatke: NAZIV ŠKOLE, NASTAVNA TEMA, DATUM.

Evaluacijski listići za učenike su u cijelosti anonimni i zato Vas molimo da se dosljedno pridržavate opisanoga postupka. Time ćete učenicima stvarno i u cijelosti osigurati anonimnost.

Vrijeme predviđeno za ovaj postupak je maksimalno 5 minuta.

Postupak ispunjavanja evaluacijskih listića za učitelja:

Pred kraj svakoga održanoga nastavnoga sata iz Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja, molimo Vas odvojite nešto vremena za popunjavanje evaluacijskog listića za učitelje. Molimo Vas iskreno odgovorite na sva pitanja. Podsjećamo Vas i naglašavamo da su Vaši odgovori povjerljivi i služit će isključivo za vrjednovanje pojedinih nastavnih tema i prikupljanje što iscrpnijih informacija i mišljenja o izvedbi programa. Rezultati će se iskazivati na razini svih škola i nigdje nije predviđeno navođenje pojedinačnih odgovora!

Nakon što ste ispunili **evaluacijski listić za učitelja i kontrolni listić**, ubacite ga **u omotnicu u kojoj su učenički evaluacijski listići**. Obavezno pred učenicima zatvorite zajedničku omotnicu za povrat, i na njoj ispunite tražene podatke. **Isti postupak ponavljate nakon svake završene nastavne teme.** Na kraju provođenja eksperimentalnog programa za svako razredno odjeljenje u kojem se provodi program bit će ukupno 12 omotnica za povrat.

Zatvorenu i ispunjenu omotnicu za povrat pohranite u školi kod ravnatelja. Ravnatelj neće otvarati Vaše omotnice već će ih po završetku provedbe programa poslati u Centar gdje će se pohraniti i koristiti isključivo u okviru projekta vrjednovanja provedbe Eksperimentalnog programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

Zahvaljujemo na suradnji!

UPUTE ZA NASTAVNIKE/NASTAVNICE,
tijekom provedbe vanjskog vrjednovanja Eksperimentalnog programa zdravstvenog
odgoja i obrazovanja.

Poštovani!

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu: *Centar*) provodi vrjednovanje Eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja. S ciljem da provedba vrjednovanja bude što uspješnija i kvalitetnija, molimo Vas za suradnju u provođenju procedure ispitivanja.

Podatci o kojima nas samo Vi možete izvijestiti potrebni su nam za cjelovito praćenje provedbe i vrjednovanja postignutih rezultata tijekom provedbe Eksperimentalnog programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

U ovim uputama cjelovito su opisane aktivnosti vezane uz praćenje odvijanja predviđenih tema (modula) sadržanih u Eksperimentalnom programu zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/ 4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Kada su ispitni materijali spremljeni u kutiju, ravnatelj naziva **HPexpress** na broj telefona **062 202 202** te paket isporučuje djelatniku Hrvatske pošte. Djelatnik Hrvatske pošte dolazi na poziv taj isti dan. Za vrijeme čekanja djelatnika pošte, paket treba biti u sefu ili ormaru i zaključan. **Poštanske troškove povratka snosi Centar.**

U svaku školu u kojoj se provodi Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja Centar je u ovom paketu dostavio sljedeće:

- 1) Upute za nastavnike/ice
- 2) Test znanja za učenike
- 3) Početni upitnik za učenike
- 4) Početni upitnik za nastavnike/ice
- 5) Početni upitnik za ravnatelje/ice
- 6) Evaluacijske listiće za učenike
- 7) Evaluacijske listiće za nastavnike/ice
- 8) Omotnice za učeničke Evaluacijske listiće s kontrolnim listićima

UPUTE ZA TEST ZNANJA:

Pristigao paket s ispitnim materijalom treba biti pohranjen u sefu ili ormaru i zaključan do dana ispitivanja. Ključ ima samo ravnatelj/ica koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Voditelj programa prije početka ispitivanja nosi ispitne materijale u učionice. Na glas svim učenicima čita upute koje se nalaze na početnoj stranici svakog testa (svaki voditelj dobiva svoj primjerak uputa za učenike).

U ispitnoj prostoriji svaki će učenik dobiti **test znanja** u omotnici. Po završetku učenici vraćaju ispite u omotnicu i lijepe ju.

Odmah po završetku pisanja testa znanja, voditelj programa pred učenicima sprema ispitne materijale u kutiju u kojoj su dopremljeni u školu.

Kada svi učenici završe pisanje testa znanja voditelj programa podijelit će im **početni upitnik za učenike**. Po završetku upitnik pohranjuje u istu kutiju u kojoj se već nalaze testovi koju lijepi ljepljivom trakom.

Molimo Vas da postupak pohranjivanja ispita i upitnika u kutiju obavljate pred učenicima kako bi stekli povjerenje da su njihovi odgovori u potpunosti anonimni.

Po završetku ispitivanja, prvoga dana, potrebno je sve prikupljene riješene i neriješene ispite zajedno s početnim upitnikom za učenike pohraniti u sef ili ormar i zaključati. Slijedećeg dana kutiju s materijalima potrebno je vratiti u *Centar*.

Niti jedan djelatnik škole ne smije otvarati niti jednu omotnicu u kojoj se nalaze ispiti učenika. U školi nije dozvoljeno ni na koji način ispite zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

U slučaju bilo kakvih poteškoća ili nedostataka vezanih uz ispitni materijal, ravnatelj/ica škole ili voditelj programa može kontaktirati *Centar* (broj telefona **01 4501 844**) kako bi se u najkraćem mogućem roku otklonili problemi.

Za provedbu ispitivanja potrebno je sljedeće:

1. Ladice klupa u kojima sjede učenici, trebaju biti prazne i površine klupa čiste
2. Na zidovima učionice ne smije biti izvješten nikakav materijal koji ima veze sa sadržajem predmeta (ZOO) koji se ispituje
3. Samoljepljiva traka

Kratki sažetak:

1. Ravnatelj/ica prima paket s ispitnim materijalom pristiglim iz *Centra*.
2. U paketu se nalaze testovi i evaluacijski upitnici.
3. Paket se pohranjuje u sef ili zaključava u ormar.
4. **NITKO ne smije sadržaj paketa čitati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!**
5. Na dan ispitivanja voditelji programa učenicima dijele **testove**.
6. Voditelj programa prije početka pisanja testa svim učenicima na glas čita uputu.
7. Kada svi učenici završe s pisanjem testa vraćaju ga u omotnicu koju lijepe (trajanje rješavanja testa znanja je 40 minuta).
8. Voditelj programa odlaže omotnice u kutiju.
9. Voditelj programa dijeli učenicima **početni evaluacijski upitnik**.
10. Kada svi učenici završe s ispunjavanjem početnog upitnika voditelj programa ih odlaže u kutiju (sve u razredu pred učenicima) u kojoj se već nalaze omotnice s testovima (početni evaluacijski upitnik se ne stavlja u omotnice).
11. Kutiju lijepe pred učenicima i odnosi ju sef ili ormar kojeg zaključava.
12. Sljedeći dan voditelj programa organizira slanje kutije (u kojoj se nalaze testovi i početni upitnik za učenike u *Centar*).
13. Završetkom programa Zdravstvenog odgoja voditelj programa vraća kutije s ostalim materijalima u *Centar* (po potrebi i prije).

Adresa:

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
Trg Marka Marulića 18
10000 Zagreb

UPUTE ZA EVALUACIJSKE LISTIĆE:**Postupak ispunjavanja evaluacijskih listića za učenike:**

Pred kraj svakog održanoga nastavnoga sata iz Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja, učenicima treba podijeliti evaluacijske listiće za učenike. Zamolite učenike da pažljivo i iskreno odgovore na sva pitanja. Kada učenici budu gotovi, listiće trebaju ubaciti u omotnicu. Molimo Vas da s omotnicom prođete kroz razred i da svaki učenik ubaci svoj evaluacijski listić. Nakon što su prikupljeni svi listići (uključujući i Vaš, te ispunjeni kontrolni listić), molimo Vas da pred učenicima zatvorite (zalijepite) omotnicu. Obavezno nakon svakog sata na omotnici ispišite tražene podatke: NAZIV ŠKOLE, NASTAVNA TEMA, DATUM.

Evaluacijski listići za učenike su u cijelosti anonimni i zato Vas molimo da se dosljedno pridržavate opisanoga postupka. Time ćete učenicima stvarno i u cijelosti osigurati anonimnost.

Vrijeme predviđeno za ovaj postupak je maksimalno 5 minuta.

Postupak ispunjavanja evaluacijskih listića za nastavnike/ice:

Pred kraj svakoga održanoga nastavnoga sata iz Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja, molimo Vas odvojite nešto vremena za popunjavanje evaluacijskog listića za nastavnike/ice. Molimo Vas iskreno odgovorite na sva pitanja. Podsjećamo Vas i naglašavamo da su Vaši odgovori povjerljivi i služiti će isključivo za vrjednovanje pojedinih nastavnih tema i prikupljanje što iscrpnijih informacija i mišljenja o izvedbi programa. Rezultati će se iskazivati na razini svih škola i nigdje nije predviđeno navođenje pojedinačnih odgovora!

Nakon što ste ispunili **evaluacijski listić za nastavnika/icu i kontrolni listić**, ubacite ga **u omotnicu u kojoj su učenički evaluacijski listići**. Obavezno pred učenicima zatvorite zajedničku omotnicu za povrat, i na njoj ispunite tražene podatke. **Isti postupak ponavljate nakon svake završene nastavne teme**. Na kraju provođenja eksperimentalnog programa za svako razredno odjeljenje u kojem se provodi program bit će ukupno 12 omotnica za povrat.

Zatvorenu i ispunjenu omotnicu za povrat pohranite u školi kod ravnatelja/ice. Ravnatelj/ica neće otvarati Vaše omotnice već će ih po završetku provedbe programa poslati u Centar gdje će se pohraniti i koristiti isključivo u okviru projekta vrjednovanja provedbe Eksperimentalnog programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

Zahvaljujemo na suradnji!

UPUTA UČENICIMA ZA TEST ZNANJA - NASTAVNIK/JICA ČITAJU NA GLAS**EKSPERIMENTALNA PROVEDBA PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA U SREDNJIM ŠKOLAMA**

- Današnje će ispitivanje ukupno trajati 65 minuta. Od toga, 40 minuta trajat će rješavanje testa znanja, a ostatak vremena ćete rješavati početni upitnik. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anoniman i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispitu pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	

Tijekom nastave Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja više ćeš puta moći izreći svoje mišljenje o nastavi i učiteljima. Kako bi svaki put mogli tvoje odgovore uzeti u obzir, uvijek ćeš pisati svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.

Kako bi se lakše sjetio svoje zaporku, svaki put ćeš imati ista pitanja kao što su dolje napisana.

Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.

	TVOJA ZAPORKA	Primjer
Upiši početno slovo imena majke (npr. ako je Marija upisuješ M).	---	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (npr. ako je Bjelovar upisuješ B).	---	B
Upiši brojem mjesec rođenja (npr. ako je svibanj upisuješ broj 05).	---	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (npr. ako imaš brata i sestru upisuješ 2).	---	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (npr. ako imaš plave uči upisuješ P).	---	P

-----Original Message-----

From: Ana Pavlina [mailto:ana.pavlina@ncvvo.hr]

Sent: Tuesday, April 15, 2008 8:38 AM

To: ss-ogulin-503@skole.htnet.hr; 1.gimnazija-susak@ri.t-com.hr; gimnazija-vn@zd.htnet.hr; ss-sibenik-506@skole.t-com.hr; uibs@zg.t-com.hr; milivoj.gospic@gospodarska-buje.t-com.hr

Subject: zdravstveni odgoj

Poštovane ravnateljice i ravnatelji,

u svrhu što boljeg praćenja odvijanja nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (ZOO) zamolili bi Vas da nam dostavite slijedeće podatke:

1. broj razrednih odjeljenja s točnim brojem učenika koji sudjeluju u nastavi ZOO (naznačiti u kojem programu sudjeluju)
2. raspored odvijanja nastave ZOO za svaki razred
3. redni broj i naziv nastavne jedinice koju ćete obraditi u tjednu od 14. – 18. travnja
4. kontakt brojeve mobitela (telefona) nastavnika koji provode ZOO

Tražene podatke možete nam dostaviti putem e-mail adrese: zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr ili na broj telefona: 01/ 4501 806.

Unaprijed Vam zahvaljujem i srdačno Vas pozdravljam-

Ana Pavlina

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

U Zagrebu, 25. travnja 2008.

Poštovane ravnateljice i ravnatelji,

zahvaljujemo Vam na brzo dostavljenim podacima u svezi provedbe eksperimentalnoga programa Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja u Vašoj školi.

Pripremamo završnu evaluaciju programa i planiramo tiskanje svih potrebnih materijala. Upravo zbog planiranja provođenja završnoga dijela evaluacije molimo Vas da nas obavijestite kada planirate obraditi posljednju nastavnu jedinicu ZOO – datum ili tjedan. Molimo Vas da nam taj podatak dostavite do srijede, **30. travnja** kako bi Vam na vrijeme poslali potrebne materijale.

Podatak o datumu završetka provedbe ZOO možete nam dostaviti putem e-mail adrese: zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr ili na broj telefona: 01/ 4501 806.

Unaprijed Vam zahvaljujem.

Lijepi pozdrav,

dr. sc. Jasminka Buljan Culej, voditeljica projekta u ime NCVVO
načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

Tel: +385 1 4501 800

Fax: +385 1 4501 801

Mob:+385 91 4895 204

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

U Zagrebu, 8. svibnja 2008.

Poštovane ravnateljice i ravnatelji,

s ciljem da evaluaciju programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (ZOO) provedemo na što kvalitetniji i objektivniji način, molimo Vas da ispunite obrazac koji Vam dostavljamo u prilogu.

U obrazac je potrebno upisati datum i redoslijed izvođenja nastavnih tema ZOO, te ime nastavnika. Ukoliko različiti razredni odjeli obrađuju nastavne teme drugačijim redoslijedom, molimo Vas da to učinite za svaki razred zasebno. Naglašavamo, da je u obrazac potrebno upisati datum za sve nastavne teme (obrađene i one koje tek treba obraditi), a koje su predviđene programom ZOO-a.

Molimo Vas da nam podatke dostavite do srijede 14. svibnja 2008. g. putem e-mail adrese: zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr ili usmeno na broj telefona: 01/ 4501 806.

Unaprijed hvala!

Lijepi pozdrav,

dr.sc. Jasminka Buljan Culej, voditeljica projekta
načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

**REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA**

Poštovani,

Temeljem Zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04), Centar prati provedbu eksperimentalnih programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osiguravamo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa.

U sklopu evaluacije Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja projektom su predviđeni i razgovori (fokus grupe) s nastavnicima koji su vodili nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u školama koje su se prijavile za sudjelovanje. Stoga Vas molimo da u dogovoru s nastavnicima Zdravstvenog odgoja i obrazovanja odaberete jednog predstavnika (nastavnika) koji je podučavao program Udruge GROZD i koji će prisustvovati ovom razgovoru u sljedećem terminu:

03. lipnja 2008. (utorak), u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, **od 10-12 sati**. Troškove puta u Zagreb za nastavnike Zdravstvenog odgoja i obrazovanja iz ostalih gradova snosit će Centar.

Budite nas slobodni kontaktirati za sva pitanja i dodatne informacije.

Kontakt osoba:

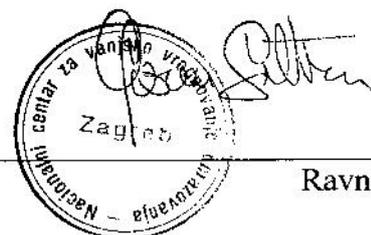
Natalija Ćurković, stručna suradnica u Istraživačko-razvojnom odjelu

tel: 01/ 4501-844

e-mail: natalija.curkovic@ncvvo.hr

Srdačan pozdrav,

U Zagrebu, 21. svibnja 2008.

Ravnatelj

**REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA**

Poštovani,

Temeljem Zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04), Centar prati provedbu eksperimentalnih programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osiguravamo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa.

U sklopu evaluacije Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja projektom su predviđeni i razgovori (fokus grupe) s nastavnicima koji su vodili nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u školama koje su se prijavile za sudjelovanje. Stoga Vas molimo da u dogovoru s nastavnicima Zdravstvenog odgoja i obrazovanja odaberete po jednog predstavnika (nastavnika) koji je podučavao program Udruge GROZD i jednog predstavnika (nastavnika) programa Forum za slobodu odgoja koji će prisustvovati ovom razgovoru u sljedećim terminima:

04. lipnja 2008. (srijeda), u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, **od 10-12 sati** za nastavnike programa Udruge GROZD.

04. lipnja 2008. (srijeda), u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, **od 13-15 sati** za nastavnike programa Forum za slobodu govora.

Troškove puta u Zagreb za nastavnike Zdravstvenog odgoja i obrazovanja iz ostalih gradova snosit će Centar. Budite nas slobodni kontaktirati za sva pitanja i dodatne informacije.

Kontakt osoba:

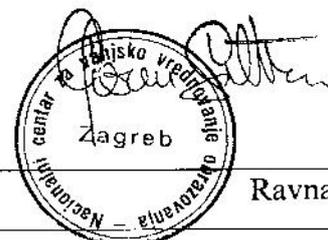
Natalija Ćurković, stručna suradnica u Istraživačko-razvojnom odjelu

tel: 01/4501-844

e-mail: natalija.curkovic@ncvvo.hr

Srdačan pozdrav,

U Zagrebu, 21. svibnja 2008.

Ravnatelj

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Poštovani,

Temeljem Zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04), Centar prati provedbu eksperimentalnih programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osiguravamo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa.

U sklopu evaluacije Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja projektom su predviđeni i razgovori (fokus grupe) s nastavnicima i učenicima koji su pohađali nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u školama koje su se prijavile za sudjelovanje. Stoga Vas molimo da u dogovoru s nastavnicima Zdravstvenog odgoja i obrazovanja odaberete jednog predstavnika (nastavnika) koji je podučavao program Udruge GROZD i koji će prisustvovati ovom razgovoru u sljedećem terminu:

03. lipnja 2008. (utorak), u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, **od 10-12 sati**. Troškove puta u Zagreb za nastavnike Zdravstvenog odgoja i obrazovanja iz ostalih gradova snosit će Centar.

Također Vas molimo da nastavnici Zdravstvenog odgoja i obrazovanja po slučaju odaberu 8-10 učenika/učenica s kojima ćemo razgovorati nakon završnog testiranja (u terminu koji smo već načelno dogovorili, a detaljne upute za testiranje bit će poslane sljedeći tjedan). Učenici/ce bi trebali dolaziti iz svih razrednih odjeljenja u jednakom omjeru uz napomenu da podjednako budu zastupljeni dječaci i djevojčice. Razgovor će trajati jedan školski sat, a naši zaposlenici koji će ga voditi osigurati će strogo poštivanje etičkih načela i najvišu razinu zaštite osobnih podataka učenika. Uz Vaše dopuštenje ovaj razgovor snimat će se diktafonom kako bismo umanjili eventualne metodološke probleme vezane uz interpretaciju dobivenih rezultata.

Budite nas slobodni kontaktirati za sva pitanja i dodatne informacije.

Kontakt osoba:

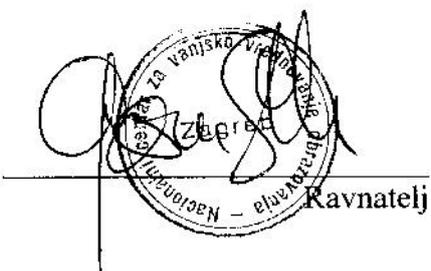
Natalija Ćurković, stručna suradnica u Istraživačko-razvojnom odjelu

tel: 01/ 4501-844

e-mail: natalija.curkovic@ncvvo.hr

Srdačan pozdrav,

U Zagrebu, 21. svibnja 2008.

Ravnatelj

**REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA**

Poštovani,

Temeljem Zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04), Centar prati provedbu eksperimentalnih programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osiguravamo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa.

U sklopu evaluacije Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja projektom su predviđeni i razgovori (fokus grupe) s nastavnicima i učenicima koji su pohađali nastavu Zdravstvenog odgoja i obrazovanja u školama koje su se prijavile za sudjelovanje. Stoga Vas molimo da u dogovoru s nastavnicima Zdravstvenog odgoja i obrazovanja odaberete po jednog predstavnika (nastavnika) koji je podučavao program Udruge GROZD i jednog predstavnika (nastavnika) programa Forum za slobodu odgoja koji će prisustvovati ovom razgovoru u sljedećim terminima:

04. lipnja 2008. (srijeda), u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, **od 10-12 sati** za nastavnike programa Udruge GROZD.

04. lipnja 2008. (srijeda), u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, **od 13-15 sati** za nastavnike programa Forum za slobodu govora.

Troškove puta u Zagreb za nastavnike Zdravstvenog odgoja i obrazovanja iz ostalih gradova snosit će Centar.

Također Vas molimo da nastavnici Zdravstvenog odgoja i obrazovanja po slučaju odaberu 8-10 učenika/učenica s kojima ćemo razgovorati nakon završnog testiranja (u terminu koji smo već načelno dogovorili, a detaljne upute za testiranje bit će poslane sljedeći tjedan). Učenici/ce bi trebali dolaziti iz svih razrednih odjeljenja u jednakom omjeru, posebno za program Udruge GROZD te posebno za program Forum za slobodu odgoja, uz napomenu da podjednako budu zastupljeni dječaci i djevojčice. Razgovor će trajati jedan školski sat, a naši zaposlenici koji će ga voditi osigurat će strogo poštivanje etičkih načela i najvišu razinu zaštite osobnih podataka učenika.

Uz Vaše dopuštenje ovaj razgovor snimat će se diktafonom kako bismo umanjili eventualne metodološke probleme vezane uz interpretaciju dobivenih rezultata.

Budite nas slobodni kontaktirati za sva pitanja i dodatne informacije.

Kontakt osoba:

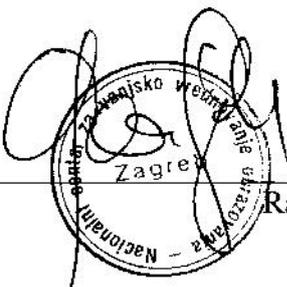
Natalija Ćurković, stručna suradnica u Istraživačko-razvojnom odjelu

tel: 01/ 4501-844

e-mail: natalija.curkovic@ncvvo.hr

Srdačan pozdrav,

U Zagrebu, 21. svibnja 2008.

Ravnatelj

**REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA**

Poštovane ravnateljice i ravnatelji,

nastava Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (ZOO) bliži se kraju te Vam stoga u nastavku šaljem datum koji je predviđen za provedbu završnog testiranja.

Kako je već dogovoreno, testiranje se provodi u istom danu za sve razrede. S ciljem da evaluaciju programa ZOO-a provedemo na što kvalitetniji i objektivniji način, nastojte motivirati učenike tako da se odazovu u što većem broju na završno testiranje. Svi učenici, za koje su se roditelji izjasnili o sudjelovanju u programu, trebaju doći na završno testiranje bez obzira na njihovo prisustvo/odsustvo na satovima ZOO. Učenici koji nisu bili uključeni u program, i ukoliko postoje oni koji su naknadno odustali uz zahtjev roditelja, ne sudjeluju u provođenju testiranja. Ukoliko postoje učenici koji su na zahtjev roditelja odustali od pohađanja nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, molimo Vas da nam pošaljete broj takvih učenika.

U Vašu školu stići će dvije kutije u kojoj će se nalaziti svi materijali potrebni za završnu evaluaciju. Na jednoj od kutija biti će naznačeno Upitnici za roditelje i nju možete otvoriti. Ukoliko niste u mogućnosti organizirati roditeljski sastanak, molimo Vas da učenici ove upitnike dostave svojim roditeljima i vrate ih u školu sa završnim datumom testiranja (poželjno i prije).

U drugoj kutiji nalaziti će se upitnici za učenike i završni test znanja. Ovu kutiju **NE OTVARATI**. Kutija će se otvoriti na sam dan testiranja i to samo uz prisutnost osobe iz NCVVO-a!

Nadalje, molimo Vas da nas obavijestite o slijedećim organizacijskim aspektima:

1. potrebno je potvrditi datum završnog testiranja u Vašoj školi
2. odrediti točno vrijeme testiranja
3. naznačiti testiraju li se svi razredi u istom satu, sat za satom ili na neki drugi način.

Datum završnog testiranja:

OŠ Žuti brjeg, Zagreb	6. lipnja
-----------------------	-----------

Budite nas slobodni kontaktirati za sva pitanja i dodatne informacije.

Kontakt osoba:
Natalija Čurković
Tel: 01/ 4501-844
e-mail: natalija.curkovic@ncvvo.hr

U Zagrebu, 21. svibnja 2008.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Poštovane ravnateljice i ravnatelji,

nastava Zdravstvenog odgoja i obrazovanja (ZOO) bliži se kraju te Vam stoga u nastavku šaljem datum koji je predviđen za provedbu završnog testiranja.

Kako je već dogovoreno, testiranje se provodi u istom danu za sve razrede. S ciljem da evaluaciju programa ZOO-a provedemo na što kvalitetniji i objektivniji način, nastojte motivirati učenike tako da se odazovu u što većem broju na završno testiranje. Svi učenici, za koje su se roditelji izjasnili o sudjelovanju u programu, trebaju doći na završno testiranje bez obzira na njihovo prisustvo/odsustvo na satovima ZOO. Učenici koji nisu bili uključeni u program, i ukoliko postoje oni koji su naknadno odustali uz zahtjev roditelja, ne sudjeluju u provođenju testiranja. Ukoliko postoje učenici koji su na zahtjev roditelja odustali od pohađanja nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, molimo Vas da nam pošaljete broj takvih učenika.

U Vašu školu stići će dvije kutije u kojoj će se nalaziti svi materijali potrebni za završnu evaluaciju. Na jednoj od kutija biti će naznačeno Upitnici za roditelje i nju možete otvoriti. Ukoliko niste u mogućnosti organizirati roditeljski sastanak, molimo Vas da učenici ove upitnike dostave svojim roditeljima i vrate ih u školu sa završnim datumom testiranja (poželjno i prije).

U drugoj kutiji nalazit će se upitnici za učenike i završni test znanja. Ovu kutiju **NE OTVARATI**. Kutija će se otvoriti na sam dan testiranja i to samo uz prisutnost osobe iz NCVVO-a!

Nadalje, molimo Vas da nas obavijestite o slijedećim organizacijskim aspektima:

1. potrebno je potvrditi datum završnog testiranja u Vašoj školi
2. odrediti točno vrijeme testiranja
3. naznačiti testiraju li se svi razredi u istom satu, sat za satom ili na neki drugi način.

Datum završnog testiranja:

GOSPODARSKA ŠKOLA BUJE, Buje	28. svibnja
------------------------------	-------------

Budite nas slobodni kontaktirati za sva pitanja i dodatne informacije.

Kontakt osoba:
Natalija Ćurković
Tel: 01/ 4501-844
e-mail: natalija.curkovic@ncvvo.hr

U Zagrebu, 21. svibnja 2008.

VANJSKO VRJEDNOVANJE EKSPERIMENTALNOG PROGRAMA ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA

UPUTE ZA VODITELJE PROGRAMA

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu Centar) poslat će materijale za završnu evaluaciju ravnatelja, nastavnika, učenika i roditelja. Materijali će biti poslani u sve škole na ime ravnatelja.

Materijali će se nalaziti u 2 dostavna paketa.

U **prvom** će se nalaziti upitnici za ravnatelja, nastavnike i roditelje. Ovaj paket možete otvoriti po njegovom dospijeću što će na njemu biti naznačeno.

Ukoliko je moguće, bilo bi dobro organizirati roditeljski sastanak na kojem ćete roditeljima podijeliti upitnike. Do održavanja sastanka, upitnike za roditelje treba pohraniti u sef ili ormar i zaključati. Ključ ima samo ravnatelj koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Ako niste u mogućnosti organizirati sastanak ili bude slab odaziv roditelja, upitnike po učenicima pošaljite roditeljima. Pritom budite uporni u traženju da se vrte svi upitnici. Upitnici moraju biti prikupljeni do datuma završne evaluacije učenika.

Nakon što ravnatelj i nastavnici ispune upitnike, treba ih zapakirati i spremati u sef ili zaključati u ormar. Kako budu pristizali ispunjeni upitnici za roditelje, tako i njih treba pohranjivati u sef ili ormar.

U **drugom** dostavnom paketu nalazit će se materijali za završnu evaluaciju učenika i njega **ne smije otvarati** niti jedan djelatnik škole, što će biti naznačeno na paketu. Paket odmah po dospijeću stavite u sef ili zaključajte u ormar.

Drugi paket bit će otvoren na dan završne evaluacije učenika u prisutnosti osobe iz Centra.

Nakon evaluacije učenika, osoba iz Centra uzet će sa sobom sve materijale koji su školi bili dostavljeni za završnu evaluaciju (upitnici za ravnatelje, nastavnike, roditelje i učenike te testove znanja).

U školi nije dozvoljeno ni na koji način materijale zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Zahvaljujemo na suradnji!

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

KLASA: 602-02/08-01/29

URBROJ: 437-02/01-08-2

POZIV NA SASTANAK

RAVNATELJICAMA I RAVNATELJIMA OSNOVNIH ŠKOLA

koje su uključene u vanjsko vrjednovanje eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja kao škole s kontrolnim skupinama učenika

Temeljem Zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04.), Centar prati provedbu eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osiguravamo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

Temeljem gore navedenog slobodni smo pozvati Vas na sastanak koji će se održati u prostorijama **Centra, Trg Marka Marulića 18, 10000 Zagreb, u četvrtak 27. ožujka 2008. u 12 sati.**

DNEVNI RED:

1. Vanjsko vrjednovanje eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja
2. Razno

Očekivano trajanje sastanka je do 13.00.

U Zagrebu 13. ožujka 2008.

Lijepi pozdrav,

dr. sc. Jasminka Buljan Culej, voditeljica projekta
načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

Tel: +385 1 4501 800

Fax: +385 1 4501 801

Mob:+385 91 4895 204

E-mail: jbculej@ncvvo.hr

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

KLASA: 602-03/08-01/09
URBROJ: 437-02/01-08-1

POZIV NA SASTANAK

RAVNATELJICAMA I RAVNATELJIMA SREDNJIH ŠKOLA

koje su uključene u vanjsko vrjednovanje eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja kao škole s kontrolnim skupinama učenika

Temeljem Zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04.), Centar prati provedbu eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osiguravamo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

Temeljem gore navedenog slobodni smo pozvati Vas na sastanak koji će se održati u prostorijama **Centra, Trg Marka Marulića 18, 10000 Zagreb, u četvrtak 27. ožujka 2008. u 12 sati.**

DNEVNI RED:

1. Vanjsko vrjednovanje eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja
2. Razno

Očekivano trajanje sastanka je do 13.00.

U Zagrebu 13. ožujka 2008.

Lijepi pozdrav,

dr. sc. Jasminka Buljan Culej, voditeljica projekta
načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

Tel: +385 1 4501 800
Fax: +385 1 4501 801
Mob:+385 91 4895 204
E-mail: jbculej@ncvvo.hr

**VANJSKO VRJEDNOVANJE EKSPERIMENTALNOG PROGRAMA
ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U
KONTROLNIM OSNOVNIM ŠKOLAMA**

UPUTE ZA NASTAVNIKE/STRUČNE SURADNIKE

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu *Centar*) poslao je ispitni materijal u sve kontrolne osnovne škole na ime ravnatelja.

U dostavljenom paketu nalazi se Odluka i ispitni materijali:

- testovi znanja i
- početni upitnici za učenike.

Testovi znanja nalaze se u omotnicima – za svakog učenika je pripremljena jedna omotnica. Početni upitnici za učenike nisu u omotnicima.

Paket s ispitnim materijalom treba pohraniti u sef ili ormar i zaključati do dana ispitivanja. Ključ ima samo ravnatelj koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Nastavnik/stručni suradnik prije početka ispitivanja nosi ispitne materijale u učionice. Na glas svima učenicima čita upute koje sa nalaze na početnoj stanici svakog testa (svaki voditelj dobiva svoj primjerak uputa za učenike).

U slučaju bilo kakvih poteškoća ili nedostataka vezanih uz ispitni materijal, ravnatelj škole ili nastavnik/stručni suradnik može kontaktirati Centar (**broj telefona 01 4501 844**) kako bi se u najkraćem mogućem roku otklonili problemi.

U ispitnoj prostoriji svaki će učenik dobiti test znanja u omotnici. Po završetku učenici vraćaju ispite u omotnicu i lijepe ju.

Kada svi učenici završe pisanje testa znanja nastavnik/stručni suradnik podijelit će im početni upitnik za učenike.

Odmah nakon završetka ispitivanja, nastavnik/stručni suradnik pred učenicima sprema ispitne materijale u kutiju u kojoj su dopremljeni u školu.

Molimo Vas da postupak pohranjivanja ispita u kutiju obavljate pred učenicima kako bi stekli povjerenje da su njihovi odgovori u potpunosti anonimni.

Po završetku ispitivanja, prvoga dana, potrebno je sve prikupljene rješene i nerješene ispite ponovno zatvoriti u kutiju i pohraniti u sef ili ormar i zaključati.

Molimo Vas da sljedeći dan sve omotnice zajedno s ispitima (iskorištenim i neiskorištenim!) i u istom broju u kojem ste ih dobili, vratite na adresu *Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja*.

Kada su ispitni materijali spremjeni u kutiju, ravnatelj naziva **HPexpress** na broj telefona **062 202 202** te paket isporučuje djelatniku Hrvatske pošte. Djelatnik Hrvatske pošte dolazi na poziv taj isti dan. Za vrijeme čekanja djelatnika pošte, paket treba biti u sefu ili ormaru i zaključan. **Poštanske troškove povratka snosi Centar.**

Adresa:

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Trg Marka Marulića 18

10000 Zagreb

Niti jedan djelatnik škole ne smije otvarati niti jednu omotnicu u kojoj se nalaze ispiti učenika. U školi nije dozvoljeno ni na koji način ispite zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

Za provedbu ispitivanja potrebno je sljedeće:

1. Ladice klupa u kojima sjede učenici, trebaju biti prazne i površine klupa čiste
2. Na zidovima učionice ne smije biti izvješten nikakav materijal koji ima veze sa sadržajem predmeta (ZOO) koji se ispituje
3. Ljepljiva traka

Kratki sažetak:

1. Ravnatelj prima paket s ispitnim materijalom pristiglim iz Centra.
2. U paketu se nalaze testovi i evaluacijski upitnici.
3. Paket se pohranjuje u sef ili zaključava u ormar.
4. **NITKO ne smije sadržaj paketa čitati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!**
5. Na dan ispitivanja nastavnici/stručni suradnici učenicima dijele testove.
6. Voditelj programa prije početka pisanja testa svima učenicima na glas čita uputu.
7. Kada svi učenici završe s pisanjem testa vraćaju ga u omotnicu koju lijepo (očekivano trajanje rješavanja testa znanja je 20 minuta).
8. Voditelj programa odlaže omotnice u kutiju.
9. Voditelj programa dijeli učenicima početni evaluacijski upitnik.
10. Kada svi učenici završe s ispujavanjem početnog upitnika voditelj programa ih odlaže u kutiju (sve u razredu pred učenicima) u kojoj se već nalaze omotnice s testovima.
11. Kutiju lijepi pred učenicima i odnosi ju sef ili ormar kojeg zaključava.
12. Sljedećega dana nastavnik/stručni suradnik vraća kutije u Centar.

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/ 4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Hvala na suradnji!

**UPUTA UČENICIMA ZA TEST ZNANJA - NASTAVNIK/STRUČNI SURADNIK
ČITAJU NA GLAS**

- Današnje će ispitivanje ukupno trajati 45 minuta. Od toga, 20 minuta trajat će rješavanje testa znanja, a ostatak vremena ćete rješavati početni upitnik. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anoniman i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispitu pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	

Tijekom nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja više ćeš puta moći izreći svoje mišljenje o nastavi i učiteljima. Kako bi svaki put mogli tvoje odgovore uzeti u obzir, uvijek ćeš pisati svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.

Kako bi se lakše sjetio svoje zaporku, svaki put ćeš imati ista pitanja kao što su dolje napisana.

Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.

	TVOJA ZAPORKA	Primjer
Upiši početno slovo imena majke (npr. ako je Marija upisuješ „M“)	—	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (npr. ako je Bjelovar upisuješ „B“)	—	B
Upiši brojem mjesec rođenja (npr. ako je svibanj upisuješ broj „05“)	— —	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (npr. ako imaš brata i sestru upisuješ „2“)	—	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (npr. ako imaš plave uči upisuješ „P“)	—	P

**VANJSKO VRJEDNOVANJE EKSPERIMENTALNOG PROGRAMA
ZDRAVSTVENOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U
KONTROLNIM SREDNJIM ŠKOLAMA**

UPUTE ZA NASTAVNIKE/STRUČNE SURADNIKE

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu *Centar*) poslao je ispitni materijal u sve kontrolne srednje škole na ime ravnatelja/ice.

U dostavljenom paketu nalazi se Odluka i ispitni materijali:

- testovi znanja i
- početni upitnici za učenike.

Testovi znanja nalaze se u omotnicima – za svakog učenika je pripremljena jedna omotnica. Početni upitnici za učenike nisu u omotnicima.

Paket s ispitnim materijalom treba pohraniti u sef ili ormar i zaključati do dana ispitivanja. Ključ ima samo ravnatelj/ica koji je pismeno ovlašten za posjedovanje ključa.

Nastavnik/stručni suradnik prije početka ispitivanja nosi ispitne materijale u učionice. Na glas učenicima čita upute koje sa nalaze na početnoj stanici svakog testa (svaki voditelj dobiva svoj primjerak uputa za učenike).

U slučaju bilo kakvih poteškoća ili nedostataka vezanih uz ispitni materijal, ravnatelj/ica škole ili nastavnik/stručni suradnik može kontaktirati Centar (**broj telefona 01 4501 844**) kako bi se u najkraćem mogućem roku otklonili problemi.

U ispitnoj prostoriji svaki će učenik dobiti test znanja u omotnici. Po završetku učenici vraćaju ispite u omotnicu i lijepe ju.

Kada svi učenici završe pisanje testa znanja nastavnik/stručni suradnik podijelit će im početni upitnik za učenike.

Odmah nakon završetka ispitivanja, nastavnik/stručni suradnik pred učenicima sprema ispitne materijale u kutiju u kojoj su dopremljeni u školu.

Molimo Vas da postupak pohranjivanja ispitnih materijala u kutiju obavljate pred učenicima kako bi stekli povjerenje da su njihovi odgovori u potpunosti anonimni.

Po završetku ispitivanja, istoga dana, potrebno je sve prikupljene rješene i nerješene ispite ponovno zatvoriti u kutiju i pohraniti u sef ili ormar i zaključati.

Molimo Vas da sljedeći dan sve omotnice zajedno s ispitima (iskorištenim i neiskorištenim!) kao i početne upitnike vratite u istom broju u kojem ste ih dobili, na adresu *Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja*.

Kada su ispitni materijali spremljeni u kutiju, ravnatelj/ica naziva **HPexpress** na broj telefona **062 202 202** te paket isporučuje djelatniku Hrvatske pošte. Djelatnik Hrvatske pošte dolazi na poziv taj isti dan. Za vrijeme čekanja djelatnika pošte, paket treba biti u sefu ili ormaru i zaključan. **Poštanske troškove povratka snosi Centar.**

Adresa:

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Trg Marka Marulića 18

10000 Zagreb

Niti jedan djelatnik škole ne smije otvarati niti jednu omotnicu u kojoj se nalaze ispiti učenika. U školi nije dozvoljeno ni na koji način ispite zadržavati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!

Za provedbu ispitivanja potrebno je sljedeće:

1. Ladice klupa u kojima sjede učenici, trebaju biti prazne i površine klupa čiste.
2. Na zidovima učionice ne smije biti izvješten nikakav materijal koji ima veze sa sadržajem predmeta (ZOO) koji se ispituje.
3. Ljepljiva traka.

Kratki sažetak:

1. Ravnatelj/ica prima paket s ispitnim materijalom pristiglim iz Centra.
2. U paketu se nalaze testovi i početni upitnici.
3. Paket se pohranjuje u sef ili zaključava u ormar.
4. **NITKO ne smije sadržaj paketa čitati, umnožavati, fotokopirati ili reproducirati!**
5. Na dan ispitivanja nastavnici/stručni suradnici učenicima dijele testove i početne upitnike.
6. Nastavnik/stručni suradnik prije početka pisanja testa svima učenicima na glas čita uputu.
7. Kada svi učenici završe s pisanjem testa vraćaju ga u omotnicu koju lijepe (očekivano trajanje rješavanja testa znanja je 40 minuta).
8. Nastavnik/stručni suradnik odlaže omotnice u kutiju.
9. Nastavnik/stručni suradnik dijeli učenicima početni upitnik.
10. Kada svi učenici završe s ispujavanjem početnog upitnika nastavnik/stručni suradnik ih odlaže u kutiju (sve u razredu pred učenicima) u kojoj se već nalaze omotnice s testovima.

11. Kutiju lijepi pred učenicima i odnosi ju sef ili ormar kojeg zaključava.

12. Sljedećega dana nastavnik/stručni suradnik vraća kutije u Centar.

Za sva dodatna pitanja i/ili primjedbe u bilo kojem trenutku možete se obratiti Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na broj 01/ 4501 844 ili u obliku elektroničke pošte na adresu zdravstveni.odgoj@ncvvo.hr.

Hvala na suradnji!

**UPUTA UČENICIMA ZA TEST ZNANJA –
NASTAVNIK/STRUČNI SURADNIK ČITA NA GLAS**

- Današnje će ispitivanje ukupno trajati 65 minuta. Od toga, 40 minuta trajat će rješavanje testa znanja, a ostatak vremena ćete rješavati početni upitnik. Pozorno slušaj voditelja programa i slijedi sve upute. Ne okreći stranice i ne rješavaj ispit dok ti se to ne kaže.
- Ovaj ispit je u cijelosti anoniman i osigurana je povjerljivost informacija.
- Ovaj ispit nije za ocjenu, ali te molimo da ispitu pristupiš ozbiljno i da ga pokušaš riješiti najbolje što možeš. Tvoji rezultati pomoći će nam da procijenimo znanje učenika u cijeloj Hrvatskoj.
- Ako ti bilo što tijekom ispita nije jasno ili ti nešto zatreba, digni ruku i voditelj ispitivanja doći će do tebe. Tijekom ispitivanja ne razgovaraj s drugim učenicima, ne obaziri se na školsko zvono i na ostala događanja u školi.
- Ako ti se čini da je zadatak pretežak, ne zadržavaj se na njemu predugo. Počni rješavati sljedeći. Neriješenim zadacima vrati se kasnije. Zatim provjeri svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

Upiši tražene podatke:

Datum ispitivanja:	
Naziv škole:	
Razred i razredni odjel (npr. 5. B):	

Tijekom nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja više ćeš puta moći izreći svoje mišljenje o nastavi i učiteljima. Kako bi svaki put mogli tvoje odgovore uzeti u obzir, uvijek ćeš pisati svoju zaporku. Nju znaš samo ti i ne trebaš ju nikome reći.

Kako bi se lakše sjetio svoje zaporku, svaki put ćeš imati ista pitanja kao što su dolje napisana.

Molimo te da sada upišeš svoju zaporku. Naveli smo ti primjer da vidiš kako to trebaš raditi.

	TVOJA ZAPORKA	<i>Primjer</i>
Upiši početno slovo imena majke (npr. ako je Marija upisuješ „M“).	—	M
Upiši prvo slovo mjesta rođenja (npr. ako je Bjelovar upisuješ „B“).	—	B
Upiši brojem mjesec rođenja (npr. ako je svibanj upisuješ broj „05“).	— —	05
Upiši broj braće i sestara koje imaš (npr. ako imaš brata i sestru upisuješ „2“).	—	2
Upiši početno slovo boje tvojih očiju (npr. ako imaš plave oči upisuješ „P“).	—	P

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

KLASA: 602-01/08-01/19
URBROJ: 437-02/01-08-1

PREDMET: ZAVRŠNO TESTIRANJE U KONTROLNIM ŠKOLAMA

Temeljem odluke (klasa: 080-01/08-01/16, URbroj: 437/1-08-1) potrebno je provesti završno testiranje u kontrolnim školama u razdoblju od 9. do 20. lipnja 2008. U testiranju sudjeluju svi učenici koji su bili uključeni u početno testiranje, a za provedbu je potrebno osigurati jedan školski sat. Točan datum i vrijeme održavanja određuje škola. Testiranje provodi nastavnik ili stručni suradnik. Centra će upute i materijale dostaviti do ponedjeljka, 9. lipnja 2008. Molimo Vas da nam javite točan datum i vrijeme testiranja u Vašoj školi na broj 01/ 4501 844 ili putem maila na zdravstveni.odgoj@ncvvo.com.

U nastavku se nalazi popis kontrolnih škola s pripadajućim razredima i brojem učenika koji sudjeluju u testiranju:

ŠKOLA	RAZREDI	BROJ UČENIKA
OŠ Bedekovčina, Bedekovčina	5a i 5c	60
OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica	5c i 5d	60
OŠ Garešnica, Garešnica	5a i 5d	55
OŠ Ivana Nepomuka Jemeršića, Grubišno Polje	5a i 5b	44
OŠ Josipa Kozarca, Slatina	5a	25
OŠ Jurja Habdelića, Velika Gorica	5b i 5d	56
OŠ Ludbreg, Ludbreg	5b	28
OŠ Petra Preradovića, Zadar	5a i 5c	40
Gimnazija Franje Petrića Zadar, Zadar	1c i 1d	64
Gimnazija Karlovac, Karlovac	1a i 1d	55
Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka	1a i 1b	60
Trgovačka škola Zagreb, Zagreb	1a i 1b	70
Industrijsko-obrtnička škola Pula, Pula	1d i 1f	50

U Zagrebu, 5. lipnja 2008.

Dr. sc. Jasminka Buljan Culej
Načelnica Istraživačko-razvojnog odjela

Evidencija o elektroničkim sastancima

Po završetku sastanka od 26. veljače suradnice M. Kuzman i G. Pavleković rekle su da nemaju dovoljno vremena za ovakove sastanke te predložile da više komuniciramo elektroničkom poštom. To je i prihvaćeno te je komunikacija oko konstrukcije testova bila putem zaštićenoga sustava elektroničke pošte. To smo preuzeli kao model učinkovitoga vođenja projekta gdje se uz minimalan utrošak vremena ipak može sve kvalitetno dogovoriti i sve zadatke obaviti.

Ovdje napominjemo da *Centar* niti jednom nije odbio prijedloge ili zahtjeve bilo kojeg sudionika u projektu za dodatnim sastancima. Da je bilo prijedloga i zahtjeva za sastankom svakako bismo ga održali, a isto se odnosi i na informacije – sve do sada tražene informacije u najkraćem roku su proslijeđene svim sudionicima projekta.

Slijedi kratki podsjetnik e-mail poruka poslanih (nakon sastanka održanog 28.02.2008.) iz Centra u svrhu pravovaljanog informiranja svih sudionika projekta.

26. veljače 2008.

Nakon kontakta s odgovornim osobama iz MZOŠ-a Centar informira da ravnatelj škole sami odlučuju o početku provedbe projekta.

28. veljače 2008.

Izvještaj nakon sastanka s ravnateljima SŠ i OŠ uključenih u eksperimentalni program ZOO.

29. veljače 2008.

Ravnatelj SŠ od strane Centra zamoljeni da ubrzaju odluku o sudjelovanju.

Poslan detaljan plan organiziranog testiranja i slanja upitnika za OŠ s brojem do tada prijavljenih učenika.

Obavijest o formiranju fokus grupe.

Obavijest da srednje škole traže odgodu početka provedbe programa.

04. ožujka 2008.

Srednje škole još nisu odlučile o početku provedbe programa.

06. ožujka 2008.

Centar šalje popis kontrolnih OŠ koje su pristale sudjelovati u evaluaciji.

Obavijest o početku provedbe eksp. prog. ZOO u OŠ.

10. travnja 2008.

Konstrukcija testa SŠ.

14. svibnja 2008.

Dogovor o tiskanju završnih upitnika za roditelje.

25. srpnja 2008.

Obavijest da su škole dostavile sve potrebne materijale i da ih djelatnici Instituta Ivo Pilar mogu preuzeti.

25. rujna 2008.

Dostava podataka suradnicima Instituta Ivo Pilar (OŠ završno testiranje).

20. listopada 2008.

Dostava podataka suradnicima Instituta Ivo Pilar (SŠ završno testiranje).

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta odabralo je škole za provedbu Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama.

Praćenje provedbe eksperimentalnih programa i vanjsko vrednovanje rezultata provodit će Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja u suradnji s Vašom institucijom.

Planiramo održati prvi sastanak u ponedjeljak 28. siječnja u 10 sati u prostorijama Centra (Trg Marka Marulića 18/III) pa Vas stoga lijepo molim da nam se što prije javite.

Predloženi dnevni red je sljedeći:

- Upoznavanje sudionika provedbe Projekta
- Upoznavanje sudionika s vanjskim vrjednovanjem eksperimentalnih programa ZOO
- Zaključci

Zapisničar: Natalija Ćurković

Predviđeno trajanje sastanka do 12.00

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

ZAPISNIK

sa sastanka održanog u vezi planiranja evaluacije programa zdravstvenog odgoja

održanog 28. 01. 2008. u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, s početkom u 11h i završetkom u 12h

SUDIONICI sastanka:

Goran Sirovatka, dipl. inž. – ravnatelj Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje
Obrazovanja (NCVVO)

Prim. dr. sc. Marina Kuzman, dr. med. – voditeljica Službe za školsku medicinu i prevenciju
ovisnosti u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo

Doc. dr. sc. Gordana Pavleković, dr. med. – pomoćnica direktora za odnose sa javnošću u
Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“

Prof. dr. sc. Vesna Jureša, dr. med. – pročelnica Katedre za socijalnu medicinu i organizaciju
zdravstvene zaštite

Natalija Ćurković, prof. psihologije – stručna suradnica u Istraživačko-razvojnom odjelu,
NCVVO

Ispričali se: dr. sc. Jasminka Buljan Culej – načelnica Istraživačko-razvojnog odjela, NCVVO

Ad 1. Sastanak je otvorio ravnatelj NCVVO-a, gosp. Sirovatka upoznavši sudionice s idejom o eksperimentalnom provođenju i evaluaciji zdravstvenog odgoja u hrvatskim osnovnim i srednjim školama. Prema odluci Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa (u daljnjem tekstu: MZOŠ), evaluaciju nastave zdravstvenog odgoja provest će NCVVO pri čemu će metodologiju istraživanja osmisliti Institut društvenih istraživanja „Ivo Pilar“ te je u proces nužno uključiti predstavnike relevantnih zdravstvenih institucija: Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“.

Ad 2. Sudionici su na početku zajedno utvrdili činjenice o provedbi zdravstvenog odgoja, odnosno da će edukaciju nastavnika koji će držati nastavu iz zdravstvenog odgoja voditi, prema programima koji su prihvaćeni od strane MZOŠ-a, Agencija za odgoj i obrazovanje. Zatim je utvrđeno koje su sve osnovne i srednje škole prijavljene za eksperimentalno provođenje nastave zdravstvenog odgoja te o kojim se starosnim skupinama učenika radi (polaznici petog razreda osnovne škole i prvog razreda srednje škole).

Ad 3. Predstavnice iz zdravstva odmah su upozorile na brojne probleme koji će postojati prilikom provedbe evaluacije programa Zdravstvenog odgoja. Oni se ponajprije odnose na mali broj prijavljenih škola. Stoga se kao cilj evaluacije ne može postaviti mjerenje stečenih

znanja te komparacija ponuđenih programa (GROZD-ov ili onaj Foruma za slobodu odgoja), već je nakon prve eksperimentalne primjene Zdravstvenog odgoja moguće evaluirati proces. Pod procesom se smatra edukacija nastavnika tj. koliko je edukacija nastavnika bila uspješna (pod ingerencijom AOO-a) te koliko se sadržaji koje nastavnici poučavaju podudaraju sa sadržajem programa.

Ad 4. Važno je ispitati koja je bila motivacija pojedinih škola da se prijave za provođenje nastave Zdravstvenog odgoja i s kojim stavovima i očekivanjima u čitav proces ulaze nastavnici te učenici i njihovi roditelji. Iste varijable (stavove i zadovoljstvo programom) potrebno je ispitati i nakon završetka programa. Nakon završetka programa moguće je ispitivati i stečena znanja, ali ove rezultate treba oprezno tumačiti s obzirom na odabrani nacrt istraživanja (postojanje/nepostojanje kontrolne skupine).

Ad 5. Prilikom ispitivanja treba voditi računa o šumovima u procesu koji se odnose na nastavu Biologije (Prirode) i Vjeronauka koje se u nekim segmentima podudaraju s programom Zdravstvenog odgoja. Potrebno je uzeti u obzir i stavove šire zajednice u čijem kontekstu se nastava odvija jer oni mogu značajno utjecati na ishode obrazovnog procesa s obzirom na materiju koja će se na nastavi obrađivati.

Ad 6. Zaključeno je da je sastanak ispunio cilj, a to je bilo upoznavanje s problemom evaluacije nastave Zdravstvenog odgoja koja se u hrvatskim školama planira provesti tijekom ove školske godine. Odlučeno je da će se idući sastanak održati 05. 02. 2008. u prostorijama NCVVO-a u 14h. Bilo bi dobro da na njemu, uz današnje sudionike, budu prisutni i predstavnici Instituta „Ivo Pilar“ te predstavnici Agencije za odgoj i obrazovanje. Na taj način moglo bi se detaljnije utvrditi ulogu pojedinih institucija u postupku evaluacije te razmisliti o potrebnim resursima za njeno provođenje.

Zapisnik sastavila:

Natalija Ćurković

Zapisnik odobrio:

Goran Sirovatka

U Zagrebu, 28. 01. 2008.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

POZIV

na sastanak o provedbi i praćenju
*Ekperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i
srednjim školama*
koji će se održati u utorak, 5. veljače u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18/III.
s početkom u 14.00

Dnevni red:

- Upoznavanje sudionika provedbe Projekta (svi, 10 min)
- Edukacija nastavnika za provođenje Projekta (predstavnik AZOO, 10 min)
- Cilj evaluacije (svi, 20 min)
- Utvrđivanje uloga institucija u provedbi Projekta (svi, 20 min)
- Potrebni resursi za provođenje Projekta (svi, 15 min)
- Zaključci (5 min)

Zapisničar: Vanja Petričević

Predviđeno trajanje sastanka do 15.30

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Zagreb, 05. veljače 2008. g.

ZAPISNIK

sa sastanka na temu Zdravstvenog odgoja
održanog u utorak, 05. veljače 2008. od 14,00 do 16,00 sati
u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18, Zagreb

Prisutni: J. Buljan Culej, J. Burušić, N. Čurković, M. Kuzman, M. Merkaš i G. Sirovatka

Ispričali se:

- **V. Jureša, G. Pavleković i D. Toth**

Dnevni red:

J. Buljan Culej vodit će projekt u ime Centra koji će provoditi evaluaciju eksperimentalnog zdravstvenog odgoja u prijavljenim osnovnim i srednjim školama. J. Burušić vodit će projekt ispred Instituta Pilar zajedno s M. Merkaš, T. Babarović, M. Šakić i A. Brajša Žganec. Predstavnica Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo je M. Kuzman. Predstavnica Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ je G. Pavleković.

Postavlja se pitanje sukoba interesa M. Kuzman u sudjelovanju u navedenom projektu kako bi se izbjegle eventualne neugodnosti. Prisutni zaključuju da M. Kuzman nije u sukobu interesa jer nije sudjelovala u izradi niti jednog od eksperimentalnih programa.

Edukacija nastavnika - podršku daje Agencija za odgoj i obrazovanje i ona počinje polovinom veljače i biti će gotova do kraja veljače (40 sati po programu) raspoređeno u 4 dana.

Popis nastavnika koji su se prijavila za edukaciju je priložen materijalu koji je podijeljen na početku sastanka gdje je objašnjeno koji se razred u kojoj školi opredijelio za program GROZD-a a koji za program FORUMA odnosno oni koji su se zainteresirani za jedan i za drugi program.

J. Burušić predlaže da utječemo na uzorkovanje kako bi se pojednostavilo daljnje vrednovanje te da u startu predložimo program za 3 godišnje srednje škole te zaključuje da je uzorak prigodan.

M. Kuzman postavlja pitanje o tome da vjeroučitelji neće predavati taj predmet zbog etičko moralnih načela koja su se u tom slučaju već ranije nametala a za edukaciju su se prijavila

sedmorica vjeroučitelja. Ističe da to već u početku jako ograničava budući da bi granica trebala biti jasno određena između onoga što vjeroučitelji predaju od onoga u što vjeruju.

J. Burušić naglašava da nažalost nemamo mogućnost odabira predavača i da bi trebalo takvu vrstu rasprave unaprijed odbaciti sa čime se slaže i J. Buljan Culej.

G. Sirovatka naglašava da je u OŠ „Žuti Brijeg“ čak 3 osobe koje su se prijavile za edukaciju vjeroučitelji i da bi na to prije samog vrednovanja trebalo upozoriti.

Na kraju se postavlja pitanje da li bi trebalo uvjetovati da vjeroučitelji ne predaju zdravstveni odgoj ili to prihvatiti.

G. Sirovatka predlaže da se traži mišljenje MZOŠ-a glede tog pitanja a J. Burušić ističe da će to uzrokovati vremenski otklon za sami početak rada i da nam to ne bi trebalo biti temeljni cilj.

G. Sirovatka postavlja pitanje da li će svatko ko prođe edukaciju biti sposoban predavati zdravstveni odgoj.

Zaključak je J. Burušića je da prijavljeni ionako nisu educirani niti kompetentni da predaju navedeni predmet i da nije potrebno tražiti mišljenje ministarstva s čime se M. Kuzman ne slaže.

J. Buljan Culej predložila je sljedeće ciljeve evaluacije:

1. Edukacija nastavnika

Program edukacije nastavnika Foruma i Grozda još nije dovršen i nije dostavljen Centru.

2. Prijedlog da se testira znanje nastavnika koji su prošli edukaciju i to upravo zbog strukture prijavljenih (od strane NCVVO-a)

3. Evaluiranje cjelokupnog nastavnog procesa (1 tjedno kroz 12 tjedana)

4. Evaluacija učenika na raznim razinama

5. Evaluacija škola.

J. Burušić smatra da bi evaluacija učenika trebala biti primarni cilj i da bi je trebalo staviti na prvo mjesto – dakle, znanja učenika, promjena stavova učenika i sl.

Evaluacija znanja neće biti problem jer je planirano napraviti mjerenje znanja prije i nakon edukacije i da se za uzorak uzme nekoliko škola koje bi bile kontrolne skupine kod kojih bi se mjerilo znanje prije početka provođenja programa. J. Buljan Culej ističe da bi učenike trebalo jako dobro motivirati prije takve vrste testiranja.

Moguće je mjeriti i pomak unutar pojedinog programa. Na drugo mjesto stavio bi evaluaciju nastavnog procesa što je puno složeniji problem od same evaluacije znanja učenika.

Kako bi došli do korisnih spoznaja bilo bi, tek na kraju, potrebno staviti evaluaciju nastavnika.

Najvažnije je postaviti pitanje postoje li konkretni odgojno obrazovni ciljevi zdravstvenog odgoja jer bi to puno pomoglo u samom vrednovanju kao svojevrsna ključanica.

M. Kuzman predlaže da se prvenstveno istraži što je motiviralo škole da se prijave za provođenje zdravstvenog odgoja.

Isto tako, budući da je dogovoreno da će se zdravstveni odgoj provoditi i kroz druge predmete neće biti moguće mjeriti niti znanje nakon samih predavanja iz zdravstvenog odgoja kao sukladno s time niti promjenu stavova kod učenika.

Zaključeno je da će se za mjerenje znanja učenika uzeti kontrolnu skupinu.

Predmet mjerenja u srednjim školama veliki je problem budući da se miješaju dva programa (Forum i Grozda) koji imaju različite ciljeve odnosno zadaće.

Potrebno je pronaći opće ciljeve za osnovne i za srednje škole pa g. Burušić predlaže nekoliko načina:

- da se pronađu meta ciljevi (ključanica)
- da se napravi presjek ova dva programa
- da se „uhvati“ zajednički dio oba programa
- da se „uhvati“ zajednički dio plus specifična područja za pojedini program

ZAKLJUČCI:

Zaključeno je da će se kod evaluacije učenika provjeravati znanje kod dvije skupine učenika plus motivacija, zadovoljstvo nastavom, pristup nastavi, motiviranost za promjenu stavova i ispunjenje očekivanja.

Test znanja osmislić će ekspertne skupine iz Instituta Pilar, Andrije Štampara i HZJZ.

Evaluacija nastavnika – evaluirati će se sadržaj koji će se predavati i njihovo znanje iz predmeta koji predaju i nakon predavanja sastaviti upitnik za nastavnike o njihovom zadovoljstvu nastavom i ispunjenje očekivanja programom.

Potrebno je dobro proučiti oba programa i osmisliti testove i za učenike i za nastavnike.

Evaluirati će se škole odnosno razlog zbog kojeg su odlučile provoditi zdravstveni odgoj.

Institut Pilar će napraviti metodološki nacrt a evaluacijske upitnike u suradnji s Andrijom Štamparom.

Dogovoreno je da će se sastanci održavati barem jednom tjedno.

Statističku obradu podataka preuzeo bi Nacionalni centar u suradnji s Andrijom Štamparom i Institutom Pilar.

Za idući sastanak potrebno je sastaviti popis osoba koji će raditi na testovima znanja.

Projekt će voditi Jasminka Buljan Culej.

Potrebno je sastaviti i troškovnik cijelog Projekta.

Neće će se mišljenje MZOŠ-a o vjeroučiteljima kao predavačima zdravstvenog odgoja.

Idući sastanak dogovoren je za idući tjedan u utorak, 12. veljače u 13,00 sati.

Sastanak vodila i zapisnik odobrila: dr.sc. Jasminka Buljan Culej

Zapisnik sastavila: gđa. Vanja Petričević

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

POZIV

na sastanak o provedbi i praćenju
*Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i
srednjim školama*
koji će se održati u **utorak, 12. veljače** u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18/III.
s početkom u **13.00**

Dnevni red:

- Presentacija „Infromiranog pristanka“ (JBC, 15 min)
- Predstavljanje koncepcije evaluacije (Ivo Pilar, 30 min + rasprava 20 min)
- Evaluacija edukacije nastavnika (Pilar, JBC 15 min)
- Definiranje osoba koje sudjeluju u pisanju testa znanja (20 min)
- Definiranje materijalnih potraživanja suradnih institucija (10 min)

Zapisničar: Vanja Petričević

Predviđeno trajanje sastanka do 15.00

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Zagreb, 12. veljače 2008. g.

ZAPISNIK

sa sastanka na temu Zdravstvenog odgoja
održanog u utorak, 12. veljače 2008. od 13,00 do 15 sati
u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18, Zagreb

Prisutni: J. Buljan Culej, J. Burušić, N. Čurković, M. Kuzman, M. Merkaš, G. Pavleković

Ispričali se: D. Toth, G. Sirovatka

Dnevni red:

1. Prezentacija „Informiranog pristanka“ (NČ, JBC, 15 min)
2. Predstavljanje koncepcije evaluacije (Ivo Pilar, 30 min + rasprava 20 min)
3. Evaluacija edukacije nastavnika (Pilar, JBC 15 min)
4. Definiranje osoba koje sudjeluju u pisanju testa znanja (20 min)
5. Definiranje materijalnih potraživanja suradnih institucija (10 min)

1. „Informirani pristanak“ prezentirala je N.Čurković, a dogovorom svih prisutnih će ga ubuduće zvati „Sporazumni pristanak“. U RH su prisutna tri naziva istoga: informirani pristanak, sporazumni pristanak i svjesni pristanak. Ideja je da se roditeljima djece, koja će sudjelovati u programu zdravstvenog odgoja, na roditeljskom sastanku obrazloži program i da oni svojim potpisom izraze suglasnost da dijete u tom programu sudjeluje čime se ostvaruje sporazum. Upute za takavo nazivlje nam je pismeno sugerirala dr. sc. Čorkalo i prof. dr. sc. Kolesarić. Unatoč toga J. Burušić predlaže da kolegica Brajša iz Instituta „Pilar“ sudjeluje u izradi „Sporazumnog pristanka“ budući da je ona član etičkog zbora.

Svi su suglasni da jedan takav obrazac mora postojati ali je pitanje tko će obrazac izraditi.

N. Čurković napominje da je dječja pravobraniteljica izričito naglasila da je potrebno tražiti pristanak, odnosno potpis oba roditelja a G. Pavleković ističe da suradne institucije provode evaluaciju eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja u školama i time nismo odgovorni za dobivanje roditeljskog dopuštenja da se određeno znanje prezentira djeci. J. Buljan Culej zaključuje da su za to odgovorni ravnatelji škola ili MZOŠ koje je i otkupilo programe. J. Buljan Culej će kontaktirati ravnatelje i MZOŠ. Za ovu radnu skupinu najbitnije je da se prikupe potpisi roditelja čija će djeca sudjelovati u evaluaciji što treba jasno naglasiti i objasniti ciljeve evaluacije.

2. i 3. J. Burušić prezentirao je koncepciju evaluacije.

Postavljeni su opći ciljevi vrednovanja iz Odluke Ministarstva kao i specifični ciljevi u skladu s dogovorom sa prošlog sastanka.

-Potrebno je prikupiti sve moguće podatke o učenicima, demografske, geografske i sl. kako dijete uči, što zna, informiranost o programu, percepcija pojedinih tema, želja za dodatnim sadržajima, ličnost učenika i eventualno vrijednosti.

-Evaluacija edukacije nastavnika- podjeljena je na evaluaciju izobrazbe nastavnika, odvijanje nastavnog procesa i nastavni proces na način da se procijeni sadržaj programa, opće zadovoljstvo programom i njihovim novostečenim znanjem, zadovoljstvo odvijanjem programa i posebno materijalom za edukaciju.

-Evaluacija odvijanja nastavnog procesa-samoprocjena i procjena nastavnika, predviđa se da nastavnici popunjavaju listiće nakon svakog sata te se predlaže opažanje (NCVVO predlaže da opažanje provode pedagozi iz susjedne škole).

Oformiti fokus grupe nastavnika, učenika i roditelja.

-Evaluacija nastavnika-prikupiti čitav niz podataka (demografski, geografski i sl.), njegove kompetencije a na kraju programa ponovno provesti evaluaciju stavova nastavnika.

-Evaluacija škole-spremnost škole za uključivanje, spremnost i razlozi uključivanja nastavnika u program, kakav je općeniti stav o uključivanju određene škole u razne druge programe, materijalni i organizacijski uvjeti provođenja, koliko ovakav program opterećuje resurse.

-Evaluacija roditelja/skrbnika – sakupiti sve potrebne podatke.

Potrebno je pronaći kontrolne škole pored već postojećih gdje isto tako treba provesti određena mjerenja. Metodologija nije dogovorena. Predložene su škole u okruženju s približno istim brojem učenika. G. Pavleković ističe potrebu preciznijeg određenja uzorkovanja škola, jer rezultati njenih prethodnih istraživanja ukazuju na velike razlike među školama koje su aktivnije i onih koje to nisu.

Dogovoreno je da do petka (15. 2. 2008.) evaluacijski upitnici za nastavnike trebaju biti gotovi kako bi ih svi dobili elektronskom poštom i tako mogli komentirati.

4. Test znanja djece mora biti vrlo brzo koncipiran. Dogovoreno je da neće biti dihotomskih zadataka i zadataka otvorenog tipa. Prva verzija testa treba biti gotova za idući sastanak. Pitanja koje se odnose na zdravlje pišu prim. Kuzman i prof. Pavleković, dok pitanja koja se odnose na psihologiju pišu N. Čurković i A. Pavlina. Test bi trebao sadržavati oko 5 pitanja po tematskoj cjelini i ne bi trebao trajati dulje od 60 minuta.
5. Dogovoreno je da se o točki 5. suradnici pojedinačno očituju.
6. Na početku sastanka (a izvan dnevnog reda) prisutni recenziraju evaluacijske listiće za praćenje edukacije nastavnika koja se namjerava provesti ovaj isti dan u hotelu Laguna. Listiće su odnijeli N. Čurković, J. Buljan Culej, M. Merkaš i A. Pavlina odmah po završetku sastanka.

Idući sastanak dogovoren je za srijedu, 20.02.2008.g. u 13,30 sati.

Sastanak vodila i zapisnik odobrila: dr.sc. Jasminka Buljan Culej

Zapisnik sastavila: gđa. Vanja Petričević

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

POZIV

na sastanak o praćenju
*Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i
srednjim školama*
koji će se održati u **srijedu, 20. veljače** u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18/III.
s početkom u **13.30**

Dnevni red:

- Osvrt na koncepciju evaluacije J. Burušića
- Definiranje metodologije uzorkovanja kontrolnih skupina
- Prva inačica testa znanja - diskusija

Zapisničar: Vanja Petričević

Predviđeno trajanje sastanka do 15.00

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Zagreb, 20. veljače 2008.g.

ZAPISNIK

sa sastanka na temu Zdravstvenog odgoja
održanog u utorak, 20. veljače 2008. od 13,30 do 15,20 sati
u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18, Zagreb

Prisutni: J. Burušić, M. Kuzman, A. Pavlina

Ispričali se: D. Toth, G. Sirovatka, J. Buljan Culej, N. Čurković, M. Merkaš, G. Pavleković

Dnevni red:

1. Osvrt na koncepciju evaluacije J. Burušića
2. Definiranje metodologije uzorkovanja kontrolnih skupina
3. Prva inačica testa znanja – diskusija

M. Kuzman otvorila je diskusiju oko samog programa zdravstvenog odgoja za pete razrede u dijelu koji govori o spolnosti budući da smatra da će pitanja u testu biti neusklađena s materijalima jer nekih važnih tema u materijalima uopće nema iako su u početku navedene.

M. Kuzman zaključuje da se pitanja za test znanja za učenike ne mogu generirati iz materijala ali se onda javlja problem da se na taj način neće moći evaluirati sami programi.

J. Burušić naglašava da je ovdje bitna analiza utjecaja na stavove i ponašanje a da program ne možemo mijenjati. Iz programa je vidljivo da im je cilj smanjenje predrasuda u SŠ pa bi trebalo uzeti 10 (Grozđ) odnosno 12 (Forum) tema koje imamo u svakom programu i te teme provlačiti kroz sve upitnike i za učenike i za nastavnike. Trebalo bi naći teme koje se poklapaju i koje su nove koje se pojavljuju i iz tih recimo 15 tema izgenerirati po recimo 4 pitanja, radi mogućnosti usporedbe, zajedničkih i specifičnih dijelova. Treba voditi računa o tome da prvi početni test ne bude prelagan.

M. Kuzman ističe da će se javiti problem ukoliko se na nastavi biologije već predavalo o bilo kojoj od ovih tema.

Ana Pavlina se slaže da je formiranje pitanja za pete razrede bilo vrlo teško upravo iz tog razloga.

J. Burušić smatra da bi trebalo u istom upitniku evaluirati promjenu stava, promjenu ponašanja, zadovoljstvo naučenim a posebno test znanja s čime je M. Kuzman suglasna.

J. Burušić predlaže da svi zajedno formuliraju pitanja ukoliko to M. Kuzman predstavlja problem jer nam vrijeme ističe. M. Kuzman naglašava da su papiri koje smo dobili nepotpuni i da je na osnovu tog materijala vrlo teško raditi.

Stav Instituta „Ivo Pilar“, ističe J. Burušić, je da bi pored provođenja instruktorskog seminara trebalo nastavnike, koji će programe provoditi, pozvati u Nacionalni centar i da bi to i trebalo učiniti.

Svi se slažu da u materijalima nedostaju razrađene teme odnosno nastavne jedinice i njihovi ciljevi.

J. Burušić i M. Kuzman suglasni su da se zadržimo na samim temama i opisu sadržaja teme koje su dostavljene kao službeni prijedlog programa Grozda i Foruma.

Javlja se i pitanje evaluacije krivih odgovora koji su već u samim programima krivi – što će se priznati kao pravi odgovor?

M. Kuzman želi da se pridržavamo znanstvenih činjenica i J. Burušić ponovno naglašava da ne trebamo ulaziti u sami program nego program evaluirati.

Raspravljalo se o pitanjima na testu i tko će koja pitanja sastavljati.

Odgovori isto tako moraju biti prilagođeni i metodologiji i programu i znanstvenim činjenicama.

Do idućeg sastanka trebalo bi imati gotova pitanja koja bi se u ponedjeljak trebala razmijeniti. Svi će razmijeniti materijale i u ponedjeljak sastaviti konačnu verziju.

Potrebno je da svi materijali budu gotovi do 29. veljače 2008.g. a ako to neće biti moguće evaluacija će se morati odgoditi poručuje J.B. Culej a J. Burušić i M. Kuzman se ne slažu jer smatraju da se lektura i korektura svakako moraju obaviti ali da za to nije potrebno 14 dana i predlažu da se rok produži jer je realno da će se stići obaviti sve tehničke radnje za manje vremena.

J. Burušić moli hodogram i rokove jer to još uvijek od Centra nije dobio te da još uvijek ne zna proceduru odabira programa unutar srednjih škola.

Ana Pavlina obavijestila je o proceduri koja je takva da nastavnici na roditeljskom sastanku predstavljaju (po jedan za svaki program) program i roditelji se onda izjašnjavaju, a J. Burušić moli da ga se obavijesti tko je odlučio da procedura bude takva.

Isto tako M. Kuzman zanima da li je jedinica pojedini roditelj ili cijeli razred i da li se djecu išta pita te moli da joj se te informacije dostave. Predlaže da se djeca opredjele za program i donese pismeni pistanak roditelja i zanima ih da li se roditelj može odlučiti da netko to uopće ne želi u osnovnoj školi.

Problem predstavlja i što je s onim roditeljima koji nisu bili u mogućnosti pojaviti se na roditeljskom sastanku pa treba postaviti rok za potpise ali i što s onima koji se ni nakon tog roka ne izjasne. Tu bi se trebalo uvesti i razrednika koji bi trebao kontaktirati takve roditelje.

Isto tako je bitno znati kako su se javljali nastavnici za provođenje programa i koliko je od njih razrednika.

Sporazumni pristanak – MZOŠ je inzistirao da se sastavi takav formular da se vidi pristanak roditelja da djeca sudjeluju i u provođenju programa i u vrjednovanju programa.

M. Kuzman i J. Burušić predlažu da se samo doda jedna rečenica u informirani pristanak u kojoj se izražava pristanak na sudjelovanje u vrjednovanju programa a da se cjelokupni opis i svrha stave u prilog.

Uzorkovanje kontrolnih škola

J. Burušić predlaže da se pokušaju ostvariti skupine od cca 10 razrednih odjela unutar 5 škola koje će biti kontrolne škole. Škole bi trebalo predložiti iz najbližih susjednih mjesta.

Institut „Ivo Pilar“ će predložiti popis OŠ i SŠ škola za uzorkovanje.

Šifriranje podataka testova

Nakon svih zatraženih informacija Institut „Ivo Pilar“ će riješiti to pitanje a o čemu su suglasni J. Burušić i NCVVO zbog uparivanja testova i povezivanja sa roditeljskim upitnicima. Detaljan prijedlog Institut će dati idući put.

M. Kuzman misli da bi bilo najbolje da se rade strukturirane šifre.

Idući sastanak predložen za utorak, 26. veljače, 2008.g. u Institutu „Ivo Pilar“.

Zapisnik sastavila: gđa. Vanja Petričević

Zapisnik odobrio: Goran Sirovatka, dipl. ing., ravnatelj

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

POZIV

na sastanak o praćenju
*Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i
srednjim školama*
koji će se održati u **utorak, 26. veljače** u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18/III.
s početkom u **11.00**

Dnevni red:

- Upoznavanje s hodogramom aktivnosti (J. Buljan Culej, 15 min + rasprava)
- Prezentacija „Sporazumnog pristanka“ (N. Ćurković, 15 min)
- Prijedlog *Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar* o načinu šifriranja testova i upitnika (J. Burušić, 15 min)
- Test znanja (svi, 30 min)
- Rasprava

Zapisničar: Vanja Petričević

Predviđeno trajanje sastanka do 13.00

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Zagreb, 26. veljače 2008. g.

ZAPISNIK

sa sastanka na temu praćenja

Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama

održanog u utorak, 26. veljače 2008. od 11.00 do 13.00 sati

u prostorijama NCVVO-a,

Marulićev trg 18, Zagreb

Prisutni: *J. Buljan Culej, J. Burušić, M. Kuzman, G. Pavleković, N. Čurković i A. Pavlina*

Ispričali se: *G. Sirovatka*

Dnevni red:

- *Upoznavanje s hodogramom aktivnosti*
- *Prezentacija „Sporazumnog pristanka“*
- *Prijedlog Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar o načinu šifriranja testova i upitnika*
- *Test znanja- diskusija*

Ad 1. J. B. Culej obavijestila je suradnike kako ravnatelji škola upozoravaju na problem izvođenja svih 12 sati nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja unutar ove školske godine zbog nadolazećih proljetnih praznika.

Svi su suglasni da bi MZOŠ trebalo donijeti odluku o točnom datumu početka provođenja programa te kontaktirati škole. MZOŠ-u će se uputiti sugestija da sve škole započnu s provedbom programa u isto vrijeme kako bi se evaluacija mogla provesti na kvalitetan i znanstven način, a kao datum predlaže se da to bude tjedan dana prije početka proljetnih praznika.

M. Kuzman smatra da bi MZOŠ za provođenje programa trebalo školama osigurati cijelo jedno polugodište kako bi se program uspio provesti u cjelosti, te da se tako razrednicima

ostavi i dovoljno vremena za obavljanje redovitih poslova predviđenih za sat razredne zajednice.

G. Pavleković stoga smatra da bi se MZOŠ-u trebao uputiti prijedlog da se s provedbom programa započne na jesen kako bi se evaluacijom mogli donijeti valjani zaključci.

J. B. Culej izložila je radnu verziju hodograma aktivnosti s predloženim datumima.

Suradnici će se naknadno izjasniti o eventualnim promjenama datuma.

J. Burušić smatra da se trebamo usredotočiti na nadolazeće aktivnosti prilikom sastavljanja hodograma, te će na sljedećem sastanku predložiti koncept hodograma aktivnosti u ime Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“. Također, smatra da do 15. srpnja treba biti završen cijeli projekt tj. gotov izvještaj.

Upitnici za učenike, ravnatelje, nastavnike i roditelje namijenjeni za prvo ispitivanje su dovršeni, a J. Burušić dostavit će ih suradnicima kroz ovaj tjedan.

G. Pavleković ističe da bi se upitnicima, govoreći na razini škole, trebalo saznati zašto su upravo ove škole pristale provoditi program zdravstvenog odgoja te zašto su se odlučile baš za određeni program (GROZD-ov ili Forumov u SŠ). Također, naglašava potrebu da i kontrolne škole budu zahvaćene ovim dijelom evaluacije. Potrebno bi bilo ispitati i njihova očekivanja u svezi zdravstvenog odgoja.

Institut Ivo Pilar pripremit će upitnike i za kontrolne škole.

G. Pavleković dodaje da bi se na razini nastavnika trebale saznati karakteristike i motivacija nastavnika koji su se uključili u program te koji su razlozi zašto se ostali nastavnici nisu prijavili. Također, postavlja se pitanje hoće li se upitnicima ispitati samo oni roditelji koji su pristali na sudjelovanje u programu ili svi bez obzira na pristanak. Zaključeno je da će svi roditelji biti zamoljeni za ispunjavanje upitnika.

J. Burušić smatra da bi se upitnici za roditelje trebali podijeliti i ispuniti prilikom održavanja roditeljskog sastanka. Nadalje, prezentirao je suradnicima evaluacijske listiće za nastavnike i učenike. Naglašava potrebu da se pozovu svi nastavnici koji sudjeluju u provođenju programa kako bi im se dala precizna uputa o proceduri u svezi primjene evaluacijskih listića.

Ad 2. Sporazumni pristanak prezentiran je suradnicima. Odlučilo se za jednostavniju formu s. pristanka te da za srednje škole na njemu bude evidentirana i odluka o izboru programa.

M. Kuzman postavlja pitanje kako će se postupati s roditeljima koji se ne odazovu roditeljskom sastanku.

Ad 3. J. Burušić iznio je prijedlog Instituta Ivo Pilar da je moguće putem 10 varijabli kao što su naziv škole, razred, datum rođenja, spol itd. izvršiti uparivanje podataka.

Suradnici smatraju da to nije dobro rješenje jer ispitanici (naročito učenici) neće steći povjerenje da su podaci anonimni, a time je upitna iskrenost u odgovaranju na pitanja osjetljive tematike.

Odlučeno je da će ispitanici popunjavati strukturirane šifre te da će se na taj način uparivati podaci.

Ad 4. Test znanja, stavova i vještina za učenike osnovnih škola je u završnoj fazi i biti će primijenjen na fokus grupi učenika 5.tih razreda u petak 29. veljače. Test znanja, stavova i vještina za učenike srednjih škola biti će završen tijekom slijedećeg tjedna.

Test za srednje škole trebao bi sadržavati pitanja iz područja koja su zajednička za oba programa, ali i pitanja koja su specifična u odnosu na pojedini program.

J. Burušić ponovno naglašava važnost da test znanja bude dovoljno osjetljiv kako bi se mogla ispitati eventualna promjena u znanju učenika.

N. Ćurković i A. Pavlina obavijestile su suradnike da su organizirale fokus grupu s učenicima petog razreda kako bi se dobio uvid da li je sadržaj testa prilagođen kognitivnoj razini učenika i postoje li ikakve nejasnoće u svezi njegova rješavanja.

Suradnici koji su zaduženi za konstrukciju testa (HZJZ, AŠ, NCVVO) ističu kako je u programima naglasak stavljen na formiranje stavova i usvajanje vještina, te je usuglašeno da se naziv testa preoblikuje u test znanja, stavova i vještina.

Idući sastanak predložen je za slijedeći tjedan, a o točnom datumu suradnici će biti obaviješteni na vrijeme.

Zapisnik sastavila: Ana Pavlina

Zapisnik odobrila: dr. sc. Jasminka Buljan Culej

U Zagrebu, 27. 02. 2008.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

POZIV

na sastanak o praćenju
*Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i
srednjim školama*
koji će se održati u **četvrtak, 8. svibnja** u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18/III.
s početkom u **14.00**

Dnevni red:

- Izvještaj o broju učenika uključenih u programe
- Izvještaj o kontrolnim školama
- Definiranje instrumenata za završnu evaluaciju
- Definiranje datuma završnog testiranja učenika
- Rasprava

Zapisničar: Natalija Grgić

Predviđeno trajanje sastanka do 15.30

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

ZAPISNIK

sa sastanka o praćenju Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama

održanog 08. 05. 2008. u prostorijama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, s početkom u 10h i završetkom u 11.15h

SUDIONICI:

dr.sc. Jasminka Buljan Culej – načelnica Istraživačko-razvojnog odjela, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO)

prim. dr. sc. Marina Kuzman, dr. med. – voditeljica Službe za školsku medicinu i prevenciju ovisnosti u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo

doc. dr. sc. Josip Burušić – znanstveni suradnik na Institutu „Ivo Pilar“

stručne suradnice u Istraživačko-razvojnem odjelu (NCVVO): Ines Potočić, Ana Pavlina, Natalija Ćurković

ISPRIČALI SE:

prof. dr. sc. Gordana Pavleković, dr. med. – pomoćnica direktora za odnose s javnošću u Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“

Ad 1. Sastanak je otvorila Jasminka Buljan Culej s prijedlogom da se odmah započne s prvom točkom dnevnog reda, a to je izvještaj o broju učenika uključenih u programe. Izvještaj je podnijela Ana Pavlina koja je za sve sudionike pripremila i tiskane izvještaje.

Ad 2. Nakon podnesenog Izvještaja, J. Burušić postavio je pitanje o tome kako će se provesti usporedba eksperimentalnih i kontrolnih srednjih škola s obzirom na činjenicu da je u ispitivanje uključen premali broj učenika eksperimentalnih škola (Upravno-birotehnička škola svega osam učenika) te da će dvije škole završiti s programom tek iduće školske godine. Također je postavio pitanje kako je moguće da dvije škole završavaju s programom tako kasno. J. Buljan Culej odgovorila je kako je ovim dvjema školama („Vladimir Nazor“, Zadar i „Antun Vrančić“, Šibenik) dopuštenje za završetak programa u rujnu dao gosp. Ujević u ime MZOŠ-a jer je to bio njihov uvjet za ostanak u Eksperimentalnom programu zdravstvenog odgoja i obrazovanja (ZOO). J. Burušić nadalje je ustvrdio kako će zbog vrlo malog broja učenika uključenih u program Foruma za slobodu odgoja (FSO) biti vrlo teško napraviti objektivno vrjednovanje. J. Buljan Culej rekla je kako ćemo veći broj učenika imati u rujnu kada s programima završavaju dvije škole, međutim J. Burušić upozorio je da će između lipnja, kada Eksperimentalni program završava u većini škola, i rujna kada će završiti preostale dvije škole vjerojatno „procuriti“ testovi znanja te više neće biti izvedivo objektivno mjerenje. J. Buljan Culej odgovorila je kako će iz tog razloga, a na raniji prijedlog J. Burušića, predstavnici NCVVO-a sudjelovati na svim završnim testiranjima te će se ispitni materijali smjeti otvoriti i primjenjivati samo u prisutnosti predstavnika NCVVO-a.

Ad 3. M. Kuzman postavila je pitanje o tome hoće li škola Vladimira Nazora iz Daruvara pisati završni test zadnjeg dana školske godine. J. Buljan Culej odgovorila je kako je NCVVO trenutno u dogovorima s dotičnom školom oko pomicanja završnog testiranja na neki raniji termin.

Ad 4. J. Burušić izrazio je svoje neslaganje s dosadašnjim radom i organizacijom provedbe praćenja Eksperimentalnog programa ZOO od strane NCVVO-a. Smatra da je neprofesionalno što NCVVO u zadnja dva mjeseca nije organizirao sastanke sa suradnicima na Projektu o tijeku praćenja provedbe Programa. Nadalje, smatra da je NCVVO trebao uložiti više napora oko organizacije same provedbe Eksperimentalnog programa ZOO kako bi se spriječile situacije poput one u Upravno-birotehničkoj školi u Zagrebu u kojoj je u Program uključeno samo osam učenika te one u srednjim školama koje završavaju s programom tek u rujnu. Također je naglasio da je neozbiljno i neprofesionalno od NCVVO što nisu napravljeni ugovori kojima bi se formalizirali odnosi među suradnicima na Projektu. J. Buljan Culej odgovorila je kako za sve ove prigovore postoje realna opravdanja, te ih navela:

1. Ukoliko su suradnici na Projektu smatrali da nemaju dovoljno informacija, mogli su inicirati sastanke ili tražiti informacije što se i očekuje od suradnika koji zajedno rade na nekom projektu.

2. NCVVO nije kriv za mali odaziv učenika u pojedinim školama, već je za to kriv mali odaziv roditelja na roditeljske sastanke koji su prethodili uključivanju učenika u Eksperimentalni program. NCVVO je potaknuo škole kod kojih je bio mali odaziv roditelja da organiziraju još jedan roditeljski sastanak. Daljnje uplitanje u uključivanje učenika u Program bilo bi izvan domene NCVVO-a u ovom Projektu.

3. Što se tiče škola koje završavaju s Programom u rujnu, one su za to dobile dozvolu izravno iz MZOŠ-a.

4. Pitanje plaćanja i ugovora ovisi o MZOŠ-u te ni NCVVO kao ni škole koje sudjeluju u Programu još nisu dobile nikakve novce za provođenje Programa. Na to je J. Burušić odgovorio da bi NCVVO trebao više inzistirati na tome da MZOŠ napravi ugovore i donese odluku o plaćanju svih strana koje sudjeluju u Projektu provedbe i praćenja Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja.

Ad 5. J. Buljan Culej predložila je postizanje dogovora oko daljnjeg tretiranja srednjih škola koje završavaju s Programom u rujnu. J. Burušić smatra da je bespredmetno raspravljati o tome da se rezultati obrađuju bez te dvije škole jer u njima ima najviše učenika i one su u tom smislu vrlo važne. M. Kuzman predložila je da se škole koje služe kao kontrola za ove dvije škole također ispituju u rujnu. Prijedlog je prihvaćen te je postignut dogovor oko toga da se izvještaji i za srednje i za osnovne škole rade u rujnu, nakon pristizanja svih rezultata. Iako će izvještaje za osnovne škole biti moguće napraviti tijekom lipnja i srpnja, srednje škole bi u tom slučaju bile u neravnopravnom položaju pa će stoga svi izvještaji biti završeni sredinom listopada 2008.

Ad 6. M. Kuzman postavila je pitanje o tome je li netko išao u škole i opažao način na koji se provodi Program i kakva je atmosfera u školama i među učenicima. J. Buljan Culej odgovorila je kako je Centar prikupio podatke o broju nastavnih tema koje su do sada u školama obrađene kao i o rasporedu održavanja tako da se može nenajavljeno doći na nastavu i provesti opažanje, te da se svakako planira ići i na završna testiranja. Organizirati odlaske u škole je još uvijek moguće jer neke škole još nisu došle niti do polovice Programa. J. Burušić je iskazao nezadovoljstvo zbog toga što dosad još nitko nije bio u školama jer smatra se na taj način izgubilo 2/3 programa. A. Pavlina je na to rekla da još uvijek stignemo provesti kvalitetno opažanje gotovo svih tema unutar Programa s obzirom na činjenicu da su učenici mogli sami birati redoslijed tema pa je on stoga različit u različitim školama i razredima, a osim toga uvijek bi u nekom dijelu imali gubitak jer opažanje se provodi samo jednom. Na to su M. Kuzman i J. Burušić rekli da oni za to nisu znali. N. Ćurković izrazila je čuđenje zbog činjenice da J. Burušić to ne zna s obzirom da je to informacija koju su predstavnice NCVVO-a i Instituta Ivo Pilar dobile prilikom sudjelovanja na edukacijama koje su bile organizirane od strane udruga GROZD i Forum za slobodu odgoja za voditelje programa ZOO. N. Ćurković istaknula je još da su predstavnice NCVVO-a i Instituta bile uvijek zajedno i jednako vremena na edukacijama te da su im sve informacije od strane predstavnika udruga GROZD i Forum za slobodu odgoja bile jednako dostupne.

Ad 7. Na prijedlog M. Kuzman dogovoreno je da se organizira opažanje izvođenja nastave ZOO i to u barem 50% škola te da se od škola zatraže izvještaji o planiranom redoslijedu prolaženja pojedinih tema. Također je postignut dogovor oko toga da će protokole za objektivno opažanje nastave izraditi NCVVO te poslati Institutu „Ivo Pilar“ na recenziju.

Ad 8. Nakon rasprave, N. Ćurković podnijela je izvještaj o rezultatima testova znanja koji su primijenjeni na učenicima eksperimentalnih i kontrolnih škola. Glavni zaključak je da testovi i za osnovne i za srednje škole imaju vrlo dobre psihometrijske karakteristike te da ne postoji razlika u postignuću između učenika eksperimentalnih i

kontrolnih škola. J. Burušić zatražio je matricu s podacima s testova te mu je ona obećana od strane NCVVO-a.

Ad 9. J. Buljan Culej predstavila je plan za provedbu predtestiranja testova znanja za završnu evaluaciju te je dala na uvid sudionicima sastanka prijedlog testova zamolivši ih da daju svoje komentare. Međutim, M. Kuzman i J. Burušić zatražili su da im se testove pošalje u elektronskom obliku te će ih naknadno pregledati i komentirati.

Ad 10. Zaključno je dogovoreno da će predstavnici NCVVO-a poslati sudionicima sastanka sve materijale sa sastanka u elektronskom obliku. Također, J. Burušić obećao je da će on u ime Instituta „Ivo Pilar“ poslati upitnike za završnu evaluaciju do 30. svibnja 2008. uz uvjet da do tada budu gotovi ugovori i osigurana financijska sredstva. Isto tako, J. Buljan Culej rekla je da će dogovoriti sa školama da sve eksperimentalne osnovne škole budu završno testirane u 24. tjednu, a sve eksperimentalne srednje škole u 25. tjednu.

Zapisnik sastavila:

Natalija Ćurković

Zapisnik odobrila:

dr. sc. Jasminka Buljan Culej

U Zagrebu, 08. 05. 2008.

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

POZIV

na sastanak o praćenju
*Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i
srednjim školama*
koji će se održati u **srijedu, 11. lipnja** u prostorijama NCVVO-a,
Marulićev trg 18/III
s početkom u **15.00**

Dnevni red:

- Izvještaj o opažanju nastave ZOO
- Izvještaj o održanim fokus grupama
- Razno

Zapisničar: Ines Potočić

Predviđeno trajanje sastanka do 16.00

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Zagreb, 11. lipnja, 2008. g.

ZAPISNIK

sa sastanka na temu praćenja

Eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama

održanog u srijedu, 11. lipnja 2008. od 15.00 do 16.00 sati
u prostorijama NCVVO-a, Marulićev trg 18, Zagreb

Prisutni: J. Buljan Culej, M. Kuzman, M. Merkaš, N. Ćurković, I. Potočić i A. Pavlina

Ispričali se: J. Burušić

Dnevni red:

- 1. Izvještaj o opažanju nastave Zdravstvenog odgoja i obrazovanja*
- 2. Izvještaj o održanim fokus grupama nastavnika*
- 3. Razno*

Ad. 1. I. Potočić prezentirala je Izvještaj o opažanju nastave Zdravstvenoga odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. Tijekom svibnja izvedeno je opažanje nastave prema priloženom Protokolu u tri osnovne i pet srednjih škola, na ukupno deset nastavnih sati Zdravstvenog odgoja i obrazovanja. U srednjim školama opažana je nastava na pet nastavnih sati programa Udruge GROZD i dva nastavna sata Foruma za slobodu odgoja. Škole, nastavnici i sati određeni su slučajnim odabirom. Niti jedan nastavnik/ica nije imao/la svoju metodičku pripremu za ove nastavne satove ZOO-a jer smatraju da su im materijali dobiveni na edukaciji bili dostatni za održavanje sata. Uglavnom svi koriste dominantno verbalne metode nastave, ali i grupni rad. Materijali korišteni na satu su u većini slučajeva samo kreda i ploča, no neki nastavnici koristili su i slikovne prikaze učenika (većinom u osnovnim školama), materijale za rad na satu te sažetke (većinom u srednjim školama). Gradivo ZOO-a nastavnici isključivo koreliraju s gradivom iz prirode, odnosno biologije, i s prethodno obrađenim sadržajima ZOO-a. Svi nastavnici su iznimno motivirani za izvođenje nastave, a komunikacija s učenicima je uglavnom vrlo dobra kao i opća atmosfera na nastavi.

Ad. 2. J. Buljan Culej izvijestila je prisutne o tome da su u prostorijama Centra provedene fokus grupe s nastavnicima: 03. lipnja s nastavnicima osnovnih škola te 04. lipnja s nastavnicima srednjih škola - programi Forum i GROZD, i da su fokus grupe s učenicima planirane u polovici škola tijekom završnog testiranja. Ana Pavlina prezentirala je preliminarne zaključke fokus grupe s nastavnicima srednjih škola programa Forum za slobodu odgoja, a N. Ćurković prezentirala je preliminarne zaključke fokus grupe nastavnika osnovnih škola i fokus grupe nastavnika srednjih škola programa Udruge GROZD.

Osnovni zaključci: nastavnici su u program ušli dobrovoljno, a glavna motivacija im je bilo stručno usavršavanje, zanimljive teme i mogućnost drugačijeg rada s učenicima. Uglavnom su svi mijenjali programima predviđen redosljed tema jer im, prema vlastitoj prosudbi, nije bio logičan. Problem postoji u svezi određivanja materijala koji su korišteni u izvođenju nastave ZOO-a, gdje za poneke teme postoji obilje materijala koje su dale udruge, a za druge vrlo malo materijala. Mnogi nastavnici koristili su materijale iz različitih programa koji su se provodili ili se još uvijek provode u njihovim školama, poput programa za nenasilje, ljudska prava i sl. Osnovne škole nisu imale kontakt s Udrugom GROZD, dok su srednje škole koje provode njezin program komunicirale s predstavnikom Udruge dva puta telefonskim putem; na početku provođenja programa Udruga GROZD kontaktirala je nastavnike kako bi provjerili da li se nastava odvija kako je zamišljeno te drugi put pred sam kraj provođenja programa. Nastavnici koji su predavali prema programu Forum za slobodu odgoja nisu imali kontakt s ovom udrugom, osim u jednom slučaju kada je gimnazija iz Ogulina zatražila od Udruge da im pošalje prezentaciju za inicijalni roditeljski sastanak. Ova škola primila je navedenu prezentaciju, no ona ipak nije bila proslijeđena ostalim školama. U školama gdje ZOO nije uveden u sat razredne nastave pojavile su se velike poteškoće u organiziranju nastave (kao sedmi i nulti satovi) što je negativno utjecalo na učeničko pohađanje nastave. Također, učenicima najzanimljivije teme (spolnost, ovisnost) pokazale su se vrlo zahtjevnima za obraditi u jednom školskom satu, pa su ponekad učenici bili razočarani time što se već idući sat nastavljalo s novim gradivom. Ipak, uočeno je veliko zadovoljstvo postignutim stupnjem komunikacije u učionici te socijalizacijom pojedinih učenika ili skupina učenika s kojima do tada nije postojao značajniji kontakt. Svi nastavnici motivirani su za daljnje sudjelovanje u izvođenju nastave ZOO-a, no pod uvjetom da se utvrde organizacijski aspekti nastave – predavači, satnica i način plaćanja nastavnika.

Ad. 3. N. Ćurković izložila je slučaj koji se dogodio u osnovnoj školi u Slatini gdje su roditelji popunjavali Početni upitnik za roditelje/skrbnike grupno, na roditeljskom sastanku. Naime, postoji problem kvalitete mjerenja ovim upitnikom ako nije bio razumljiv roditeljima. M. Merkaš se ne slaže s generaliziranjem oko navedenog problema jer je moguće da se dogodila specifična situacija samo u toj školi, što treba utvrditi na kraju evaluacije.

M. Kuzman postavila je pitanje oko organizacije fokus grupa učenika i dojmovima s onih koje su već održane. N. Ćurković odgovara da su održane dvije fokus grupe: u Bujama (GrozD) i Umagu (Forum), no da je riječ o vrlo specifičnoj strukovnoj školi u kojoj je manji dio upisanih učenika zapravo pohađao nastavu ZOO-a. Ipak, uspjeli su obraditi zadane sadržaje i svi se slažu da je atmosfera na nastavi bila dobra, kao i metode grupnog rada koje su njihovi nastavnici prakticirali.

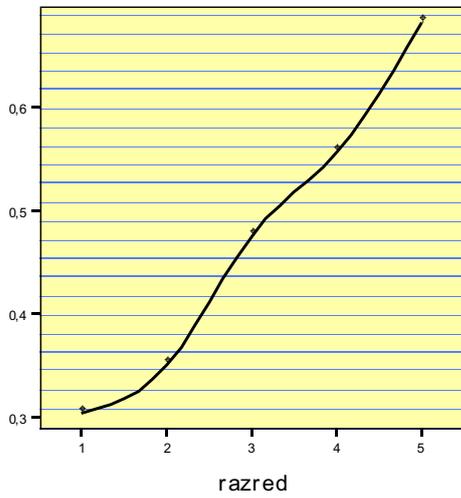
Sastanak vodila i zapisnik odobrila: dr. sc. Jasminka Buljan Culej

Zapisnik sastavila: Ines Potočić

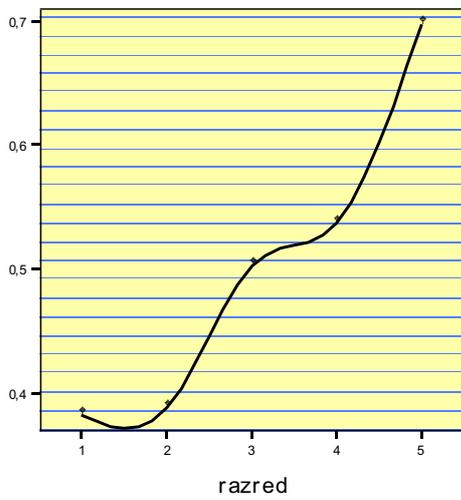
U Zagrebu, 17. 06. 2008.

Karakteristične krivulje – osnovne škole (početno mjerjenje)

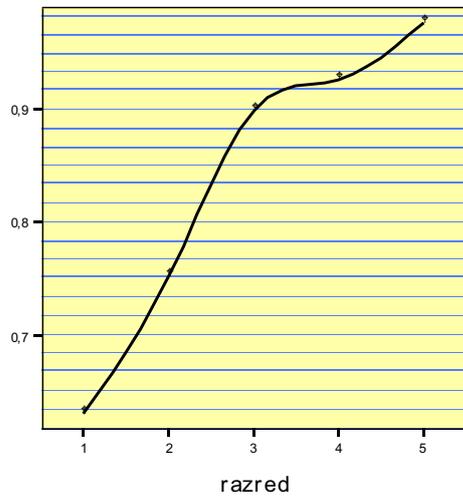
1. zadatak

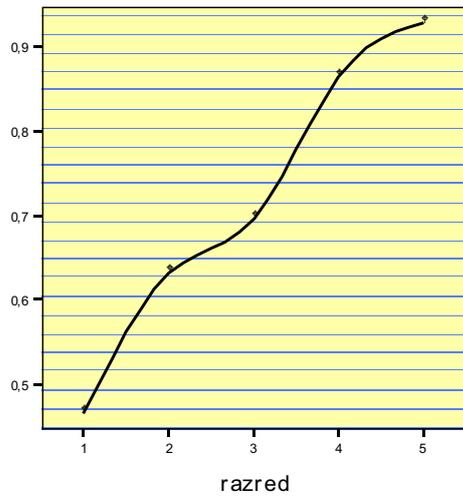
2. zadatak

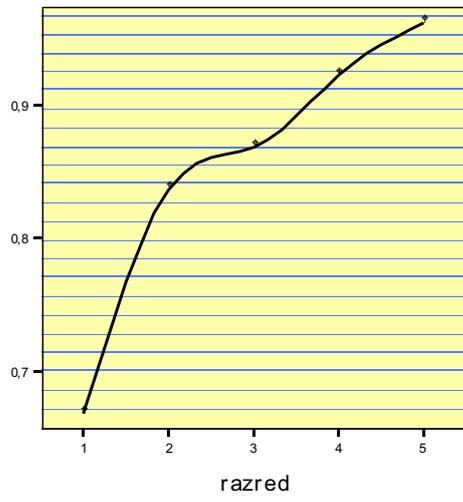
3. zadatak

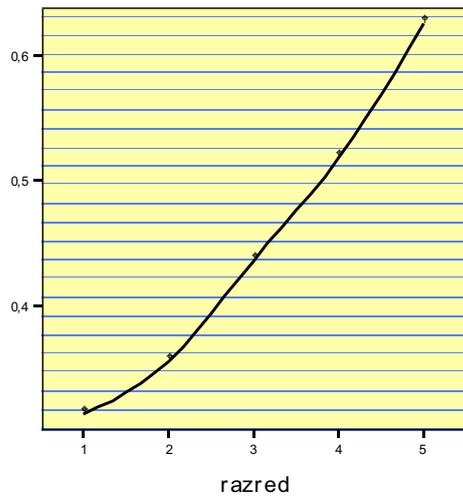
4. zadatak

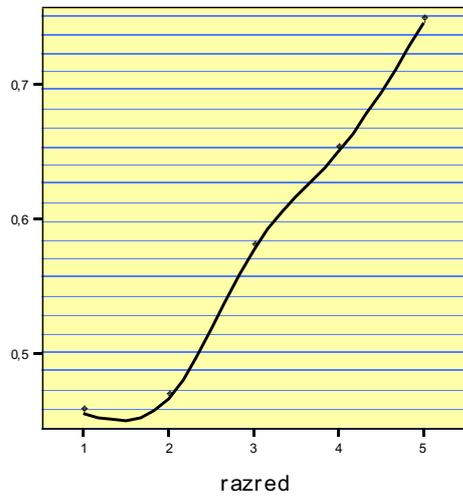
5. zadatak

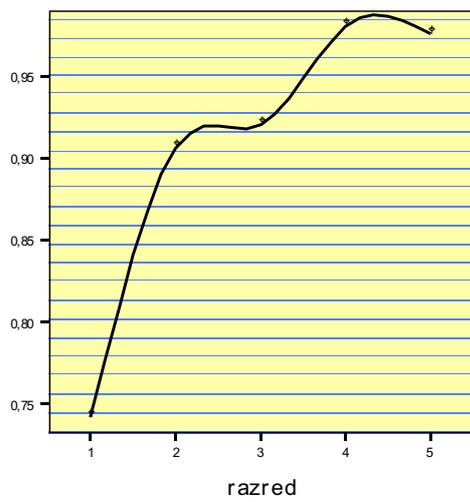
6. zadatak

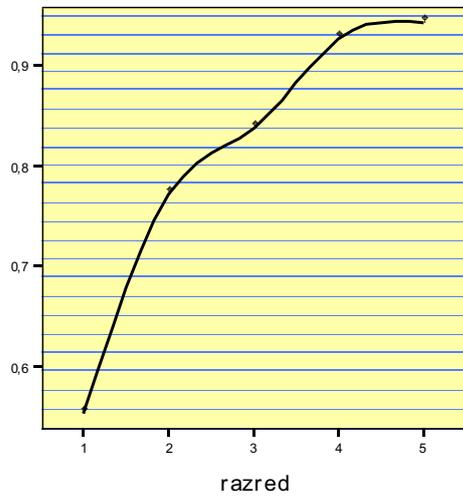
7. zadatak

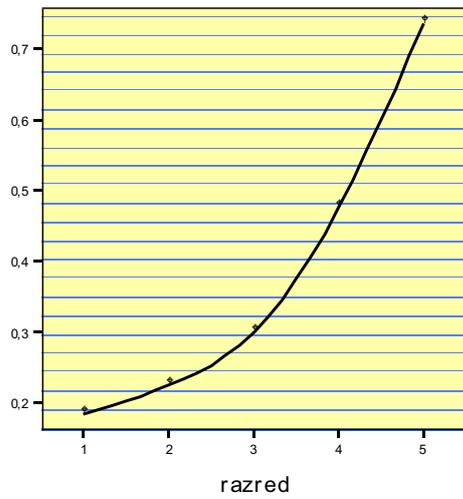
7_2. zadatak

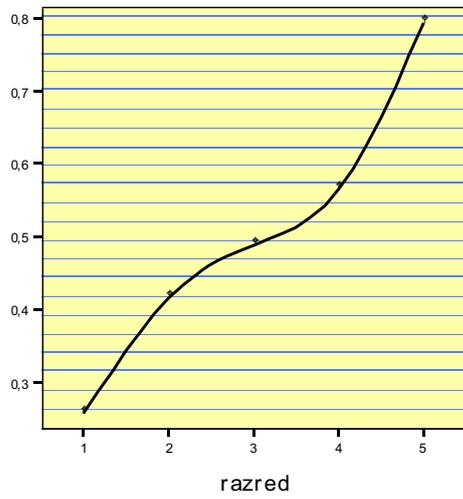
8. zadatak

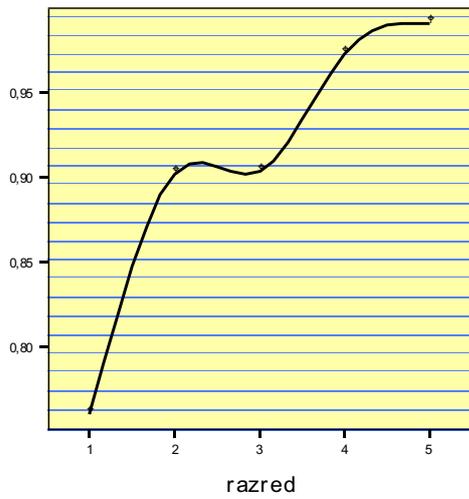
9. zadatak

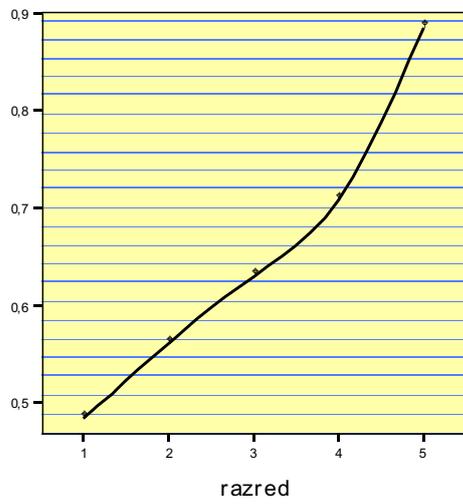
10. zadatak

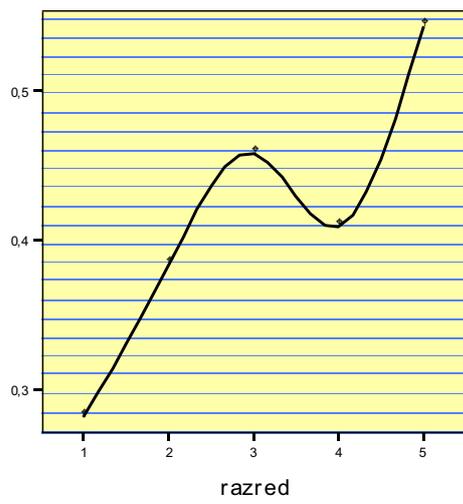
11. zadatak

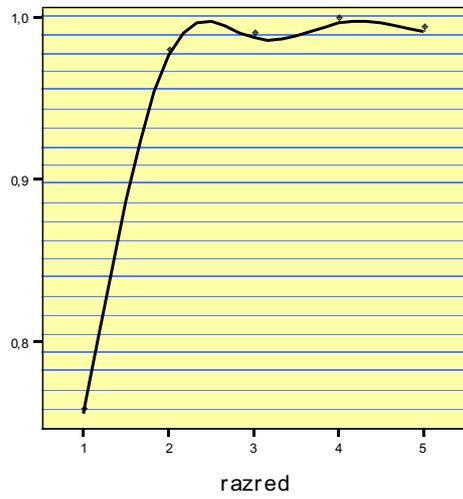
12. zadatak

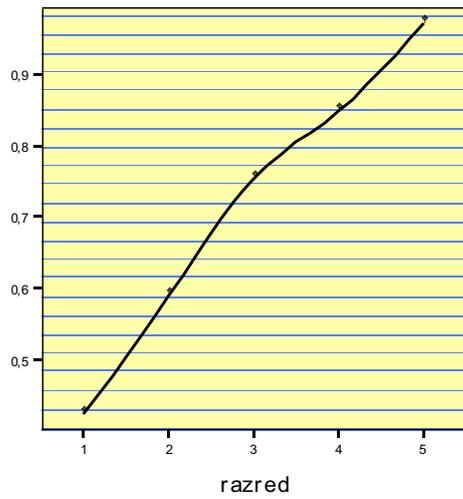
13. zadatak

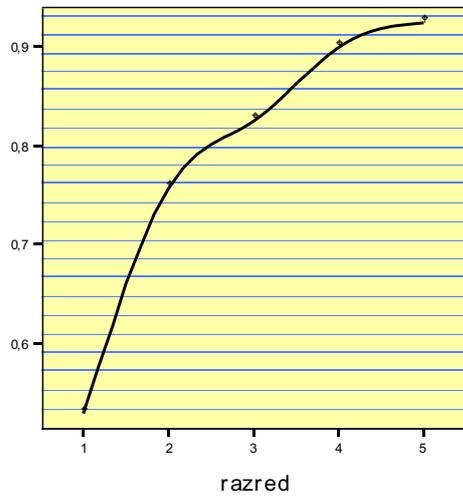
14. zadatak

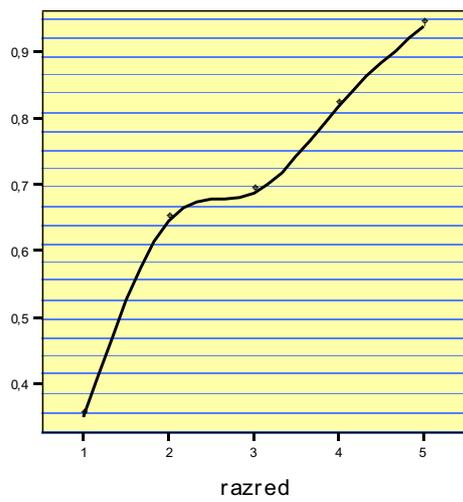
15. zadatak

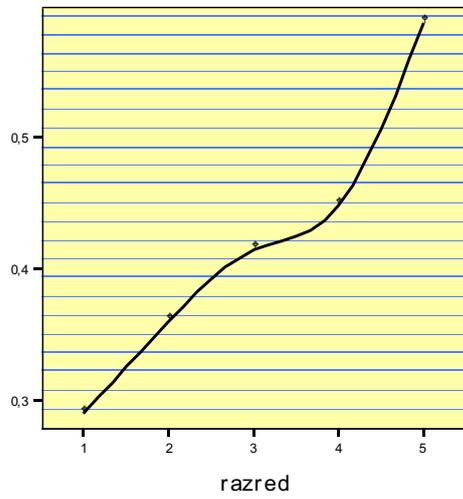
16. zadatak

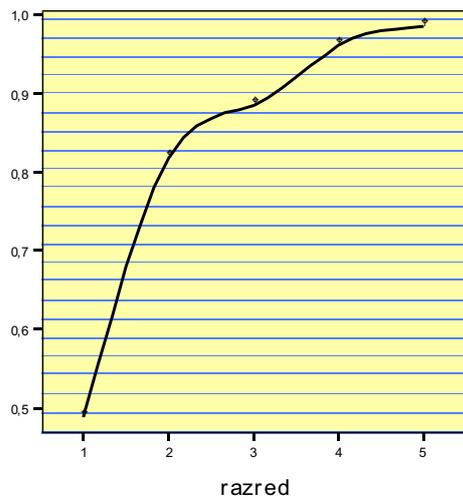
18. zadatak

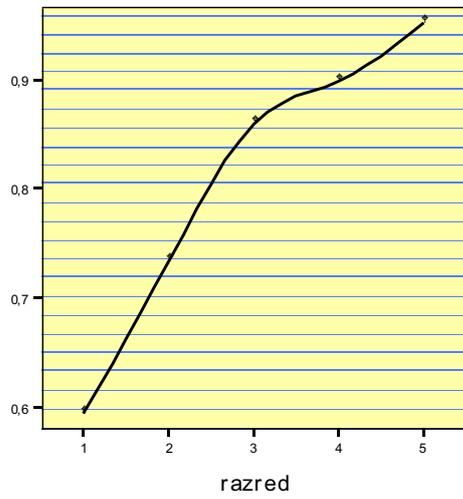
19. zadatak

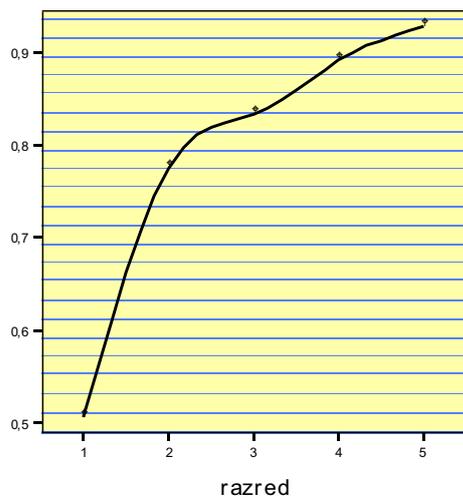
20. zadatak

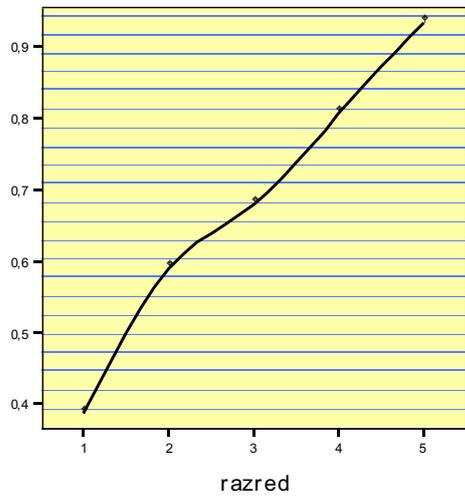
21. zadatak

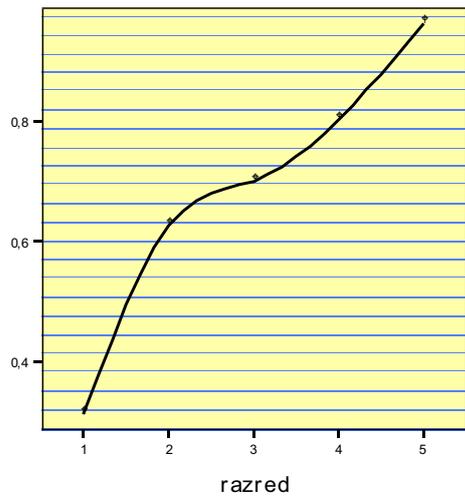
22. zadatak

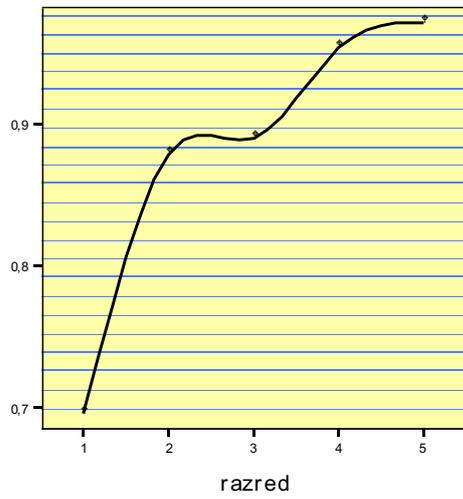
23. zadatak

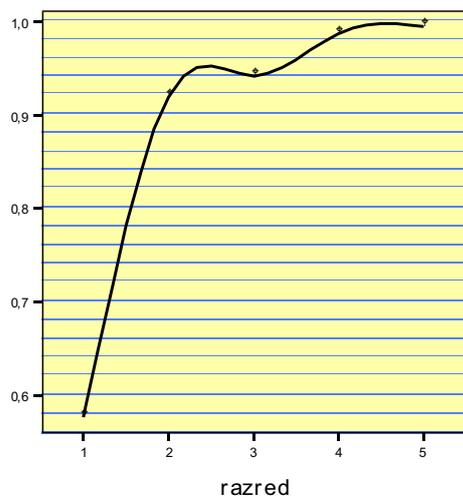
24. zadatak

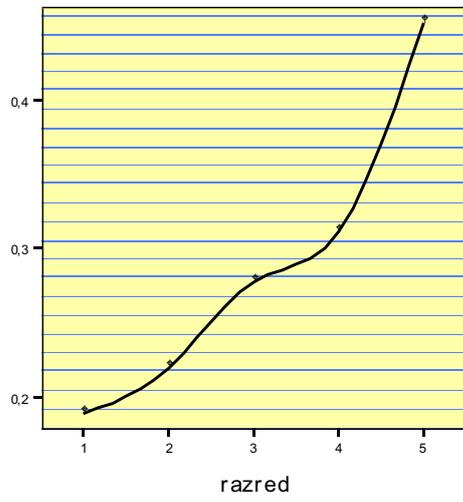
25. zadatak

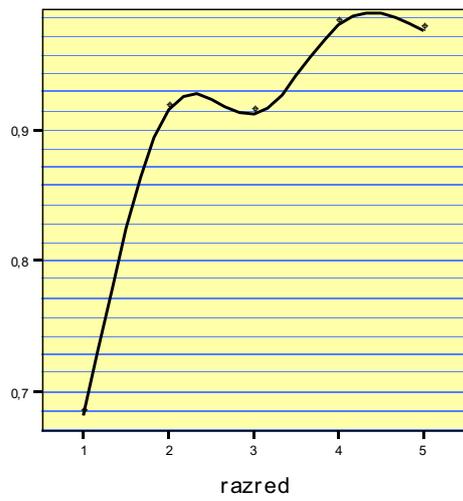
26. zadatak

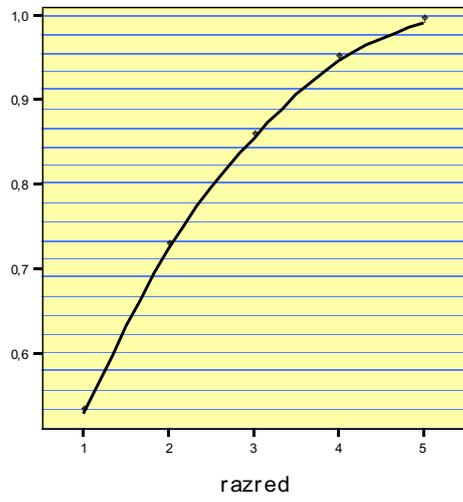
27. zadatak

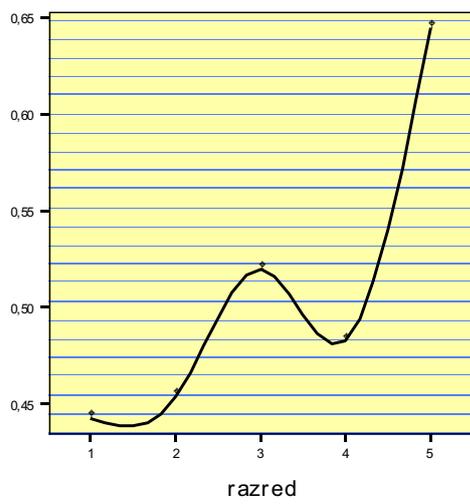
28. zadatak

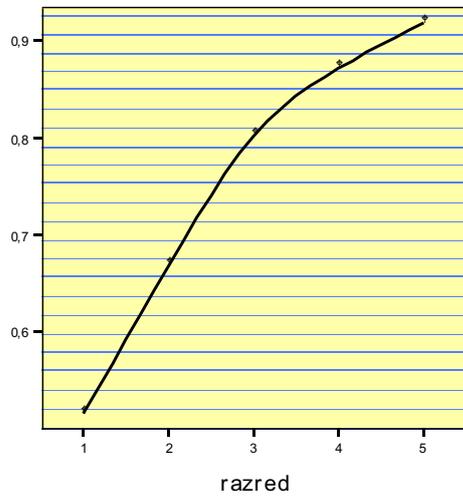
29. zadatak

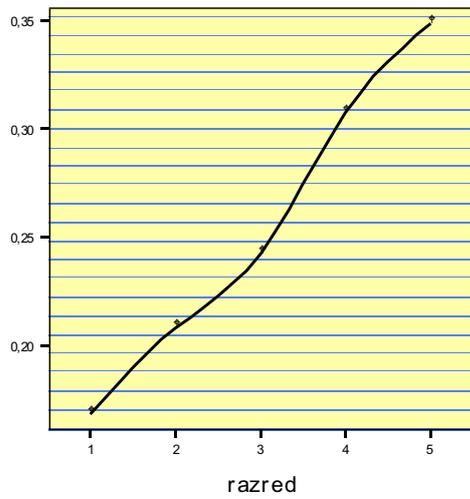
30. zadatak

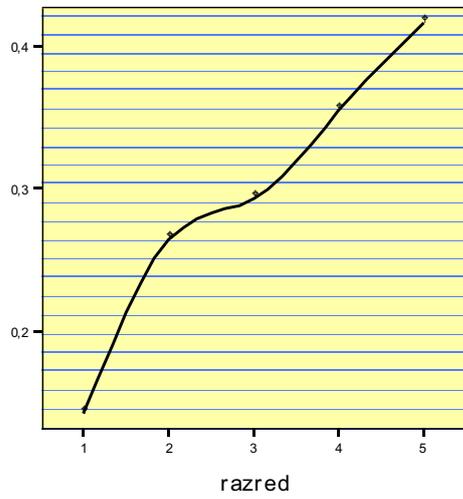
31. zadatak

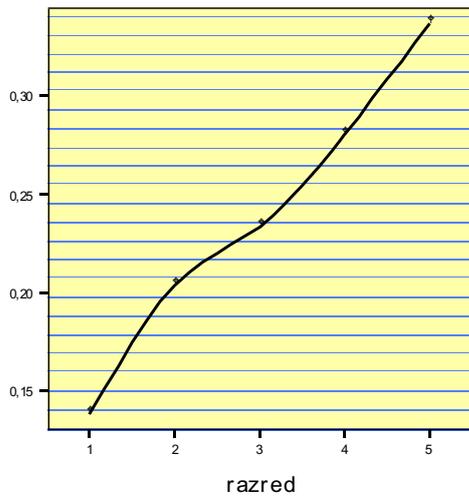
32.1. zadatak

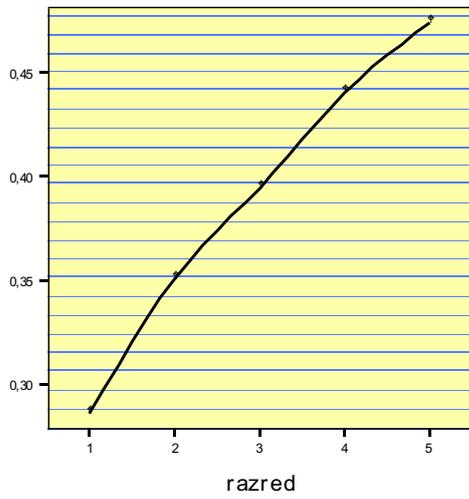
32.2. zadatak

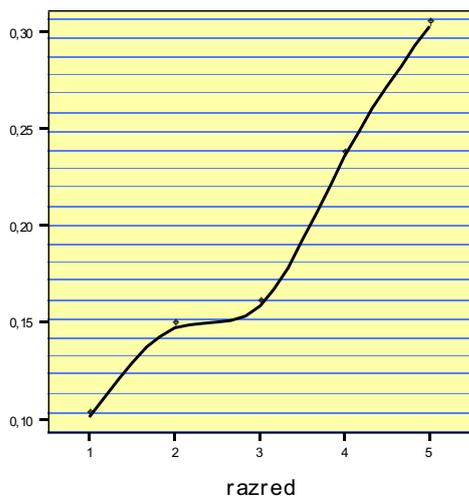
32.3. zadatak

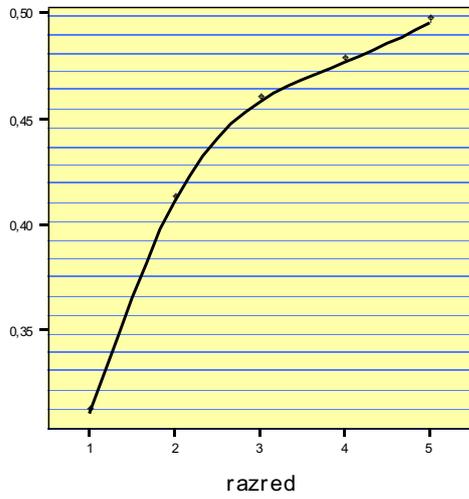
33.1. zadatak

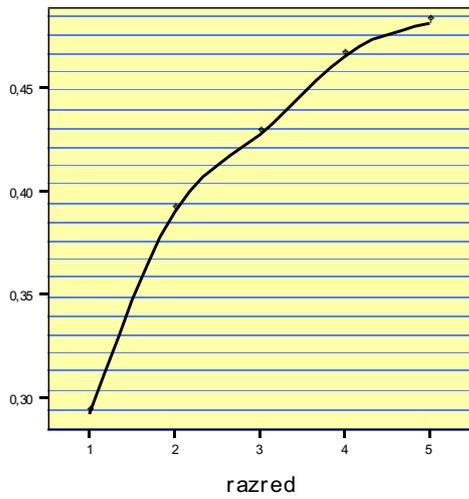
33.2. zadatak

33.3. zadatak

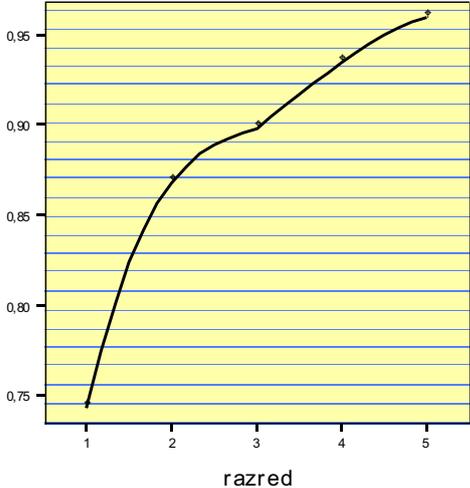

33.4. zadatak

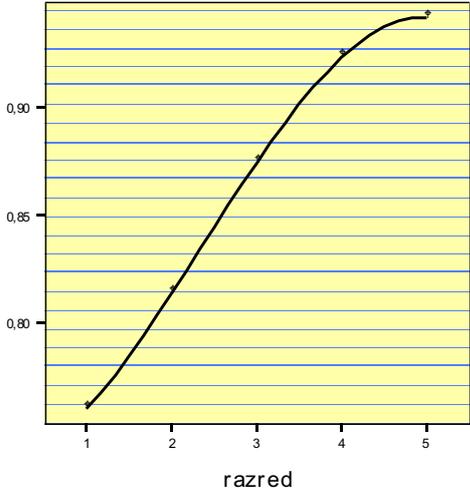

Karakteristične krivulje – srednje škole (početno mjerenje)

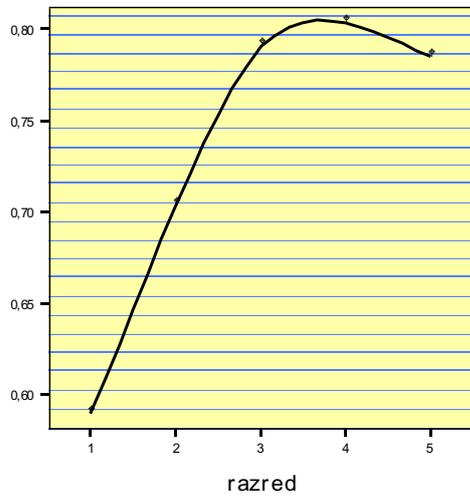
1. zadatak

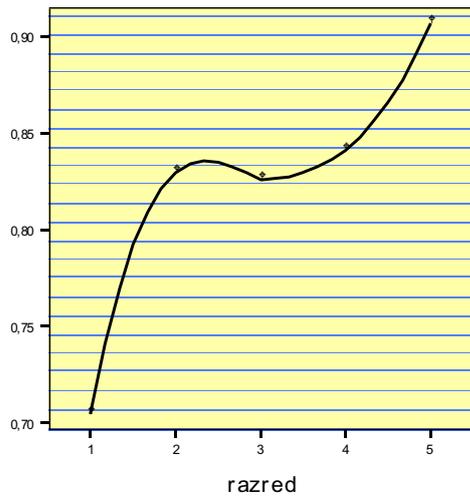
2. zadatak

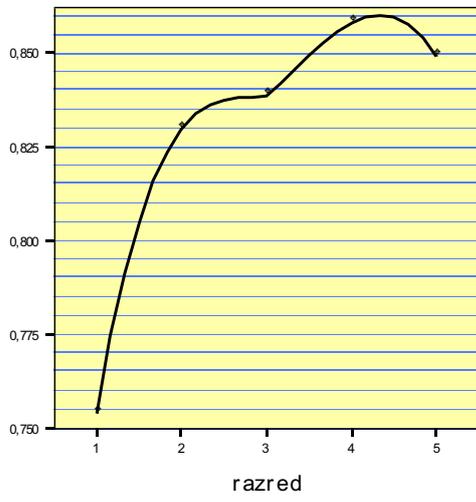
3. zadatak

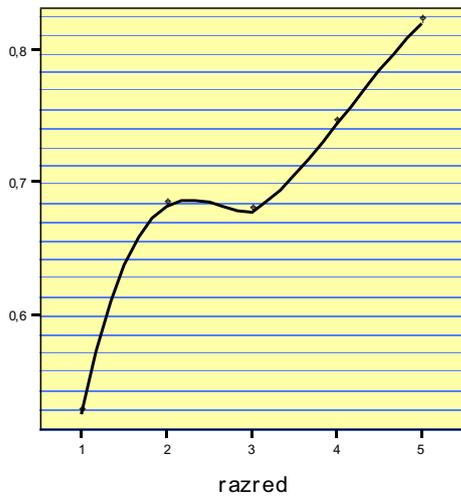
4. zadatak

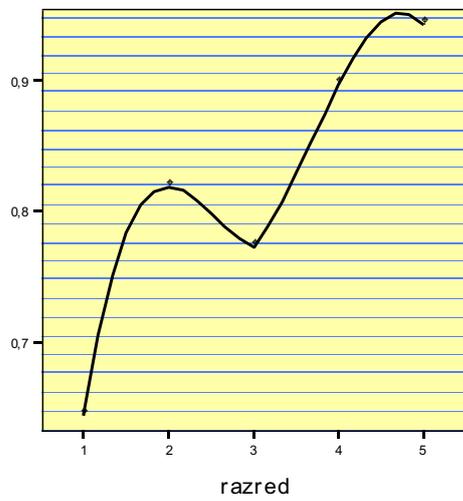
5. zadatak

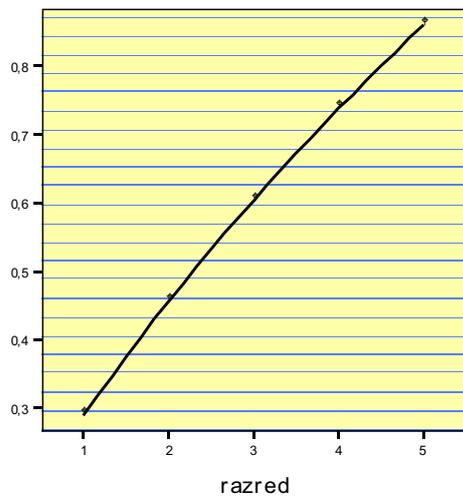
6. zadatak

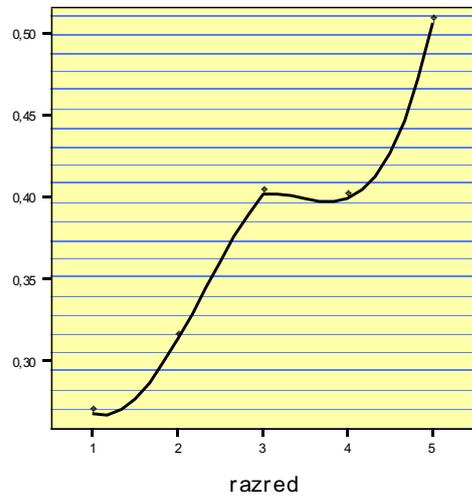
7. zadatak

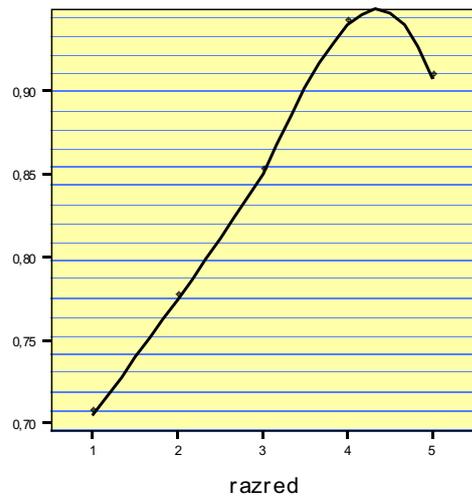
8. zadatak

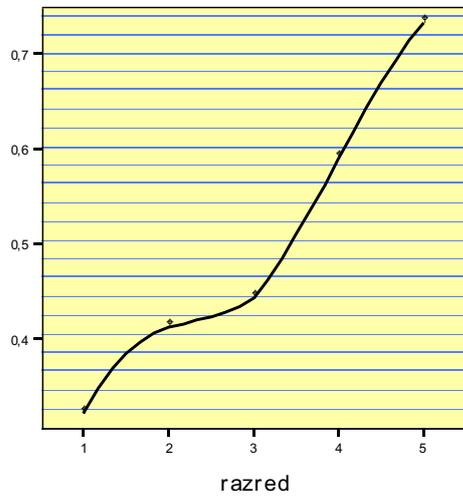
9. zadatak

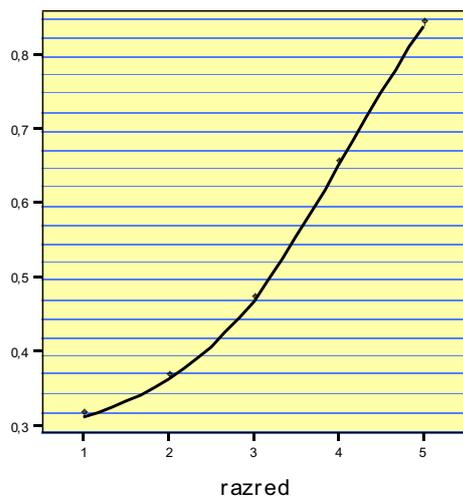
10. zadatak

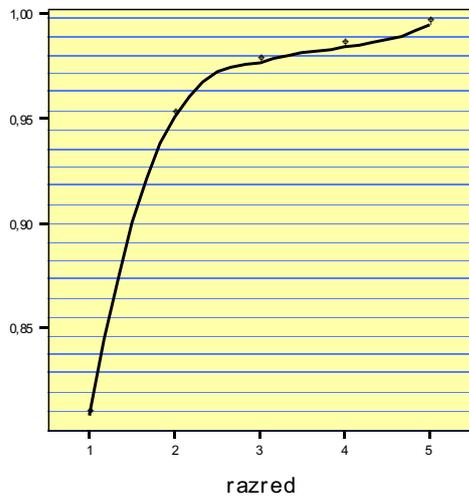
11. zadatak

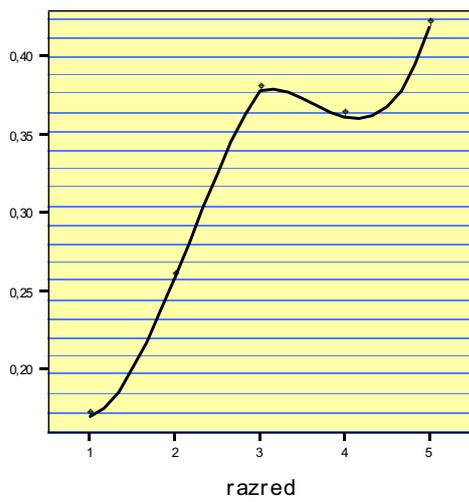
12. zadatak

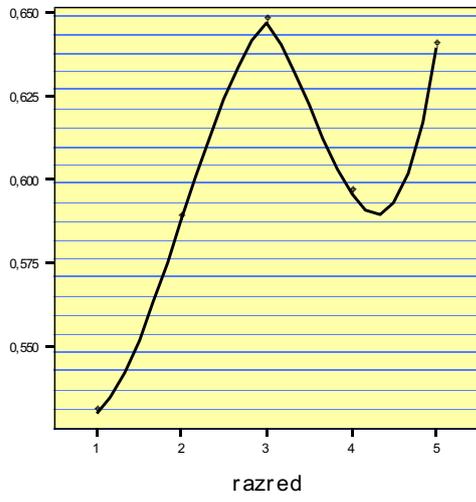
13. zadatak

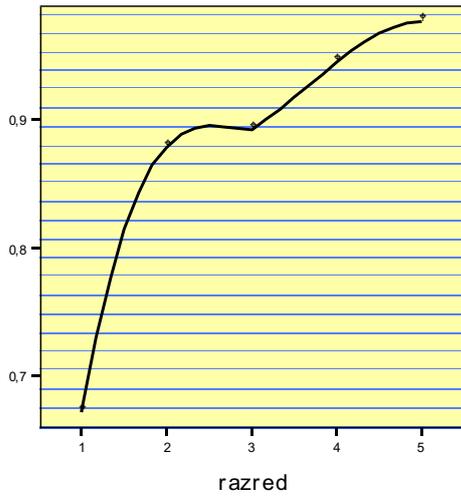
14. zadatak

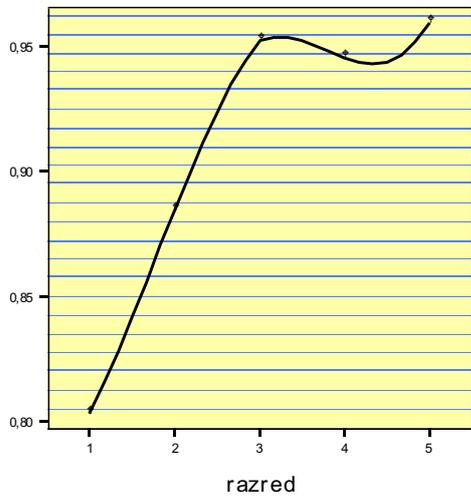
15. zadatak

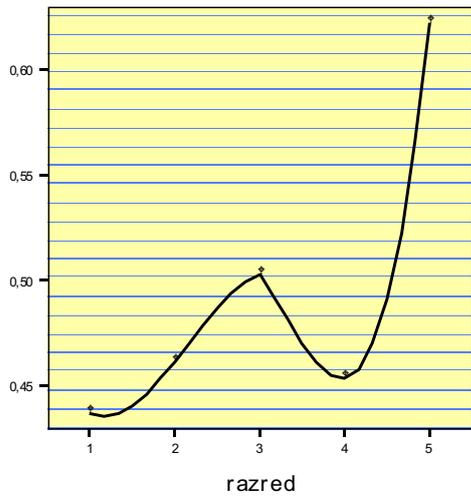
16. zadatak

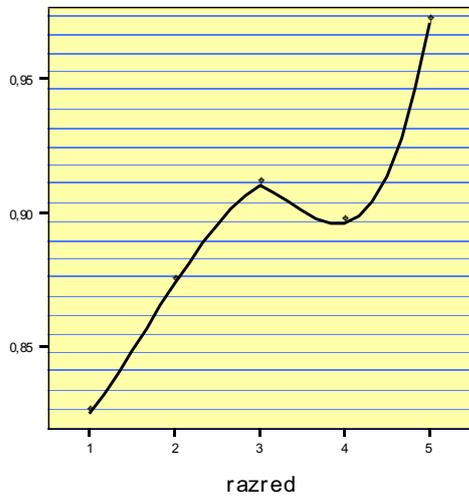
17. zadatak

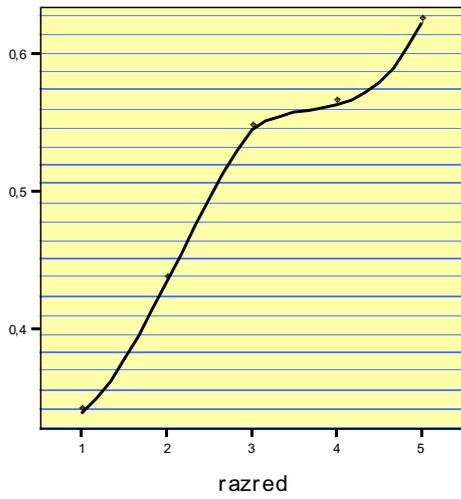
18. zadatak

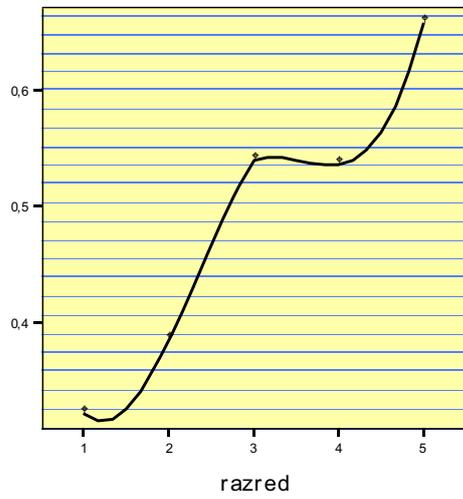
19. zadatak

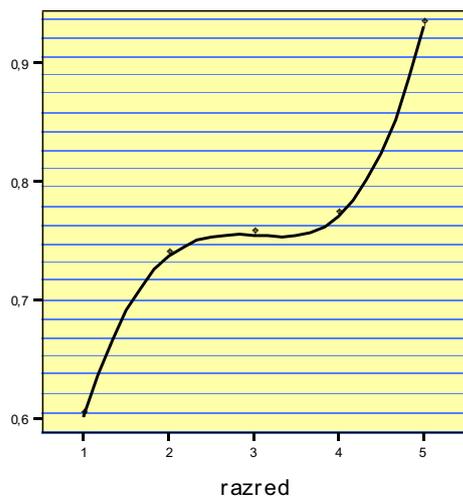
20. zadatak

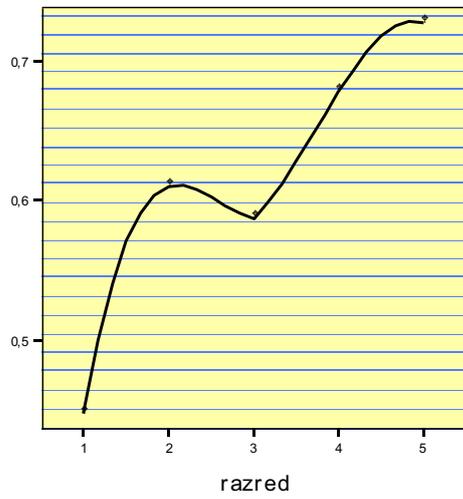
21. zadatak

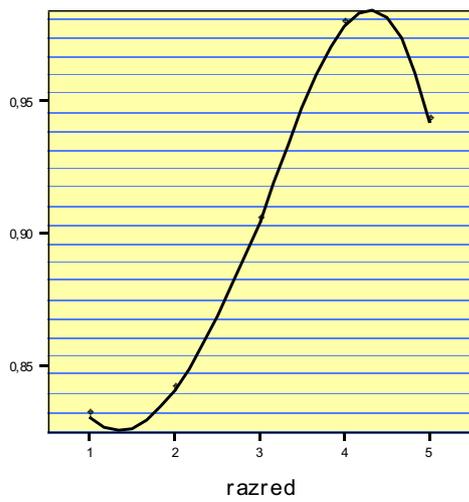
22. zadatak

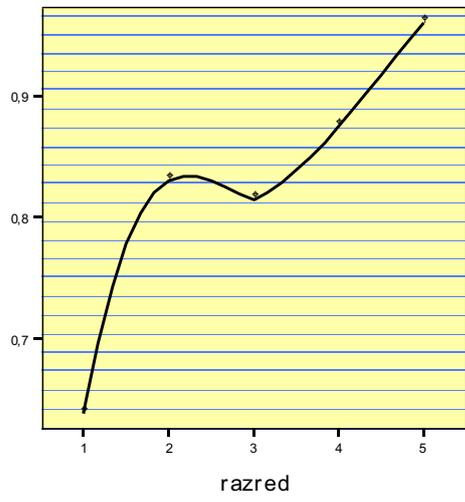
23. zadatak

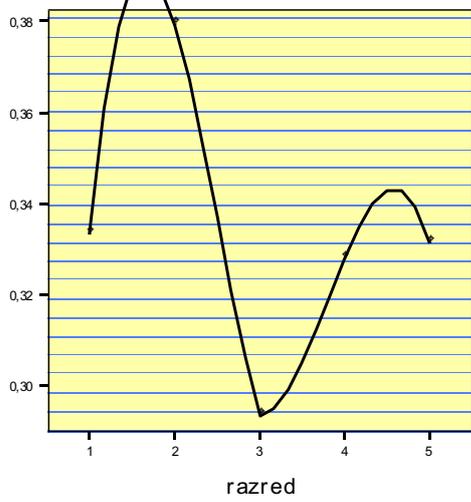
24. zadatak

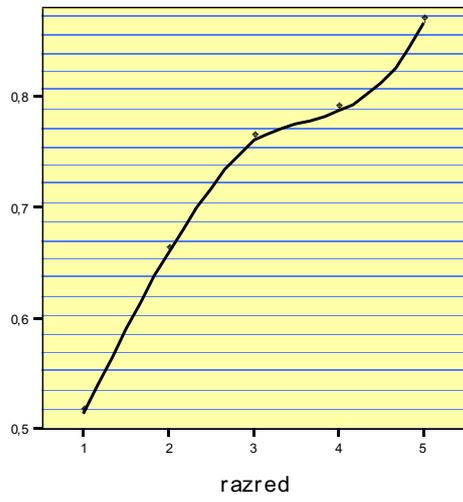
25. zadatak

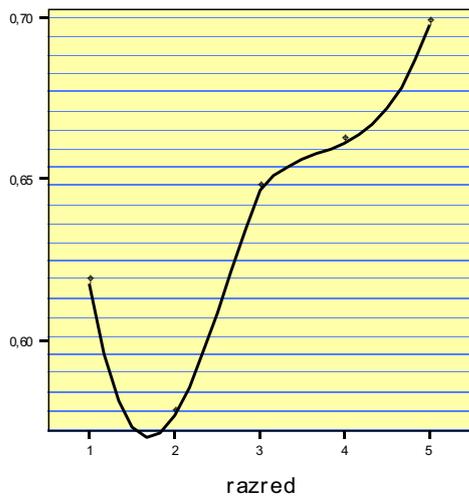
26. zadatak

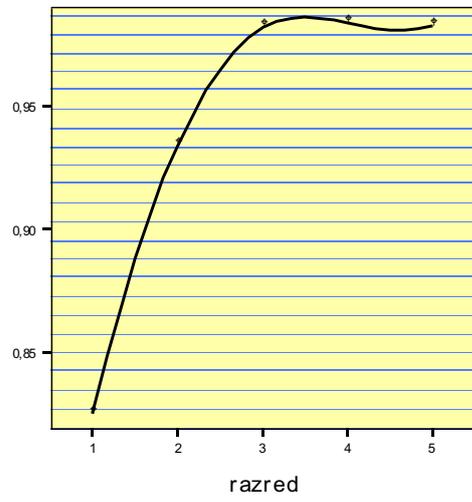
27. zadatak

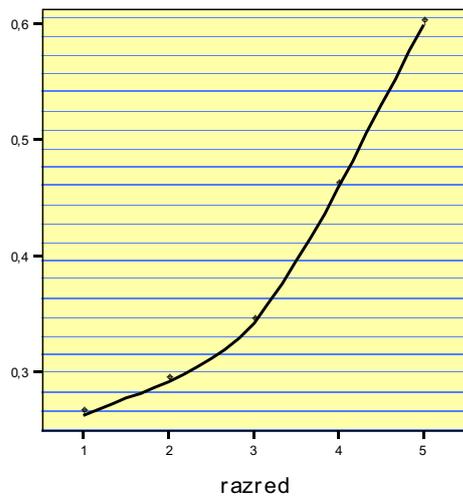
28. zadatak

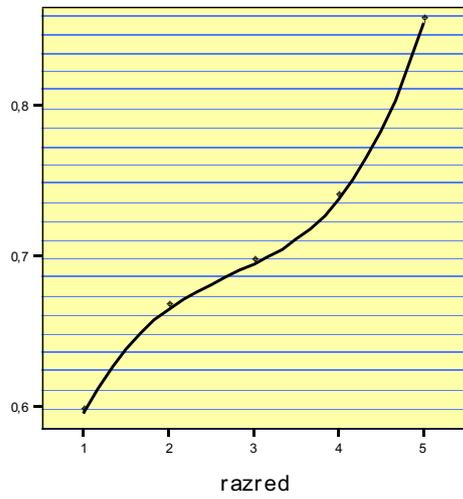
29. zadatak

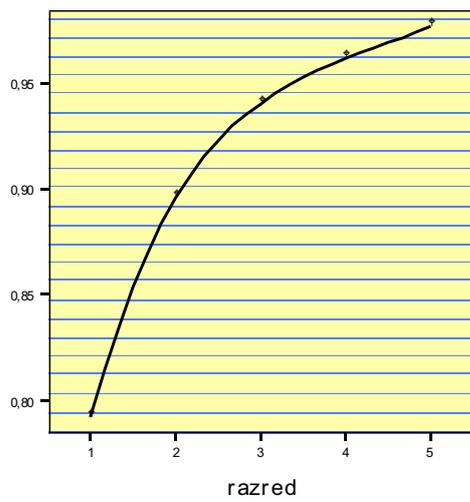
30. zadatak

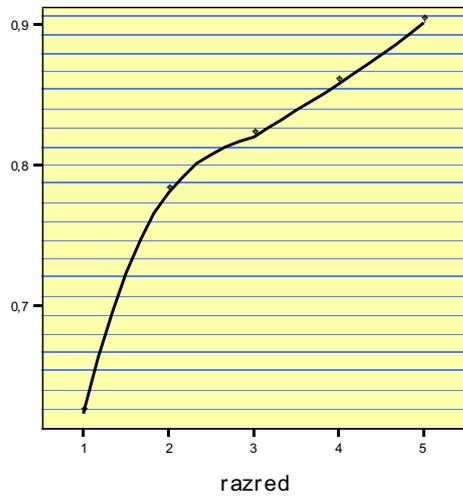
31. zadatak

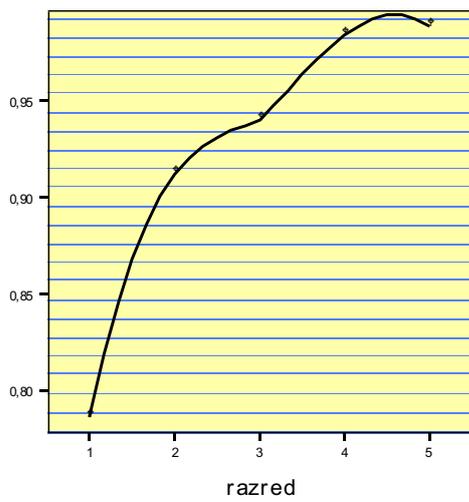
32. zadatak

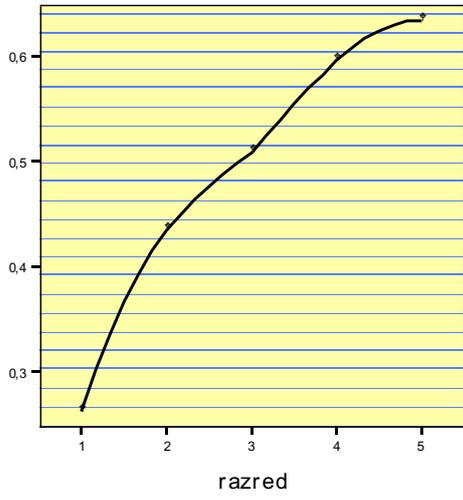
33. zadatak

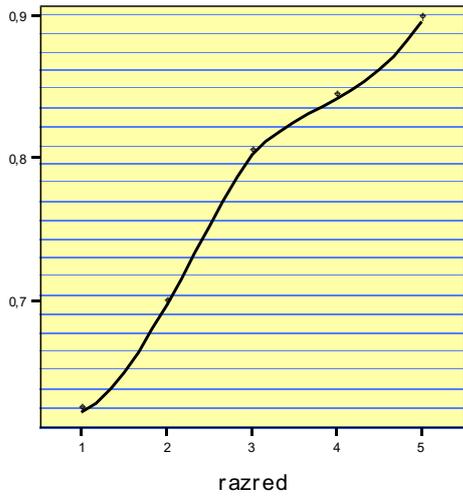
34. zadatak

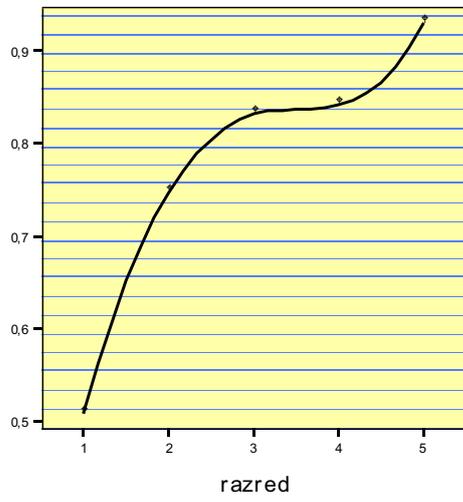
35. zadatak

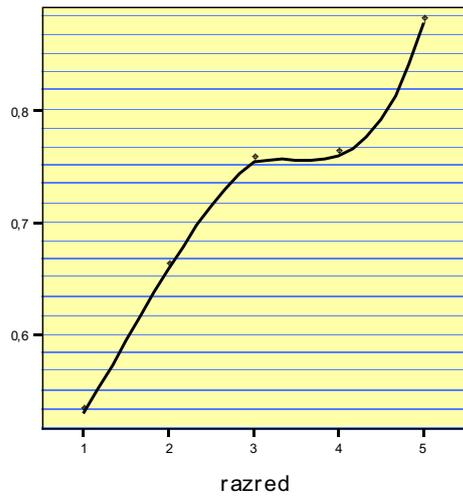
36. zadatak

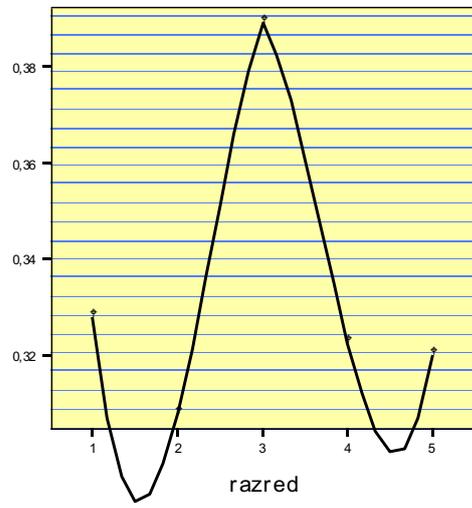
37. zadatak

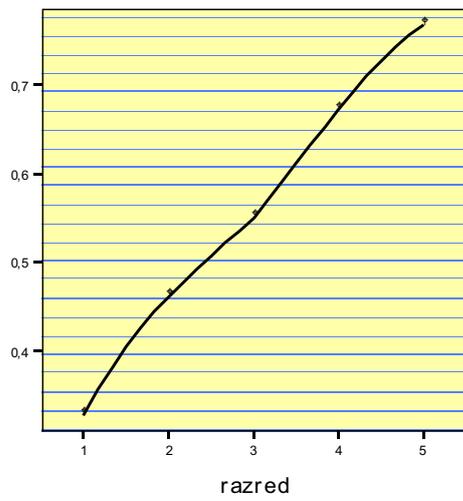
38. zadatak

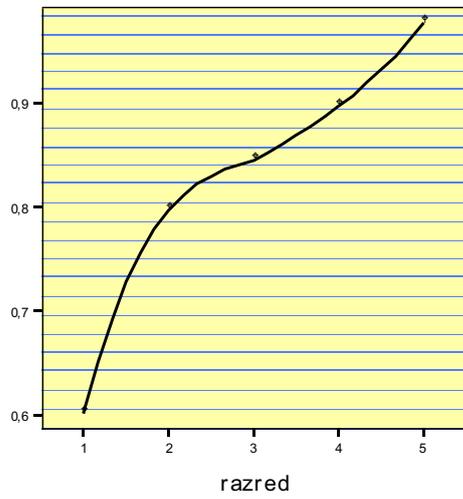
39. zadatak

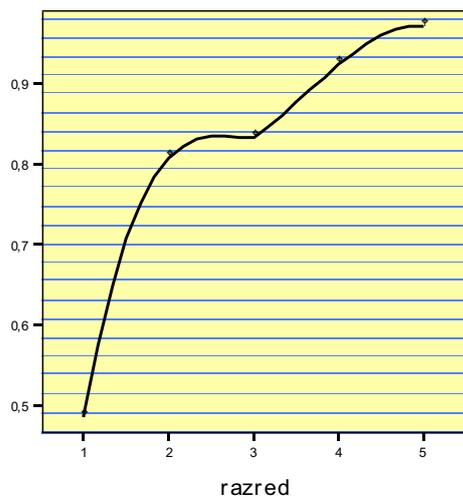
40. zadatak

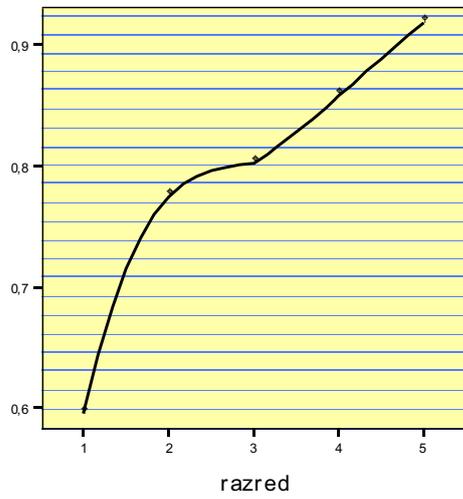
41. zadatak

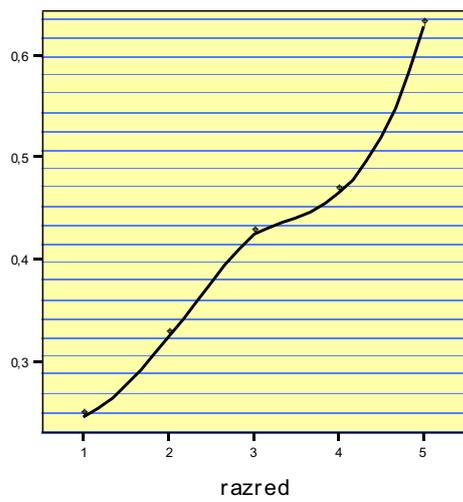
42. zadatak

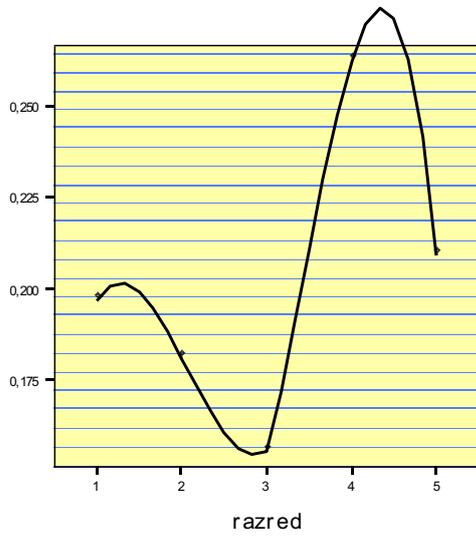
43. zadatak

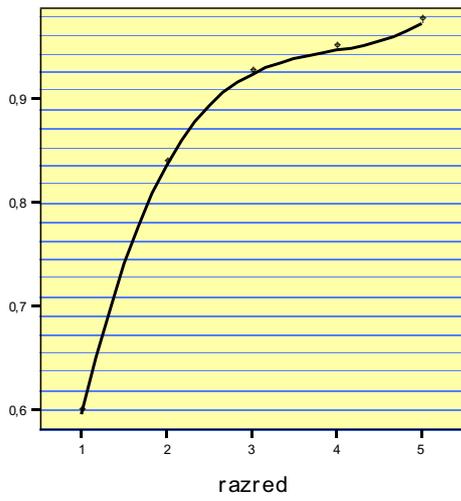
44. zadatak

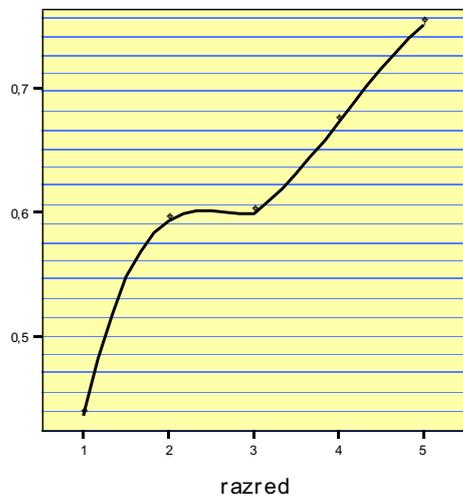
45. zadatak

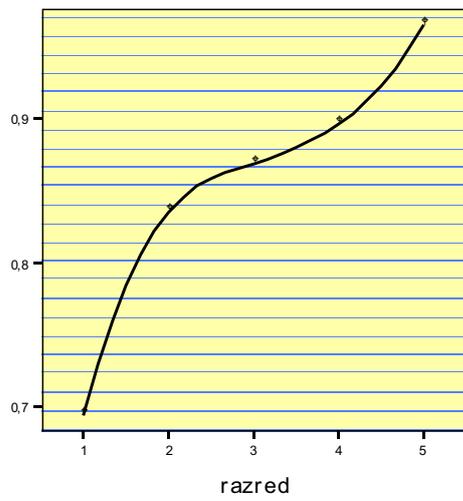
46. zadatak

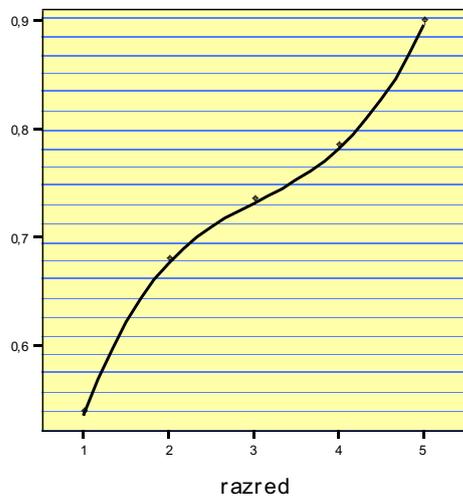
47. zadatak

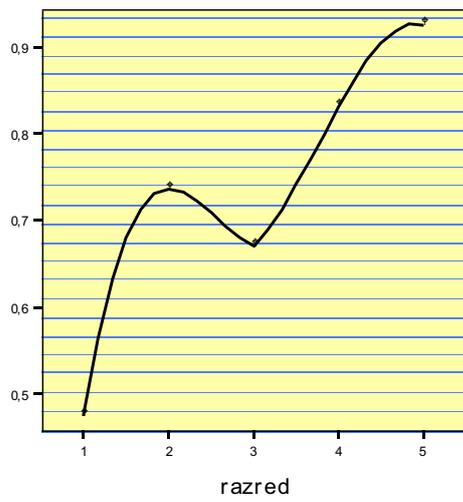
48. zadatak

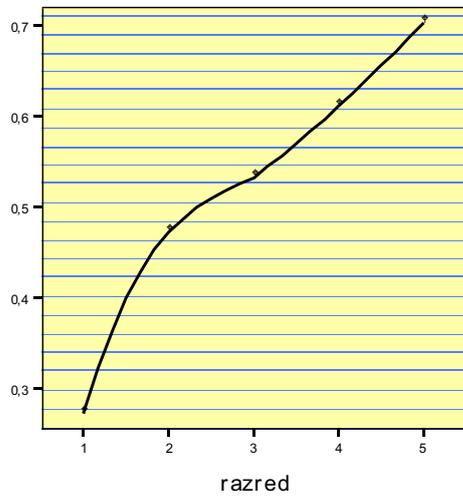
49. zadatak

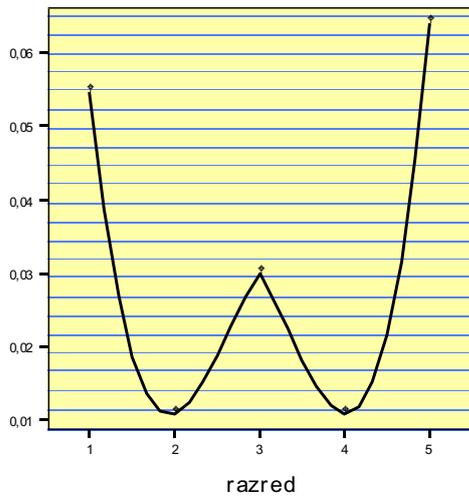
50. zadatak

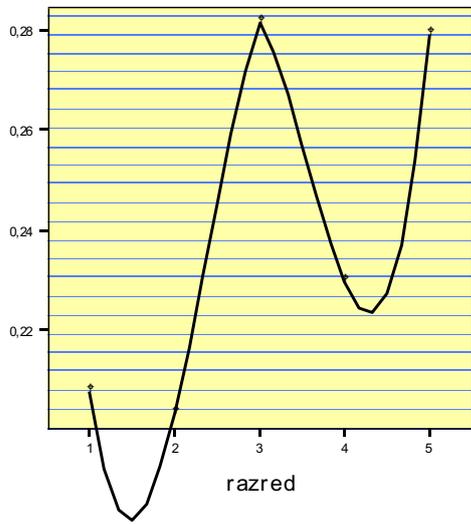
51. zadatak

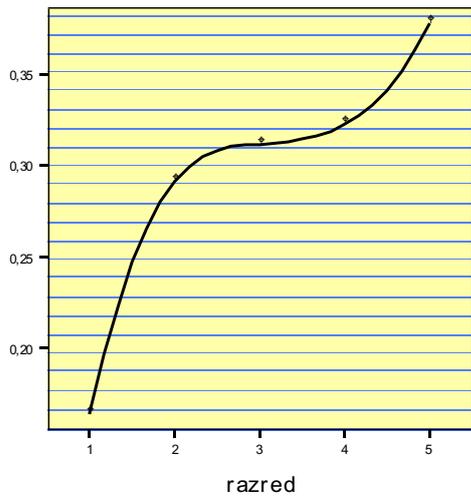
52. zadatak

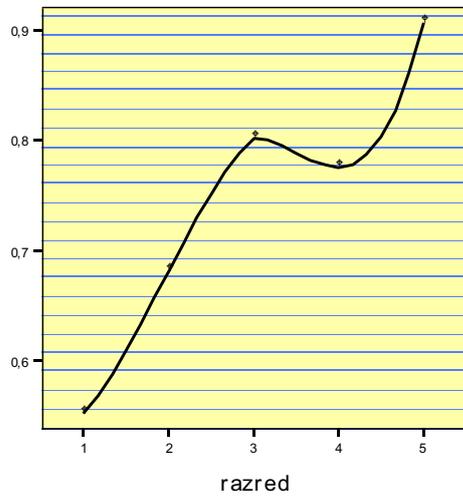
53. zadatak

54. zadatak

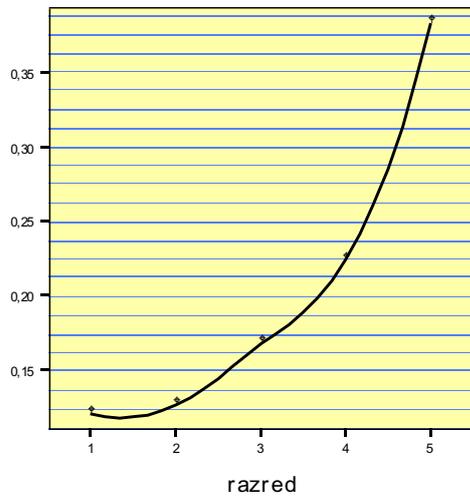

55. zadatak

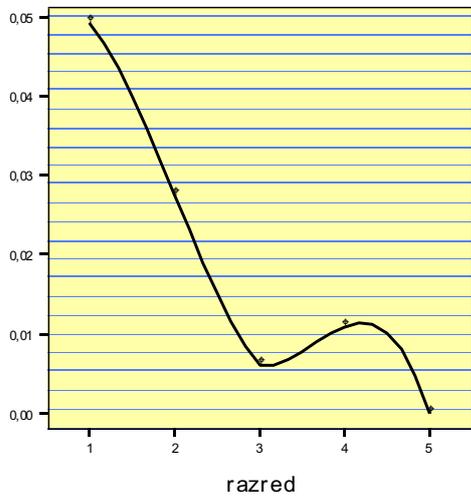

I

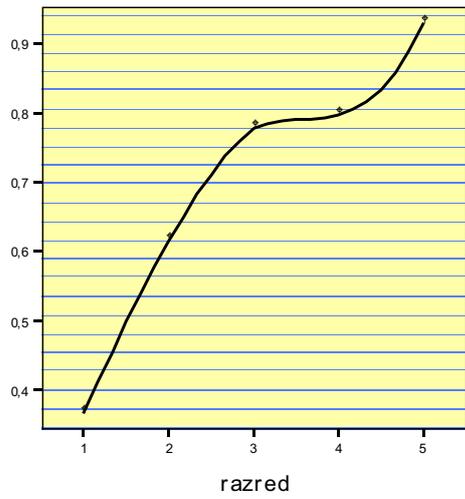
56. zadatak

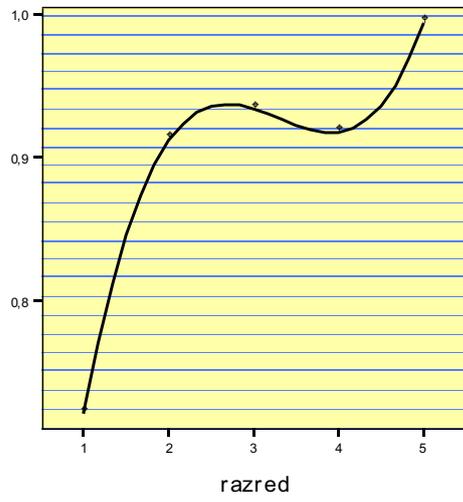
57. zadatak

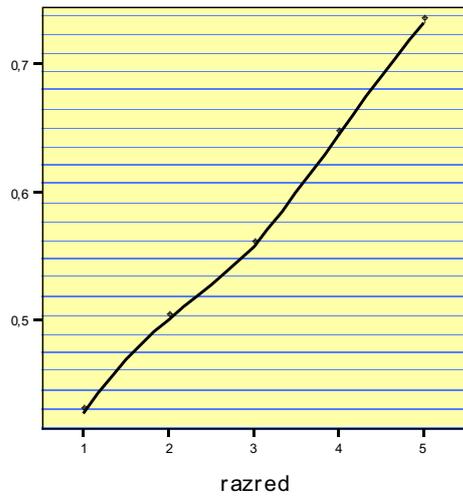
58. zadatak

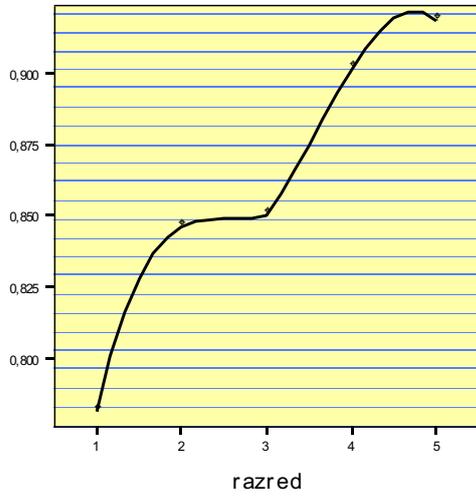
59. zadatak

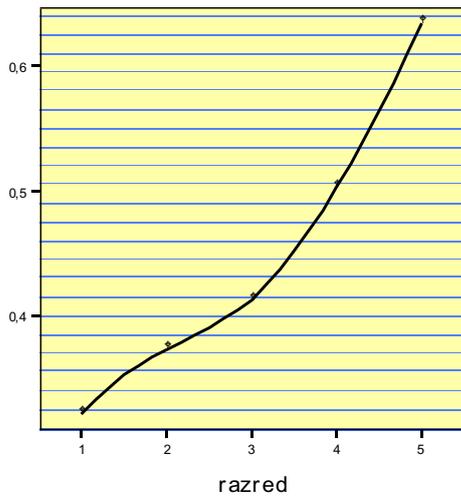
60. zadatak

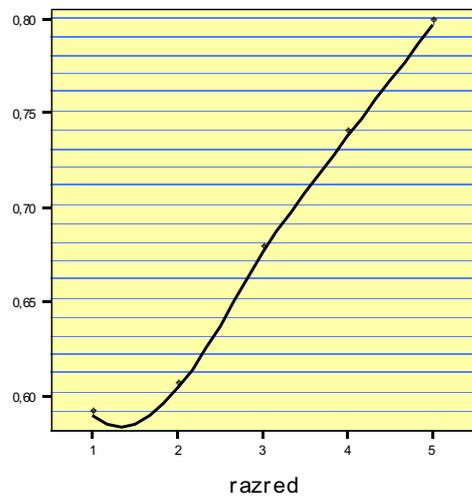
61. zadatak

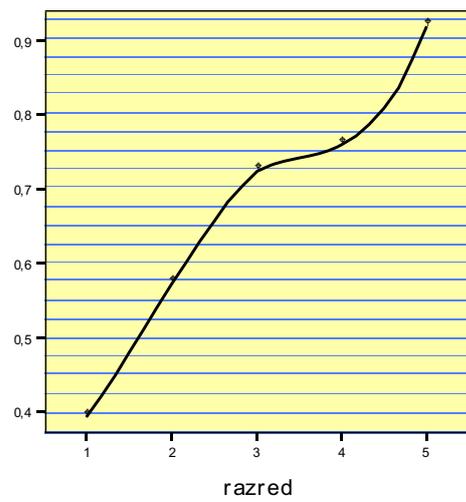
62. zadatak

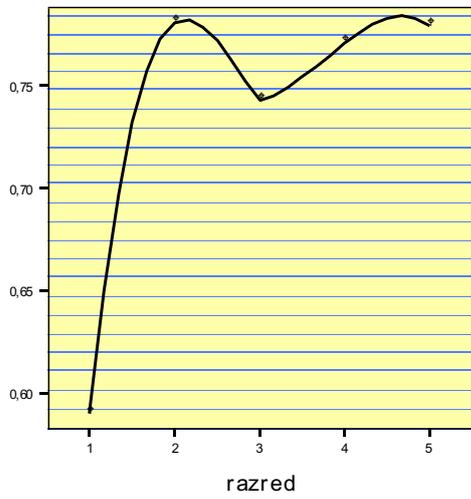
63. zadatak

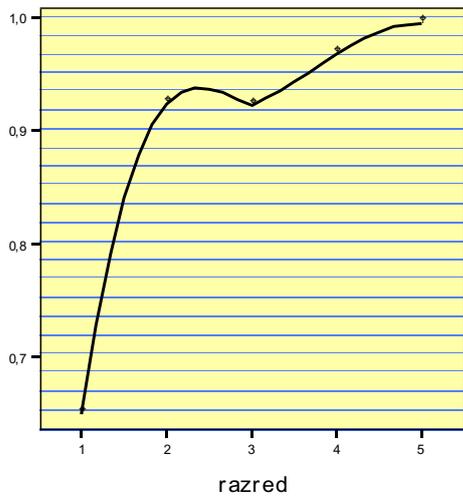
64. zadatak

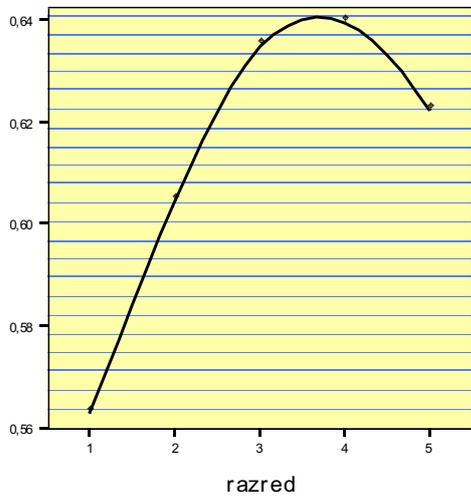
65. zadatak

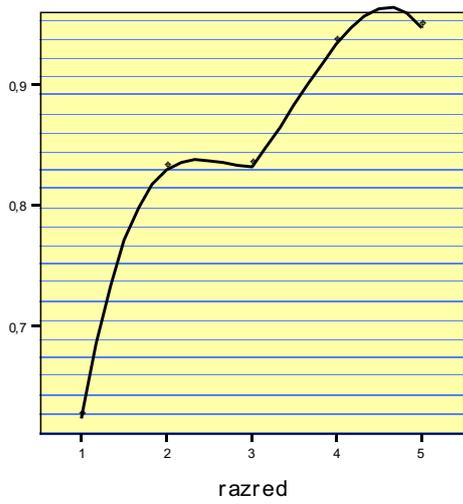
66. zadatak

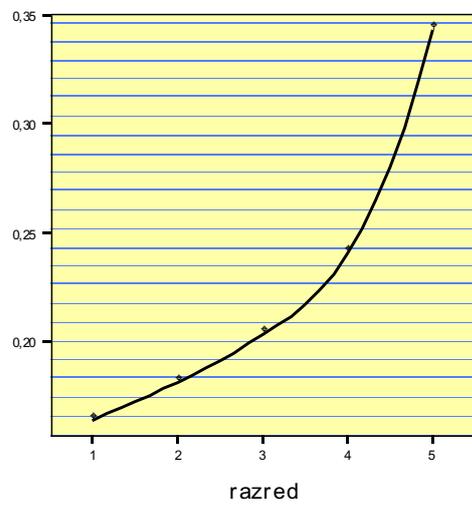
67. zadatak

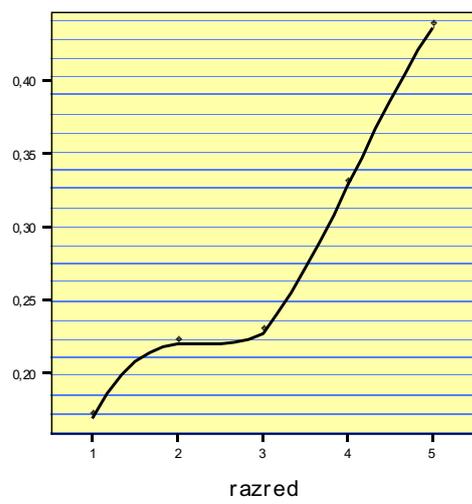
68. zadatak

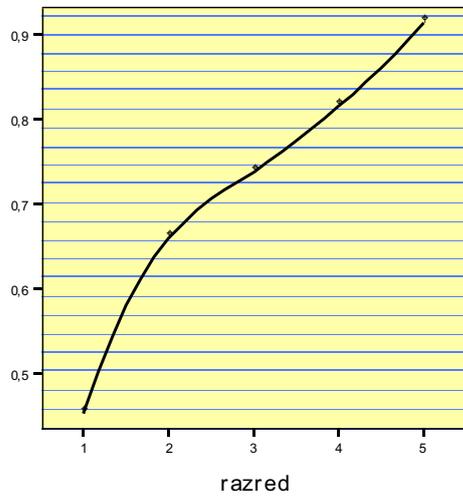
69. zadatak

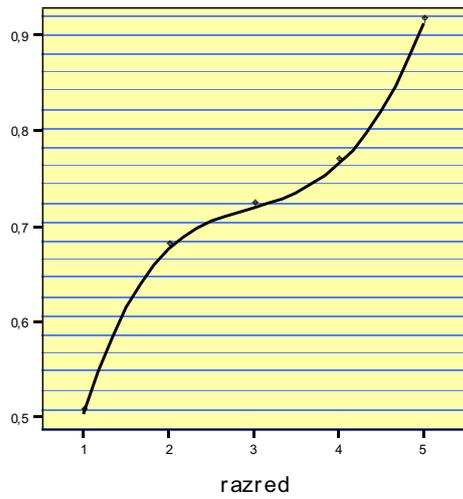
70. zadatak

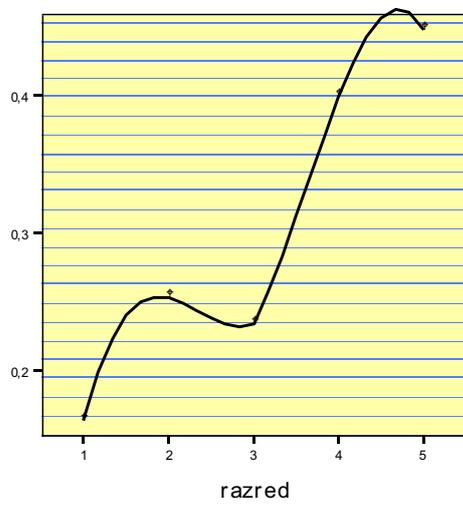
71. zadatak

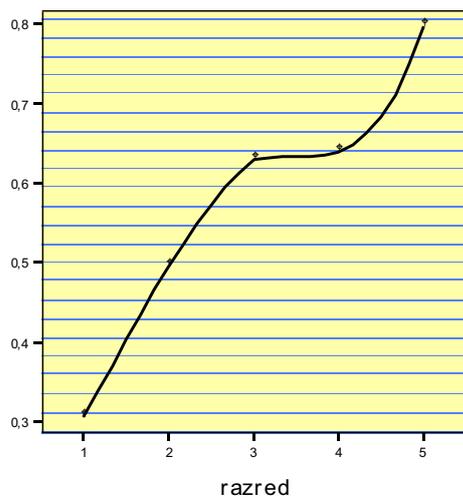
72. zadatak

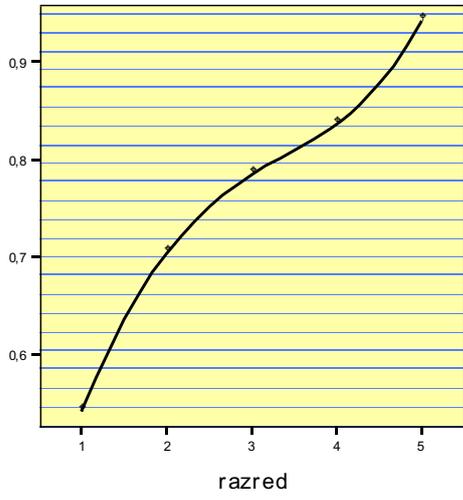
73. zadatak

74. zadatak

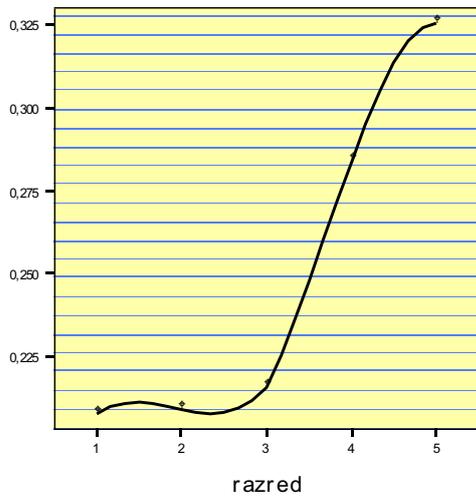

75. zadatak

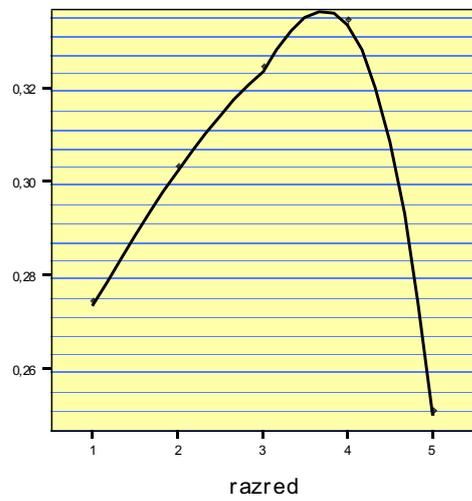

I

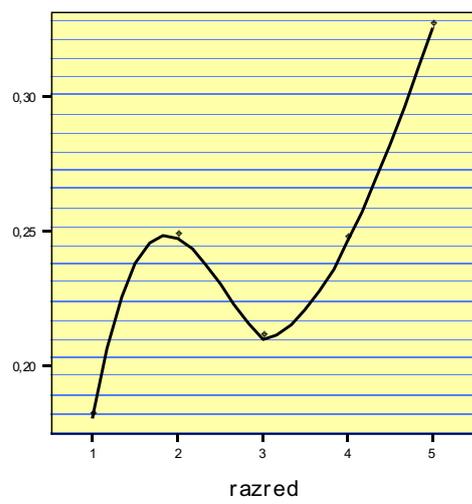
76. zadatak

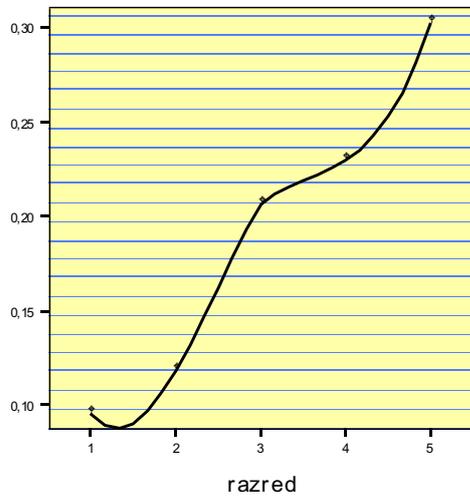
77. zadatak

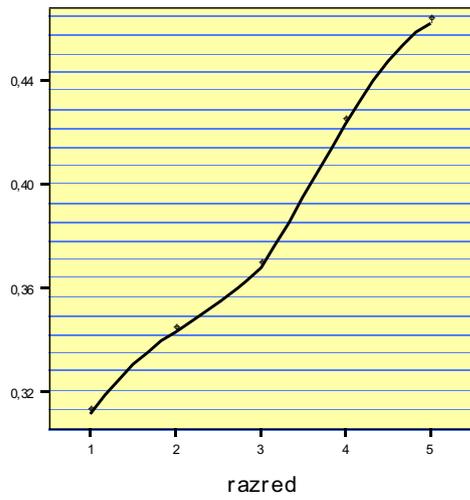
78. zadatak

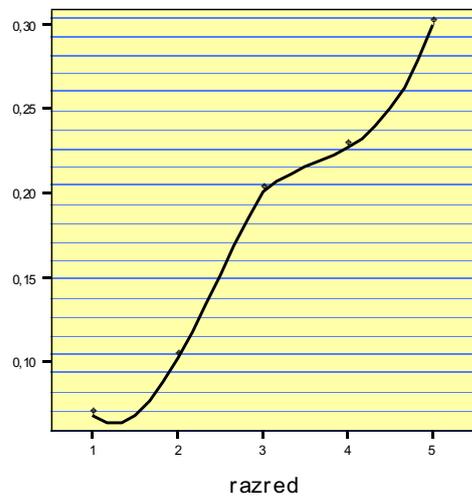
79a. zadatak

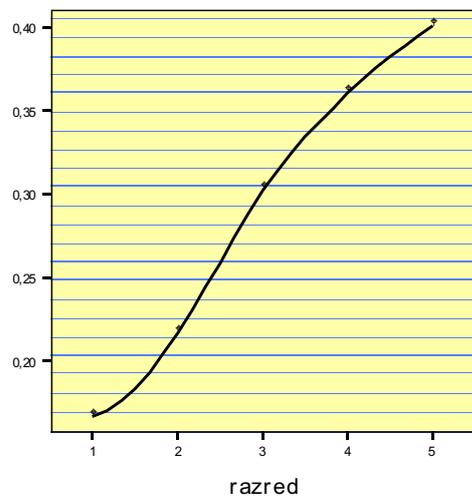
79b. zadatak

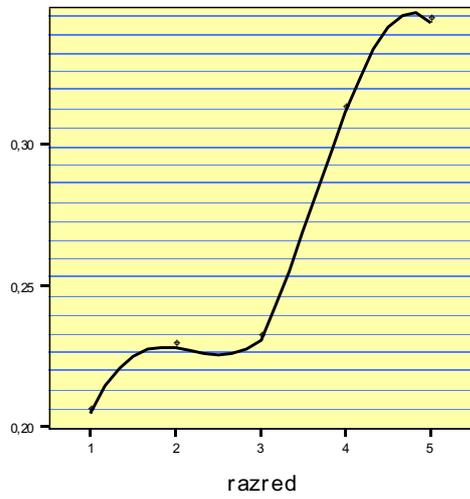
79c. zadatak

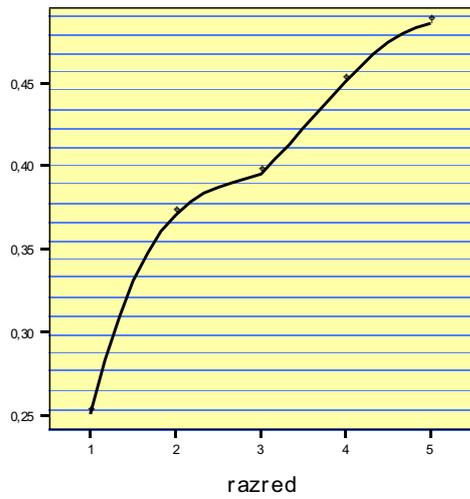
79d. zadatak

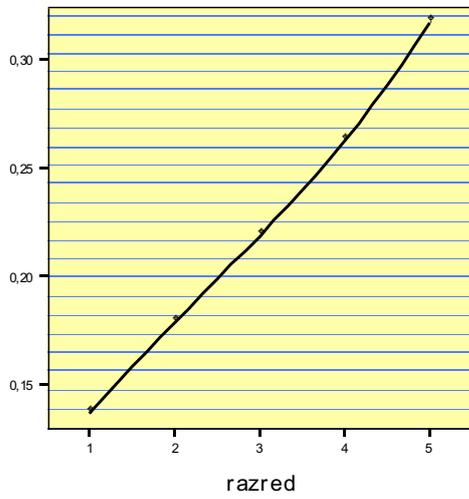
80a. zadatak

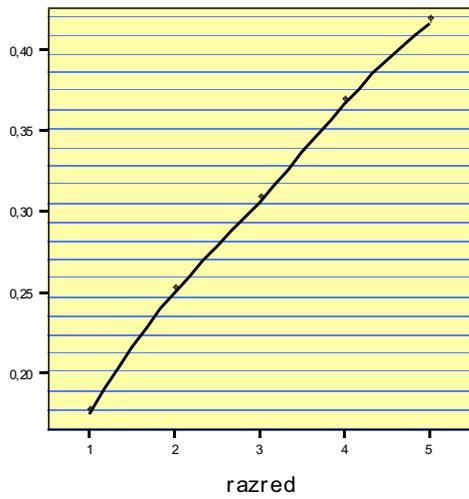
80b. zadatak

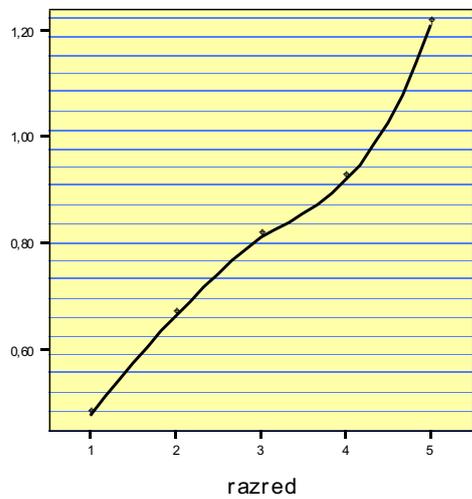
80c. zadatak

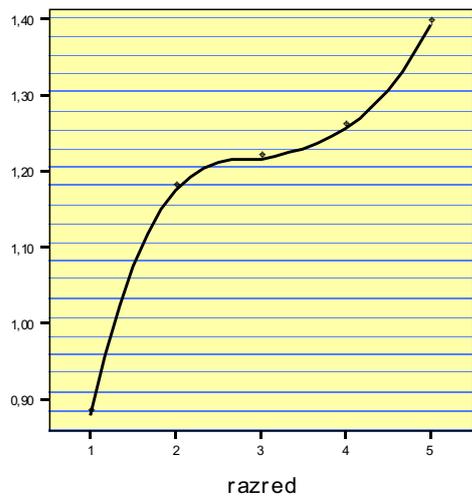
80d. zadatak

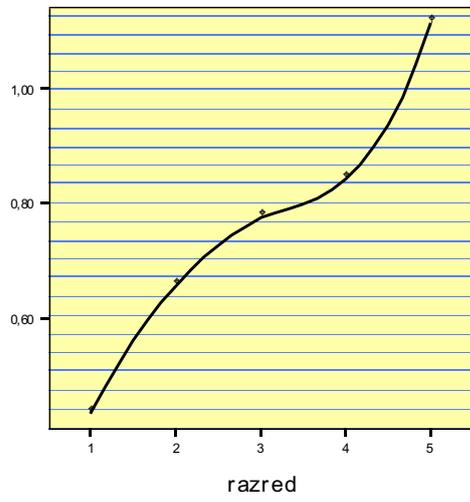
81a. zadatak

81b. zadatak

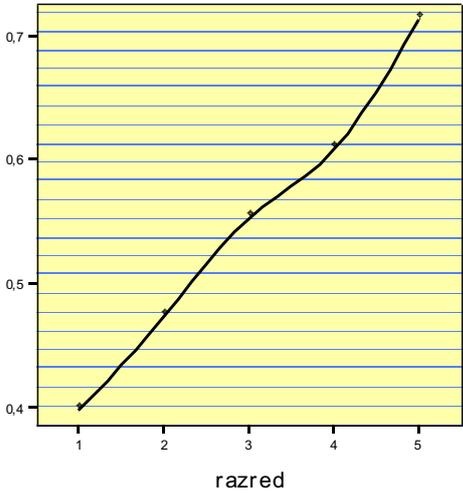

81c. zadatak

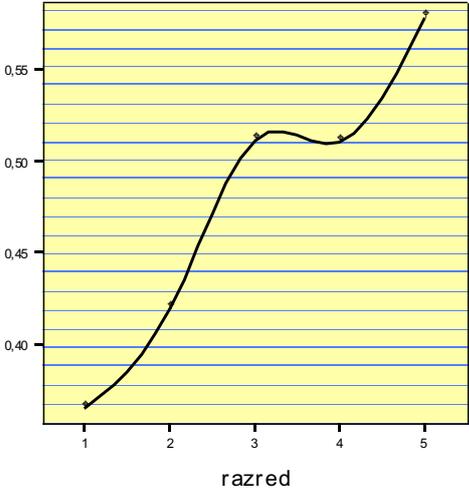

Karakteristične krivulje – osnovne škole (završno mjerjenje)

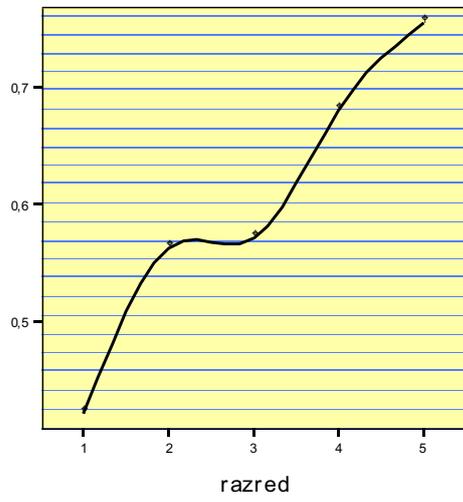
1. zadatak

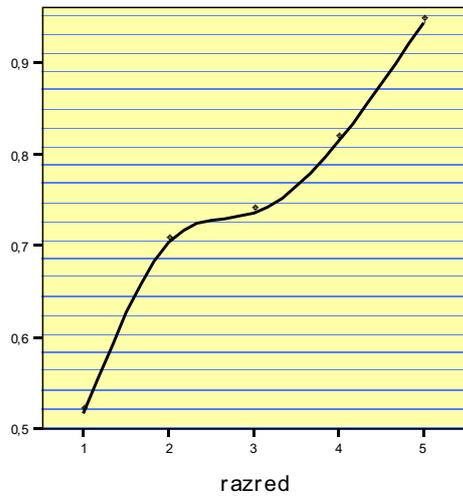
2. zadatak

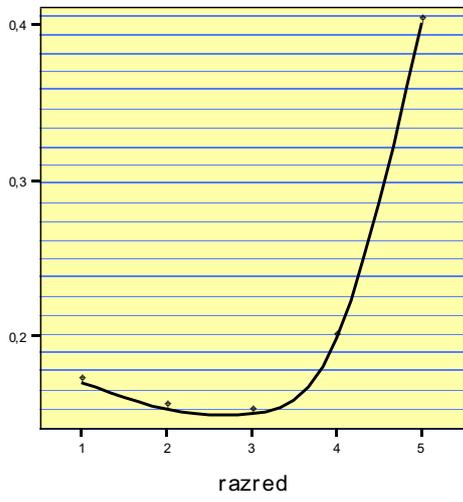
3. zadatak

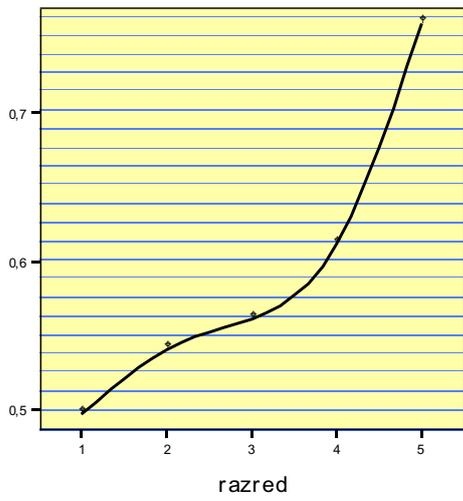
4. zadatak

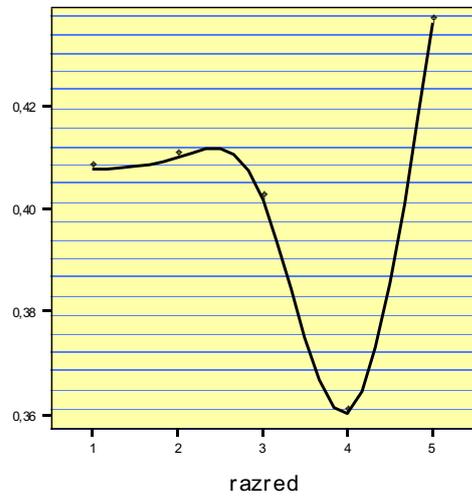
5. zadatak

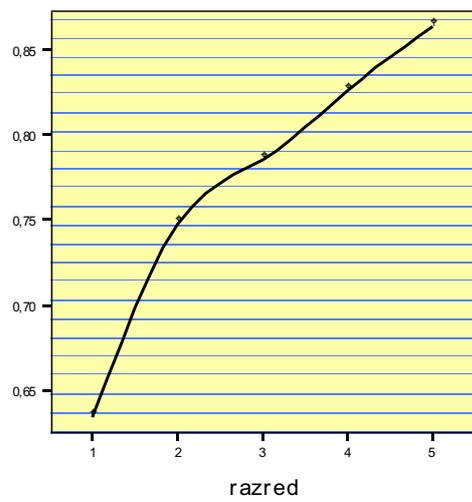
6. zadatak

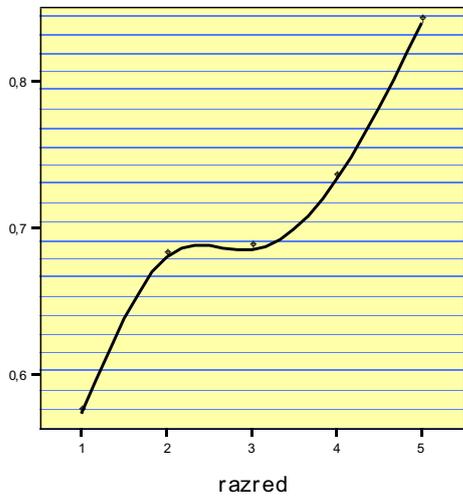
7. zadatak

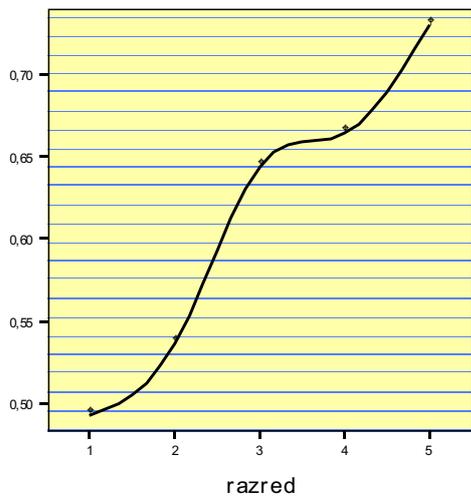
8. zadatak

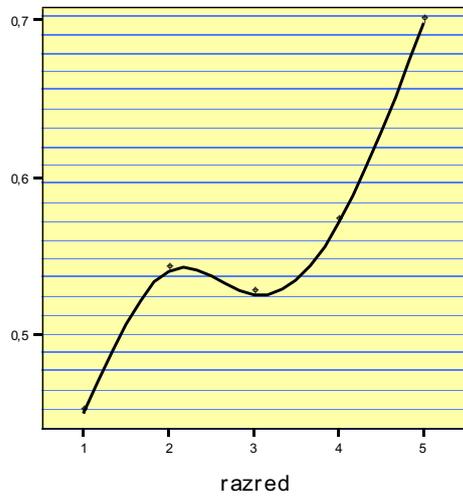
9. zadatak

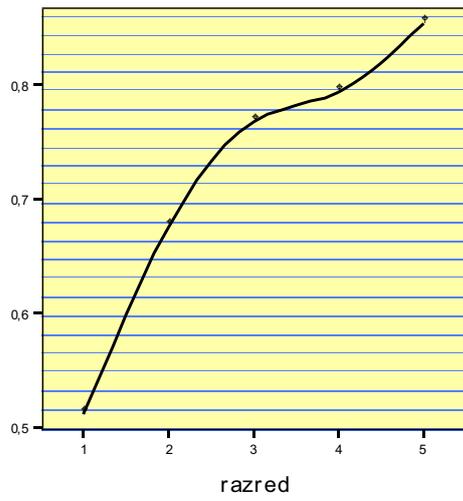
10. zadatak

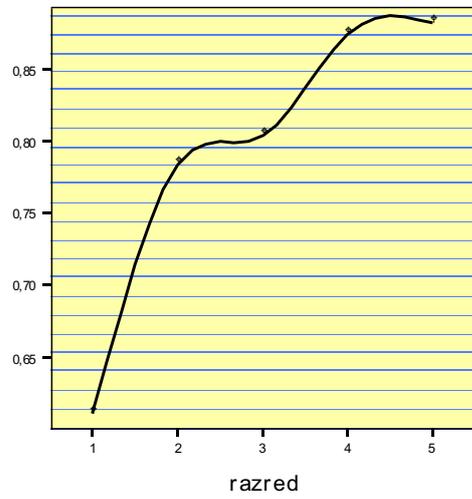
11. zadatak

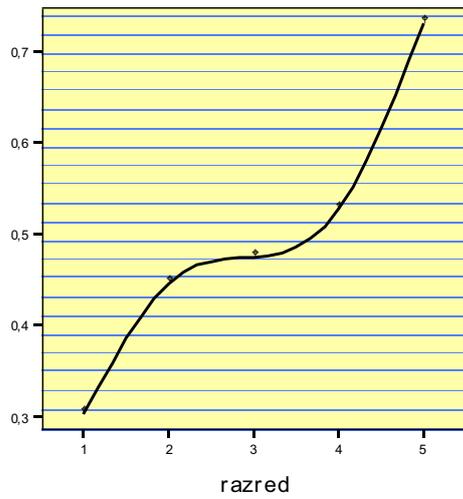
12. zadatak

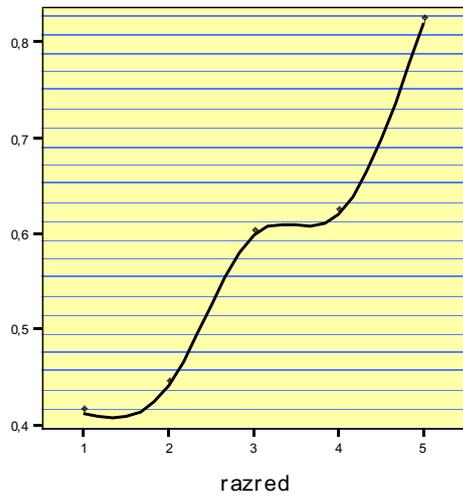
13. zadatak

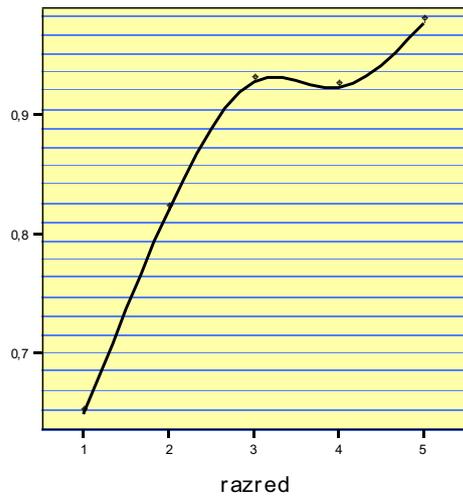
14. zadatak

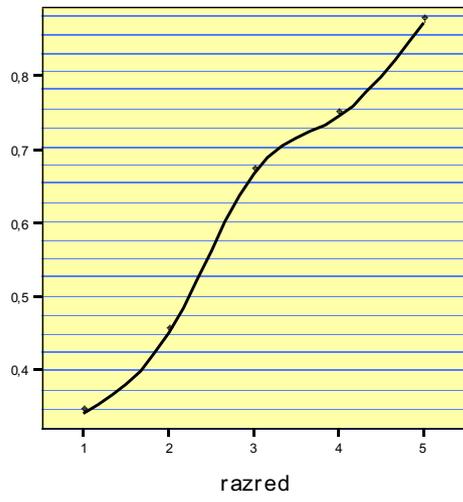
15. zadatak

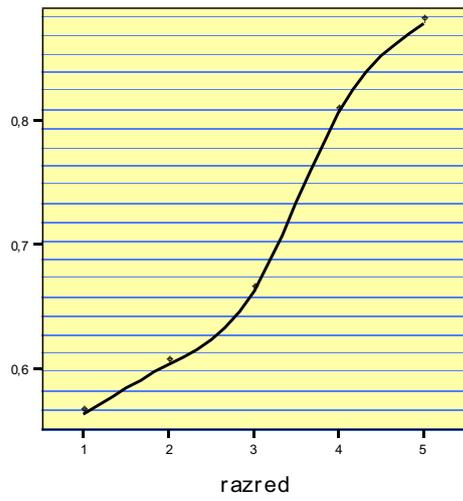
16. zadatak

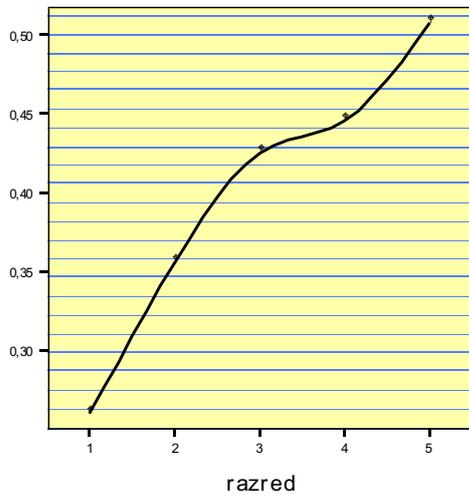
17. zadatak

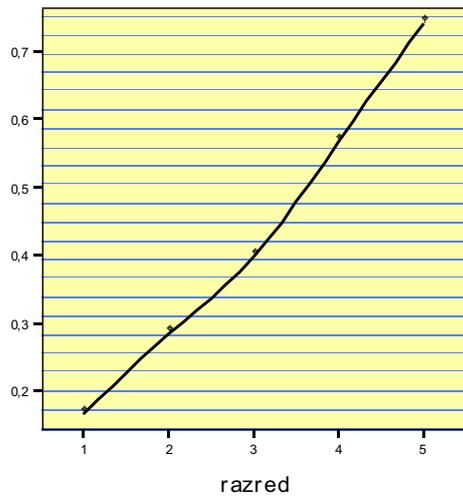
18. zadatak

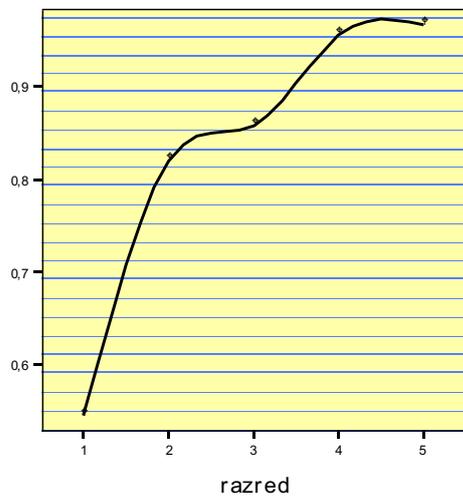
19. zadatak

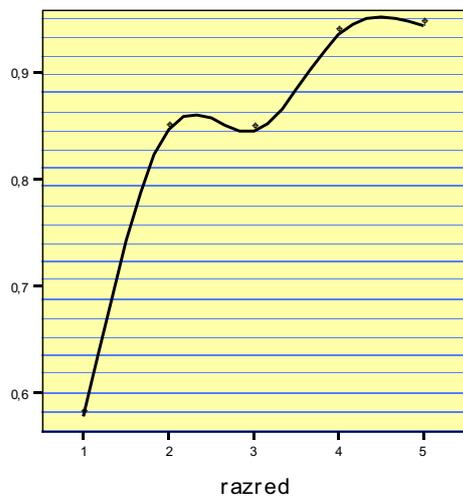
20. zadatak

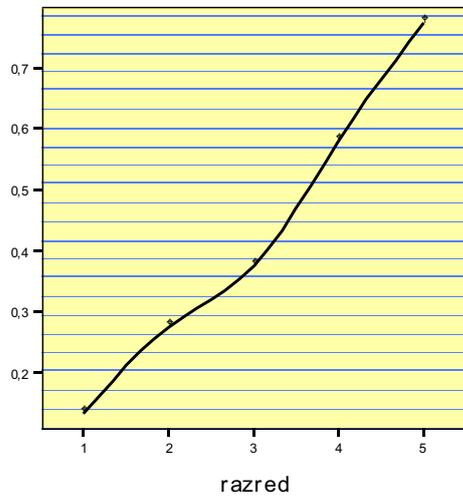
21. zadatak

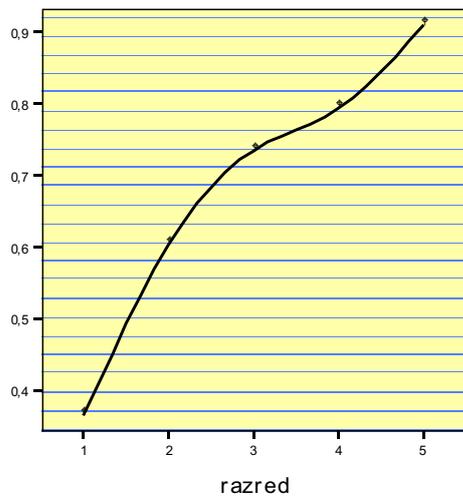
22. zadatak

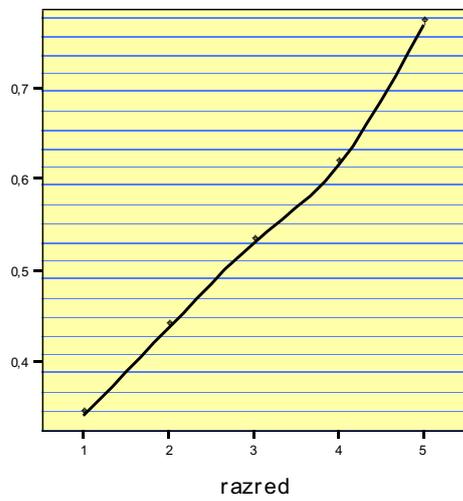
23. zadatak

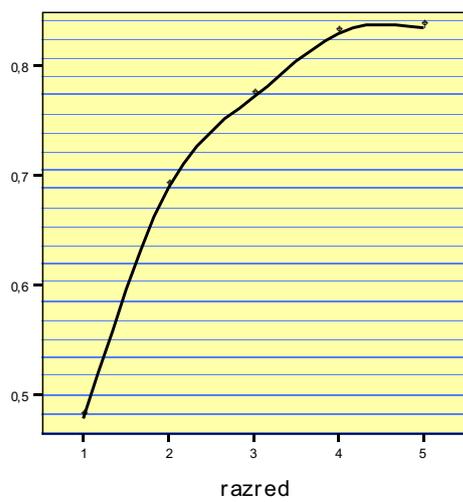
24. zadatak

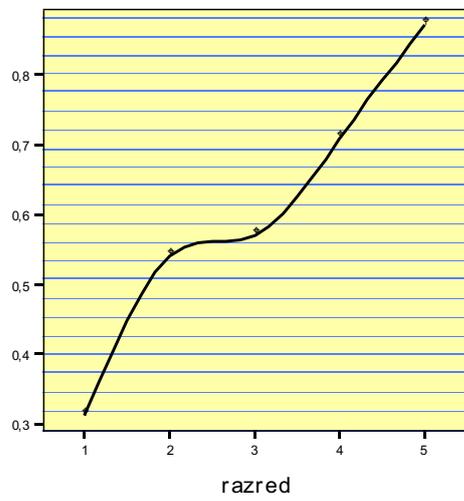
25. zadatak

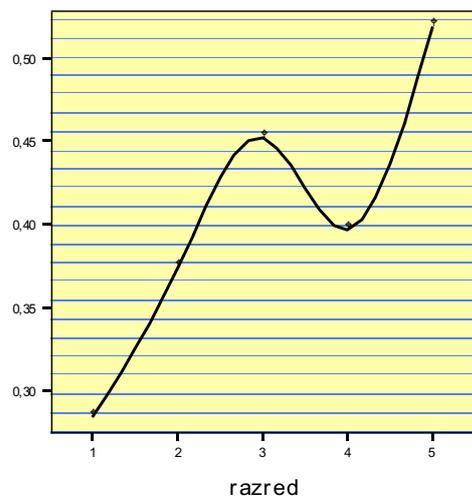
26. zadatak

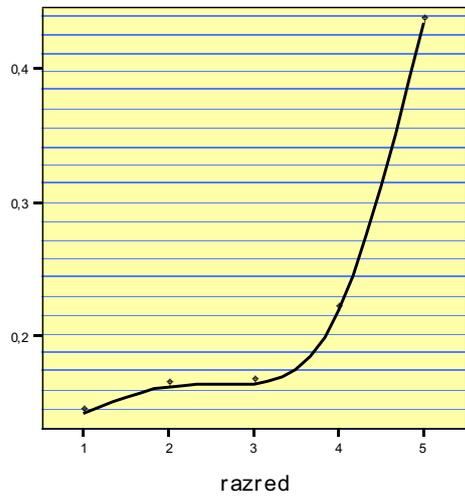
27. zadatak

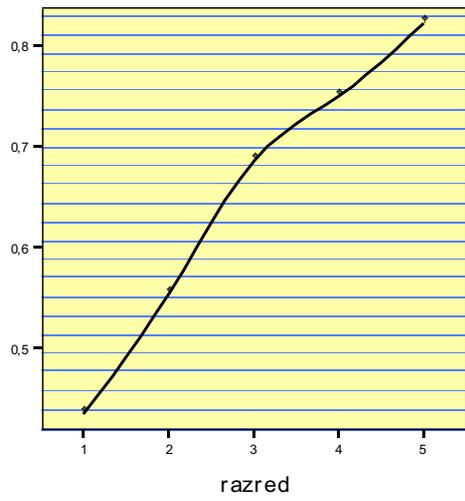
28. zadatak

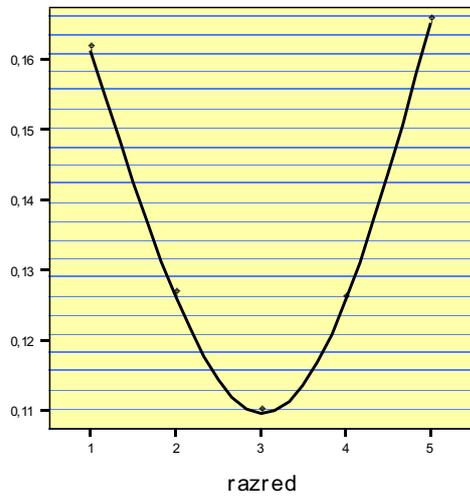
29. zadatak

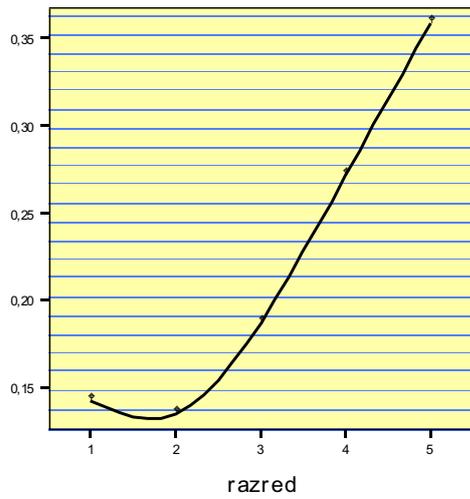
30. zadatak

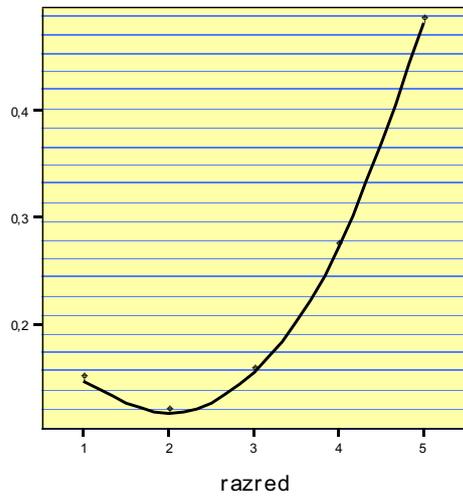
31. zadatak

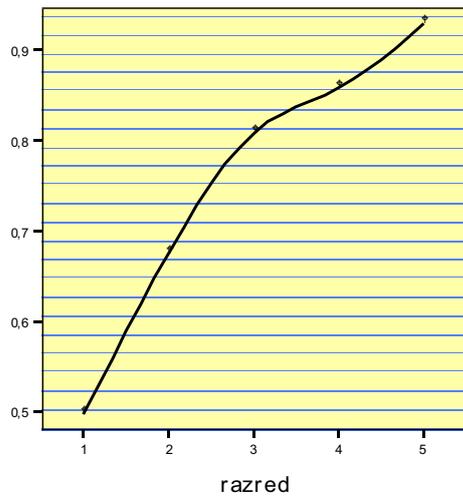
32. zadatak

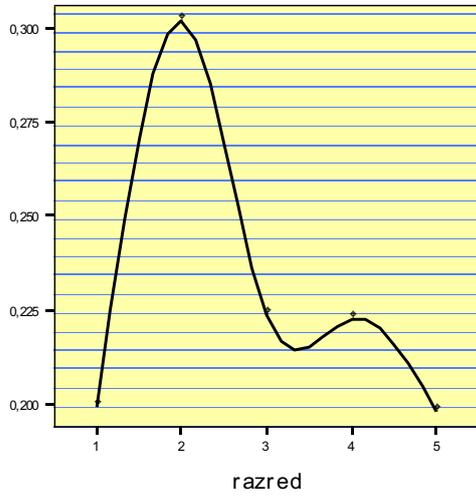
33. zadatak

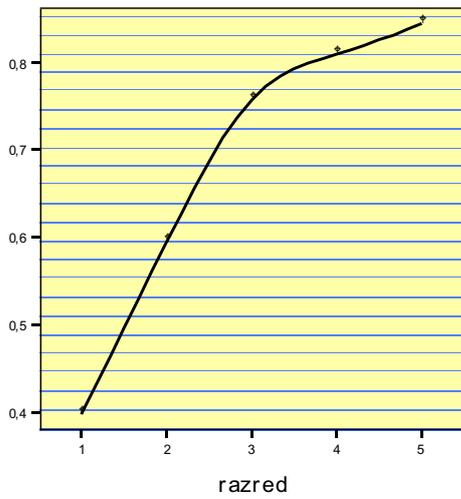
34. zadatak

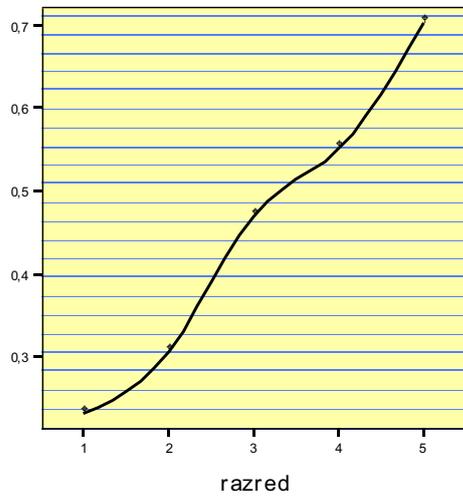
35. zadatak

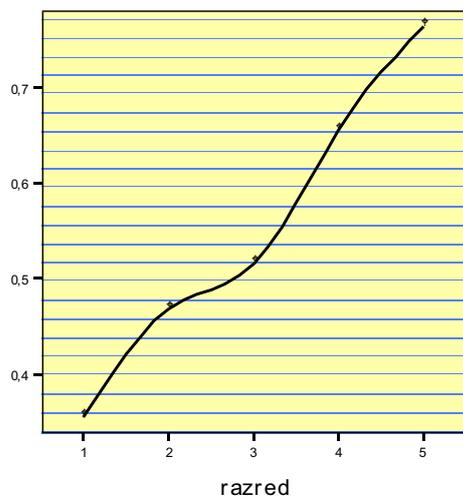
36. zadatak

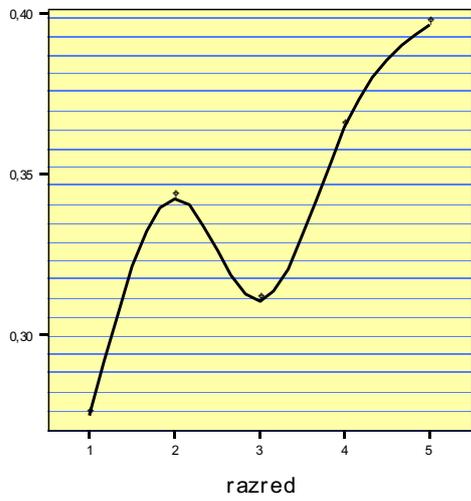
37. zadatak

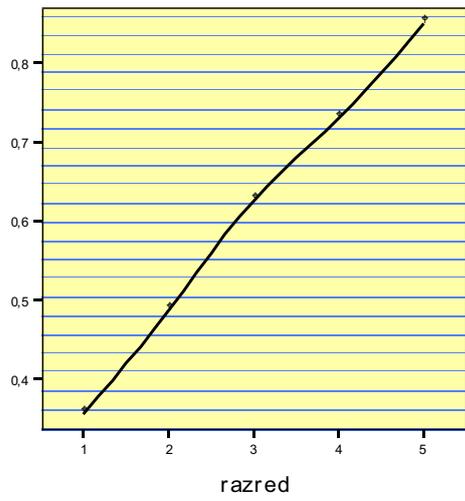
38. zadatak

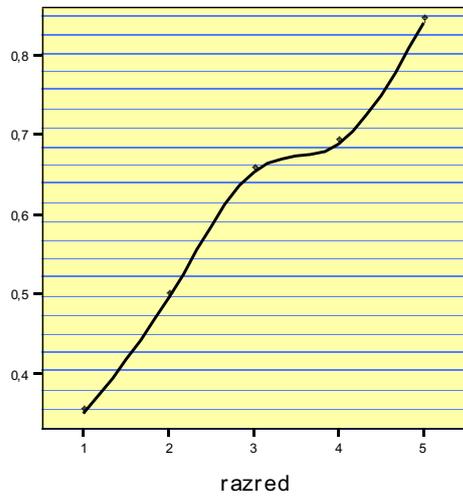
39. zadatak

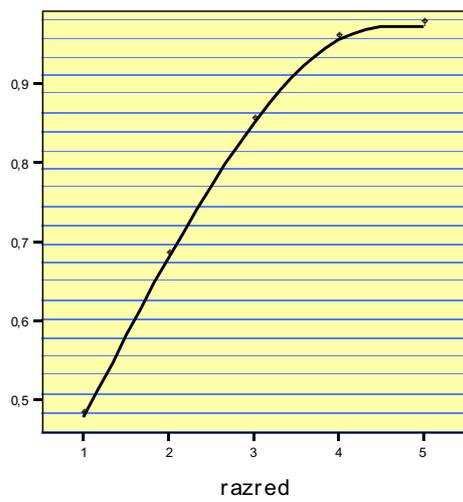
40. zadatak

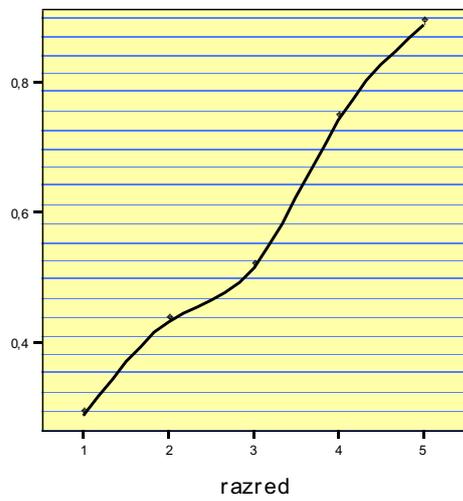
41. zadatak

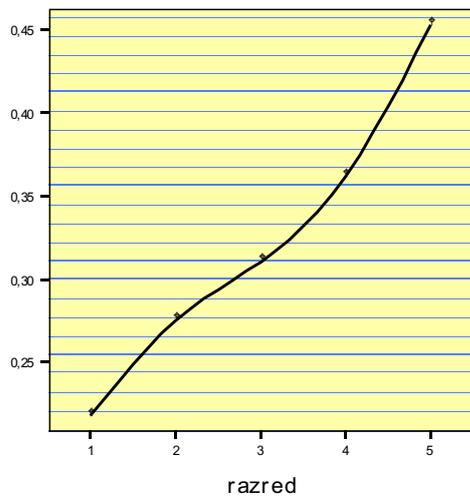
42. zadatak

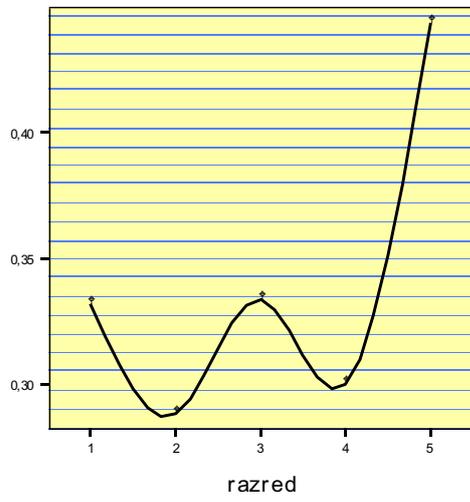
43. zadatak

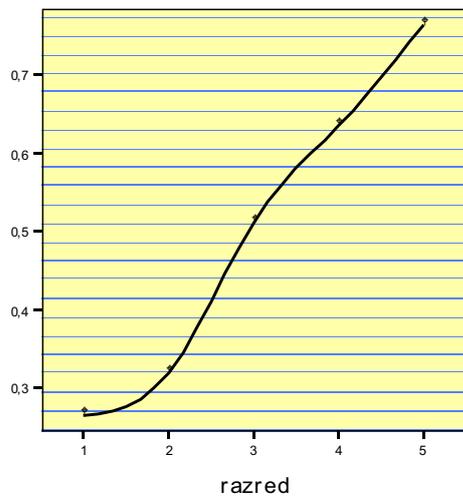
44. zadatak

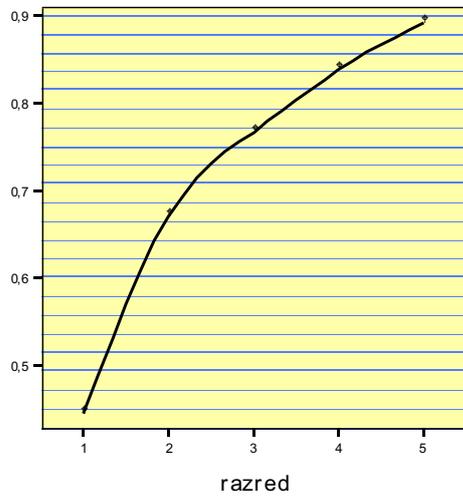
45. zadatak

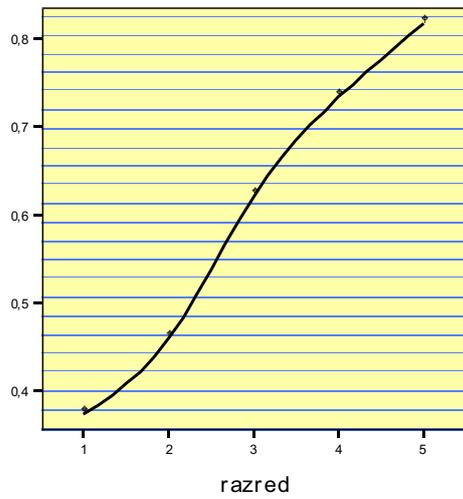
46. zadatak

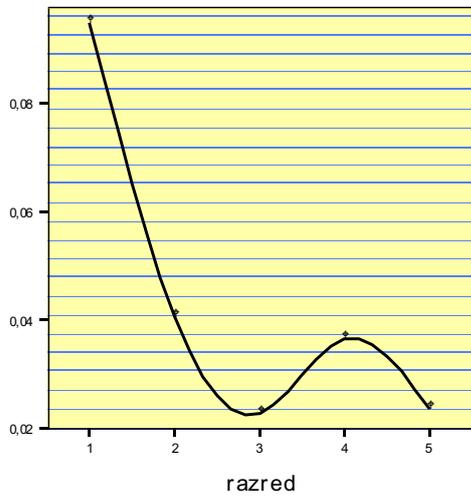
47. zadatak

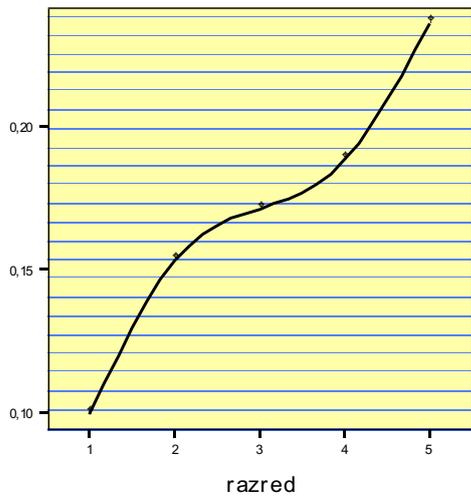
48. zadatak

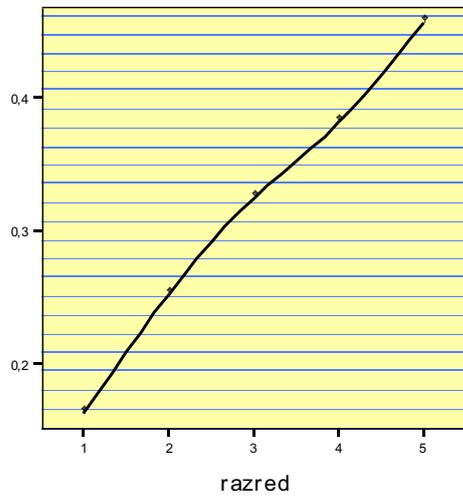
49. zadatak

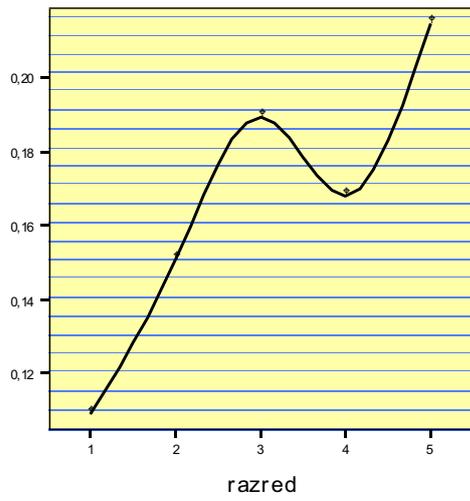
50.1 zadatak

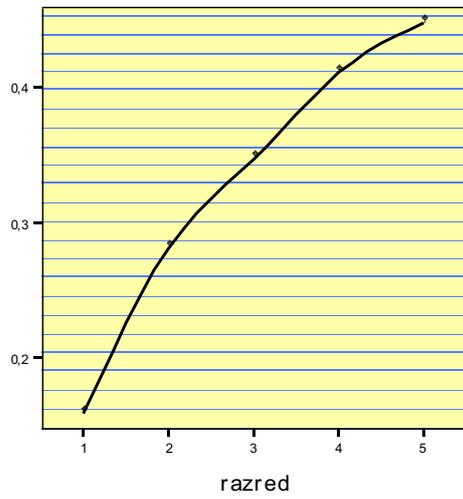
50.2 zadatak

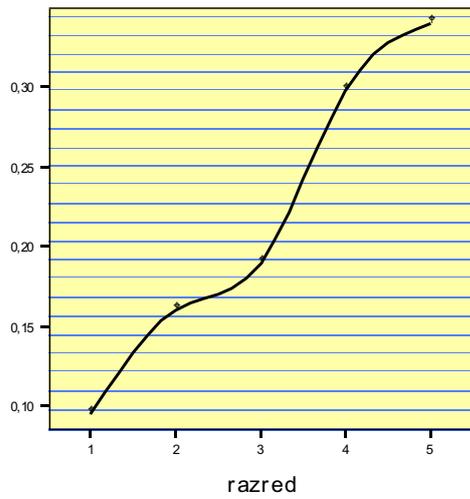
50.3 zadatak

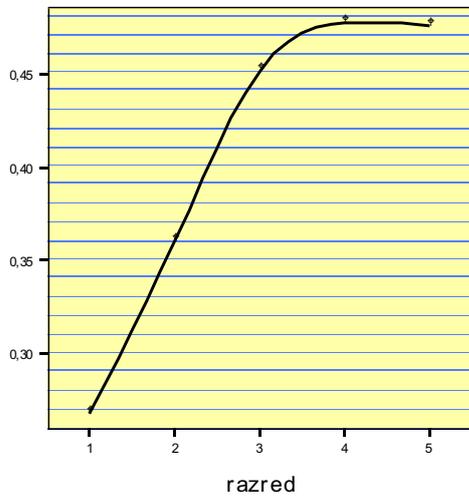
51.1 zadatak

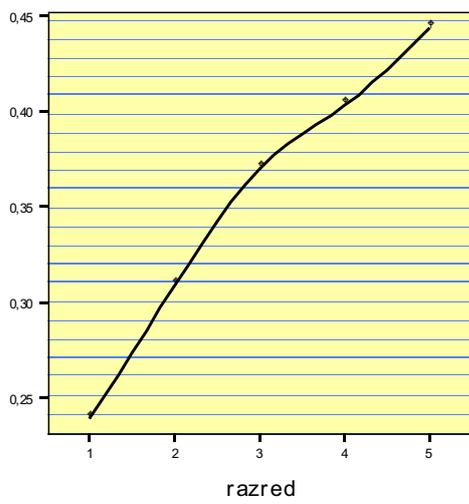
51.2 zadatak

51.3 zadatak

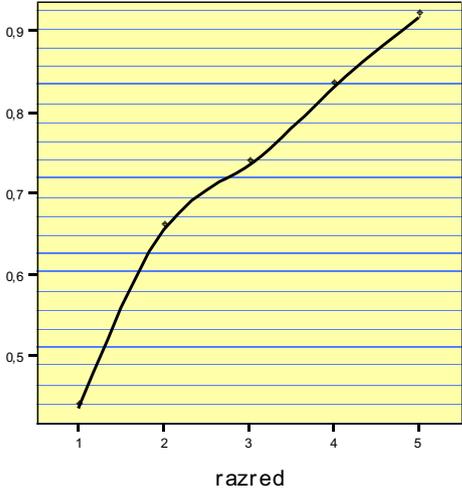

51.4. zadatak

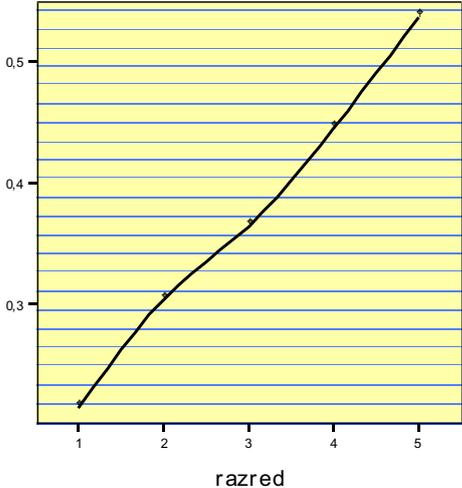

Karakteristične krivulje – srednje škole (završno mjerjenje)

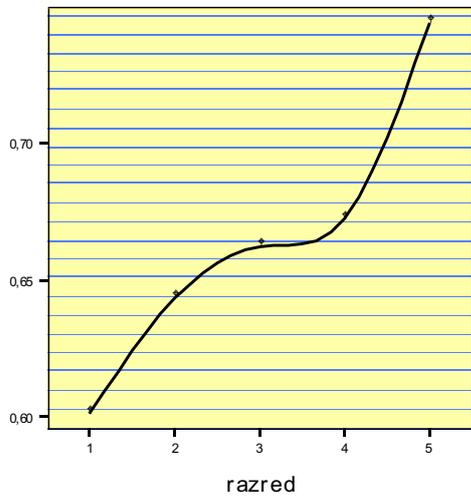
1. zadatak

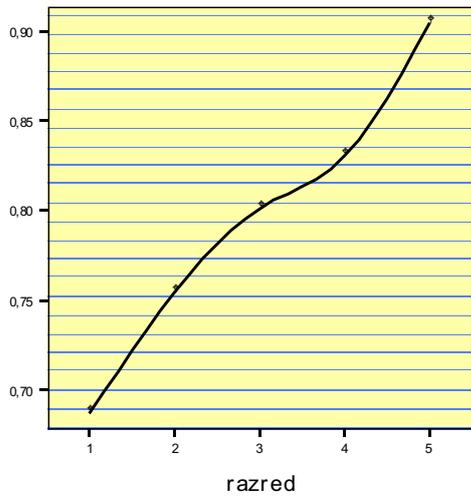
2. zadatak

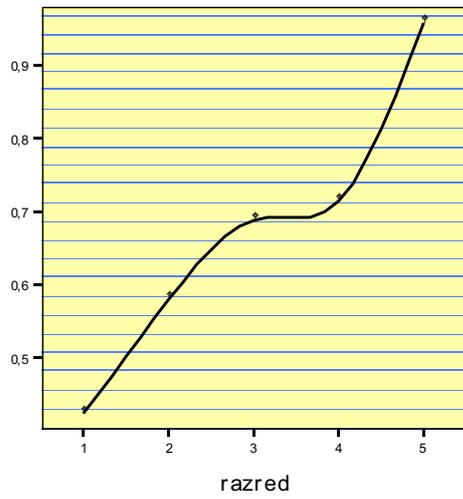
3. zadatak

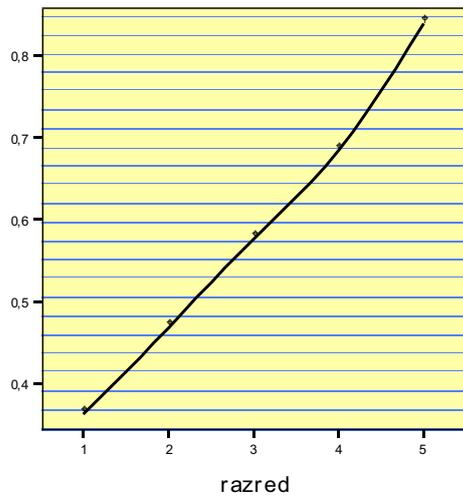
4. zadatak

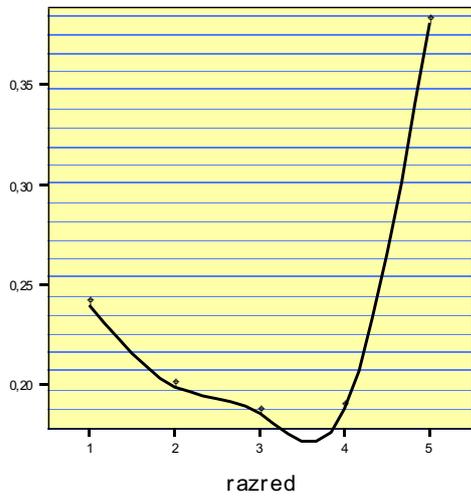
5. zadatak

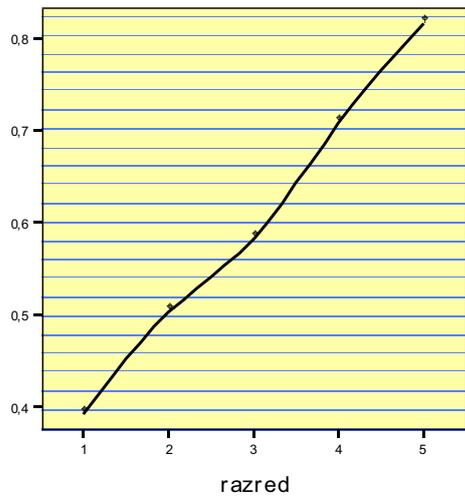
6. zadatak

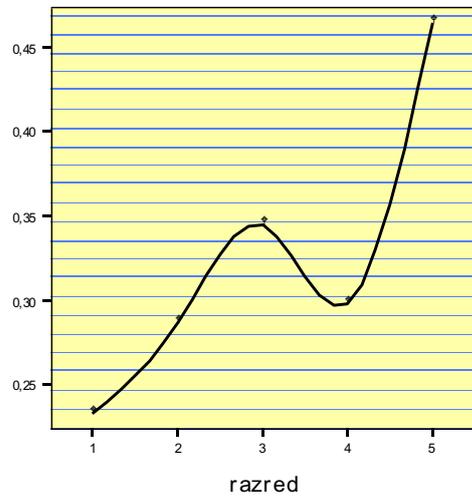
7. zadatak

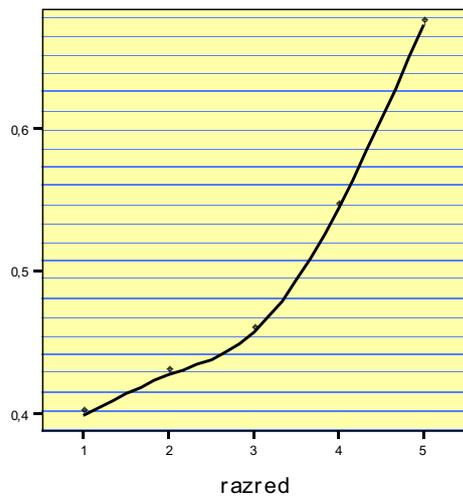
8. zadatak

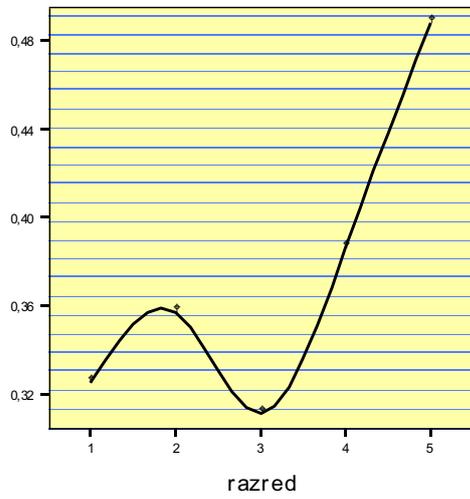
9. zadatak

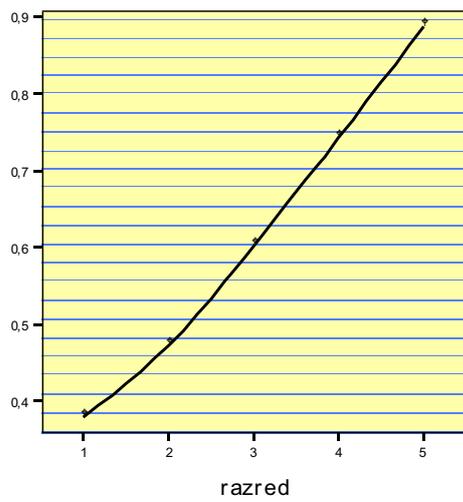
10. zadatak

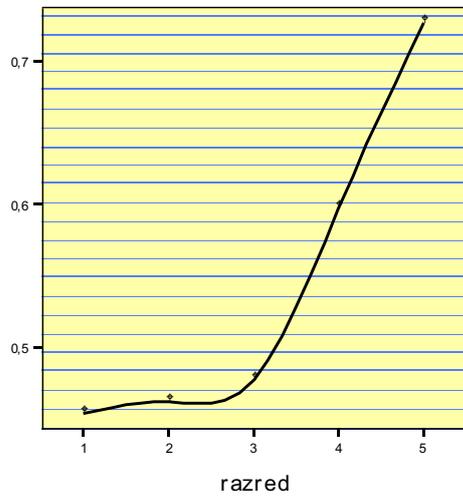
11. zadatak

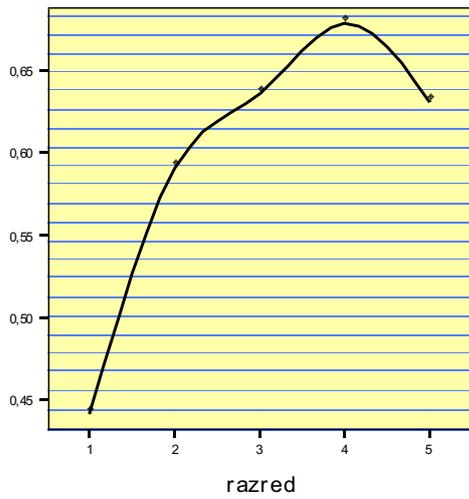
12. zadatak

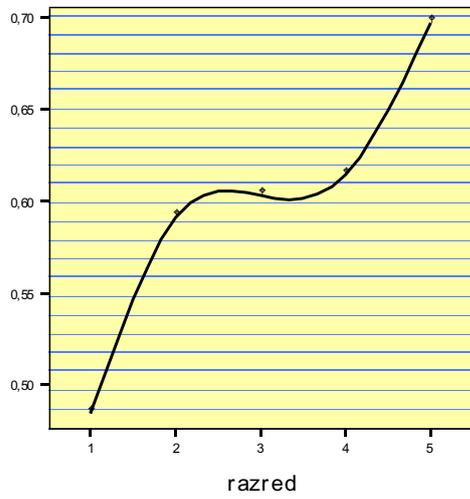
13. zadatak

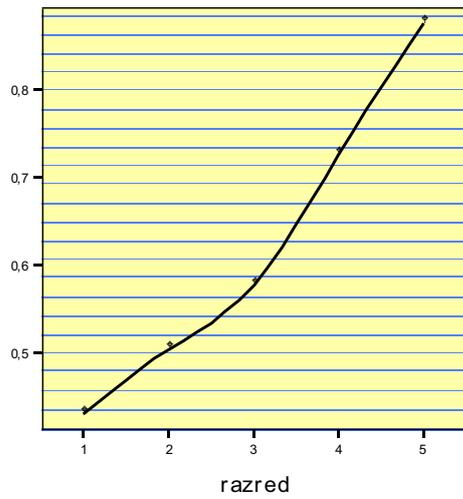
14. zadatak

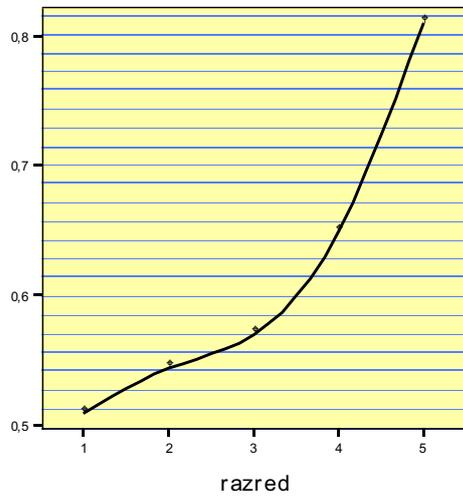
15. zadatak

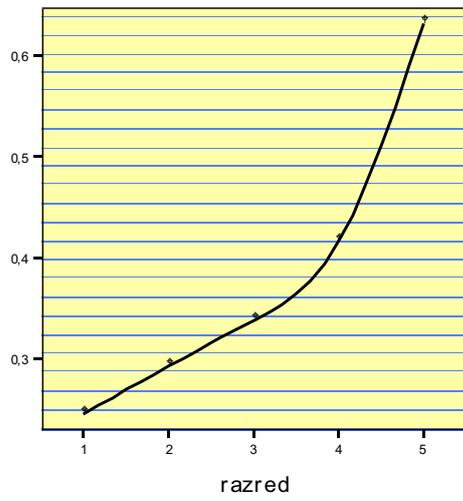
16. zadatak

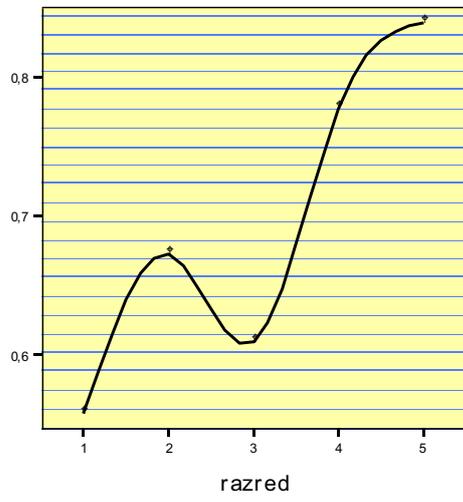
17. zadatak

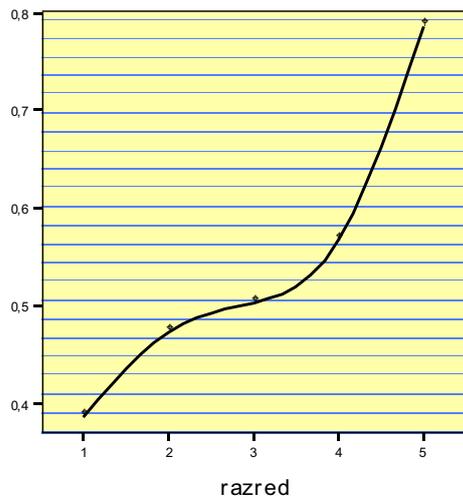
18. zadatak

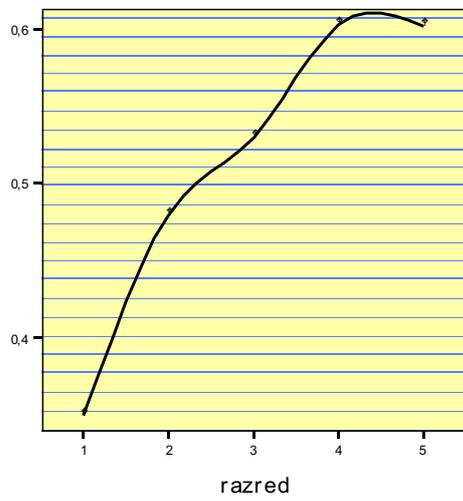
19. zadatak

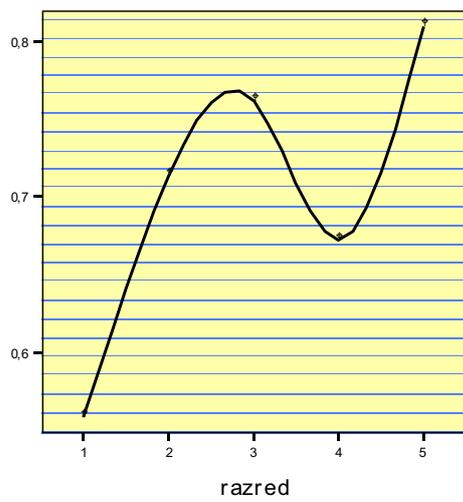
20. zadatak

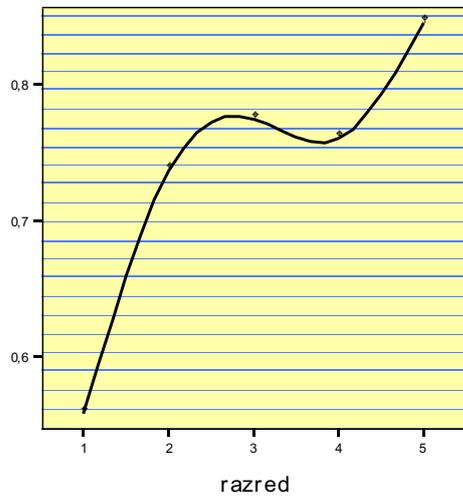
21. zadatak

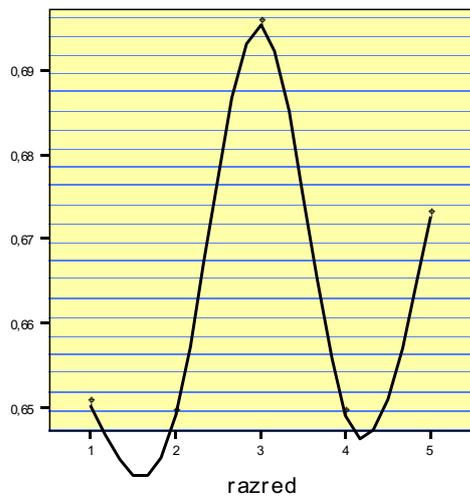
22. zadatak

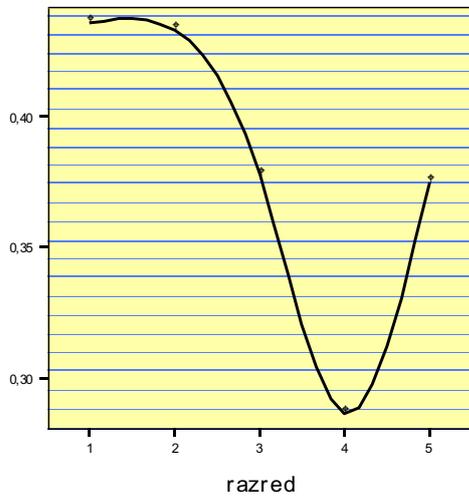
23. zadatak

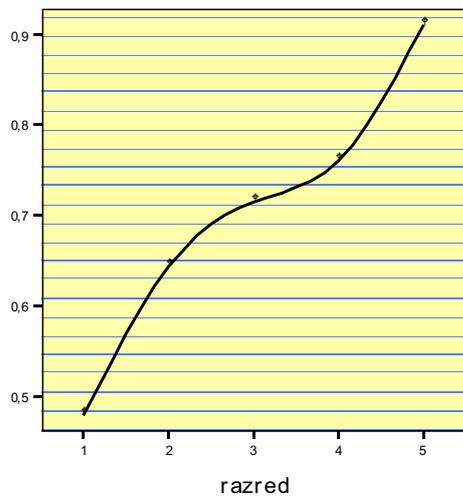
24. zadatak

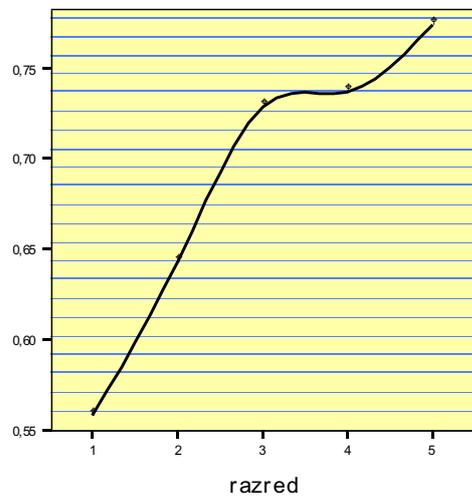
25. zadatak

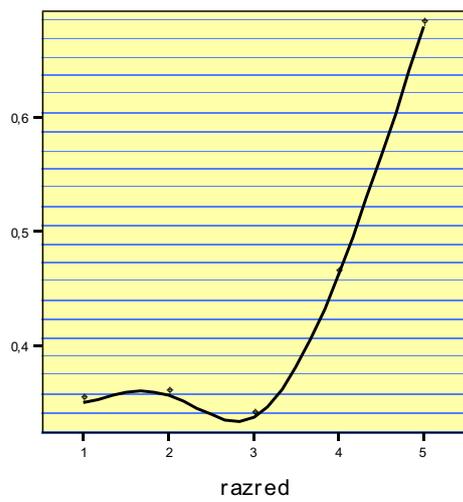
26. zadatak

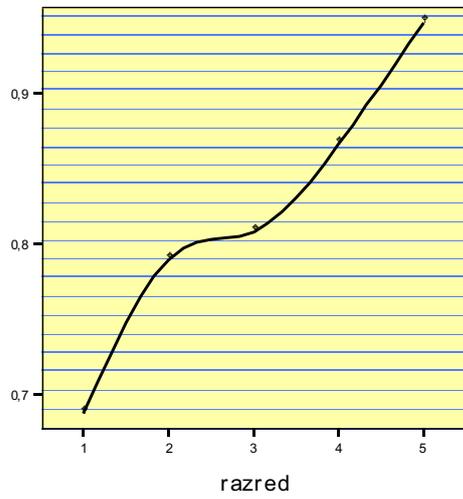
27. zadatak

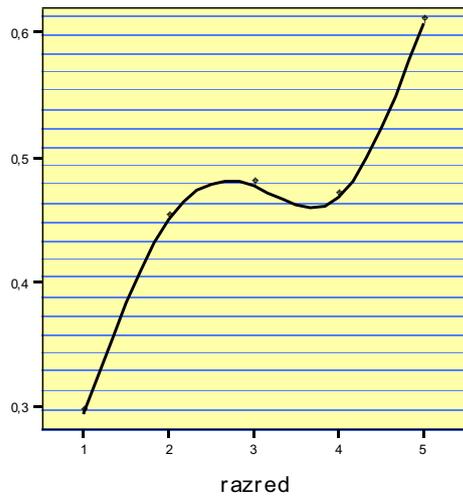
28. zadatak

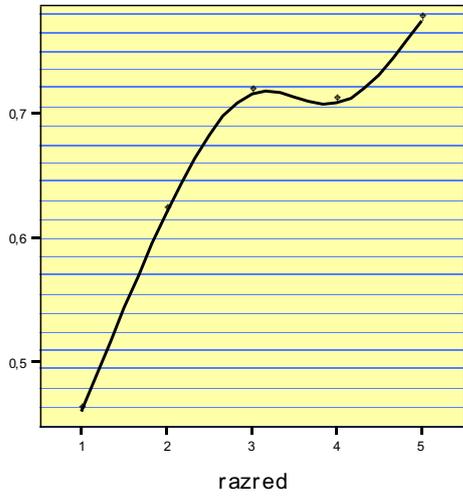
29. zadatak

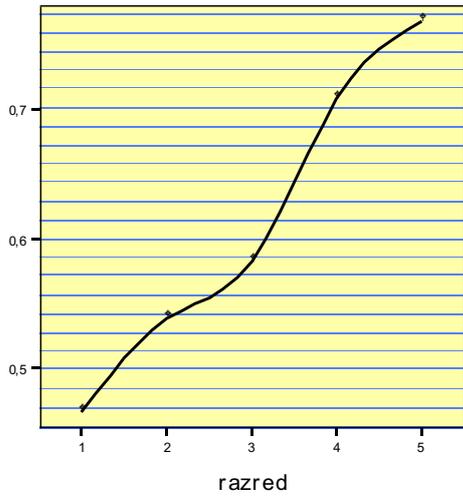
30. zadatak

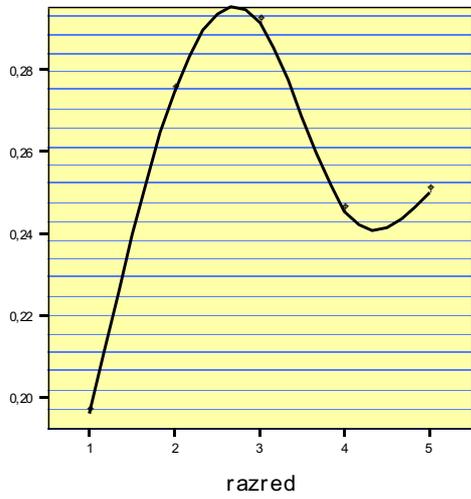
31. zadatak

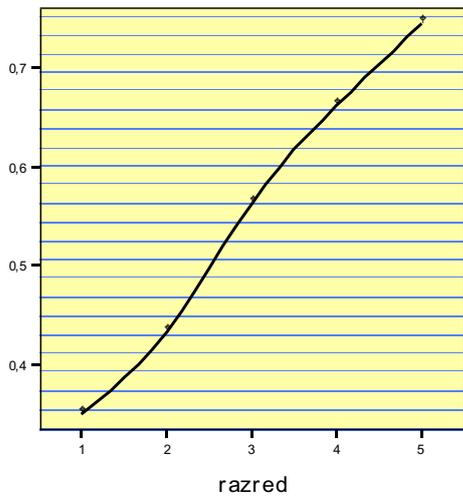
32. zadatak

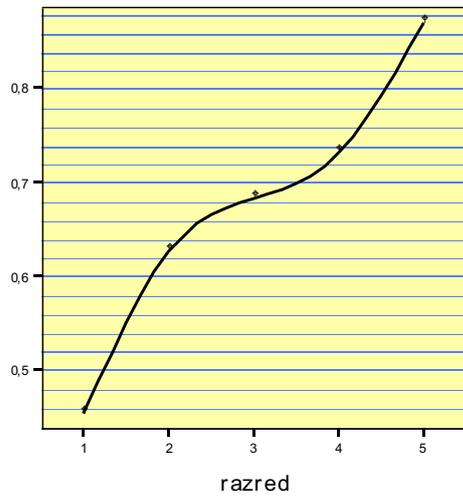
33. zadatak

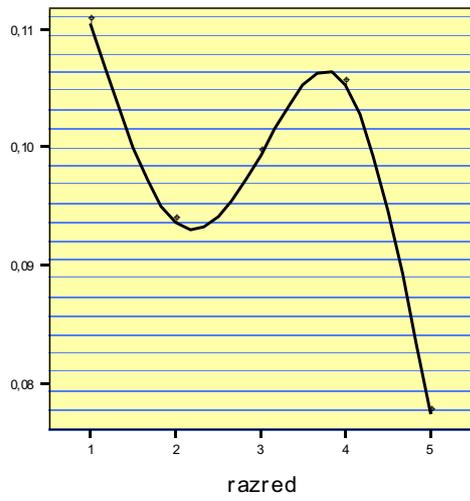
34. zadatak

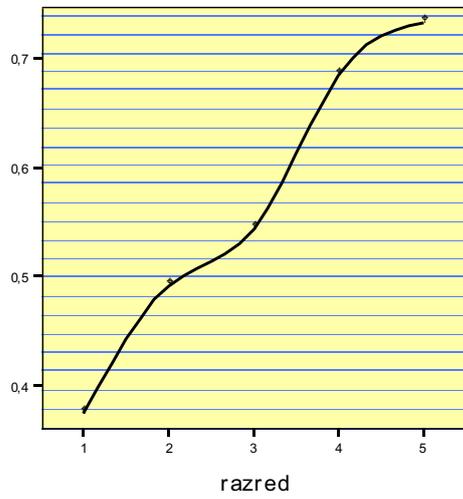
35. zadatak

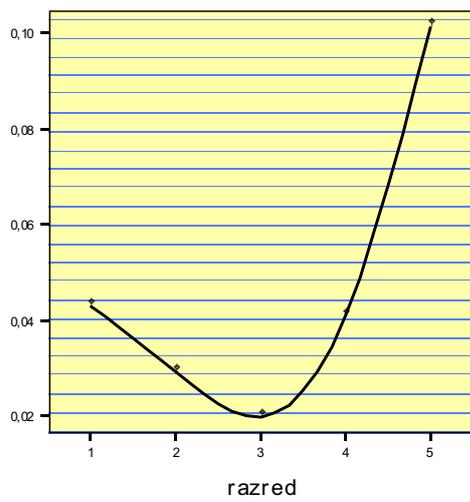
36. zadatak

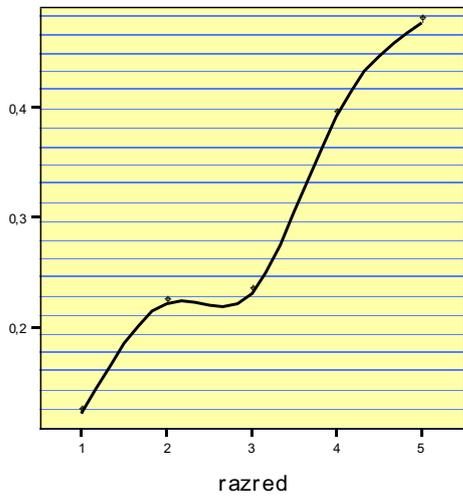
37. zadatak

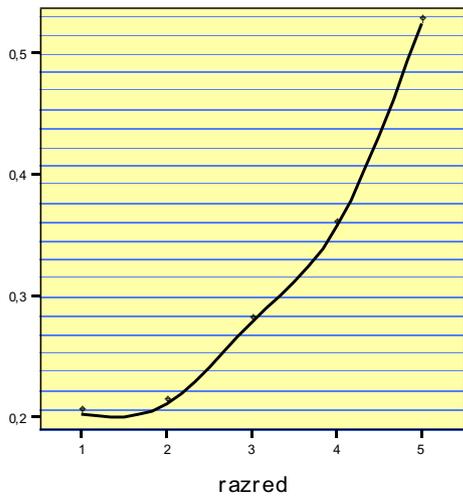
38. zadatak

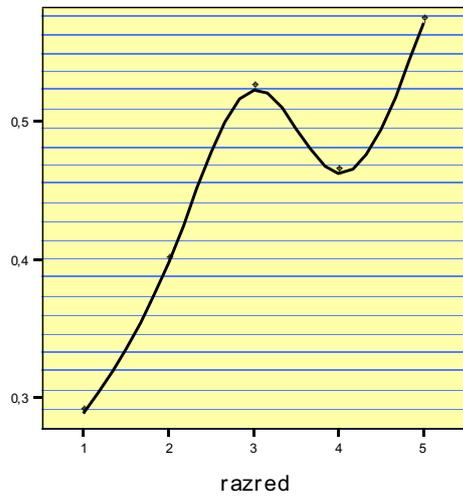
39. zadatak

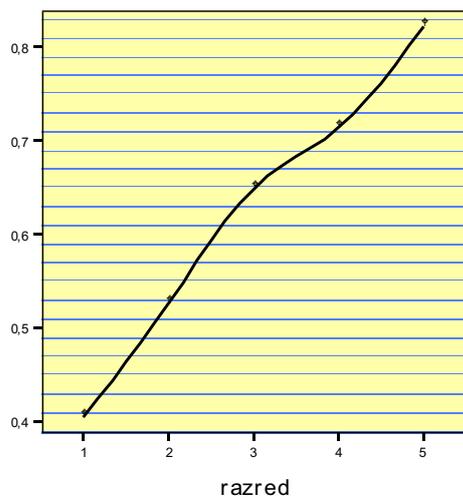
40. zadatak

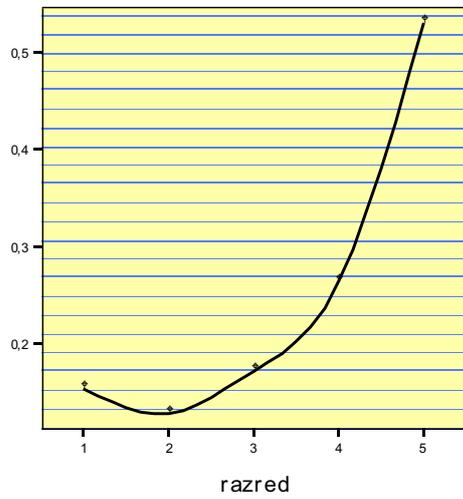
41. zadatak

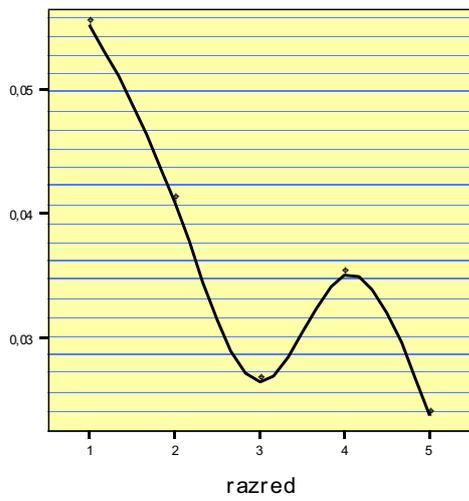
42. zadatak

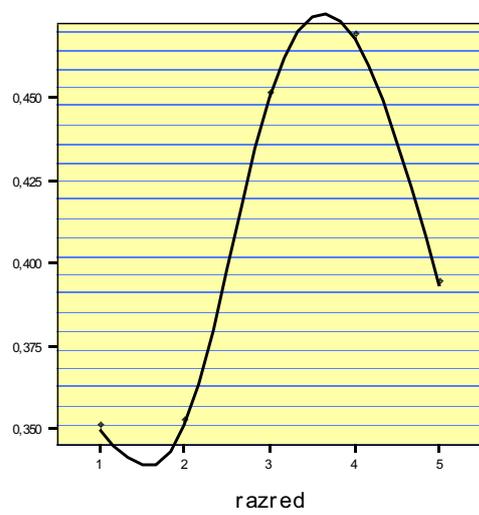
43. zadatak

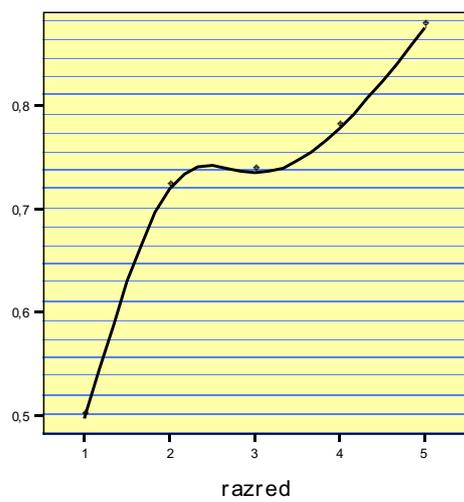
44. zadatak

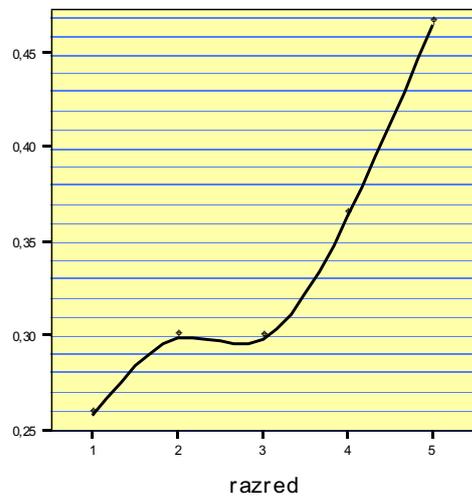
45. zadatak

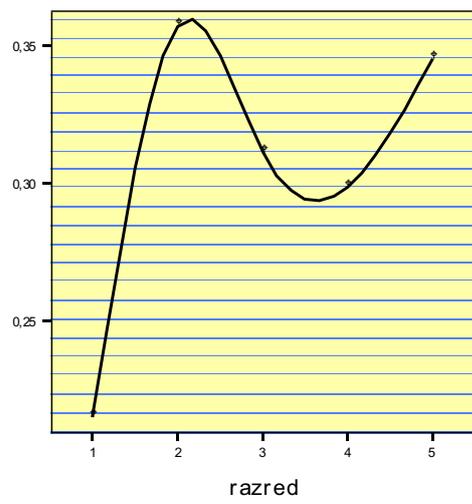
46. zadatak

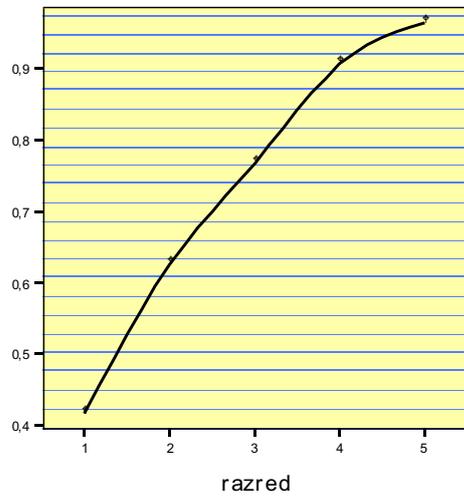
47. zadatak

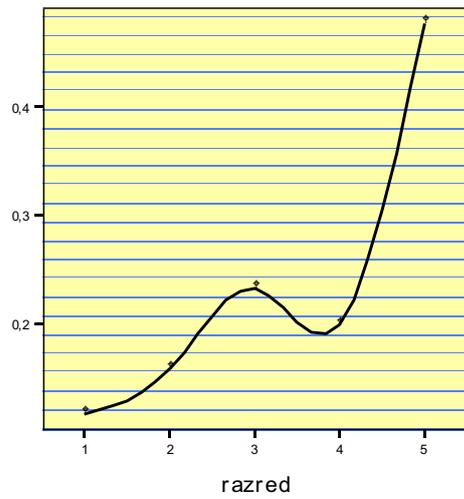
48. zadatak

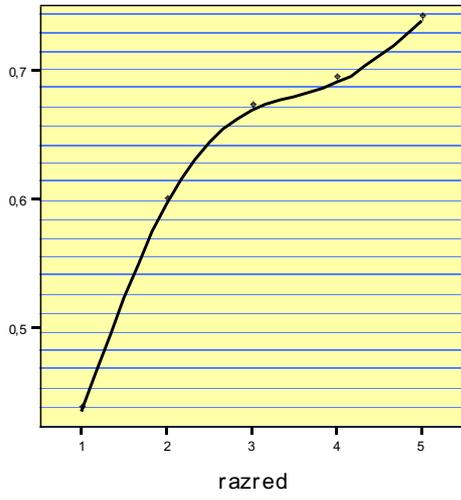
49. zadatak

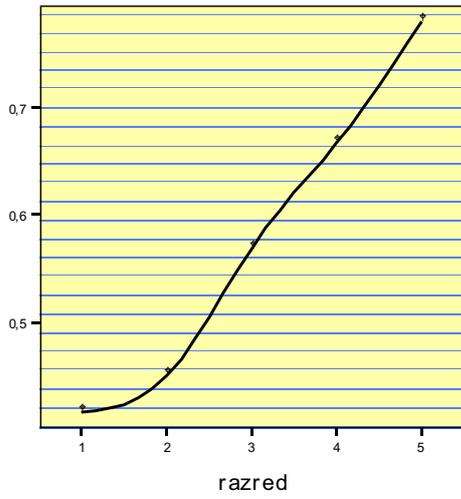
50. zadatak

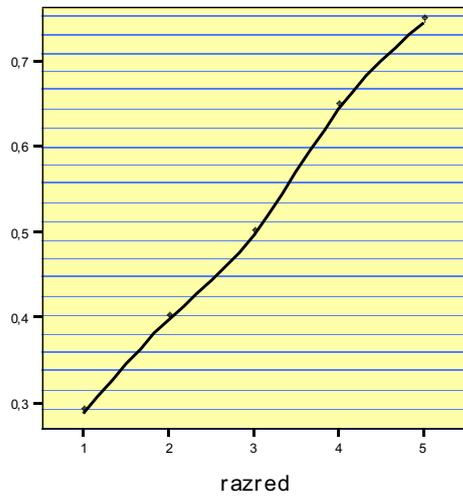
51. zadatak

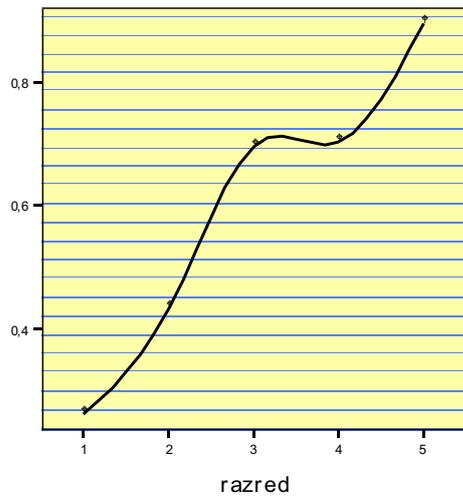
52. zadatak

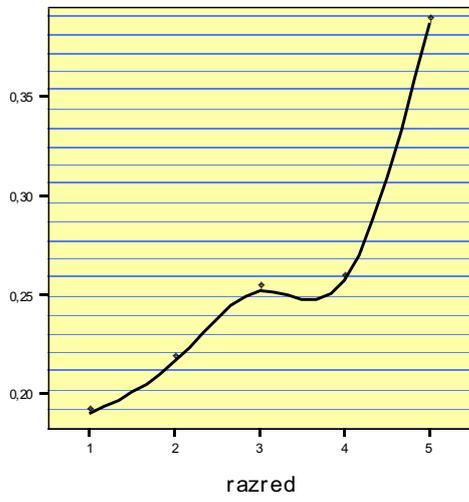
53. zadatak

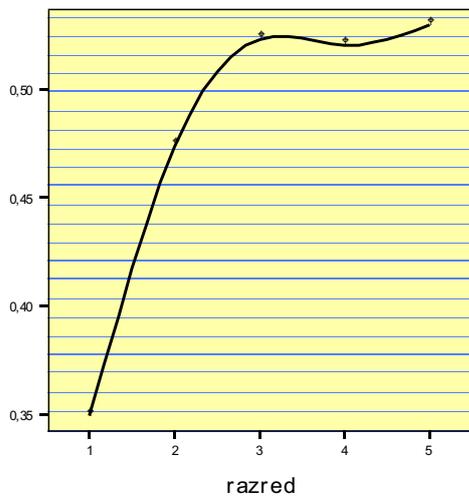
54. zadatak

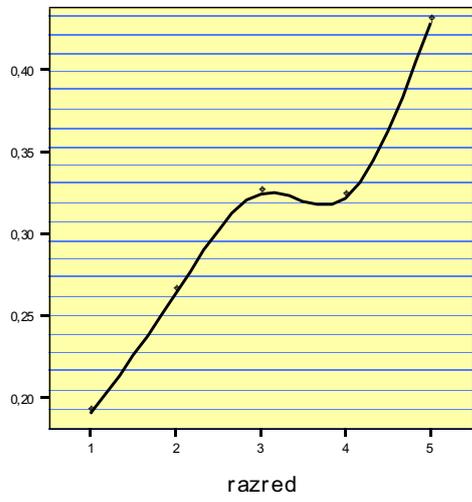
55. zadatak

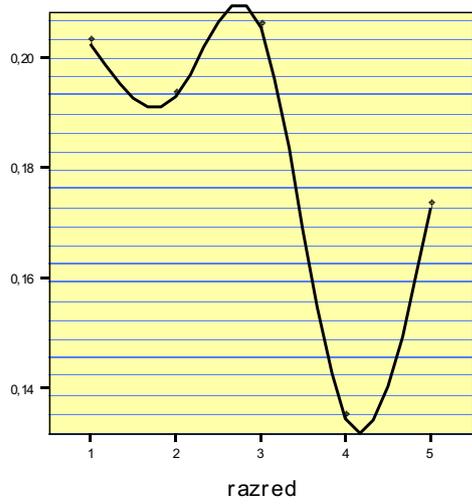
56. zadatak

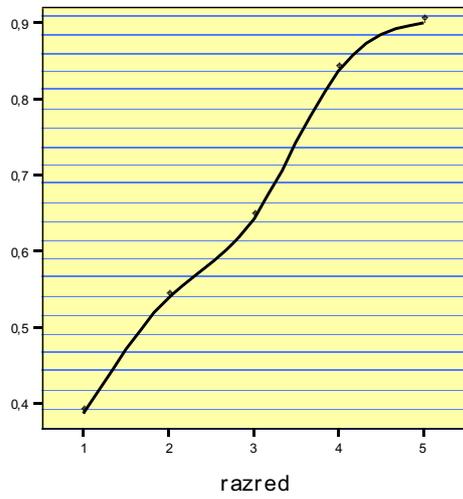
57. zadatak

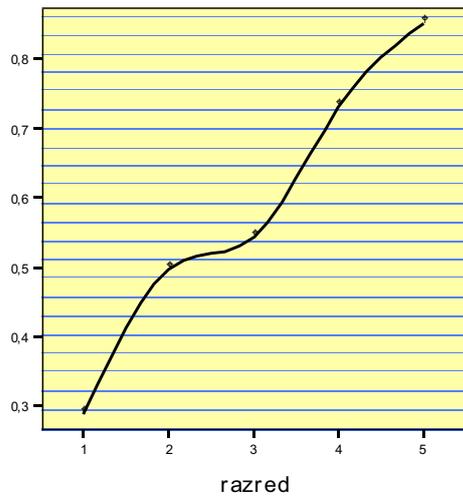
58. zadatak

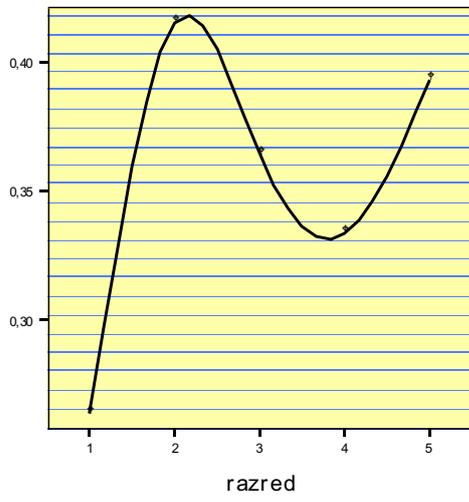
59. zadatak

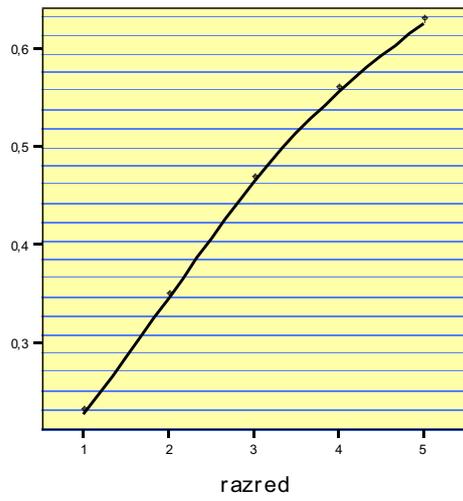
60. zadatak

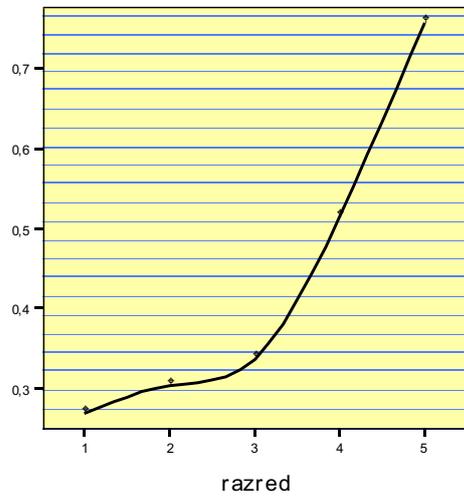
61. zadatak

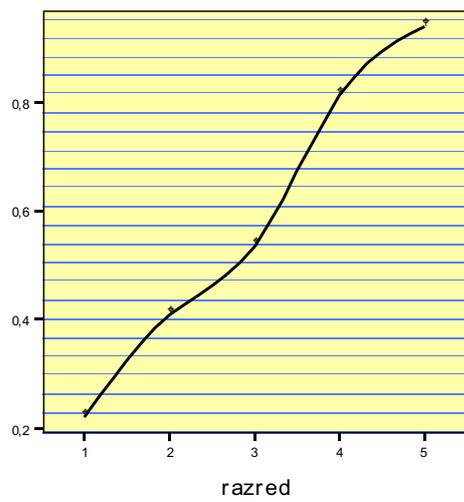
62. zadatak

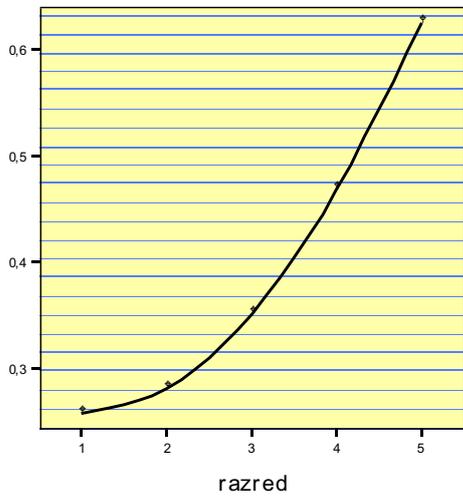
63. zadatak

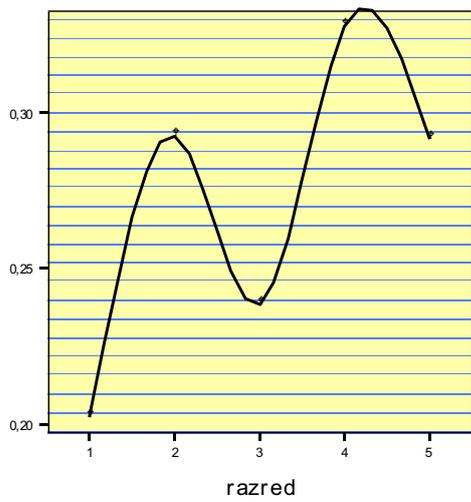
64. zadatak

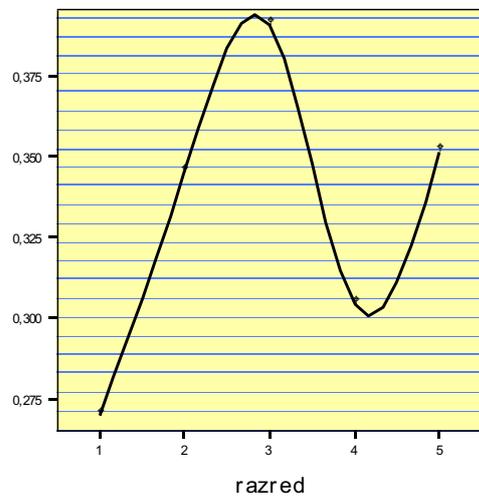
65. zadatak

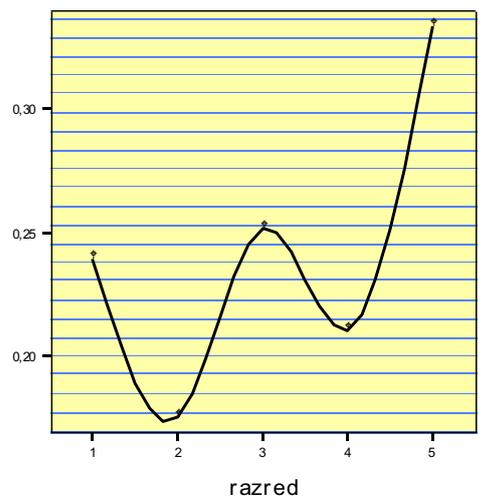
66. zadatak

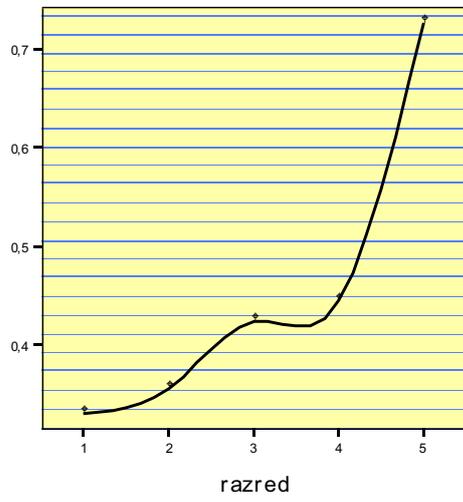
67. zadatak

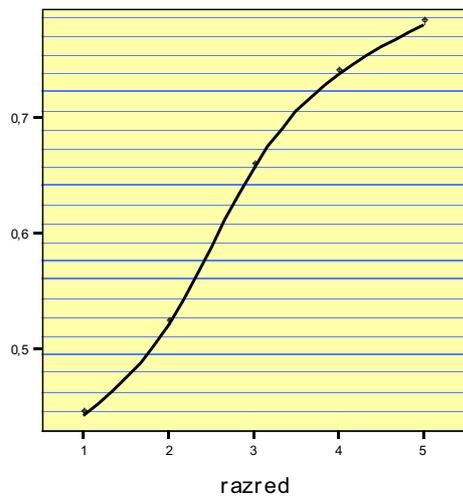
68. zadatak

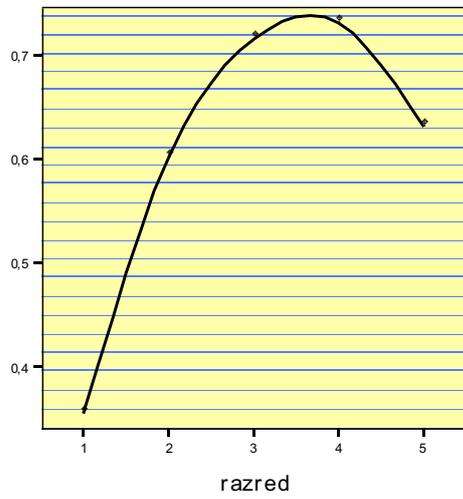
69. zadatak

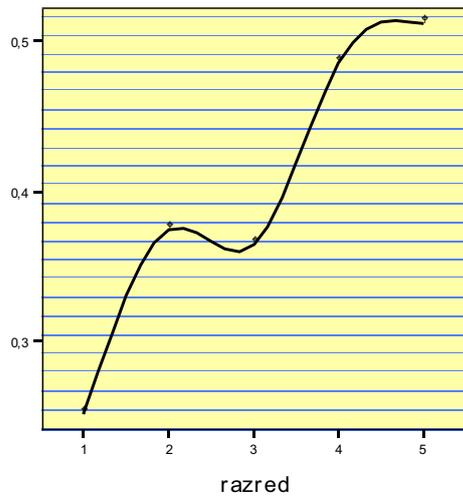
70. zadatak

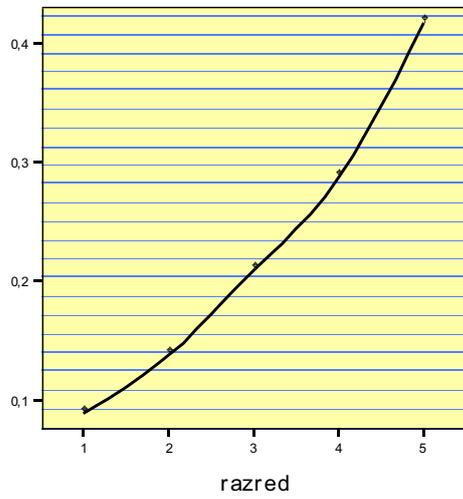
71. zadatak

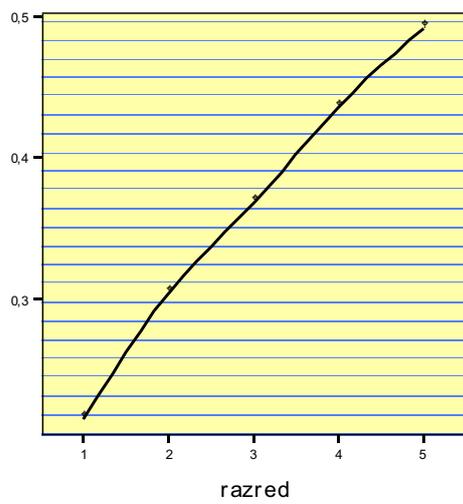
72. zadatak

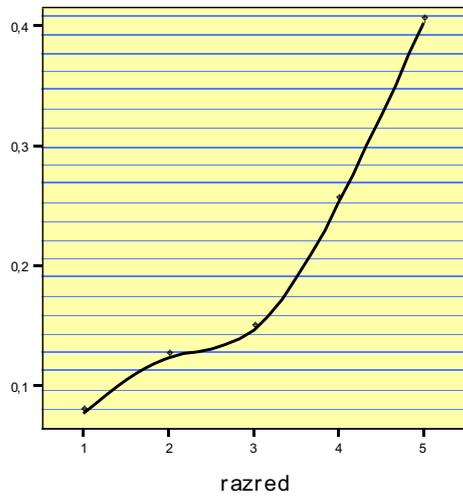
73a. zadatak

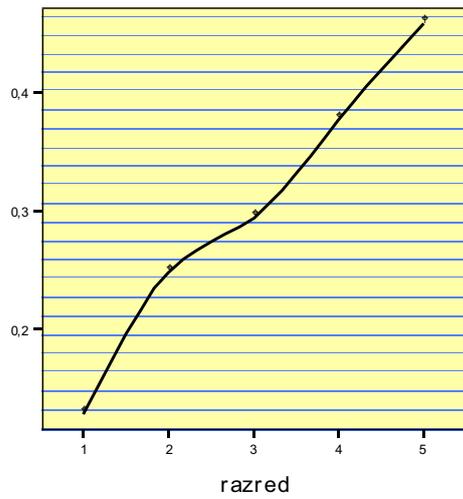
73b. zadatak

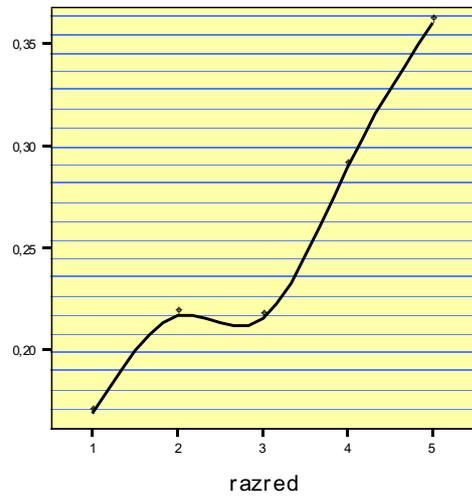
73c. zadatak

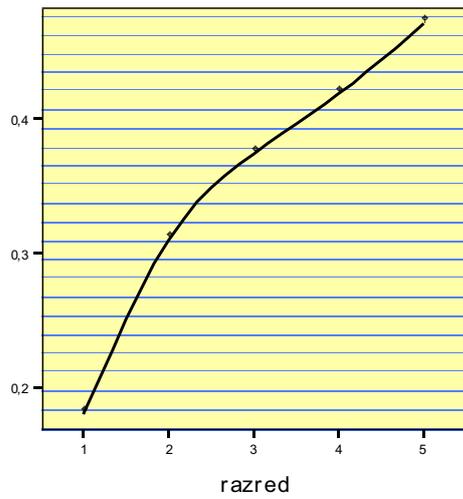
73d. zadatak

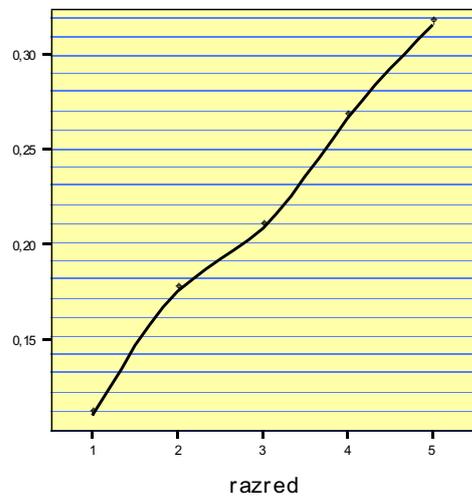
74a. zadatak

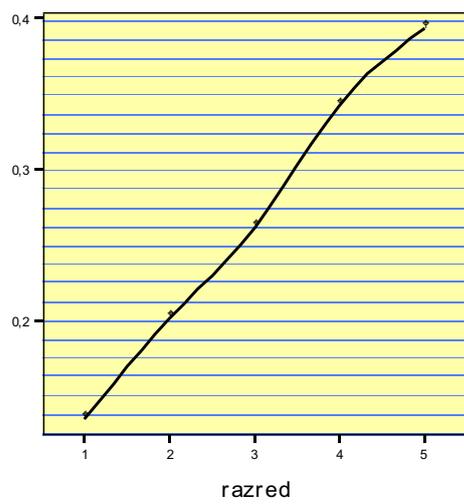
74b. zadatak

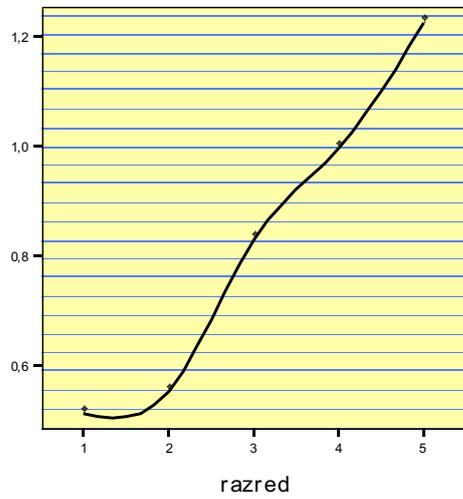
74c. zadatak

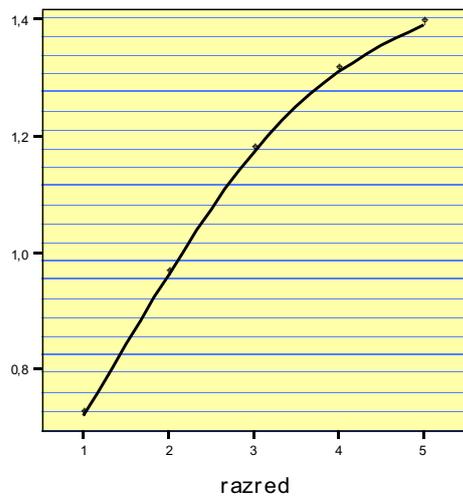
74d. zadatak

75A zadatak

75B. zadatak

75C. zadatak

